

דף ה מפאן אָמרו מקבלין קרבנות מפושעי ישראל פדי שיחזרו בהם בתשובה.

כתבו שם התוספות ונ"ל פדי שיחזרו בהם בתשובה לאו טעמא דקרא קא דריש אלא נותן טעם לדבר כו'. רבים מן המעיינים נתקשו בהבנת דבור זה מה ראו על פכה ומה הגיע אליהם לומר דבר הנראה נגד האמת ועוד מאי נפקא מינה בין טעמיה דקרא קא דריש לבין נותן טעם לדבר.

ונראה לי דהכי פירושו משום דלא שייך למימר טעמא דקרא קא דריש אלא דוקא היכא דנפקא לן מינה מידי שאינו עוקר הפתוב לגמרי בינדים רק שעושה הקרא לאו דוקא פגון לא תחבול בגד אלמנה דמשמע בין ענייה בין עשירה דקרא סתמא פתיב וכולל ואפ"ה קאמר רבי שמעון בפירוש המקביל דעשירה ממשפנין אותה וקרא לאו דוקא וזה מפתח דקא דריש טעמא דקרא שהוא מתוך שאתה ממשפנה אתה חייב להחזיר לה אתה משיאה שם רע בשכנותיה ויגון והשביע אותה הכהן דמשמע אותה לבדה ולא שתי סוטות פאחת אע"ג שהיא רותמת דקרא סתמא פתיב ואפילו הכי קאמר רבי שמעון בפירוש קמא דסוטה שאם היא רותמת משקין שתי סוטות פאחת וזה מפתח דקא דריש טעמא דקרא שהוא פדי שלא יהא לבה גס בתכרתה וכהנה רבות אשפחן בגמרא.

וכן במקום שהטעם מפורש בקרא לא קא דריש טעמא דקרא לעקור הפתוב בינדים פגון פי יסיר את בנה דאייתר ליה לרבי שמעון דבלאו פירושא דקרא הנה דרשינו ביה טעמא ואתא לרבנות כל המסירים אפילו שאר אומות ע"א פדאייתא בקדושין פרק האומר ודכנותה אמרינו בסנהדרין פרק כ"ג גבי לא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו ואם איתא דכאן טעמא דקרא קא דריש א"כ בהכרח צריך אתה לומר דס"ל דדוקא מן הסתם מקבלין קרבנות מפושעי ישראל אבל אם אנו יודעים בנדאי שלא יחזרו בהן בתשובה אין מקבלין מהן קרבנות אע"ג דקרא סתמא פתיב וכולל וזה מפתח דקא דריש טעמא דקרא שהוא פדי שיחזרו בהם בתשובה דאל"כ למאי נפקא מינה קא דריש טעמא דקרא ובאמת הא ליתא דאם פן אנו עוקרין הפתוב לגמרי בינדים מפתח דקא דריש טעמא דקרא וזה לא שייך כמו שנתבאר ועוד מדיליף רבי שמעון בסמוך דאין מקבלין קרבן מן מומר לכל התורה כולה מקרא אשר תעשינה בשגגה ואשם השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו וכו' אלמא דמקבלין קרבנות מפושעי ישראל דהיינו מומר לדבר אחד אע"ג שאנו יודעין בנדאי שלא יחזרו מאותה עבירה דדוקא כשמביא קרבן על אותה עבירה עצמה אין מקבלין ממנו הלכך כתבו התוספות לאו טעמא דקרא קא דריש אלא נותן טעם למה מרבה טפי מומר לדבר אחד מן מומר לכל התורה כולה.

שוב מצאתי כה"ג בתוספות בסוטה ריש פרק המביא גבי פדי ליגעה פדי שתחזור בה ונ"ל ולא שייך למימר דריש טעמא דקרא אלא היכא דנפקא לן מינה מידי דמרבי מינה וקרא סתמא פתיב וכולל וכו'.

ונ"ל ביאור דבריהם על דרך שפירשתי לעיל דמה לי אם נאמר פדי שיחזרו בהם בתשובה או אם נאמר פדי שתחזור בה ור"ל דאם איתא דטעמא דקרא קא דריש א"כ בהכרח צריך אתה לומר דס"ל דדוקא מן הסתם הנה נותנה את מנחתה על ידה פדי ליגעה אבל אם אנו יודעין בנדאי שלא תחזור בה לא הנה נותנה את מנחתה על ידה אע"ג דקרא סתמא פתיב ונתן על פניה את מנחת הזכרון וזה מפתח דקא דריש טעמא דקרא שהוא פדי

שפתחזור בה דאל"כ למאי נפקא מינה קא דריש טעמא דקרא ובאמת הא ליתא דא"כ אנו עוקרין הפתוב לגמרי בינדים מפת דקא דריש טעמא דקרא ותדע דהא בסוף פרק ארוסה אמרינו דגדמת לא היתה שותה דבעינו ונתן על כפייה אלמא דבעינו על כל פנים ונתן על כפייה אלא בעל פרקה צריה אפה לומר דאע"ג שאנו יודעין בנדאי שלא תחזור בה אפ"ה נותן את מנחתה על ידה דגזירת הפתוב הוא.

כך נראה לי: ע"ב אינו שוב מדיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו. תימה מה צריה קרא למעט לאינו שוב מדיעתו ועומד ברשעו הא הוי זבח רשעים והיכי תיסק אדעתין לומר דמביא וי"ל דאיצטריו להיכא דחזר בתשובה אחרי כן ובשעה שאכל לא היה שוב מדיעתו כך כתבו התוספות וקשה לי על דברייהם שהרי נפקא לן מקרא מכאן ולא פולקם להוציא את המומר לע"א שאין מקבלין ממנו קרבן עולה א"כ מאי משגי התוספות לקושיותם הים גבי עולה מה צריה קרא למעט הא הוי זבח רשעים תועבה ובפרט לפי מה שפירש רש"י בהדיא הטעם שאין מקבלין ממנו עולה משום דכתיב זבח רשעים תועבה א"כ מה צריה קרא למעט.

לכן נ"ל ליישב קושיותם של התוספות עם הצריכותא דעביד הגמרא דאיצטריו קרא למעט מומר לע"א שאינו מביא חטאת אע"ג שאינו שוב מדיעתו ועומד ברשעו משום דסד"א הואיל דחיובא הוא אימא לקבל מיניה פדי שלא יהא חוטא נשפר והא דכתיב זבח רשעים תועבה היינו בקרבן נדבה קמ"ל דאפילו חטאת שהוא חיובא לא מקבלין מיניה כן נ"ל: ואמר רב המנונא מומר לאכול חלב והביא קרבן על הדים איפא בינייהו.

מה שיש להקשות כאן פתבתי באריכות בפרק בתרא דהוריות: דף טו המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל וכו'. בקל המקומות דמיייתי הגמרא ברייתא זו פירש רש"י כדפירש כאן זולת בכתובות פרק אלו נערות פרש"י כמה שכתב כאן בשם ואית דמפרשי ונ"ל דטעות סופר הוא בכתובות דאל"כ אי אפשר דהו שתיקי התוספות מלהשיג עליו פמנהגם ואיכא למידק על הא דפרש"י כאן דאילו רב יהודה שרי ליה לאורתא אפילו לדידה דלא קניס שוגג אטו מזיד והא ליתא דהא בגיטין פרק הניזקין מיייתי הגמרא ברייתא זו ומוכיח מינה דרבי יהודה קניס שוגג אטו מזיד וי"ל דלהכי קאמר רש"י דרבי יהודה לא קניס שוגג אטו מזיד בערה ר' יוחנן אבל בערה ר"מ נדאי קניס ועל מה שכתבו התוס' דאי במזיד לא יאכל דר"מ עולמית קאמר א"כ היינו מזיד דרבי יהודה קשה לי הלא יש לדחות ולומר שיש חילוק ביניהם באחרים פי לדעת רבי יהודה אסור לאחרים בו ביום מדקאמר עולמית אבל לדעת רבי מאיר שלא הנפיר עולמית נוכל לומר דמותר לאחרים אפילו בו ביום וצל"ע: ע"ב אמר רב דימי מנהרדעא הלכתא השוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא כו'.

כתב הר"ן וז"ל ומהא שמענו דבשר חי לאחר הדחה אפילו בלא מליחה שרי וכו'. ונהביאו בית יוסף בטור י"ד סימן ע"ו וכתב עליו וז"ל נראה דהדחה מיהא בעי משום דם שעל פניו ואפשר דהוא הדין לצלי ויש לדחות דצלי שאני דנורא מישב שייב ליה ע"כ.

ואני תמיה טובא עליו היאך אשתמיטתיה מה שכתב הר"ן בפרק השוחט גבי השוחט בהמה ועוף ולא יצא מהן דם וכו' והילך לשונו ומקשו הכא נהי שלא הוכשרו בדם על פרחין קודם אכילה הוכשרו במים דאי לקדירה הרי הוכשרו במים שבה ואי לצלי

הַנִּכְשָׁרָה נְמִי בַהֲדָחָה דְּוֹדַי אִפִּי לְצַלִּי הַדָּחָה בְּעֵי מִפְּנֵי הַדָּם שֶׁעַל פְּנֵי הַבֶּשֶׂר דְּכִי אֶמְרִינוּ דְּנוֹרָא מִשְׁאָב שְׂאִיב הַנִּי מִלִּי דָם הַנִּבְלָע בְּאַבְרִים אֲבָל דָּם שֶׁהוּא בְּעֵין אֵינוּ יוֹצֵא עַל יְדֵי הָאֵשׁ דְּאַדְרָבָה מִתְּיַבֵּשׁ הוּא שָׁם וּלְאַנְמָצָא נְמִי וְדַאי בְּעֵי הַדָּחָה מִפְּנֵי הַדָּם שֶׁעַל פְּנֵיו דְּלֹא מִיְקָרִי דָם הָאֲבָרִים שְׁלֹא פִירֵשׁ אֲלֵא דָם הַבּוֹלֵעַ בַּבֶּשֶׂר אֲבָל מַה שֶׁעַל גְּבִיו וְדַאי אֲסוּר וְצָרִיף הַדָּחָה יֵשׁ לוֹמֵר אֲשַׁכַּחַת לָהּ דְּאֲכִיל לִיהָ לְצַלִּי בְּלֹא הַדָּחָה וְאִם תֵּאמֵר דְּדָם שֶׁעַל פְּנֵיו אֲסוּר לִיתָא דְּדָם מִיְשָׁרִיק שְׁרִיק וְאֵינוּ אֲסוּר אֲלֵא כְּדֵי קְלִיפָה הַיְלִכְפָּה קוֹלְפָּה אֶת הַחִיצוֹן וְהַשְּׂאָר מְוֹתֵר עַכ"ל.

הַרִי קָמֵן מְבוֹאָר שְׁגִילָה דַעְתּוֹ מְבוֹאָרַת וּמְבוֹרְרַת דְּאֶפִּילוּ צְלִי וְכֵן בְּאַנְמָצָא צָרִיף הַדָּחָה רֵאשׁוֹנָה מִפְּנֵי הַדָּם בְּעֵין שֶׁעַל פְּנֵי הַבֶּשֶׂר וְאוֹסֵר אֶפִּילוּ בְּדִיעֵבַד כְּדֵי קְלִיפָה וְהָא דְּלֹא אֲסוּר יוֹתֵר מִכְּדֵי קְלִיפָה הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּאֲזִיל לְטַעֲמָהּ שֶׁפֶסֶק בְּפִרְק גִּיד הַנְּשֵׂה וּבְפִרְק כָּל הַבֶּשֶׂר דְּדַאִין רוּחַם דְּצִלְיָהּ אֲסוּר יוֹתֵר מִכְּדֵי קְלִיפָה אוֹ כְּדֵי גְטִילָה לְכָל הַיּוֹתֵר וְאֶפִּילוּ אִי הֵנָּה נִפְל דָּם בְּעֵין גְּמוּר וְצִלוּל מְעַלְמָא עַל גְּבִי בֶּשֶׂר רוּחַם וְנִצְלָה כְּפֹה לֹא הֵנָּה אֲסוּר יוֹתֵר כְּדֵי קְלִיפָה וְכַמ"ש הַתּוֹסְפוֹת וְהָרָא"ש ז"ל בְּהַדְּיָא בְּפִרְק כָּל הַבֶּשֶׂר גְּבִי אֵין מַחְזִיקִין דָּם בְּכַנֵּי מַעֲיִים ע"ש וְלֹא בְּמָקוֹם הַזֶּה בְּלִבְד כְּתִב כֵּן הָר"ן אֲלֵא גַם בְּשֵׁנֵי מְקוֹמוֹת אַחֲרִים הַמְּקוֹם אֶחָד הוּא בַּפ"ק דְּחֻלִּין גְּבִי הַשּׁוֹחֵט בְּסַפִּין שֶׁל ע"א וְז"ל אֲבָל הָרַמְבַּ"ן ז"ל כְּתִב דְּמַסְתַּבְּרָא דְּאֶפִּילוּ לְצַלִּי נְמִי אֶמְרוּ דְּבְעֵי הַדָּחָה לְפִי שְׁדָם שֶׁעַל פְּנֵי הַבֶּשֶׂר אֵינוּ הוֹלֵף ע"י הָאֵשׁ אַדְרָבָה נִקְרַשׁ הוּא מִתְּיַבֵּשׁ וְנִשְׂאָר עַל הַבֶּשֶׂר כּו' מְקוֹם הַשְּׂנֵי הוּא בְּפִרְק גִּיד הַנְּשֵׂה וְשִׁכְתָּב שָׁם בְּשֵׁם רַבֵּינוּ יוֹנָה ז"ל גְּבִי רִישָׁא בְּכַבְּשָׂא הַמְּהַבְּהָב אֲוֹנוֹיִם וְתַרְנֻגוּלִים בְּאוּר לְחַרְוֵה שִׁיּוּרֵי הַנּוֹצָה שֶׁעֲלֶיהָ אִם הוֹצִיא בְּנֵי מַעֲיִם תַּחֲלָה צָרִיף שִׁיְדִיחֵנוּ מִבְּפָנִים יָפָה יָפָה קוֹדֵם שִׁיְהַבְּהֵנוּ לְפִי שֶׁהַגּוֹף מְלֵא דָם וְאֵין כַּח בְּאֵשׁ לְהַפְּלִיטוֹ לְחוּץ שְׂאִין הָאֵשׁ מוֹצִיא דָם אֲלֵא הַבְּלוּעַ אֲבָל הַדָּם שֶׁהוּא בְּעֵין אֵין הָאֵשׁ מְפִלִיטוֹ אַדְרָבָה מְצַמַּת צְמִית לִיהָ וְאֲסוּר עַכ"ל.

וְאִם כְּתִב כֵּן בְּשִׁיעוֹר מוֹעֵט כְּזֶה כְּמוֹ הַבְּהוּב כ"ש בְּצִלְיָה גְּמוּרָה וּלְפִי שְׁרַחוּק הוּא לִי לְהֵאֱמִין שְׁבִית יוֹסֵף שְׁכַח מ"ש הָר"ן בְּכָל אֵלֶּה ג' מְקוֹמוֹת שֶׁהִבְאֵתִי לְכֵן אוֹמֵר אֲנִי שְׁבִית יוֹסֵף לֹא לְפָרוֹשֵׁי דְּבָרֵי הָר"ן אֲתָא וּלְאוֹקְמֵי דַעַת הָר"ן בְּהַכִּי אֲלֵא סְבָרָא דְּנִפְשֵׁיהּ מוֹסִיף וְאֶמֶר וְאֶפְשָׁר דַּה"ה לְצַלִּי וַיֵּשׁ לְדַחוֹת כּו' אַע"ג שֶׁשֶּׁשׁ הַלְשׁוֹן לֹא מִשְׁמַע הַכִּי: פִּרְק אֵלוּ טְרַפּוֹת דִּף נַז אֶמֶר רַב יְהוּדָה אֶמֶר רַב שְׁמוּסַת גַּף טְרַפָּה חִיִּישִׁינוּ שְׁמָא נִיקְבָה הַרִיאָה וְשִׁמוּאֵל אֶמֶר תִּיבְדַק וְכֵן אֶמֶר רַבִּי יוֹחָנָן תִּיבְדַק כּו'.

וְכַתֵּב הָרַב מְהָר"י קוֹלוֹן ז"ל בְּשׁוֹרֵשׁ ל"ה שְׁאִם נִמְצָא הַגַּף שְׁבוּר וְאֵינוּ יוֹדֵעַ אִם קוֹדֵם הַשְּׁחִיטָה אוֹ אַח"כ טְרַפָּה וְאֵע"ג דְּתַלְיָנוּ בְּזָאָב וּבְמִשְׁמָשָׁא יָדָא דְּטַבְּחָא שְׂאֵנֵי הֵתָם דְּאִיכָּא רַגְלִים לְדַבֵּר וְכַמוֹ שֶׁפֶסֶקוּ ה"ג וּמְבִיאֵו הַסַּמ"ק לְפֶסֶק הַלְכָה דְּכָל סַפֵּק טְרַפָּה לְחוּמְרָא כְּגוֹן סַפֵּק נִשְׁבֵּר הַעֲצָם וְיָצָא לְחוּץ כּו' סַפֵּק לְפָנֵי שְׁחִיטָה סַפֵּק לְאַחַר שְׁחִיטָה וְכֵן בּוֹקָא דְּאַטְמָא כּו' וְלֹא אֶמְרִינוּ כַּה"ג נִשְׁחַטָה הַתְּרָה כְּדַאִיתָא הֵתָם עַכ"ל.

וְקִשָּׁה לִי טוֹבָא עַל הָרַב ז"ל וְכִי פְּלִיג הוּא עַל הַגְּמָרָא שֶׁהִיא מְלֵאָה עַל כָּל גְּדוּתֶיהָ דְּסַפֵּק סַפִּיקָא מְוֹתֵר בְּכָל הָאִסּוּרִים אֶפִּילוּ בְּדַאוּרִיָּיתָא וְאֶפִּילוּ בַע"א וְכִי הָאִי גּוֹנָא מִמֶּשׁ הַקִּשָּׁה מְהָרָא"י ז"ל בְּהַגְּהוֹת שְׁעָרֵי דוּרָא עַל ר"י בַּעַל הַתּוֹסְפוֹת שֶׁפֶסֶק דְּאֵין לְהַתִּיר סַפֵּק דְּרוּסָה שְׁנַתְעַרְבָה בְּאַחֲרִים מִכַּח סַפֵּק סַפִּיקָא וְתִירָץ דְּלֹא אֲסוּר ר"י אֲלֵא דוֹקָא כְּשֶׁלֹּא נוֹדְעוּ שְׂנֵי

הספיקות ביחד אלא נודע מתחלה שהזאב דרס קודם שנתערבו ובאותו פעם לא היה אלא ספק אחד באיסור דאורייתא ונעשה באותו פעם באיסור ודאי וכשנתערב אח"כ הוי כמו ודאי איסור דאורייתא שנתערב ויש מתרצים לדברי ר"י בדרה"א אחר דשאני ספק דרוסה שנתערבה דאין השני ספיקות באין בענין אחד ובגוף אחד ובגדון שלפנינו אי אפשר לתרץ כל זה שהרי יש שני ספיקות אם יש פאן איסור כלל או לא והספיקות הם בענין אחד ובגוף אחד וגם נודעו שני הספיקות ביחד דכל אפי שנה דבה"ג מותר כמו שפתיב הרב מהר"ם איסרלס ז"ל בהגהתו לש"ע בי"ד סוף סימן ק"י על מה שפסק הש"ע פדעת ר"י שהבאתי לעיל וז"ל וי"א הטעם דאסור הואיל והספק הוא איסור מדאורייתא ולא נוכל לומר עוד ספק שאין פאן איסור רק שנתערב באחרים לא מקרי ספק ספיקא ואסור אבל אם היו ב' ספיקות אם היה פאן איסור כלל ונודעו ב' הספיקות ביחד מתירין ספק ספיקא בכל מקום אפילו באיסור דאורייתא וגופו של איסור ואפילו היה לו חזקת איסור פגון עוף שבחזקת איסור עומד ונשברה או נשמט גפו ספק מחיים או לאחר שחיטה ואם תמצא לומר מחיים שפא לא נקבה הריאה יש להתיר מכל ספק ספיקא אף על פי שיש לביר ע"י בדיקת הריאה אין לחוש עכ"ל.

והוא מדברי הגהות ש"ד וא"ו הארוך כלל כ"ו. ועוד קשה לי על מה שפתיב הרב ז"ל וכמו שפסקו ה"ג ומביאו הסמ"ק לפסק הלכה דכל ספק טרפה לחומרא פגון ספק נשבר העצם ויצא לחוץ כו' מה דמות ראיה מביא מדברי הסמ"ק הלא אין הגדון דומה לראיה כלל דשאני ספק נשבר העצם ויצא לחוץ וכן בוקא דאטמא ולא ידע אי איעכל ניביה או לא שאסרו חכמים איסור ודאית אלו נודע לנו שנשבר העצם ויצא לחוץ מחיים וכן בוקא דאטמא אי איעפול ניביה ונשף מדוכתיה מחיים וכל כה"ג שיש פאן ודאי איסור אלו היה נתברר לנו אותו ספק לאפוקי בגדון שלפנינו אף אם היה נודע לנו שנשבר הגף קודם שחיטה לא היה פאן ודאי איסור אלא יש לו תקנה בבדיקה שהרי אפילו בשמןטה לא אסרו איסור ודאית אלא להצריכה בדיקה וחילוק זה מבואר בדברי א"ו הארוך כלל כ"ו שפתיב וז"ל אבל אם נמצא בעוף לאחר שחיטה שנשבר הגף אפילו סמוך לגוף ממש ולא הושחר פי המפה ולא ידעינו אי קודם שחיטה נשבר או לאחר כף מאחר שאין שבירתה מהי"ח טריפות אלא שחיטתו ביה לנקובת הריאה ולא אסרו חכמים העוף איסור ודאית מחמת ספק זו אלא יש לו תקנה בבדיקה למי שבקי בבדיקה אע"פ שאנו צריכין לאסור עתה מספק כל דבר שצריך בדיקה מ"מ חסרון ידיעתנו לא חשיב איסור דרבנן ויש להתירו אפילו בלי תערובות מטעם ספק ספיקא שפא לאחר שחיטה נשבר ואת"ל קודם שחיטה שפא לא נקבה הריאה דהשתא השני ספיקות מענין אחד ובגוף אחד הם שפא אינה טרפה וכן בכל כה"ג עכ"ל.

ובהכי ניחא לי שפעל א"ו הארוך אע"פ שמביא דברי סמ"ק דלעיל לפסק הלכה ובכלל נ' לא נמנע מלפסוק להתיר בגדון שלפנינו ומיהו לענין שמוטה בכה"ג נראה בעיני לפסוק פדעת הרב ז"ל משום דגרסינן שם בפירק אלו טריפות שהבאתי לעיל אמר רב יהודה אמר רב שמוטת ירד בבמה טרפה שמוטת יד בבמה פשרה שמוטת ירד בעוף טרפה שמוטת גף בעוף טרפה חיישינן שפא נקבה הריאה ושמואל אמר תיבדק וכן אמר רבי יוחנן תבדק וכן הלכתא ואם פן בהכרח צריך אתה לומר דלרב הנה ליה בודאי טרפה דאלו היה לרב רק ספק טרפה שפא נקבה הריאה למה לא יועיל לה בדיקה פינו דידעינו

מקום הטרפות שהוא בריאה נבדוק אותה להכשירה אם לא נקבה אלא ודאי סבר דנדאי נקבה הריאה ואין להכשירה ע"י בדיקה והא דקאמר חז"ל שמה נקבה הריאה נ"ל פירושו ודאי וכן מצינו בגיטין פרק השולח דף מ' דגרסינן התם האומר נתתי שדה פלוני לפלוני והוא אומר לא נתן לי חז"ל שמה נקבה לו על ידי אחר ופירשו התוספות ונ"ל חז"ל שמה נקבה לו ע"י אחר האי חז"ל שמה נקבה לו ע"י אחר ופירשו התוספות ונ"ל עכ"ל התוספות ואיכא למימר דהכא נמי קאמר רב חז"ל שמה נקבה הריאה וסבר דנדאי נקבה הריאה וכמו שכתב הטור י"ד בשם בעל העיטור ובעל התרומה שהיא טרפה דלא מהניא ליה בדיקה משום דבנדאי נקבה הריאה והיינו פנוניתה דרב משום שלא היו גורסינן וכן אמר רבי יוחנן וה"ל רב ושמואל וקי"ל כרב באיסורי ומעתה נוכל לומר דאף לדברי הר"ף והרמב"ם והרא"ש דגרסינן וכו' אמר רבי יוחנן תיבדק והלכתא כשמואל ורבי יוחנן דסברי תיבדק היינו לדידהו דהווי בקיאינן בבדיקה אבל לדידן דאין אנו בודקין הריאה הוי בנדאי נקבה אף לדידהו ומה שכתב בא"ו הארוך שהבאתי לעיל דחסרון ידיעתנו לא חשיב איסור דרבנן יש להשיב ספק דרוסה יוכיח דאסרינן ספק דרוסה אע"ג דהוי ס"ס כדאמרינן בפירק א"ט וכתבוהו כל הפוסקים חוששין לספק דרוסה כגון שרואין ארי שנכנס לבין השנונים חוששין שמה דורסן וכו' ואע"פ שלא אסרו החכמים איסור ודאית מחמת ספק זו אלא יש לו תקנה בבדיקה כדאיתא שם בגמרא אמרי בני רבי חייא דרוסה שאמרו צריכה בדיקה כנגד בני מעיים ופירשו התוספות והרא"ש דאפילו לנדאי דרוסה מהני בדיקה הרי יש בספק דרוסה ספק ספיקא דהיינו ספק נדרסת בידי או בשן ואפילו את"ל בידי שמה לא נקבו בני מעיי' ואם היינו בקיאינן בבדיקת דרוסה אפשר הנה לברר שפשרה היא ואפ"ה היא אסורה כנדאי דרוסה ואם כן פשם דספק דרוסה אסרינן כאלו נדרסה בנדאי בענין שנטרפה בו ואם הנה ספק לו אם נעשה מחיים או לאחר מיתה הנה בנדאי אסור מספק מאחר שיש לה דין של נדאי דרוסה לדידן דאין אנו בקיאינן בבדיקה הכי נמי כשנשמט הגף איכא למימר דכולי עלמא מודו דבנדאי נקבה הריאה דנין אותה לדידן דאין אנו בקיאינן בבדיקת הריאה כמו לרב שדן אותה בנדאי טרפה כדפירשתי ואל תשיבני כיון דנדאי היא למה פסקו הפוסקים כשמואל ורבי יוחנן דמהני לה בדיקה מפני שיש לומר שהרי נדאי דרוסה נמי מועיל לה בדיקה לדעת הפוסקים אם ידוע שלא דרס בנושט וכן מצינו כמה ספיקות שעשו אותן חכמים כנדאין כמו גבי הוריקה כבד כנגד בני מעיים דגרסינן שם בפירק זה בעי מיניה רבי יוסי מריב"ל הוריקה כבד כנגד בני מעיים מהו א"ל טרפה ולא יהא אלא נטילה אמר רבא כיון שהוריקה כבד כנגד בני מעיה בידיע שנפלה לאור ונחמרו בני מעיה וטרפה וכתב הר"ן ז"ל זהו גרסת הגאונים ז"ל וכן בהלכות הרב אלפסי ז"ל ולפי גירסא זו משמע שכל שהוריקה כבד אע"פ שלא ראינו שנפלה לאור כנדאי משוינן לה וכו' הרמב"ם בפ"ז מה"ש עכ"ל.

אם כן מצינו ספק ספיקא שהוא רחוק מאד דנפילה לאור מילתא דלא שכיחא הוא והירקות בכבד מצוי תמיד ואפילו הכי אנו אוסרינן אותה ולא אמרינן דספק ספיקא הוא ספק נפלה ספק לא נפלה ואת"ל נפלה שמה לא הוריקה מחמת האור דירקות בכבד שכיחא מחמת חולי כדכתב הר"ן וגם אם נפלה לאור והוריקה כבד כנגד בני מעיים מחמת האור שמה לא נקבו בני מעיים אלא משוינן כל הגני ספיקות כנדאין ואע"פ שהר"ן מתמיה על גירסת הרב אלפסי ז"ל וז"ל וזה מן התימא שהרי הירקות מצוי הוא תמיד בכבד

מחמת חולי וכיון שלא ראינו שגפלה לאור למה לא נתלה בחולי דהא תלינו בנאב וכו' ומסיק לתרץ דברי הרב אלפסי ז"ל בשינוי דחיקא שאין הלשון סובלו וגם הרא"ש פתב פדברי הר"ן שעיקר הגירסא דלא פהרי"ף מ"מ הרמב"ם והרשב"א פסקו בהדיא פגירסת הר"ף אף אם אינו ידוע שגפלה לאור אסרינו פשהוריקה פבד פנגד בני מעים וכו' פסק בית יוסף ע"ש.

הרי מצינו כמה ספיקות בדבר איסור שהם בעיניהם פנדאי איסור ואוסרים וא"כ למה לא נאסר שמוטת גף כמו כן בשני ספיקות דאיפא למימר פשנשמט הגף נדאי נקבה הרואה וליפא אלא חד ספק ואפשר עוד לומר כל היכא דלא מצינו לכבר מחמת חסרון חכמה שאין אנו בקיאים להבחין אינו קרוי ספיקא ולכן פסק בסמ"ק דספק סרכא שבא לפני חכם ואינו יודע אם נעשית קודם שחיטה או לאחר שחיטה טרפה ולא כמו שכתב באיסור והיתר הארוך פלל נ' דאף הספיקות שהן מחמת חסרון חכמה קרוי ספיקא ע"ש.

ולפי זה אפשר לומר דעיקר ראית הרב ז"ל מדברי סמ"ק היה ממה שפסק לענין ספק סרכא פנזכר ודוק. ועוד קשה לי על הרב ז"ל על מה שפסק להטריף בכי האי גוונא לענין נשבר הגף הלא הוא בעצמו פתב בשורש ל"ח שלא נמצא טרפות זה דשבירת גף בגמרא פלל ולא בפוסקים אלא במרדכי וכן בספר האגודה והלכתא להכשיר בכל ענין אף המנהג להטריף כל שנשבר סמוך לגוף פרוחב אצבע אגודל ולכן יש לסמוך על זה להכשיר ואם פן למה יש להחמיר כל פה בדברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור והרבה יותר תמיה אני על הרב מהר"י קארו ז"ל שפסק בשלחן ערוך שכל פדברי הרב מהר"י קולון ז"ל ממש שהרי הוא פסק בספר בית יוסף וכן בשלחן ערוך עצמו שם לפני זה דאפילו אם ידוע שנשבר הגף קודם שחיטה ואפילו סמוך לגוף ואפילו נצטר הדם בפלעות מותר בלא בדיקה וא"כ דבריו סותרין זה את זה ולכן נראה לי שיש טעות סופר בשלחן ערוך וראוי להיות שמוט במקום שבור וטעמו פדפירשתי לעיל אבל דעת הרב מהר"י קולון ז"ל נפלאה והיא רחוקה בעיני וצריף נגר ובר נגר דיפרקינה: דף סג אמר שמואל קישות שהתליעה באיביה אסורה משום שרץ השורץ על הארץ וקשה לי למה נקט שמואל דוקא קישות ולא נקט פרי סתמא וי"ל דמשום הכי נקט קישות לאשמועינן שהתליעה אינה מצינה בה ונפקא מינה שאין צריף בדיקה אפילו תוף י"ב חדש וגילה זה כמה שאמר קישות שהתליעה כו' פלומר שאין בו חשש אלא דוקא פשהתליעה פנדאי ושאר מיני פירות שדרפן להתליעה במחנה אסור לאונכלן כל שנים עשר חדש עד שיבדוק הפרי מתוכו שמא יש בו תולעת פדאיתא שם בפירק אלו טריפות אמר רב הונא כל בריה שאין בה עצם אינו מתקנים שנים עשר חדש אמר רב פפא ש"מ מדרב הונא הא דאמר שמואל קישות שהתליעה באיביה אסורה הני תמרי דכדא לבתר תרי עשר ירחי שתא שריין ופירש רש"י הני תמרי דכדא שהתליעו ואין ידוע אם במחנה או בתלוש לבתר שנים עשר ירחי שתא שריין דאי במחנה התליעו לא הנה חנה עד השתא וכתב עליו הר"ן ז"ל מה שכתב תמרי דכדא שהתליעו לא נהירא דאי פשהתליעו נדאי עסקינו מה שאמר תמרי דנקט ולא נקט פירי סתמא אלא משמע דא"ה נקט תמרי לפי שהתליעה מצינה בהם ולומר דכיון שהדבר מציני אף על פי שהוא מיעוט למיעוט המציני חששו וכן פתב הרמב"ם בפירק ב' כל מיני פירות שדרפן להתליעה במחנה אין לא יאכל עד שיבדוק הפרי מתוכו שמא יש בו תולעת ואם שקה הפרי אחר שנעקר שנים עשר חדש אוכל

בלא בדיקה שאין תולעת שבו מתקיימת שנים עשר חדש כו' ואם איתא דהתלעה מצוינה בקישיות עדיין הקושא של הר"ן במקומה עומדת ויותר חזקה מאי שנא תמרי דנקט הלא לא הנה צריף למינקט לא תמרי וגם לא פירי סתמא מאחר דקאי על דברי שמואל הכי הנה ליה לומר שמע מינה מדרב הונא הא דאמר שמואל קישיות שהתליע באיביה אסורה לבתר תרי עשר ירחי שתא שריא כו' וזה נראה לי ברור.

וכתב הרא"ש ו"ל אהא דאמר רב פפא הני תמרי דכדא לבתר תרי עשר ירחי שתא שריין וזה לשונו ואם תאמר אמאי שרו בתר שנים עשר חדש דילמא גדלו במחנבר ושריץ שמת אסור ותיירץ הרב"ד ו"ל דהא דקאמר אינו מתקנים שנים עשר חדש ר"ל דאחר שנים עשר חדש אין בו לחות כלל והוי כעפרא בעלמא ודייק מלישנא דקאמר אינו מתקנים ולא אמר אינו חי ע"כ.

וכן כתב הר"ן ו"ל וכי תימא היכי פשטינו הכא דמשום שאינו מתקנים שנים עשר חדש לאחר שנים עשר חדש שריין דהא אע"פ שאינו מתקנים ואינו חי כי מת נמי אסור לאו קושא הוא דאינו מתקנים קאמרינו כלומר אפ"ל מת אינו מתקנים אלא חוזר לעפרו אבל לעולם כל שהוא מתקנים אפילו מת נמי אסור ע"כ.

ואני בעניי אני רואה הכרח לדיוק זה דהא מצינו הרבה משניות דאמרו בחזקת שהוא קיים בחזקת שהו קיימין כו' ופירושו שהוא חי וכי תימא שיש חילוק בין מתקנים לבין קיים א"כ לא ה"ל למידע מדלא אמר אינו חי אלא מדלא אמר אינו קיים שנים עשר חדש ומיהו ל"נ להביא ראיה מוכרחת שאי אפשר לומר הא דאמר רב הונא אין מתקנים היינו אין חי שנים עשר חדש שהרי איתא במדרש רבה פרשת שופטים מה ראה שלמה ללמוד לעצל מן הנמלה רבנן אמרין הנמלה זו שלשה בתים יש לה כו' ואינה חיה אלא ששה חדשים למה שמי שאין לו גידים ונעצמות אינה חיה אלא ששה חדשים כו'.

ואי אפשר לומר דרב הונא פליג על רבנן בדבר שתלוי במציאות וכתב עוד שם הרא"ש ו"ל ומיהו באותם שרגילים לגדל תולעים גם לאחר שנים עשר חדש צריף לבדוקו ולהשליף התולעים הנמצאים בחוץ ביניהם או על גב הפרי דאיבעיא לן לקמן אם פירושו לגג תמרה ואף אחר שהשליף הנמצאים מבחוץ יש לחוש שמא כשיתגנם לתוך המים בקדירה יצאו לחוץ וירחשו במים או בדופני הקדירה או על גב הפרי הילקף מנהג יפה כל אלו עדשים שמצוי בהן הפנימה בתוך שנים עשר חדש אין להן תקנה לאחר שנים עשר חדש יתגם לתוך מים צוננין והמתולעים והמנוקבים יעלו למעלה וישליכם ואחר כך יתנו לתוך מים רותחין בקדירה שאם נשאר בו תולע ימות מיד ולא יפרוש לחוץ עכ"ל.

וקשה לי על דבריו טובא חדא למה סתם וכתב בתוך שנים עשר חדש אין להן תקנה שהרי הוא גופיה כתב שם לעיל מזה ו"ל וכן כל מין פרי וקטנית שדרכן להתליע צריף לבדוקו אם בא לאוכלו בתוך שנתו כו' ש"מ בהדא שיש להן תקנה בבדיקה אפילו בתוך שנים עשר חדש ואם פן יש סתירה בדבריו מדידה אדידה ומיהו בהא איכא למימר דמה שכתב הרא"ש בתוך שנים עשר חדש אין להן תקנה לאו למימרא שאין להן תקנה כלל ושללא לאכלם תוך שנים עשר חדש אלא הוה תקנה ליתגם לתוך מים צוננין כו' ואח"כ יתנו לתוך מים רותחין שהזכיר שם אין להן בתוך י"ב חדש אבל תקנה אחרת

ונדאי יש להן דהיינו בדיקה שצריף לבדוק כל חד וחד בפני עצמו שמא יש בו תולעת וכן כתב בהדיא רבינו ירוחם בספר אדם וסנה בחלק ה' גתיב ט"ו ריש אות כ"ז ונ"ל דכל מיני קטניות שדרפן להתליע פגון פולין ועדשים וכיוצא בהן בתוך י"ב חדש אין להם תקנה ואסור לאכלן בלא בדיקה כו' וכן הוא מבואר באר היטב בדברי הרשב"א והר"ן ונ"ל הרשב"א בתורת הבית פולין ב' רחשים מצויין בהם כו' ולפיכך הפא לבשלן בלא בדיקה כיצד הוא עושה שורה אותן במים צונגין כדי שיפנסו המים בחורין ויוציאו הרחש שבתוכן ויפרוש כל העתיד לפרוש ואחר כך ישים בקדירה אחר רתיחת המים כדי שימותו הנשארם בחורין ואם נמצאו קצת בתוך הקדירה משליה ואוכל השאר שאין בהם פלפא שיאסרו בפליטתן את מערובתן ויראה לי שאסור לעשות כן תוך שנים עשר חדש מפני הרחש הקטן המצוי בעודן במחנך ונהרי אפשר לו להתקיים כן כל שנים עשר חדש ולפיכך כל תוך שנים עשר חדש צריכין בדיקה עכ"ל.

והילך לשון הר"ן ודאמרינן דלבתר תריסר ירחי שתא שרו יש בעלי נפש שהחמירו ואמרו דהני מילי לאכלן אבל לבשלן פמות שהו חיישינן שמא על ידי הבישול יהו פורשין ולא בטלי דבריה לא בטלה ולפיכך דקדקו בתקנתא להניח בתחלה במים חמין הרבה כדי שימותו פולן במקומן ואחר כך מבשלן ושוב אין לחוש שאפילו פירשו לאחר שמתו מותרין דעד פאן לא איבעיא לו לקמן פירשה ומתה מהו אלא בשפירשה ואחר כך מתה אבל פירשה משמתה מותרת.

ונה הענין אינו מספיק אלא למאן דגריס לקמן פירשה ומתה מהו וכדכתיבנא אבל למאן דגריס פירשה מתה מהו משמע דאפילו פירשה אחר שמתה מיבעיא ליה וסלקא בתיקו וכו' והילכך לא סגיא בהך תקנה דמים רותחין לפיכך צריף ליזהר לשהותן תחלה במים צונגין וכל הפירות שהתליעו קלין וצפין ועולין למעלה וזרקין אותן ואינך שרי דמסתמא לא נשאר בהן פרי שהתליעה ואם מצא מהן בתבשיל בשעת שהוא אוכלן זורקן ואוכל את השאר מיהו הך תקנתא תוך שנים עשר חדש לא סגיא שאין הפירות שהן מתליעין במחנך צפין כמו אותן שמתליעין בתלוש עכ"ל.

הרי אתה רואה בפירוש שכתבו דדוקא הך תקנה דמים צונגין ורותחין אין להן מהטעם המפורש בדבריהם אבל בדיקה מהני להו ואף על גב שראיתי לחכם אחד גדול הדור שהביא בחבורו דברי הרא"ש והטור י"ד בענין דין זה וכתב עליו וזה לשונו וכתב בית יוסף דכן כתבו הרשב"א והר"ן דתוך שנים עשר חדש לא מהני להו שום בדיקה עד פאן לשונו.

אין ספק אלי דמלת שום ט"ס הוא כי בנדאי לא היה טועה כל כך טעות גמור ומיהו אפתי קשה לי קושיא אחרת אשר לא ראיתי ולא שמעתי מי ששט לבו אליה והיא חזקה בעיני מאד והיא זאת פיון שהרא"ש פסק בסוף פרק א"ט שאם מת התולע תוך הפירי ופירש אחר כך מותר אם כן למה הצריף הרא"ש ליתנם בתחלה לתוך מים צונגין כו' למה לא יספיק ליתנם בתחלה לתוך מים רותחים כדי שימותו פולן במקומן ושוב אין לחוש שאפילו פירשו לאחר שמתו מותרין כמו שכתבו ספר התרומה סימן ל"ה והסמ"ג בחלק ל"ה סימן קל"ב ושאר פוסקים ולא הצריכו כלל ליתנם בתחלה לתוך מים צונגין אלא ליתנם תוך לתוך מים רותחין והוא מהטעם שכתבתי מפני דסבירא ליה שאם מת התולע

תוף הפירי ופירש אחר כף מותר וכמו שפכתב הר"ן בהדיא דאין צריף לעשות הך תקנה ליתגם בתחלה לתוף מים צונגין אלא דוקא לדעת הפוסקים דאם מת התולע תוף הפירי ופירש אחר כף אסור אבל לדעת הפוסקים שאם מת התולע תוף הפירי ופירש אחר כף מותר סגי ליתגם בתחלה בקדירה רותחת לתוף מים רותחין ושמה יש לומר דהרא"ש סבר דלכתחלה צריף לעשות להם תקנה בכל מה שיוכל לעשות שלא יבאו לאכול אסור כמו שפכתב בהדיא רבינו ירוחם בספר אדם ותנה בחלק ה' נתיב חמשה עשר אות עשרים ושבעה עיין שם.

כן נראה לי: פרק חמישי דף פב תנא אם קדם השניה הרי זה זריז ונשפר זריז דלא עביד איסורא כו'. וכ' שם הרא"ש ז"ל בשם הלכות גדולות וז"ל בהמה שנשחטה אמה היום ונתערבה.

באחרות וצריף לשחוט מהן בו ביום כיצד יעשה מפה אותן וטורדן וכל הפורש מן הרוב הוא פורש ושנים הנותרים אסור לשוחטן עד למחר עכ"ל. וקשה לי על דברי היאף מתיר לכבשינהו בידיים כי היכי דניידי ונימא כל דפריש מרובא פריש שהרי בריש פרק התערובות תנן כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אפילו אחד ברבוא ימותו כולם ופריף בגמרא נכבשינהו דניידי ונימא כל דפריש מרובא פריש ומסיק אמר רבא משום קבוע הרי אתה רואה בפירוש דאסור לכבשינהו בידיים כי היכי דניידי ולומר כל דפריש מרובא פריש ומיהו על בעל ה"ג עצמו לא קשיא מידי מפני שאפשר לומר דסבר כר"ת שפכתבו התוס' בשמו שם בפרק התערובות ובפרק הנשחרים שיש חלוק בין קדשים לשאר איסורין דהמשנה דריש פרק התערובות דקתני ימותו כולם משום גזירה שמה יקח מן הקבוע מיידי דוקא בנתערבה בזבחים ולגבוה ומשום חומרת קדשים הוא אבל בעלמא אמרינן נכבשינהו דניידי אבל לדעת הרא"ש אי אפשר לומר כן שהרי הוא כתב בפרק גיד הנשה אהא דאמרינן גבי ט' חנויות כל קבוע כמחצה על מחצה דמי ובנמצא הליף אחר הרוב וז"ל ואם תאמר ואמאי לא גזרינן בנמצא ביז גזירה שמה יטול מן הקבוע כדאמר בפרק התערובות גבי כל הזבחים שנתערבו בהן חטאת המתות דפריף ונכבשינהו דניידי ונימא כל דפריש מרובא פריש ומשני גזירה שמה יקח מן הקבוע וכי תימא התם גמי אם פירשו מעצמן שרי אבל לכתחלה אסור לעשות כן גזירה שמה יטול מן הקבוע אם כן אמאי ירעו עד שישתאבו פיון דפירשו מעצמן מותרין וכן הא דאמרינן התם גבי כוס של עכו"ם שנפל לאוצר מלא כוסות פולן אסורין פירש אחד מהן לרבוא ומרובא לרבוא פולן מותרין למה לי שנתערב לרבוא מפי פריש יהא מותר אעפ"י שלא נתערב דמרובא פריש אלא משמע דאסור גזירה שמה יקח מן הקבוע ולא מסתבר לחלק בין קדשים ועכו"ם לשאר איסורין ויש לומר דהכא שהאיסור ידוע במקומו לא גזרינן שמה יקח הקבוע דמידע ידיע דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי וגם אדם נזהר ליקח משם פיון שידוע שיש חנות אחת מוכרת נבילה עד שיודע שמה הפשרות הוא לקח אבל כשהאיסור מעורב בהיתר אי שרית ליה כי פריש אתי ליקח מן הקבוע ורבינו תם לא הנה סובר חלוק זה וכשנכנס זאב לעדר ודרס בהן שנים או שלשה לעיני הרואה ולא נגע באחרים הנה מתיר כל חד וחד דפריש ולידידה צריף לחלק בין קדשים ועבודת עכו"ם לשאר איסורין ולא מסתבר כן ובשאלות דרב אחאי בפרשת ויקרא ואלו אערוי ספק דרוסה אפילו אחת ברבבות פולהון אסורות ואי

איבדור מנהון רנבא לחדא דנכתא ומעוט לחדא דנכתא אמרינו איסורא בהנה רנבא
איתנהו ומיעוטא שרינו ודאי משקל חוטרא ובדרינון אסור דלמא אתי למשקל מקבוע
ואיכל פדתנון כל הנכתים שנתערבו בו כו' ולא ירד לחלק ולדקדק כמו שדקדק ר"י אמאי
ירעו עד שישתאבו וכן מההיא דכוס של עבודת עפ"ם נראה דהלקה למעשה פדברי ר"י
עכ"ל.

הרי אתה רואה בפירוש שהרא"ש הסכים לדעת ר"י דהיכא שאין האיסור ידוע במקומו
לא אמרינו כל דפריש מרנבא פריש ודלא כר"ת שחילק בין קדשים לשאר איסורין ומיהו
גם על הרא"ש לא קשיא מידי מפני שאפשר לומר דשאני אותו ואת בנו שאין שם טרפות
עליה כלל אלא שמחוסר זמן הוא לכן פולי עלמא מודו בזה שיש להקל לעשות הך תקנה
דנכבשינהו דניידי ונימא כל דפריש מרנבא פריש וכיוצא בזה חילק מהרא"י בת"ה סי'
כ' גבי ספק טרפה וכן תירץ הרב מוהרר"ש לוריא ז"ל בהגהותיו לטור אבל על בעל
הטורים קשה טובא שלא בלבד גבי אותו ואת בנו פסק כדכתב בה"ג שהבאתי לעיל אלא
גם גבי ודאי דרוסה שנתערבה באחרות פסק פן דמותר לכבשינהו בידיים פי היכי דניידי
ונימא כל דפריש מרנבא פריש בסוף סימן נ"ז ואלו בסימן ק"י פסק ממש פדעת ר"י
שאין חילוק בין קדשים לשאר איסורין דלא מיבעיא דאסור לכבשינהו בידיים פי היכי
דניידי ונימא כל דפריש מרנבא פריש דזה פשיטא אסור אלא אפילו אם פירש מעצמו
כל היכא שאין האיסור ידוע וניכר במקומו לא אמרינו כל דפריש מרנבא פריש וז"ל הא
דשרינו כשפירש אחד מהם מהרוב דוקא דומיא דט' חנויות שהאיסור ידוע וניכר במקומו
אבל בעלי חיים ושאר דברים חשובים שנתערבו בהיתר שאינו בטלים אפילו באלף
אפילו אם פירש אחד מהן מן הרוב אסור דכיון שאין האיסור ניכר במקומו חיישינו שמה
יקח מן הקבוע עכ"ל.

וכבר ראיתי מה שכתב הרב מהר"ם איסרלס ז"ל בת"ה פלל ו' סימן מ"ג בישוב דברי
הטור וז"ל והא דכתב הטור דאף אם פירש ממילא אסור דחיישינו שמה יקח מן הקבוע
נראה לפירש דווקא כשפירש מקצת התערובות ונשאר שאר התערובות במקומו דאז
איכא למיחש שמה יקח מזהקבוע הנשאר אבל אם נתפרדו כל התערובות במקומן עד
שלא נשאר שום קביעות במקומו ובשעת עקירתן ממקומן פירש מקצתן או כל אותן
שפירשו מותרין דעל כל חד אמרינו מרנבא פריש מלבד שני האחרונים שהם אסורים
וחילוק זה מוכרח פדעת הטור שהרי כתב ביורה דעה סימן י"ו ונ"ז גבי בעלי חיים
שנתערבו דנכבשינהו דניידי ואמרינו כל חד מרנבא פריש ואם פן דבריו מותרין למה
שכתב סימן ק"י ולכן מוכרח לחלק פדרף שכתבתי וכן כתב באורח חיים סימן שכ"ט
בהדיא חילוק זה וכן השיב לי מורי הגאון מוהר"ר שכנא זצ"ל בישוב דברי הטור אמנם
המדקדק בתוספות ואשר"י פרק גיד הנשה ופרק קמא דפסחים משמע דלית להו חילוק
זה אבל דעת הטור מוכרח לחלק כמו שכתבתי עכ"ל ואני שמעתי ולא אבין היאך אפשר
להעלות על הלב חילוק זה אפילו לדעת הטור אחר שינוח קיים דלית ליה סברת ר"ת
שחילק בין קדשים לשאר איסורין שהרי הוא פסק בהדיא בסימן י"ו ונ"ז גבי בעלי חיים
שנתערבו דמותר לכבשינהו בידיים פי היכי דניידי כו' והשתא אם איתא דסבר הטור דכל
היכא שעוקר כל התערובות ממקומן עד שלא יהיה נשאר שום קביעות במקומו אז מותר
לעשות בידיים הך תקנה ולכן פסק בסימן י"ו ונ"ז דמותר לכבשינהו בידיים פי היכי דניידי

וְנִימָא כּל דְּפָרִישׁ מְרוּבָא פְּרִישׁ א"כ הִדְרָא הַקְּוֹשִׁיא לְדוֹפְתָהּ הָא דְּפָרִישׁ הַגְּמָרָא בְּפָרְק
הַתַּעְרוּבוֹת עַל הָא דְתַנּוּ יְמוּתוֹ פְּלוֹן נִכְבְּשִׁינְהוּ דְנִינְדִי וְנִימָא כּל דְּפָרִישׁ מְרוּבָא פְּרִישׁ
וּמַאי מְשַׁנֵּי גְזִירָה מְשׁוּם קְבוּעַ הֲלֵא יֵשׁ תַּקְנָה דְּלִיכָא לְמִיגְזֵר מְשׁוּם קְבוּעַ וְהִינּוּ נִכְבְּשִׁינְהוּ
דְנִינְדִי כּל הַתַּעְרוּבוֹת מִמְקוֹמָן עַד שְׁלֵא יְהִי נִשְׁאָר שׁוּם קְבִיעוֹת בְּמִקוּמוֹ וְנִימָא כּל
דְּפָרִישׁ מְרוּבָא פְּרִישׁ כְּמוֹ שְׁכַתְבַּת הַטּוֹר הֵךְ תַּקְנָה בְּסִימָן י"ו ונ"ז.

וְעוֹד שְׁהָרִי אֶפְשָׁר לֹאמֵר דְּכָל עֲצָמוֹ שֶׁל הַמְּקֻשָּׁן לֹא נִתְכַּוְּנָן בְּאוּמְרוֹ נִכְבְּשִׁינְהוּ דְנִינְדִי אֲלֵא
כִּי נִכְבְּשִׁינְהוּ דְנִינְדִי כּל הַתַּעְרוּבוֹת מִמְקוֹמָן עַד שְׁלֵא יְהִי נִשְׁאָר שׁוּם קְבִיעוֹת בְּמִקוּמוֹ
וְנִימָא כּל דְּפָרִישׁ מְרוּבָא פְּרִישׁ וּמְשַׁנֵּי גְזִירָה מְשׁוּם קְבוּעַ פִּירוּשׁ שְׁאֵם אַתָּה מִתִּיר לְכַבּוּשׁ
בְּיָדִים כְּדִי שְׁיִתְפָּזְרוּ כּוֹלָם מִמְקוֹמָן וְיִקְחָ מִן הַפּוֹרְשִׁים אִיכָא לְמִיגְזֵר שְׁמָא לֹא יִפְזֹר וְיִקְחָ
מִן הַקְּבוּעַ וְלִכּוֹן הַנּוֹכְרָחוֹ ר"י וְהָרָא"ש לְתַרְצַן הַהוּא דְאֶמְרִינּוּ גְבִי ט' חֲנוּיּוֹת וּבְנִמְצָא הִלָּךְ
אַחַר הָרֹב וְלֹא גְזִירָנּוּ שְׁמָא יִקְחָ מִן הַקְּבוּעַ כְּדִאֶמְרִינּוּ בְּפָרְק הַתַּעְרוּבוֹת דְמִינְרִי שְׁהָאִיסוֹר
יְדוּעַ וְנִיכָר בְּמִקוּמוֹ דְלֵא שְׁנִינְדִי לְמִיגְזֵר שְׁמָא יִקְחָ מִן הַקְּבוּעַ וְהָרָשׁ בְּ"א תִּרְצַן בְּשֵׁם ר"ת
בְּאוּפֹן אַחַר דְמִינְרִי שְׁפִירֵשׁ מִעֲצָמוֹ וְלֹא אֶמְרוּ שֶׁם בְּפָרְק הַתַּעְרוּבוֹת גְזִירָה שְׁמָא יִקְחָ מִן
הַקְּבוּעַ אֲלֵא בְּכּוּבֵשׁ בְּיָד כְּדִי שְׁיִתְפָּזְרוּ שְׁאֵם אַתָּה מִתִּיר לְכַבּוּשׁ בְּיָד כְּדִי שְׁיִתְפָּזְרוּ וְיִקְחָ
מִן הַפּוֹרְשִׁים וְדַאי אִיכָא לְמִיגְזֵר שְׁמָא לֹא יִפְזֹר וְיִקְחָ מִן הַקְּבוּעַ וְכּוֹן כְּתַב בְּשֵׁאלוֹת דְרַב
אַחַאי ע"כ.

הָרִי אַתָּה רוֹאֵה בְּפִירוּשׁ שְׁהוֹשְׁוּ כּל הַפּוֹסְקִים הָאֵלֶּה בְּעֵנִין זֶה אַחַר שְׁמֻנּוֹחַ קִיָּים לְדַעְתָּם
שְׁאִין לְחַלֵּק בֵּין קְדוּשִׁים לְשְׁאָר אִיסוּרִין שְׁאִיסוֹר לְכַבּוּשׁ בְּיָדִים כִּי הִיכִי דְנִינְדִי וְלֹא
אִישְׁתְּמִיט חַד מִנֵּיהוּ לְכַתּוּב חִילּוּק זֶה שְׁכַתְבַּת הָרַב ז"ל לְדַעַת הַטּוֹר וְהוּא מֵהַטַּעַם שְׁכַתְבַּתִּי
דַּא"כ אַפְתִּי קִשְׁהָ עַל הַמְשַׁנָּה אִמַּאי יְמוּתוֹ כּוֹלָם.

וְעוֹד קִשְׁהָ לִי עַל הָרַב ז"ל לְמָה כְּתַב וְלִכּוֹן מִן כְּרַח לְחַלֵּק כְּדָרְךָ שְׁכַתְבַּתִּי הֲלֵא אִינוּ מִן כְּרַח
כְּלָל דְהָא כְּבָר רָאֵה שְׁתִּירְצַן בֵּית יוֹסֵף לְדַבְרֵי הַטּוֹר בְּדָרְךָ אַחֲרַת וְהִילָּךְ לְשׁוֹנוֹ וְשְׁמָא יֵשׁ
לֹאמֵר שְׁמָה שְׁכַתְבַּת רַבִּינוּ וְנִרְאֵה שְׁיֵשׁ תַּקְנָה אֶפִּילוּ לְדַאי דְרוּסָה שְׁנִתְעַרְבָה בְּאַחֲרוֹת וְכו'
לֹא לְמִימְרָא שְׁהוּא סוֹבֵר שְׁיֵהָא הַדִּין כּוֹן אֲלֵא בָּא לְהַשִּׁיב עַל דְבָרֵי סְמ"ג שְׁקוֹדֵם שְׁגַמְגַם
לְאִיסוֹר כְּדַבְרֵי ר"י לֹא הִיָּה אוֹמֵר צַד לְהַתִּיר אֲלֵא דוֹקָא בְּסַפֵּק דְרוּסָה שְׁנִתְעַרְבָה וְהֲלֵא
אַף בְּדַאי דְרוּסָה נִמְי יֵשׁ צַד לְהַתִּיר עַל יְדֵי דְנִכְבְּשִׁינְהוּ דְנִינְדִי וְכַדְר"ת אֲכַל לְעֵנִין הַדִּין
מוֹדָה הוּא דְלִיתָא לְדַר"ת אֲלֵא כַדְר"י עֲבָדִי עוֹבְדָא דְאֶמְרָ שְׁאֵם אִין הָאִיסוֹר יְדוּעַ בְּמִקוּמוֹ
לֹא אֶמְרִינּוּ כּל דְּפָרִישׁ מְרוּבָא פְּרִישׁ וְכְמוֹ שְׁפָסַק בְּסִימָן ק"י עכ"ל.

וְאִי מְשׁוּם דְקִשְׁהָ לְהָרַב ז"ל עַל תִּירוּצוֹ שֶׁל בֵּית יוֹסֵף שְׁהַבְּאִתִּי דְהָא אִי אֶפְשָׁר לְתַרְצַן כּוֹן
גְבִי אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ שְׁכַתְבַּת הַטּוֹר בְּפִשְׁטוּת הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה בְּסִימָן י"ו כַּר"ת א"כ יֵשׁ
לְהַקְשׁוֹת עַל הָרַב ז"ל קְוֹשִׁיא אַחֲרַת יוֹתֵר חֲזָקָה וְזוּהִי דְהָא הָרַב ז"ל בְּעֲצָמוֹ כְּתַב
דְהַאשֵׁר"י לִית לִיהּ חִילּוּק זֶה וְאֵם כּוֹן הַקְּוֹשִׁיא שְׁהַקְשָׁה הָרַב ז"ל עַל הַטּוֹר עֲדִינּוּ בְּמִקוּמָה
עוֹמְדָת בְּתַקְפָּה וּבְגִבּוֹרָתָה עַל הַאשֵׁר"י שְׁהָרִי הוּא פָּסַק בְּהַדְיָא בְּפָרְק אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ כְּמוֹ
שְׁפָסַק הַטּוֹר לְעֵנִין אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ מְדַהֲבִיא דְבָרֵי ה"ג בְּלֵא דַעַת חוֹלְקַת כְּלָל ע"ש.

וְתַמְיָה אֲנִי עַל הָרַב ז"ל אִיךָ לֹא הִרְגִישׁ שְׁלִפִי דְכָרְיוֹ יְהוּ דְבָרֵי הָרָא"ש סוֹתְרִין זֶה אֵת זֶה
וְיֵמָה שְׁנִרְאֵה בְּעֵינֵי לִינִישׁב דַּעַת הָרָא"ש ז"ל כְּבָר כְּתַבְתִּי לְעִיל דְשִׁאנִי אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ שְׁאִין

שם טריפות עליה כלל אלא שמחוסר זמן הוא לכן כולי עלמא מודו בזה שיש להקל לעשותה הך תקנה דנכבשינהו דניידי ונימא כל דפריש מרובא פריש.

ובזה נתיישב גם כן הא דלא הרגיש בית יוסף כלל בסימן נ"ז גבי דרוסה ולא זו בלבד אלא אף פסק כן בפשיטות בש"ע גבי אותו ואת בנו פדעת הטור אעפ"י דבשאר איסורים פסק בש"ע בסימן ק"י פדעת הרשב"א וכתב נתבאר באר היטב בדברי הרשב"א דאסור לכתחלה לעשותה הך תקנה דנכבשינהו דניידי וא"כ גם דבריו סותרים זה את זה ולכן מוכרח לחלק פדרה שפתי ופשוט הוא.

ועוד קשה לי על הרב ז"ל שכתב וכן כתב בא"ח סימן שכ"ט בהדיא חילוק זה מאי ראיה היא דהא חילוק זה שכתב הטור שם גמרא ערוכה היא ביומא דף פ"ד ואי אפשר ששום פוסק יחלוק עליו ולא הטור בלבד כתבו אלא גם הרא"ש בפסקיו שם דף ק"ב אע"ג דלית ליה חילוק זה לענין תערוכות איסורין כמו שכתב הרב ז"ל בעצמו משום דהתם אין עסק וענין למיגור שמא יקח מן הקבוע דהא מיירי לענין מן פולש דוק ותשפח ומי שדעתו רחבה מדעתי יתיר את דברי הרב ז"ל וישא ברכה והרב הגדול מהרש"ל ז"ל יתיר פדרה אחרת בהגהותיו לטור וזהו דאפשר שהטור מכריע הכא גבי דרוסה בדברי ר"ת מאחר דר"י כתב במרדכי בפירק גיד הנשה שיש להתיר כולם מטעם ספק ספיקא וכמ"ש בספר המצות בתחלה א"כ גבי דרוסה דנכבשינהו נמי מקילין דהא בלאו הכי איכא ספיקא שמא דרס בשן ונדאי דרוסה דקאמר כלומר שאנו יודעין שגדרסה אבל מ"מ אין אנו יודעין בבירור אם דרסה ברגל או בשן ועוד אפילו אם נדרס בנדאי שמא מהני לה בדיקה כמו שכתב הרא"ש ע"כ.

ואיני מבין את דבריו דהא מ"ש המרדכי שיש להתיר כולם מטעם ספק ספיקא אי אפשר שהוא פותח כן בשם ר"י דהא אדרבה הפוסקים כתבו בהדיא בשם ר"י דספק דרוסה לא מהני ביה תערוכות כיון שספק הראשון הנה בגופו ומדאורייתא אין להתיר מן ספק ספיקא וכן פסק הטור עצמו בסימן ק"י כמו שנתבאר אלא מ"ש המרדכי אמנם יש להתיר כל אחד מטעם ספק ספיקא כו' לדעת ר"ת כתב כן שפירש בפ"ק דביצה גבי נתערבה באלף כולן אסורות דוקא על נדאי ביצה טריפה שבתחלת הברייתא דאלו אספיקא למה כולן אסורות והלא ספק ספיקא הוא ור"י פליג עליו ע"ש.

ועוד ק"ל על מה שפירש נדאי דרוסה דקאמר כלומר שאנו יודעין שגדרסה אבל כו' דלפי זה מאי אפילו דקאמר הטור. והנכון בעיני מה שתיירץ בית יוסף שהבאתי לעיל ואני אביא ראיה מוכרחת לדבריו שאין להשיב עליה מדברי הטור עצמו שכתב בסימן ק"י הא דשרינן ספק ספיקא היינו דוקא על ידי תערוכות אבל ספק טרפה שנתערב באחרות כולן אסורות עד שיהא בהיתר כדי לבטל האיסור אם הוא מדברים המתבטלים כיון שספק הראשון הנה בגופו אין להתיר מן ספק ספיקא עכ"ל.

הנה רואה שפסק סתם כמו שפסק סמ"ג בשם ר"י גבי ספק דרוסה שנתערבה באחרים ואם איתא אי אפשר שהיה סתם פסק לאיסור ולא היה מפרש שיש תקנה להתיר וזה נראה לי ברור: פירק שביעי דף צא ע"א כמאן דאמר גיד הנשה נאסר לבני נח כו'.

כתבו התוספות ונ"ל כמאן דאמר גיד הנשה לבני נח נאסר וא"ת דילמא לא נאסר ואפילו הכי היו מקיימין כמו שחיתא דקאמר ליה פרע להם בית השחיתה. וי"ל מדקאמר והקא משמע דבלאו הכי לא משתרי אי נמי פרע להו בית השחיתה היינו נחירה שנצטוו על הנחירה עכ"ל.

רבים מן התלמידים נתקשו בהבנת דברי התוספות האלה ותמהו עליהם היאך כתבו שנצטוו על הנחירה והלא נבילה גמורה מותרת לבני נח ואני אומר לו חכמו ישפילו זאת לעיל בריש פרק השוחט ובפרק פסוי הדם דף פ"ה ע"ב גמרא ערוכה קאמר.

וכי תימא קסבר אין שחיתה לעוף מן התורה ונחירתו זו היא שחיתתו כו'. וכן כתבו התוספות בכריתות ריש פרק דם שחיתה ונ"ל ואפילו למאן דאמר אין שחיתה לעוף מן התורה נחירה מיהא בעי כו' והדבר פשוט שר"ל פיון שנצטוו שלא יאכלו אבר מן החי הרי בע"כ נצטוו שימיתו הבהמה בנחירה קודם שיאכלו ממנה והא דנקט דוקא נחירה ולא שאר דבר שהעוף והבהמה מתים על ידי כף י"ל משום שפך הנה המנהג של בני נח להמית העוף והבהמה על ידי נחירה כמו שנוהגין הגוים עוד היום ולזה נתפוננו התוספות באמרם שנצטוו על הנחירה כי חשב יוסף שלא יאכלו משחיתתו שיאמרו דשמא חתף מן הבהמה אבר מן החי ולפיכך אמר פרע להם בית השחיתה והיינו נחירה כי כמו שמתיר השחיתה לישראל כף מתיר הנחירה לבני נח שלא יהיה אסור משום אבר מן החי.

ומה שפרש"י בפרק פסוי הדם שהבאתי לעיל נותרו חונקו. רבינו עובדיה מברטנורה לא פירש כן בפירוש המשניות שלו בפרק אותו ואת בנו במשנה השוחט ונתנבלה בידו והנותר והמעקר כו' ונ"ל והנותר שתוחב הספין בנחיריו וחותף עכ"ל.

וכן שמעתי אני מרבותי: דף צו תנן ירק שנתבשל ביה גיד הנשה אם יש ביה בנותן טעם הרי זו אסורה ובגמרא אמר שמואל לא שנו אלא שנתבשל ביה אכל נצלה ביה קולף ואוכל עד שמגיע לגיד ומקשה אני והא אמר רב הונא גדי שצלאו בחלב אסור לאכול אפילו מראש אָזְנוּ וּמִשְׁנֵי שְׁאֲנֵי חֵלֶב דְּמִפְעַפְעָה וְהָדָר מִקִּשָּׁה וּבְחֵלֶב אֲסוּר וְהָאֵמֵר רַבֵּי בַר רַב הוֹנָא עוֹבְדָא הֵיךָ קָמִיהָ דְר"י בְּגַדֵי שְׂצָלָא בְּחֵלְבוֹ וְאָמַר קוֹלֶף וְאוֹכֵל עַד שְׂמַגִּיעַ לְחֵלְבוֹ וּמִשְׁנֵי הֵהוּא כְחוֹשׁ הֵנָּה כו' הֵנָּה אֲטַמְהֵתָ דְאִמְלִיחוּ בִי רִישׁ גְּלוּתָא בְּגִידָא דְנִשְׂיָא רַבִּינָא אָסֵר רַב אַחָא שְׂרִי אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא לְרַבִּינָא מַאי דַעֲתִיךָ דְאָמַר שְׂמוּאֵל מְלוּחַ הֲרִי הוּא פְרוּתַח וְהָא אָמַר שְׂמוּאֵל קוֹלֶף וְאוֹכֵל עַד שְׂמַגִּיעַ לְגִיד וְכִי תִימָא מַאי פְרוּתַח דְקָאֵמַר פְרוּתַח דְמְבוֹשָׁל וְהָא מְדַקְאֵמַר שְׂמוּאֵל כְּבוֹשׁ הֲרִי הוּא כְּמְבוֹשָׁל מְכַלֵּל דְרוּתַח דְצָלִי קָאֵמַר קִשְׂיָא עַד כָּאֵן הִסְוִיָא דְגָמְרָא וְכַתֵּב שֵׁם הַמְרֹדְכִי בְשֵׁם ר"י הֲלָכֵן וְכֹל שְׂאָר רַבּוּתֵינוּ שֶׁהִבִּיאוּ רְאִיָּה מֵהֵנָּה אֲטַמְהֵתָ דְאִמְלִיחוּ בְּגִידָא דְנִשְׂיָא כו' דְמְלִיחָה אוֹסֵר נְמִי עַד שְׁשִׁים כְּדִין בִּישׁוּל דְאֵמַי שְׂרִי אִי לֹא מִטַעַם שְׁשִׁים הַמְרֹדְכִי מִפְּנֵי דְהִלְכָה פְּרַב הוֹנָא דְאָמַר גְּדִי שְׂצָלָא בְּחֵלְבוֹ אֲסוּר לְאֹכֹל אֲפִילוּ מִרְאֵשׁ אָזְנוּ וְכֵן בְּמְלִיחָה דְמְלוּחַ הֲרִי הוּא פְרוּתַח דְצָלִי וְאִם כֵּן הֵנָּה אֲטַמְהֵתָ אֵמַי שְׂרִי אֵלָא עַל פְּרִתָּהּ מִשׁוּם דִּהְוָה שֵׁם שְׁשִׁים וְדַרְב הוֹנָא בְּדִלְפָא שְׁשִׁים וְקִשָּׁה לִי טוּבָא חֲדָא דְאִיָּה אֲפִשֵׁר לִוְמַר דְרַב אַחָא לֹא שְׂרִי אֵלָא מִשׁוּם דִּהְוָה שֵׁם שְׁשִׁים דֵּהָא רַב אַחָא הִקְשָׁה לְרַבִּינָא מֵהָא דְאָמַר שְׂמוּאֵל קוֹלֶף וְאוֹכֵל עַד שְׂמַגִּיעַ לְגִיד אִם כֵּן שְׂמַעִינוּ בְּהִדְיָא דְרַב אַחָא הַשְׁוֵה דִּין זֶה דִּהָּ עוֹבְדָא דְאֲטַמְהֵתָ לֵהָא דְאָמַר שְׂמוּאֵל קוֹלֶף וְאוֹכֵל עַד שְׂמַגִּיעַ לְגִיד דְכִשֵׁם דִּהֵתָם בְּצָלִי מִוְתַר הֵכָא בְּמְלִיחָה נְמִי יֵהָא

מותר והיינו על פרחין מטעם דלא יאה חמור הטפל יותר מן העיקר לפי מה שהוכיח רב אהא מדברי שמואל דמליח פרותם דצלי קאמר ונהרי הדבר ברור דהא דקאמר שמואל קולף ואוכל עד שמגיע לגיד היינו על פרחף אפילו בדליכא ספק דאם לא פן מאי פריף בתחלת הסוגיא מהא דרב הונא דאמר אסור לאכול אפילו מראש אָננו על דברי שמואל דאמר קולף ואוכל עד שמגיע לגיד דהא רב הונא מיירי בדליכא ספק כמו שאמר שם המרדכי בעצמו והשתא פינו דצלי אינו אוסר בפחות מס' איה אפשר לומר דרב אהא לא שרי במליחה אלא משום דהנה שם ששים דאם פן יאה חמור הטפל יותר מן העיקר ועוד קשה שהרי הגמרא חילק בהדיא בין חלב לבין שוּמון גיד הנשה דמשני שאני חלב דמפפע הרי שמעינו בהדיא דשוּמון הגיד אינו מפפע נראה לי דלזה נתפגון הר"ן במה שכתב דנראה מלשון הגמרא דשוּמון הגיד אינו מפפע עיין שם.

ואם פן הקושא שהוקשה לר"י הלכן מאחר דהלכה כרב הונא אם פן הנהו אטמהתא אמאי שרי מעיקרא ליתא דהא כבר הקשה בגמרא קושא זו ותיירץ דטעמא רבה איכא במילתא דשאני חלב דמפפע לאפוקי שוּמון הגיד אינו מפפע ואי אפשר לחלק ולומר דהיינו דוקא בצלי אבל במליחה בולע יותר דהא רב אהא ס"ל דמליח פרותם דצלי וממילא פשל עוזר ונפל עוזר ואף על גב שאפשר ליישב דיכול להיות שסובר ר"י הלכן דדוקא בתחלה בעי הגמרא לחלק בין חלב לבין שוּמון גיד הנשה אבל בסוף פשהקשה לו מרבי יוחנן דאף בנצלה בחלבו שרי תו אינו מחלק בין חלב לשאר איסורים וזו מההוא תירוץ שאני חלב דמפפע אלא תלוי הכל בששים ומה שאסר רב הונא לאכול אפילו מראש אָננו היינו בדליכא ששים ומה שהתיר שמואל להיות קולף ואוכל היינו דוקא בדאיכא ששים דומיא למה שהתיר רבי יוחנן אפילו בנצלה בחלבו ומשני פחוש הנה דפירושו כמו שפירשו התוספות בחד שינויא שיש בו מעט חלב כל כף שפוטל בששים ולפי זה תלוי כל האיסורין במליחה בששים כמו חלב כמו שפי' כל זה הרב הגדול מהרש"ל ז"ל בא"ו שלו רק שנראה מדבריו שדוחק הוא לפרש פן וכן הוא לעניות דעתי ואף על גב שפירש מהרי"ף בסמ"ק דאין להקל כלל בגדי פחוש להתיר בלא ששים משום דהאי שינויא דכחוש הנה לא קאי לפי המסקנא וכן שינויא דכוליא בחלבה הנה אלא העיקר הוא כדמסיק בסוף פילבת באילפס הנה דאותו תירוץ אחרון דכילבת באילפס בא לסתור תירוץ הראשונים ולומר דלהד"ם כו' לא דמי כלל דשאני התם דכל אותן תירוץ פליגי במעשה שהנה בא לפני יוחנן איה שהנה הלכה שפי' איכא למימר דתירוץ אחרון בא לסתור תירוץ הראשונים ולומר דהמעשה שהתיר ר"י לא הנה בגדי פחוש בחלבה ולא כוליה בחלבה דכה"ג לא הנה שרי ר"י אלא המעשה שהתיר פילבת באילפס הנה לאפוקי הכא מה שתירץ שאני חלב דמפפע לא פתיבא ולא רמיזה כלל בסוגיא שחזר מפנו.

ועוד קשה דאי איירי הך עובדא דאטמהתא בדאיכא ששים אם פן אמאי בעי רבינא לאוסרה ואף על גב דגם זה יש לדחות כמו שכתב הר"ן דלדברי מי שאומר דלצלי ולמליחה לא משערין בששים בכל ענין אסור להו רבינא פלומר אפילו שהנה שם ששים משום דרבינא סבירא ליה כסברת הרא"ה ז"ל דאין ביטול בששים שיהא אלא דוקא בקדירה מפני שהרוטב מוליה האיסור בשונה ולא בצלי ומליחה אף על פי שהוא מפפע דשפא הרבה מפנו מתכנס במקום אחד ולכן אסור לעולם אפילו ביתר מששים מפל

מקום קשה מאד איך הקשה רב אהא לרבינא וכ"ת מאי פרותח דקאמר פרותח דמבןשל
והא מדקאמר שמואל פבוש הרי הוא כמבןשל אלמא פרותח דצלי קאמר דמשמע אבל
אי הנה קאמר שמואל דמליח פרותח דמבןשל הנה ניחא דאסר ונהלא אדרבה אם יתנה
פרותח דמבןשל מכל שפן דשרי בדאיכא ששים אם לא שניאמר דאיירי דהנה ספק פנגד
שמונו של גיד הנשה ולא פנגד גוף ג"ה ורבינא ס"ל דיש בגידין בנותן טעם פתנא
דמתניתין כמו שפירשו התוספות והקשה לו רב אהא לרבינא נהי דיש בגידין בנותן טעם
היינו דוקא כשנתבשל שהרוטב מרפכו לפלוט טעמו אבל במליחה וצליה אפילו תנא
גופיה דסבירא ליה דיש בגידין בנותן טעם מכל מקום במליחה מודה דהא שמואל קאמר
על המתניתין ל"ש אלא שנתבשל כו' ומשום הכי קאמר ליה שפיר מאי דעתיה כו'.

וכ"ת מליחה פרותח דמבןשל קאמר ודוק פדפירש הרב מהרש"ל ו"ל בא"ו ש"ל אמןם
פבר דחה הר"ן בשתי ידים סבירא זו וכתב וז"ל משמע ודאי דמשום שומנו של גיד קא
אסר רבינא דכיון דקי"ל דאין בגידין בנותן טעם לא מסתבר דרבינא דבתרא הוא ס"ל
דלא פהלקתא אלא ודאי משום שמונו קאמר ע"כ.

וכן פתבו רוב המחברים וכמעט פולם ע"ש. ושם י"ל פדפירש הרב הגדול מהר"ש
לוריא ו"ל דברי ר"י הלכן דה"ק מאחר דפליגי בהנהו אטמהתא דאימלחו כו' ובעי רבינא
לאוסרו מפח שאין בו ששים ומפעפע בכלו ורב אהא דשרי משום דס"ל דאינו מפעפע
אף השומן של גיד ואינו נותן טעם כמו גיד הנשה גופא כמו שפירשו התוספות או משום
דכיון דשומנו של גיד מדרבנן לא החמירו בו יותר מבגיד עצמו שלא? הא טפל חמור מן
העיקר דקי"ל אין בגידין בנותן טעם כמו שפירש ריב"ם הא בשאר איסורים אף עלפי
שאין דרכו לפעפע כמו חלב אפילו במליחה הנה אוסר אם אין בו ששים וממילא כשיש
ששים אז הפל מותר והשתא מתנישב כל הסוגיא שפיר ואף לפי פירוש דילי נוכל לומר
דכל האיסורין משערינן בששים אף במליחה חוץ משומנו של גיד מפח הני טעמי
דפרישית וגמרא דקאמר שאני חלב דמפעפע לאו דוקא קאמר אלא לאפוקי שומנו של
גיד קאמר וכן גדי פחוש לחד פירו' לפי שפכתו אינו מפעפע אפילו בפחות מס' אלא
דלא קי"ל הכי משום דלא ידעינן איזה פחוש כו' וזו היא שיטת כל האחרונים עכ"ל
ושפתיים יישק הוא וכבר ראיתי מי שפכת להפך דיש להביא ראיה מהנהו אטמהתא דאי
מלחו כו' דמליחה לא בעי ספק ומסיק דבאיסור דרבנן דליכא למיחש פלל לדבר שמו
יש להקל וכתב עוד דיש לצדד להקל דאין לומר במליחה חתיכה נעשה נבילה ולא כמו
שפכת המרדכי פפרק גיד הנשה בשם א"ז הלכה למעשה פיון דרוב הפוסקים ס"ל דאין
אומרים חתיכה נעשה נבילה רק בבשר בחלב ואע"ג דאנו מחמירין וקי"ל בכל איסורין
חתיכה נעשה נבילה מ"מ לא החמירו רק בבישול אבל במליחה דרוב הפוסקים ס"ל
דאינה אוסרת רק פדי קליפה רק שאנו מחמירין לשער במליחה בס' מכל מקום לא
נחמיר כל כך לומר גם פן חתיכה נעשה נבילה וקשה לי טובא על דבריו חדא שהרי הוא
בעצמו פסק אם נמלחו דגים טמאים עם דגים טהורים אע"ג דידעינן דאין בהם שמונונית
פלל דצריף דוקא ספק אע"ג דאינו רק איסור דרבנן וגם מה שפכת אבל במליחה דרוב
הפוסקים ס"ל דאינה אוסרת רק פדי קליפה כו' תימא הלא אין זה אלא דוקא בשאר
איסור דאינו מפעפע אבל לגבי חלב דמייירי מיניה א"ז אדרבה רוב הפוסקים וכמעט
פולם ס"ל לשער במליחה בס' ולא סגי ליה בקליפה ולא מפח חומרא אלא מן הדין

וראיתם מההוא פזיתא דתרבא דנפיל לדיקולא דבשרא ופירשו דיקולא היינו כל שנמלח בו בשר ולא פרש"י שפירש דיקולא היינו קלחת וקאמר שם סבר רב אשי לשעוריה במאי דבלע דיקולא אמרו ליה רבנן לרב אשי האי דיקולא דהיתרא בלע דאיסורא לא בלע כו' ואי לאו דמליחה אוסר עד דאיפא ספק למה ליה לשעוריה הא בקליפה סגי ליה ועוד הלא פתבו הפוסקים בשם רשב"ם גבי דגים ועופות שמלחם זה עם זה שגם העופות אוסרין מטעם דהדגים נעשו נבילה כו'.

ולפירוש רבינו אפרים דלא אמרינו חתיכה עצמה נעשה נבילה אלא דוקא בבשר בחלב לא יתכן לומר פן עיין באשר"י דשקיל וטרי באריכות בענין זה וכן האריכו התוספות והרא"ש בפסק גיד הנשה אהיה דגדי שצלאו בחלב אוסור לאכול אפילו מראש אונן ליתן טעם לענין חתיכה בשר שמקצתה נפלה בציר ומקצתה חוץ לציר דקי"ל דמה שבתוך הציר אוסור ומה שחוץ לציר מותר ואפילו יש שונן באותו מקצת שבתוך הציר ולמה לא אמרינו דאותו מקצת שבתוך הציר נעשית נבילה ואוסרת כל החתיכה אף מה שחוץ לציר לדעת ר"ת דס"ל דבכל האיסורין אמרינו חתיכה עצמה נעשה נבילה משום דלא אמרינו חנ"נ אלא פשהאסור יכול להתפשט בכל החתיכה כגון טיפה חלב שנפלה על חתיכה שטעם הטיפה מתפשט בכל החתיכה כו' הרי משמע בפשיטות דיש לומר במליחה חתיכה עצמה נעשה נבילה אפילו גבי דם דידעינן בבירור שאינו מפעפע וכן משמע בשאר דוכתי טובא וגם בית יוסף שהביא דברי א"ז בטור י"ד סימן ק"ה לא הפליג דבריו כלל מחמת שאין להחמיר כל כך במליחה כמו בבישול אלא אדרבה קיים את דבריו שכתב עליו וז"ל ולטעמיהו אזלי דסברי דחתיכה עצמה נעשה נבילה אמרינו בכל האיסורין כו' משמע בהדיא שהסכים עם א"ז שיש לומר במליחה חתיכה עצמה נעשה נבילה לדידן דקי"ל בכל איסורין חתיכה עצמה נעשה נבילה וזו היא שיטת כל האחרונים ז"ל.

פן נראה לי: ומה שנמצא כתוב באיסור והיתר הארוך וכתב עוד הרמב"ם פ"ח דא"מ והרא"ש בפסק ג"ה שגיד הנשה מותר בהנאה והיינו מטעם דסבר הרא"ש כמאן דאמר יש בגידין בנותן טעם והתירה התורה כמו שהתירה נבלה וטרפה בהנאה והילכך אם נפל לקדירה צריך ששים בתבשיל לבטל אפילו טעם הגיד עצמו כו' עכ"ל אי אפשר לי להאמין שיצאו דברים אלו מפי בעל א"ו הארוך אלא איזה תלמיד טועה כתב פן בגליון מבחוץ וטעה הסופר וכתבו בפנים כי מה שכתב והיינו מטעם דסבר הרא"ש כמאן דאמר יש בגידין בנותן טעם שקר מפורסם הוא שהרי הרא"ש פסק בהדיא כמסקנא דגמרא בפסק גיד הנשה דאין בגידין בנותן טעם ונתן טעם אחר בראש הפסק דוק ותשכח: דף צז ע"ב אמר רב נחמן פחל בששים וכחל מן המנין.

וכתב שם הר"ן הטעם שהפחל מן המנין משום דהפחל גופה בשר והיתר גמור הוא ואין איסורו אלא מפני החלב שבתוכו וכינון שיצא חלבו ונתערב בדין הוא שיהא פחל עצמו מן המנין ע"כ.

וכן נראה מדברי רש"י שפירש הואיל ואין היתר הוא משערינו ליה בס' לבהדי דידיה קשה לי מאי שנא פחל מבשר שנתבשל בלא מליחה שכתבו כל הפוסקים המפורסמים שצריך ס' לבטל כל החתיכה משום דלא ידעינן כמה דמא נפיק מיניה שהרי הבשר עצמו

גם כן היתר גמור הוא כמו הפחל ואין איסור אלא מפני הדם שבתוכו ואפ"ה לא אמרינו
שהוא מצטרף לבטל והרמב"ם בפ"ק ט"ו מהל' מאכלות אסורות כתב טעם אחר הואיל
והפחל הוא מדרבנן הקילו בשיעורו ושיהא הוא עצמו מן המנין ואע"פ שישנמן גיד הנשה
בששים אע"פ שהוא גם כן רק מדרבנן הואיל וגיד הנשה בר"ה בפני עצמו הוא החמירו
בו פאיסורי תורה ע"כ.

וגם על טעם זה קשה לי מאי שנא פחל מאיסורי דם על ידי בישול שאינו אסור גם כן
רק מדרבנן פדאימתא בפ"ק הקומץ ומיהו בהא איפא למימר דמפל מקום נמצא בו איסור
דאורייתא דהיינו דם שפירש והוא בעין לאפוקי חלב שחוטף דלעולם אינו אסור אלא
מדרבנן משום דהתיר לנו רחמנא לגמרי אבל אפתי קשה דהא דם כבד נמי אינו אסור
לעולם רק מדרבנן כמו פחל פדאימתא בפ"ק כל הבשר אמרה ילמא לרב נחמן מפדי פל
דאסר לן רחמנא שרי לן רחמנא פנותיה אסר לן דמא שרא לן כבדא כו' ואפ"ה הפכד
עצמה אינה מצטרפת לבטל בששים.

וכבר כתב הפוסק משנה שהרשב"א דחה טעם זה של הרמב"ם שהרי איסורי סופרים גם
הם צריכים ס' דוקא ואינה דחיה דאיפא למימר דסבר הרמב"ם דאה"נ דבאיסורי סופרים
האיסורים הם מן המנין דילפינו מפחל ואין דבריו נכונים בעיני דא"כ לא הנה שמתק
הרמב"ם גבי דיני כבד לומר שהכבד עצמה היא מן המנין ונ"ל שהרמב"ם לא סמך על
טעם זה לחוד הואיל והפחל הוא מדבריהם כו' אלא גם על הטעם שכתב הר"ן אלא נקט
עיקר הטעם הואיל והפחל הוא מדבריהם כו'.

וכן נ"ל לדעת הר"ן שלא סמך על טעם זה לחוד שכתב הוא פי היכי שלא יקשה עליו
מ"ש מדם הבלוע בחתיכה וצריך אפיה לומר בהכרח דשאני פחל שהיא אסור רק מדרבנן
וכן הסמ"ג כתב בהדיא ב' טעמים בהדי הדדי וא"כ נתיישב שפיר הא דלא פסק הרמב"ם
גבי כבד שהוא מן המנין והוא מטעם שכתבתי לעיל וזה נראה לי ברור: דף צח הווא
פלגא דזיתא דתרבא דנפל בדיקולא דבישרא סבר מר בר רב אשי לשעוריה בתלתין
פלגי זיתא אמר ליה אבויא לאו אמיןא לה לא תולול בשיעורא דרבנן ועוד האמר רבי
יוחנן חצי שיעור אסור מן התורה כו'.

מכאן קשה לי על המרדכי בפ"ק זה שכתב וז"ל מעשה היה בראש אוןז שנתבשל פשהיה
שלם ולא חתכוהו לשנים והכשירו רבינו קלונימוס הזקן לפי שלא היה בדמו פזית לאסור
עכ"ל.

וכי פליג הוא על רב אשי דקאמר בהדיא שאע"פ שהאיסור פחות מפשיעור צריך ששים
פנגדו וכבר ראיתי שהרב מהר"י מינץ ז"ל בתשובותיו סימן ט"ו רצה ליישב וכתב דיש
לחלק בין חלב לדם מלוח או מבושל שהוא רק מדרבנן וכ"ש הכא שהוא מלוח ומבושל
וכיון דדם ראש העוף לא בא לעולם לידי חיוב לא למלקות ולא לכרת שלעולם לא תמצא
בו פזית אלא איסור תמצא בו הלכך ס"ל לרבינו קלונימוס דאין לזקוק עליו ויש
להכשירו כמו שעלה בתחלה על דעת מר בר רב אשי בהווא פלגא דזיתא דתרבא כו'
עכ"ל.

ואני נפלאתי הפלא ופלא פה קדוש יאמר דבר זה שהרי גמרא ערוכה היא בפרק גיד הנשה דביצה שנמצא בה קורט דם שנתבשלה עם אחרות שאוסרת עד ששים ואין ביצה מן המנין אע"פ שלעולם לא תמצא בו כזית דם דהא אפילו בלב עוף אין בו כזית דם כמו שיתבאר בסמוך כ"ש בביצה והוא ג"כ אינו אסור אלא מדרבנן כיון שהוא מבושל ועוד קשה שהרי לב עוף שנמלח ונתבשל פשהיה שלם כתבו כל הפוסקים המפורסמים שאוסר המתבשל עמו עד שיהיה ס' פנגד כל הלב או פנגד דם הלב למר פדאית ליה כו' ואע"פ שלעולם לא תמצא בו כזית דם פדאיתא בהדיא בכריתות תנן התם הלב קרעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו אמר ר' זירא אמר רב לא שנו אלא לב עוף שאין בו כזית אבל לב בהמה הואיל ויש בו כזית ענוש פרת ע"כ.

והוא ג"כ אינו אסור אלא מדרבנן כיון שהוא מלוח ומבושל כמו ראש אנוז שנתבשל פשהיה שלם. שוב מצאתי כתוב באיסור והיתר של הרב מהר"ר שלמה לוריא ז"ל שתיירץ לדברי רבינו קלונימוס באופן אחר וז"ל נ"ל דעל פירוש שנתבשל מבחור איירי והכי קאמר מאחר שאין בדמו כזית אם כן לא היה בו שיעור דם ומעתה שנתבשל מבחור לא נשתתיר דם אלא מעט מזער וזהו יוצא על ידי בישול ובטל אבל אם היה בו כזית דהוי שיעור חשוב א"כ ראוי לאסור הראש לעולם ודיק ש"ל עכ"ל.

וגם על ישוב זה יש לפקפק טובא דכשם שאין חילוק בין שיעור שלם או חצי שיעור לענין לבטל האיסור דאפילו חצי שיעור צריך ששים פנגדו הכי נמי לענין חתיכה נעשה נבלה אין חילוק וכמו שפסקו בהדיא בהגהות ש"ד סימן כ"ח ובעל א"ו הארוך פלל י"ז דהראש לעולם אסור משום חתיכה נעשה נבילה אע"פ שלעולם לא תמצא בו כזית דם כמ"ש הרב מהר"י מינץ ז"ל שהבאתי לעיל וק"ו הוא מלב עוף שאין בו כזית דם לכן נ"ל עיקר כמ"ש בית יוסף שדברי תלמיד טועה הם ותלה עצמו באילן גדול: דף ק שאני חתיכה הואיל וראויה להתפבד בה לפני האורחים כו'.

כתב הרא"ש ז"ל והא דאמר חתיכה הראויה להתפבד אינה בטלה הני מילי שאסורה מחמת עצמה כגון נבילה ובשר בחלב כו'. נראה לי דדוקא לענין דין חתיכה הראויה להתפבד סבר הרא"ש דבשר בחלב חשיב אסורה מחמת עצמה הואיל וכל אחד בפני עצמו של היתר הוא ובהתבשלה יחד נאסרין ונעשו גוף האיסור ושרשו אבל לענין לאסור בלא רוטב לא חשיב אסורה מחמת עצמה כמו שכתב בספר התרומה סימן נ"א והמרדכי בריש פרק כל הבשר בשמעתי דטיפת חלב וכן כתב הסמ"ג בחלק הלאוין סימן ק"מ קמ"א ז"ל שאע"פ שחתיכה שאסורה מחמת עצמה כגון של נבלה היתה אוסרת חברתה במגע אם היתה חמה כמו שאמר בפרק פיצד צולין חם לתוף חם דברי הפל אסור מ"מ הואיל ואין חתיכה זו נאסרה אלא מחמת בליעה אינה אוסרת הנוגעת בה בביש אלא ע"י רוטב בניער וכיפה עכ"ל.

והביאם הרב מהרא"י ז"ל בהגהות ש"ד סימן נ"א וכתב ובטור י"ד לא כתב כן שהוא כתב בלשון הזה והא דחתיכת איסור אוסרת חברתה בנגיעתה דוקא שאסורה מחמת עצמה כגון נבלה או בשר בחלב כו'.

וכבר נשאל מהרא"י ז"ל בכתיבו סימן רמ"ט בקושיא זו דמאי שנא ושם אינו מיישב ועומד בתימא אבל בשערים שלו שחבר על הש"ד מיישבו וחולק בדבר ז"ל דנדאי

בְּשֵׁר בְּחֶלֶב כָּל זְמַן שֶׁהוּא מְעוֹרֵב מִיְקוּרֵי שְׂרִישׁוֹ וְגוֹפּוֹ שֶׁל אִיסוּר וְאֶפִּילוּ הַבֶּשֶׂר בְּלֹא הַחֶלֶב כְּמוֹ כִּלְאֵי בְּגָדִים שֶׁבְזִמְנֵן שֶׁחֹטֵט שֶׁל פִּשְׁתָּן מְעוֹרֵב בְּטִלִית שֶׁל צֶמֶר אִיסוּר לְהִתְפַּסּוֹת בְּכָל הַטִּלִית אֶפִּילוּ בְּאוֹתוֹ צֵד שֶׁאֵין חֹטֵט פִּשְׁתָּן בּוֹ וְאִם נִחְתָּף מִן הַטִּלִית אוֹתוֹ צֵד שֶׁאֵין בּוֹ פִּשְׁתָּן מִן־הַיָּד הַכִּי נִמְי קִים לְהוֹ לְרַבְּנֵי שֶׁאֵין שׁוֹם טַעַם הוֹלֵף מִחֲתִיכָה זוֹ רַק טַעַם בֶּשֶׂר לְחוּד וְלֹא שׁוֹם חֶלֶב אֲלֵא א"כ ע"י רִנְטֵב נִהְיָ לִיה פְּאֵלוּ בָּא אֲלֵהוּ ו"ל וְאָמַר לָנוּ נִחְתָּף מִן בֶּשֶׂר זֶה חֲתִיכָה קִטְנָה שֶׁאֵין בָּהּ שׁוֹם טַעַם חֶלֶב דִּהְיָה שְׂרִי כִּהְיָה דְכִלְאִים וצ"ע עכ"ל.

וּבְזֶה נִסְתַּלְקָה קִנְשִׁית הָרַב מֵהַר"א שְׁטֵינְן ו"ל בְּבִיאַוּרֵיוֹ עַל הַסֵּמ"ג שֶׁפָּתַב עַל דְּבָרֵי הַסֵּמ"ג שֶׁהִבְאִתִּי לְעֵיל וְנ"ל מִפְּל מְקוֹם הוֹאִיל וְאֵין חֲתִיכָה זוֹ נֶאֱסָרָה אֲלֵא מִחֲמַת בְּלִיעָה אֵינָה אוֹסֶרֶת הַנוֹגֵעַ בָּהּ בְּיָבֵשׁ אֲלֵא ע"י רִנְטֵב כו'.

קִשָּׁה לִי וְהֵלֵא מִיָּד בְּתֵר הַכִּי בְּעֵמוּד זֶה מִבִּיא הַמַּחְבֵּר דְּבָרֵי רַבֵּינוּ אֶפְרַיִם שְׁפִירֵשׁ שֶׁבֶשֶׂר בְּחֶלֶב גּוֹף הָאִיסוּר הוּא וְשׁוֹרֵשׁוֹ וּבְעֵמוּד ד' כְּתִב בְּשֵׁם ר"י בְּהַדְיָא שֶׁהַחֶלֶב הַנִּבְלָע בְּבֶשֶׂר וְאִם כ"פ חוֹזֵר וְנִפְלֵט שֶׁאוֹתוֹ חֶלֶב קְרוּי אִיסוּר מִחֲמַת עֲצָמוֹ מִטַּעַם זֶה שֶׁבֶשֶׂר בְּחֶלֶב הוּא גּוֹף הָאִיסוּר וְשְׂרִישׁוֹ וְכִי הֵיא מִסְקִנַת הַמַּחְבֵּר בְּעֲצָמוֹ גְּבִי דִין חֲתִיכָה הֶרְאוּיָה לְהִתְכַּפֵּד כִּמ"ש לְקַמֵּן בְּהַפּוֹף הַדָּף בַּע"א וְנ"ל וְחֲתִיכַת בֶּשֶׂר בְּחֶלֶב חֲשִׁיבָא כְּאִיסוּרוֹ מִחֲמַת עֲצָמוֹ הוֹאִיל וְכָל אֶחָד בְּפָנָי עֲצָמוֹ שֶׁל הֵיתֵר וּבְהִתְפַּשְׁלֵם יַחַד נֶאֱסָרִין וְנ"ל שֶׁהַמַּחְבֵּר אֵינּוּ מְדַבֵּר עַתָּה מֵאִיסוּר בֶּשֶׂר בְּחֶלֶב אֲלֵא מֵאִיסוּר אַחַר שֶׁנִּפְלַע עַל אַחַת מִן הַחֲתִיכוֹת וְעַל זֶה קָאִי מַה שֶׁפָּתַב מִפְּל מְקוֹם הוֹאִיל וְאֵין חֲתִיכָה זוֹ נֶאֱסָרָה אֲלֵא מִחֲמַת בְּלִיעָה אֵינָה אוֹסֶרֶת הַנוֹגֵעַת בָּהּ בְּיָבֵשׁ כו' וְהֶרְאוּיָה דְבִתְחִלַת הַעֲנִין פָּתַב לְעֵיל וְנ"ל כִּי צֵד חֲתִיכַת בֶּשֶׂר שֶׁנֶּאֱסָרָה מִחֲמַת טִיפַת חֶלֶב אוֹ דְבָר אַחַר כו' שֶׁמַּע מִיָּנָה שֶׁמְדַבֵּר גַּם מֵאִיסוּר אַחַר כו' עכ"ל.

וְאֵנִי תַמְיָה טוֹבָא עַל הָרַב ו"ל הֵיאָף עָלָה עַל דַּעְתּוֹ לְפָרֵשׁ דְּלֹא מִיְרִי הַסֵּמ"ג הֵכָא מֵאִיסוּר בֶּשֶׂר בְּחֶלֶב אֲלֵא מֵאִיסוּר אַחַר שֶׁהָרִי עֵיָקֵר רְאִיָּת בַּעַל הַסֵּמ"ג הֵיא מַה שֶׁאָמַר בְּגִמְרָא שֶׁכְּשֶׁלֹּא נִיָּעַר כו' וְהָף מִלְתָּא בְּהַדְיָא קָאִי הֵתֵם מֵאִיסוּר בֶּשֶׂר בְּחֶלֶב ע"ש.

וְעוֹד דַּא"כ לְמָה פָּתַב הַסֵּמ"ג כְּגוֹן שֶׁל גְּבִילָה הֵיָתֵה אוֹסֶרֶת חֲבַרְתָּהּ בְּמַגְעָה כו' ה"ל לֹמַר כְּגוֹן שֶׁל גְּבִילָה אוֹ בֶּשֶׂר בְּחֶלֶב כְּמוֹ שֶׁפָּתַב הַטוֹר דִּהְיָה חֲדוּשׁ טְפִי אֲלֵא מִחֲנוּרְתָא כְּדִפְרִישְׁתִּי וּמְפָל מְקוֹם נִרְאָה דְּנִקָּא חֲתִיכַת בֶּשֶׂר הַבְּלוּעַ מִחֶלֶב הוּא שֶׁאֵינּוּ אוֹסֵר בְּלֹא רִנְטֵב אֲבָל בְּבֶשֶׂר וְחֶלֶב שֶׁנִּגְעוּ חֲמִין בְּנֹדָאֵי נֶאֱסָרוּ אִף בְּלֹא רִנְטֵב וְכִי פִירֵשׁ הָרַב מֵהַר"ר שׁ לִוְרְיָא ו"ל מַה שֶׁפָּתַב בְּטוֹר י"ד דְּבֶשֶׂר וְחֶלֶב חֲשִׁיב גּוֹף הָאִיסוּר לְאֶסְרוֹ בְּלֹא רִנְטֵב אֵיְרִי כַה"ג שֶׁנִּגְעַע בֶּשֶׂר בְּחֶלֶב עַתָּה חֵם בְּחֵם וַא"כ לְפִי זֶה נִמְי מִיְנִישׁב לְמָה בֶּשֶׂר וּגְבִינָה אוֹסֶרִין אִף בְּלֹא רִנְטֵב וְכ"ל וְתַדַּע שֶׁהָרִי הַטוֹר פָּתַב בְּסִימָן צ"ב טִיפַת חֶלֶב שֶׁנִּפְלָה עַל חֲתִיכַת בֶּשֶׂר חוּץ לְרִנְטֵב כְּגוֹן שֶׁחֲתִיכָה שֶׁתְּחַתֵּיהָ קִצַּת חוּץ לְרִנְטֵב וְזוֹ מְוַנְחַת עָלֶיהָ דְּכֹלָה חוּץ לְרִנְטֵב נַעֲשֶׂה אוֹתָהּ הַחֲתִיכָה הַעֲלִינָה גְּבִילָה וְאִם בִּשְׁלָה עִם אַחֲרוֹת צָרִיף ס' לְבַטֵּל כְּנֹלָה כו'.

וְאִם אֵיָתָא שֶׁהֵיָתֵה אוֹסֶרֶת חֲבַרְתָּהּ בְּנִגְיָעָה א"כ הֵיָה לוֹ לְכַתּוּב שֶׁגַם אוֹתָהּ חֲתִיכָה הַמְּוַנְחַת תַּחַת חֲתִיכָה הַעֲלִינָה וְנִגְעַת בָּהּ אִיסוּרָה אֲלֵא כִּינּוֹן שֶׁלֹּא פִירֵשׁ מַה יַעֲשֶׂה בְּחֲתִיכָה הַנִּגְעַת בְּחֲתִיכָה הַעֲלִינָה א"כ רוֹצֵה לֹמַר שֶׁכְּפֹלוּ מִן־הַיָּד וּבִהֵאֵי גִוּוֹנָא דְקִדְקִי הַטוֹר י"ד עֲצָמוֹ בְּסִימָן צ"א מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם גְּבִי בֶּשֶׂר שֶׁנִּפְלַע בְּחֶלֶב וְנ"ל וְכִן יִרְאָה מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם שֶׁפָּתַב

קולף הפשר שנוגע בו הקלב ואוכל השאר ולא פירש בקלב מה יעשה א"כ רוצה לומר שפלו מותר שאם היה בו איסור היה מפרש אותו עכ"ל.

ועוד ראיה מדכתב הטור נעשית כל החתיכה נבילה ואם בשלה עם אחרות צריך ס' לבטלה כו' משמע מדכתב דוקא ואם בשלה עם אחרות צריך ס' לבטל את כולה ולא הספיק לו במה שכתב נעשית כל החתיכה נבילה ותו לא וממילא ידעינו דאם נתבטל אח"כ עם אחרות דצריך ס' פנגד כולה כדין כל נבילה.

אלא על פתח משום הכי דקדק וכתב ואם נתבטל עם אחרות כו' לאשמועינו שאין לה אלא נבילה לגמרי דנימא שאוסר את חביתה בנגיעה אף בלא רוטב אלא לענין זה נעשית דוקא נבילה דאם בשלה עם אחרות צריך ששים לבטל כולה וק"ל כן נראה לי.

ועוד נראה לי דדוקא לענין דין חתיכה הראויה להתפכד ובריה ודבר שבמנין אמרינו הך סברא דלא אמרינו שאינו בטליו בפילו אלא דוקא אם איסורו מחמת עצמו אבל דבר שיש לו מתירין אפילו אינו אסור מחמת עצמו אינו בטל אפילו בפילו שכן משמע בהרבה מקומות בפוסקים המפורסמים קמאי דקמאי ובתראי ז"ל.

מדכתב הרשב"א בת"ה הארוך והביאו הטור י"ד סוף סימן קכ"ב ושאר הרבה פוסקים כלי שנגאס בבליעת איסור ונתערב באחרים ואינו נזכר בטל ברוב ולא אמרינו דהוא דשל"מ הואיל ואפשר להגעילו ולהחזיר להכשרו דמאחר שצריך לפזר מעותיו ולהגעילו איקרי דשל"מ משמע בהדיא דס"ל כמו שכתבתי דאל"כ קשה תיפוק ליה דאפילו אם התירו בא מעצמו אפ"ה בטל מאחר שאין איסורו בא מעצמו כמו שכתב רבינו יונה בא"ו הארוך פלל כ"ה סימן י"ט ע"ש.

וכן משמע בהדיא מדברי הר"ן וראב"ה במרדכי פרק גיד הנשה דפליגי על הרי"ף שכתב דהאי פת שאפאה עם הצלי כיון דשריא בלחודה בלא פותחא הניא לה דשל"מ כו' דלאותו ענין שנגאס הוא אסור עד לעולם ולאותו דבר שהותר דהיינו בלא פותח לא נאסר מעולם משמע אבל אם היה לו היתר לאותו ענין שנגאס שפיר שייך ביה דשל"מ אע"ג דאינו אסור מחמת עצמו דאל"כ קשה תיפוק ליה דהאי פת שאפאה עם הצלי לא נקרא דשל"מ הואיל ואין איסורו מחמת עצמו ואפילו אם היה היתר לאותו ענין שנגאס וכן משמע מדברי מהרא"י ז"ל שכתב בת"ה ז"ל בפשר ששהה ג' ימים בלא מליחה ונתערבה אותה חתיכה בחתיכות אחרות יראה דבטלה היא ברוב דשרי כולן לבטל ולא אמרינו דכיון דמותר בצלי דשל"מ הוא דלא בטל אפילו בפילו משום דכל כה"ג לא מיקרי דשל"מ דצליה לא נאסר מעולם ואע"ג דהרי"ף חשיב כה"ג דשל"מ ראב"ה לא חשיב ליה ובפרק הערל משמע פנותיה ואע"ג דאפשר לחלק כיון דדשל"מ מידי דרבנן הוא לא דייקינו כולי האי להחמיר ונראה דאפילו היתה חתיכה הראויה להתפכד בטלה היא כיון דאינה אסורה מחמת עצמה אלא מחמת דם הבלוע בה עכ"ל.

ואם איתא דזה הטעם שכתב מהרא"י כיון דאינה אסורה מחמת עצמה כו' קאי גם אתחלת דבריו שכתב דלא מקרי דשל"מ אם כן קשה טובא על מהרא"י למה משכן את נפשו לחלוק על סברת הרי"ף ומי הכריחו להכניס לזה החילוק שכתב כיון דדשל"מ מידי דרבנן הוא לא דייקינו כולי האי להחמיר הלא לא היה צריך לכל זה שהרי טעם זה

שכתב מהרא"י לענין חתיכה הראויה להתפבד הנה מספיק נמי לענין דאין שניף ביה לומר דשל"מ לא בטיל ואפילו אי הנה אסור דאורייתא שהרי אף אם הנה צירף זה הטעם כיון דאינה אסורה מחמת עצמה כו' לא הרויח כלום לומר שגם הרי"ף מודה בנדון זה מאחר דאיפא תרתי טיבותא שהרי גם גבי פת שאפאה עם הצלי איפא אלו תרתי טיבותא ואפ"ה כתב הרי"ף דחשיב דשל"מ אלא מחנוורתא כדפירשתי ואם תאמר מאי שנא דסברא זו אמרינו לענין חשיבות חתיכה הראויה להתפבד ובריה ודבר שבמנין ובעלי חיים ולא לענין דשל"מ נראה לי ליתן טעם לשבח דשאני דשל"מ דאין החשיבות מצד האיסור עצמו שהרי לאחר הוא מותר ואם כן אינו רק מחוסר זמן ואין שם איסור עליו אלא מאחר שיהיה לו היתר אח"כ לא רצו חכמים שיתבטל ולכן אין חילוק בין שהוא מחמת עצמו או שהוא איסור בלוע מאחר שאין החשיבות בא מצד האיסור עצמו ולאפוקי בכל הני דברים דלעיל שאינו בטלים שהחשיבות בא להם מצד האיסור עצמו ולכן צריך שיהיו אסורין מחמת עצמן ולכן פסקו הפוסקים חתיכה שאין אסורה מעצמה רק קבלה טעם מאיסור אמר אע"פ שהחתיכה עצמה ראויה להתפבד מ"מ אין לה דין חר"ל לפי שאין האיסור הנבלע בה ראוי להתפבד בה לפני האורחים וכן באינה וזה נראה לי ברור: בפרק שמיני דף קט תנו הפחל קורעו ומוציא את חלביו לא קרעו אינו עובר עליו כו' שמועה זו רבו הניוטה ונתחלת דברי אמתן דברי רבותינו ז"ל כדי שיהיו דברי חכמים קיימין בטור י"ד סימן צ' בדיני פחל כתב וז"ל ולצלי צריך קריעה שתי וערב צלאו בלא קריעה מותר זהו לדעת רש"י כו'.

וכתב בית יוסף עליו וז"ל ויש לתמונה למה פסק רש"י דלצלי צריך שתי וערב דהא רבי אלעזר אשמועינו דלא בעינו שתי וערב לצלי אלא קריעה כל דהו סגי ומשמע דלא פליג אדרב יהודה דהיא לקדירה וקר"ן נראה שנוזהר מזה ולפיכך כתב בפשיטת רש"י דלצלי בעי קריעה לכתחלה ולקדירה צריך קריעה שתי וערב וטחו בכותל ע"כ.

ומדנקט גבי קדירה שתי וערב ולא נקטיה גבי צלי משמע בהדיא דלצלי לא בעי שתי וערב אבל לתוספות והרא"ש והתרומה שכתבו בשם רש"י דלצלי בעי קריעה שתי וערב ונגררו אחריהם רבינו ורבינו ירוחם קשיא ודוחק לפרש דצריך קריעה שתי וערב דקאמר היינו שתי או ערב והרשב"א כתב בחדושו רש"י פירש כולה שמעמא לצלי ובשלו דקמני בברייתא היינו צלי ולכתחלה בעינו שתי וערב כדבר יהודה ע"כ.

ואיני מבין דבריו דמשמע מדבריו שרש"י סובר דרב יהודה לצלי מיירי וא"כ קשה אמאי פסק דסגי ליה בשתי וערב ולא אצרכיה נמי טיחה בכותל כדמצריך רב יהודה וצ"ע עכ"ל בית יוסף.

ואני אומר אחר המחילה מכבוד תורתו דעומקה של הלכה מבוארת ומבוננת אחר העיון ודקדוק כמו שכתבו הפוסקים הנ"ל בשם רש"י דלצלי בעי קריעה שתי וערב לשיתתו שפירש כולה שמעמא לצלי ואין שם מקום לתמיהתו והילך לשון הגמרא הא קמ"ל דלא בעינו שתי וערב וטחו בכותל ע"כ.

ובלשון זה פהנייתו כתב בית יוסף עצמו בתחלת סימן הנזכר ואם איתא כמו שפעלה על דעת בית יוסף דרבי אלעזר אשמועינו דלא בעינו שתי וערב לצלי אלא קריעה כל דהו סגי דהיינו או שתי או ערב אם כן קשה וטחו בכותל למה לי דלא הנה ליה לומר אלא

הא קמ"ל דלא בעינו שתי וערב ותו לא פדגריס הרי"ף ו"ל לכן בהכרח צריך אתה לפרש לפי גירסא זו דלא אתא רבי אלעזר לאשמענו אלא דלא בעינו גם טיחה בכותל כדמצינן רב יהודה אבל שתי וערב מיהא בעינו לכתחלה ואפשר לומר דלא פליג רבי אלעזר אדרב יהודה דההיא לקדירה ואע"ג דפרש"י שבידנו פתוב בהדיא כמו שפירש בית יוסף ונ"ל הא קמ"ל קריעה בעלמא קאמר ליה או שתי או ערב ולא בעי שתי וערב אלא לקדירה כו' ע"כ.

אין ספק שפירוש זה אינו על לשון הגירסא שהבאתי אלא הנופתק מגירסא אחרת שהיתה לבעל המאור ו"ל בדברי רש"י שכתב שגראה מדברי רש"י שהוא גורס הא קמ"ל דלא בעינו שתי וערב אלא לקדירה כו' וזו נמי היתה גירסת הר"ן בדברי רש"י ולכן כתב לדעת רש"י דלצלי סגי בקריעה שתי או ערב אבל כל הפוסקים הנ"ל שכתבו בשם רש"י דלצלי בעי קריעה שתי וערב היו גורסין בגמרא' כמו שכתוב בכל הגמרות שבידנו הא קמ"ל דלא בעינו שתי וערב וטחו בפנותל ולכן אתי שפיר מה שכתבו בשמו דלצלי צריך קריעה שתי וערב כדהוכחתי וכן כתוב בהדיא בפרש"י שבספרים דידן בסוף שמעתא דכבד ונ"ל והלכות פתל כבד למדנו למעלה לצלי צריך קריעה שתי וערב ואם לא קרעו מותר כו'.

ונה מורה שמה שכתוב בפרש"י שבידנו הא קמ"ל קריעה בעלמא קאמר ליה או שתי או ערב כו' גנוסחא משונבשת היא ואפילו את"ל שהפוסקים היו גורסין כדברי רבי אלעזר כמו שכתוב בפרש"י שבידנו הא קמ"ל קריעה בעלמא קאמר ליה מ"מ אתי שפיר מה שכתבו בשמו דלצלי צריך קריעה שתי וערב לפי שהם היו מפרשים לשיטת רש"י קריעה בעלמא דקאמר רבי אלעזר היינו שתי וערב ומשום דלא בעינו גם טחו בכותל כדיו קריעה ממש כדמצינן רבי אלעזר לקדירה אפילו כשפא לבשל הפתל בפני עצמו לדעת רש"י הילכף מקרי קריעת שתי וערב קריעה בעלמא פלומר קריעה כל דהו ובהו נשיב קושיא אחרת שהקשה בית יוסף על הטור שכתב ונ"ל.

וכתב עוד הרשב"א ויש מחמירים להצריכו לכתחלה קריעה שתי וערב וטיחה בפנותל אפילו בקדירה בפני עצמו ולצלי קריעה כל דהו וראוי לחוש לדבריהם וזהו פדעת רש"י ע"כ. וכתב בית יוסף עליו ונ"ל ומה שאמר רבינו על סברא זו וזהו פדעת רש"י איני יודע למה כתב שהוא פדעת רש"י שהרי בצלי מצריך רש"י שתי וערב וסברא זו לא מצרכא אלא קריעה כל דהו ע"כ.

ובמה שכתבתי נסתלקה קושיא זו מפני דמשמע ליה להטור דקריעה כל דהו דקאמר הרשב"א היינו קריעה שתי וערב ומשום דלא בעינו גם טיחה בפנותל כמו לקדירה בפני עצמו הילכף מקרי זו קריעה כל דהו והשתא אתי שפיר דכתב הטור וזהו פדעת רש"י וכבר היה אפשר לתרץ קושיות בית יוסף על הטור בלאו הכי דלא נתפונן הטור לומר וזהו פדעת רש"י לגמרי מפל וכל דא"כ קשה קושיא חזקה על הטור אשר לא הרגיש בית יוסף שהרי סברא זו לא מצרכא קריעה שתי וערב וטיחה בפנותל אפילו בקדירה בפני עצמו רק לכתחלה כמו שכתב להצריכו לכתחלה משמע בהדיא אבל בדיעבד שרי אפילו בקריעה כל דהו ואלו לדעת רש"י כתב הטור בשמו דאפילו אם קרעו שתי וערב רק שלא טחו בפנותל ובשלו בקדירה אפילו בפני עצמו אסור.

ולכן יש לתמוך על בית יוסף שפכתב וז"ל ובקדורה נמי אע"פ שבשלו בפני עצמו אתיא סברא זו פדעת רש"י כו' ואין זה אמת דגם לענין פשבשלו בפני עצמו לא אתיא סברא זו פדעת רש"י כמו שפכתבתי אלא ע"כ פדאמרן דלאו דוקא פדעת רש"י לגמרי קאמר.

ועוד קשה לי טובא על דברי בית יוסף שפכתב וז"ל ודחוק לפרש דצריף קריעהשתי וערב דקאמר היינו שתי או ערב שהרי הוא בעצמו פירש פן בפשיטות לשון זה בעינו לדעת הרמב"ם ז"ל בסימן ע"ג בדיני פבד הא דאמר רבה בר רב הונא קריעה שתי וערב דלאו דוקא שתי וערב אלא או שתי או ערב מיהו בהא איפא למימר דשאני הכא הואיל שפל פה הרבה פוסקים כתבו בשם רש"י שתי וערב ודאי דחוק גדול הוא לפרש שפוננו לומר שתי או ערב דא"כ איף אפשר שיהו פולם נגררין אחר רש"י לכתוב לשון שאינו מדוקדק ולא אישתמיט חז מנייהו לכתוב לשון מדוקדק שתי או ערב מיהו אפתי קשה לי על מאי דכתב ומשמע דלא פליג אדרב יהודה כו' דמשמע מדבריו דאלו הנה פליג אדרב יהודה הנה אתי שפיר שפסק רש"י דלצלי צריף קריעה שתי וערב ותו לא קשיא מידי דאל"כ למאי נפקא מינה פכתב בית יוסף ומשמע דלא פליג כו'.

ובאמת הא ליתא דאפתי הקושיא שלו עדיין במקומה עומדת לפי מה שעלה על דעתו דרבי אלעזר אשמועינו דלצלי סגי בקריעה שתי או ערב אם פן פסק רש"י דלא פמאן לא פרבי אלעזר דלדידה לא צריף לצלי שתי וערב אלא סגי בשתי לחוד או בערב לחוד ולא פרבי יהודה דא"כ קשה אמאי פסק דסגי ליה בשתי וערב ולא אצרכיה נמי טיחה בפותל פדמצריף רב יהודה וכן יש לתמוך על בית יוסף פמאי שרצה להסכים דברי הרי"ף ז"ל לדברי הרמב"ם ז"ל שגם הוא סבר דלצלי בעי קריעה פל דהו ופירש הא דאמר הרי"ף אי נמי לקדירה דה"ק הא דמצריף רב יהודה שתי וערב וטיחה דוקא לקדירה אבל לא לצלי ודרבי אלעזר לצלי ע"כ.

וכבר פכתב בשלטי הגבורים לדעת הרמב"ם דסבר דלצלי צריף קריעת שתי וערב פלא טיחת פותל ואע"ג דלכאורה לא משמע פן מדבריו מדנקט גבי קדירה שתי וערב ולא נקטיה גבי צלי פדדייק בית יוסף מדברי הר"ן ז"ל שהבאתי מ"מ נראה לי שפכתב פן השלטי גבורים מדכתב הרמב"ם ז"ל ומירק החלב שבו ומשמע ליה דאינו יכול למרק החלב שבו ע"י קריעת שתי לחוד או ערב לחוד פי אם על ידי קריעת שתי וערב.

והרבה יותר תמיה אני על הרב מהר"ם איסרלס ז"ל שפכתב בתורת חטאת שלו פכל וסימן כ"ט דין ט' וז"ל ואם רוצה לצלות הפחל לדעת רש"י בעינו שתי וערב לכתחלה וכתב בית יוסף דנכון חומרא זו לדעת רש"י ע"כ.

והלא אתה רואה מפורש להיפך בדברי בית יוסף שהבאתי דאדרבה אין נכון בעינו חומרא זו שפכתבו הפוסקים בשם רש"י דלצלי בעינו לכתחלה קריעה שתי וערב עד שהניח הדבר בצריף עיון ובהגהתי לתורת חטאת פכתבתי שנראה בעיני שיש טעות דלוג סופר וצריף להגיה לדעת רש"י בעינו שתי וערב וטחו בפותל וכתב בית יוסף כו' וכן פכתב בהדיא בסימני הספר וכן משמע ממה שפכתב שם בסמוך וכבר נתבאר למעלה איזה מקרי שתי וערב וטחו בפותל והשתא מה שפכתב בשם בית יוסף דנכון חומרא זו לדעת רש"י פפונתו היתה פמה שפכתב בית יוסף על הרשב"א שהבאתי דמשמע מדבריו שרש"י סובר דרב יהודה לצלי מיירי וא"כ לדעת רש"י דפסק פרבי יהודה צריף קריעה שתי

וערב וטחו בפנותל לצלי אמנם לי נראה שלא עלה על דעתו ולא על מחשבתו של הרשב"א שרש"י סובר דרב יהודה לצלי מיירי ושפסק פמותו פי לא מצינו שום פוסק שפותב פן ומה שנמצא כתוב בחזיושיו ולכתחלה בעינן שתי וערב פרב יהודה נ"ל שטעות סופר הוא וצריך להיות פרבי אלעזר וה' אלהים אמת יראנו נפלאות מתורת אמת: דף קיא ע"ב רבי אלעזר הנה קאים קמיה דמר שמואל אייתו לקמיה דגים שעלו בקערה וקא אכיל בכותח זהב ליה ולא אכל אמר ליה לרבך יתבית ליה ואכל ואת לא אכלת אתא לקמיה דרב אמר ליה הדר ביה מר משמעתיא אמר ליה חס ליה לזרעיה דאבא בר אבא דליספי לי מידי דלא סבירא לי ופרש"י קאי קמיה משמש לפניו בסעודה לרבך רב שלמדת ממנו שאסור אבא בר אבא אבנה דשמואל הנה וחסיד גדול הנה דליספי לי מידי דלא סבירא לי ולא היו דברים מעולם עד כאן.

וקשה בעיני טובא חדא היא הוציא שמואל דבר שקר מפיו כדי להטעות את רבי אלעזר להאכילו דבר האסור לדעתו ולא נמצא פן לאחד מחכמי הגמרא פי הדבר מעצמו נראה מלועזר ומגונה עד שרב אחר חס ליה כו'.

ועוד קשה הלא תשובת רב דאמר חס ליה וכו' אינה מעין השאלה דשאל מינה רבי אלעזר אי הדר ביה מר משמעתיא ומיהא ביה איכא למימר דאחר שהשיבו רב דלא הדר ביה נסתפק לרבי אלעזר דילמא האכילו שמואל ורב לא ידע ועל זה באר התשובה דחס ליה כו' והגמרא לא חש להביא כל הדברים אבל אפתי קשה למה לא אכל רבי אלעזר עם כל דברי השמואל שאין לומר שחשש ולא האמינו דיהיב לרב ואכל וכבר היה אפשר לומר בתקון הלכה זו דמה שאמר שמואל לרבי אלעזר לרבך יתבית לא אמר כדי להטעותו להאכילו מאי דלא סבירא ליה חלילה אלא מפני שנסתפק על רבי אלעזר ביהאי איסורא דאסר על נפשיה אי דידיה אי דרביה וליה לא ס"ל אמר פן לנסותו פי הקפיד שמואל על זה דאי משום יקרא דרב הוא דעבד וליה לא ס"ל לא הנה ליה למיעבד הכי דהואיל ולא היה בפני רב היה לו לחוש ליקרא דשמואל שהיה בפניו שגם שמואל היה רבו מדהנה קאים קמיה ומשמש בסעודה כדפרש"י וכדי שלא ישנה רבי אלעזר לומר דלדידיה נמי הכי ס"ל אע"ג דלא ס"ל אלא כדי שלא יקפיד עליו שמואל כמו שהקפיד באמת הלכך בא אליו לנסותו בחכמה לדעת את אשר בלבבו ואמר לו לרבך שלמדך לדיו זה יתבית ואכל ועם זה עמד על תוכן אמיתות מה שבלבו דאי משום יקרא דרב הנה דלא הוי בעי למיכל השתא הנה אכיל וליכא איסורא כלל דאדרבה ליקרא דשמואל שלמד גם לפניו כדאמרן הנה ליה למיכל ואי משום דלדידיה נמי ס"ל הכי ודאי לא הנה אכיל דאי הדר ביה רב ואיהו עד השתא ס"ל הכי הא שניה עליה איסורא והיינו דלא אכל רבי אלעזר עם כל דברי שמואל לא מפני שחשש ולא האמינו חלילה אלא מפני דלדידיה נמי ס"ל הכי ושניה עליה איסורא ואין דוחק לומר דסבר התלמיד מאי דלא ס"ל לרביה דהכי איתא התם דרב הונא ורב חייא בר אשי הוו יתבי אתרי גיסי דמפרא כו' מר א"ל לחבריה יתמא עבד רבך הכי ומר א"ל לחבריה יתמא עבד רבך הכי מר א"ל לחבריה אנא פשמואל ס"ל ומר א"ל לחבריה כו' ומרנייהו דלא פרבם והשתא לא קשה היכי נפיק שיקרא מפניה דשמואל הואיל ותכלית השקר אינו אלא לעמוד על האמת בדרך נסיון להוציא מלבבו מאי דקפיד עליה כנזכר אמנם יותר טוב ליקח הדברים כפשוטן פי אפשר שפן היה שנתן שמואל לרב לאכול ואכל ולא הרגיש מפני שחשב שהקערה

היתה חולבת או מסיבה אחרת ושמואל חשב שהרגיש ועם כל זה אכל וכששאל רבי אלעזר לרב אמר חס ליה כו' שפן חשב שלקהד"ם ואיפא למימר דשמואל יתיב לרב לאכול אע"ג שידע דאסור לדעתו מפני שרצה לדעת בזה אם מסכימין מן השמים לענון הלכה פנותיה דמותר או לא וזה מפני שחשב אם אין הלכה פמותי אלא פנותיה דרב דאסור ודאי לא יאכל שאין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים פדאמרין לעיל בפ"ק דרבי מאיר אכל עלה של גרק מאגודה כו' ופריה ודילמא לאו אדעתיה ופרש"י דלמא שכח רבי מאיר ולא עשרו ולעולם ס"ל דבעי עישורי ומשני השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן צדיקים עצמן לא כ"ש ולהיות שהלכה באמת פשמואל הניחו השי"ת לרב שיאכל ורב לא הרגיש בדבר ואכל ושפיר קאמר שמואל לרבך יתבית ואכל כו'.

והשתא לא קשיא מידי. שוב אחר זמן רב מצאתי בשאלות ותשובות הרב מהר"ר לוי בן חביב ז"ל סימן קכ"א שהביא סוגיא זו לקיום דברי נכתב וז"ל כתב הרב בעל אורחות חיים בשם הר"א ז"ל וזה לשונו פתב הר"א ז"ל שני ת"ח בעלי הוראה שאחד אוסר ואחד מתיר והמתיר אוכל לעצמו ומאכיל לחבירו האוסרו אין בזה משום ולפני עור לא תתן מכשול ואע"פ שידוע בחברו שאסור לו לפי דעתו ודוקא פשהאסור ניכר לו לאוסר דאי לא ס"ל לא ליכול אבל פשאינו ניכר לו לא פדאמרין בפירק פל הבשר חס ליה לזרעיה דאבא בר אבא דלספי לי מידי דלא סבירא לי ע"כ.

וקשה לי אדיליף מרב לאיסור משום דאסהיד על שמואל דחס ליה וכו' גילף מדברי שמואל גופיה ומעשיו להיתרא ואע"ג דהכא האיסור ניכר מ"מ אמאי דהוה טרח שמואל להאכיל לר"א בטעות שהיה מטעהו ואומר לו לרבך יתב' ואכל דמי לאין האיסור ניכר וה"ה דשרי להטעותו באין האיסור ניכרונהוה אפשר לתרוצי ולמימר דפליגי רב ושמואל נמי בהא דלדעת רב אסור ולדעת שמואל שרי והדרי' לכלליה דהלכתא פרב באיסורי והלכתא פנותיה בהא אע"ג דבעקר פלוגתיהו בההיא דדגים שעולה בקערה הלכתא פשמואל אלא דלא ניחא ליה לאפוש' פלוגתא במילתא פי הא ולמימר דס"ל לשמואל דשרי ולא לשום אמורא בעולם.

ועוד קשה לי האיה חלק הר"א ז"ל בין איסור הנכר לשאינו ניכר והאיסור להאכיל הוא פשאינו ניכר דהא מאי דקאמר רב הכא חס ליה כו' דמיניה יליף הוא האיסור להאכיל באיסור הנכר מיירי דהא דברי שמואל דקאמר לרבך יתבית ליה ואכל באיסור הנכר קאמר דאי פשאינו ניכר לא הוי טעמא לרבי אלעזר שיאכל השתא דהוי האיסור ניכר ועל זה השיב לרב חס ליה כו' דליספי לי כו' משמע דאיהו נמי באיסור ניכר קא מיירי אמנם בהלכה גופא קשה לי טובא בהא דשמואל שאמר דברים שלא היו בעולם כדי לפתות לרבי אלעזר שיאכל וזה בעיני דבר קשה מאד שיוציא שמואל דבר שקר מפיו להחזיק דבריו במילתא דאסיר כפי הנראה ואע"ג דאיפא דוכתי טובא מוכח מינייהו דזימנין דהו אמרי האמוראין מימרא דכדי ודלאו הכי הוא ואית להו רשותא בהכי לא דמו להא דקמן בגזיר פרק שני גזירים תנו אמר רבי יהושע נמצא זה מביא קרבנותיו לחצצאין וכו' ומקשה בגמרא וליתי ומתרגז אמר רב יהודה אמר שמואל לא אמר רבי יהושע אלא לחדד בה את התלמידים ופרש"י וליתי פלומר מה תשובה השיב רבי יהושע ביא לחצצאין ומה בכך אמר רבי יהודה יודע היתה רבי יהושע שאין תשובתו פלום ולא

אמר ר' אלא פ'די לחדד בה את התלמידים שיהו נושאים ק"ו בעצמן ומה רבי יהושע שידוע הוא בעצמו שאין בדבריו ולא פלוג' השיב דבר שאינו משנה ק"ו לשאר פל אדם שאינו יכול להשיב על דברי רבו וכו' כמו שפיתוב שם באור' הא קמן דלהעמיד דבריו יכול האדם לומר מה שהוא יודע שאינו אמת אצל הדין אבל לא דמי פלל לגדון דידן דדוקא טענה במלתא דתליא בסברא יכול למימר לא טענה בספור מעשה שלא הנה בעולם גם ביבמות פרק הערל עליה דהוא קרא ונמשא בן איש ושמו יתרא וגומר דקאמר פ' מקונב'ני מבית דינו של שמואל הרמתי עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית הקשו ומי מהימן ומה אמר רבי אבא אמר רב כל תלמיד חכם שמורה הלכה ובא אם קודם מעשה אמרה שומעין לו ואם לאו אין שומעין לו והכי נמי פ'רי' בדוכתי אחריתי משמע דדר' האמורא לומר מימרא בשם רבו שלא אמרה מעולם רבו ולהכי לא מהימן ג'ן במאי דקאמר פשהו בשעת מעשה ואף היא לא דמיא להא ומטעמא דכתבו התם התוספות והוא דדוקא התם ובדוכתי דדמו ליה אמרינן הכי משום דהוא עצמו נוגע בדבר והרי הוא קרוב לעצמו ופסול לדינא ומשום הכי לא מהימנינן ליה אבל הכא מאי איכפת ליה לשמואל דליכול רבי אלעזר או לא דליפוק שקרא מפומיה פי היכי דליכול ומהאי טעמא נמי לא דמי לההיא דברכות פרק פי'צד מברכין דקאמר רב פפא לפי ג'סת רש"י זכרוננו לברכה מימרא משמיה דרבא דלא אמרה רבא מעולם ואיהו גופיה הנה ידע דלא אמרה דקאמר התם רב פפא איקלע לבי רב הונא וכו' שקל רב פפא בר' אהדס ברישא ונהדר בר' אשמן אמר ליה לא סבר לה מ' הלכה בדברי המכריע אמר ליה הכי אמר רבא הלכה כבית הלל ולא היא לאשמוטי נפשיה הוא דעבד עד פ'אן להא נמי לא דמי דהתם האפי' טעמא למאי דקאמר מאי דידע הוא דלא הנה מעולם משום דלא לכסיף במאי דטעה כדפירש רש"י התם וזה לשונו ולא היא לא אמר רבא הלכה כבית הלל אלא רב פפא אפסיף לפי שטעה והשמיט עצמו בכ' עד פ'אן ובדאי שלא היתה פ'נתו לג'ר'ם לאחרים שיעשו מעשה על פיו אבל בכ'אן בשמואל ליכ'א ההוא טעמא וכל פ'נתו היתה לג'ר'ם לר"א שיעשה מעשה ויאכל מאי דסבירא ליה ד'סור ולא דמי נמי לההיא דפרק מי שהוציא והו דקאמר ליה רב' לרב יוסף ברי'תא בשם רבי יוסי וקאמר עליה בגמרא ולא היא לא תני'א לה כרבי יוסי אלא פי היכי דלקבל לה מיניה משום דרבי יוסי נ'מיקו עמו דהתם פ'ון דידע רב'ה הברי'תא שהיא אמתית לא מחזי פשקרא דהדין דין אמת אמנם בכ'אן דפליגי רב ושמואל בסברא דנפש'יהו ורבי אלעזר סבירא ליה פרב רבי'ה מלתא דתמיהא הוי דלימ'א שמואל שקרא לרבי אלעזר פי היכי דליהדר ביה בטעות ולכול דבר האסור לדעתו ואין לומר דנה מותר לדעת שמואל וכדכת'בנ'א בקוש'יא הראשונה ונהריני בא להשיב על אחרון ראשון פ'די לי'שב ההלכה ראשונה ואומר דחס ליה לשמואל בר' אבא דליפוק שקרא מפומיה פ'די לג'ר'ם לרבי אלעזר שיאכל ומאי דקאמר לרב'ה יהבית וכו' משום דנהה ידע מרב דאי הנה יהיב ליה הנה אכיל וישוב הלשון הוא בשני פ'נים או שפירושו יהיב ממש ואמר דנהיב אע"ג דלא יהיב משום דחשב דאי הנה יהיב ליה הנה אכיל ונהה ליה פ'אילו יהיב ואכיל או שפירו'ש יהבית לאו דנהיב ממש אלא פ'אלו אמר אלו יהבית לרב'ה הנה אכיל וטעמ'א דאמר שמואל הכי הכ'א טפי מבשאר פלוג'תי דפליג רב עליה הוא ממאי דאמרי בגמרא דהאי מילתא דרב לאו בפירו'ש איתמר אלא מפל'לא דההוא שיפ'א איתמר וכו' ומשום הכי חשב שמואל

דַּרְבַּ הַנָּה אָכִיל דְּשֹׂאנֵי הַהוּא שִׁיפָא דְנִפְיֵשׁ מְרַרְיָה טְפִי כְּדָאֵמַר בְּגִמְרָא וּבִין לְפִירוּשׁ הַרְבּ רַבִּינוּ גִּסְיָם בְּמַאי דְקָאֵמַר וְלֹא הִיא שֹׂאנֵי הַתָּם דְנִפְיֵשׁ מְרַרְיָה דְלַמְדִּדְחִינָהּ לְדַרְבַּ גּוֹפִיָה הוּא דְאִתְמַר וְכו' כְּפִתּוּב בְּפִירוּשׁוֹ לְהִלְכוֹת בֵּין לְפִי הַתּוֹסְפוֹת דְרוּצָה לֹאֵמַר דְמִכָּאֵן אֵין לְהוֹכִיחַ אָבֵל הוּא בְּפִירוּשׁ אַמְרָה כְּדַמּוּכַח בְּסִמּוּף סְלִיק אַדְעֵתְיָה דְשִׁמוּאֵל דְהָדַר בֵּינָה רַב וּמַהֲהוּא טַעְמָא דְשֹׂאנֵי שִׁיפָא וְכו'.

וְהִשְׁתָּא דְבָרֵי שִׁמוּאֵל עַל רַב הֵם מִמֶּשׁ מִמֵּין דְבָרֵי רַב עַל שִׁמוּאֵל שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם הֵיךְ חוֹשֵׁב שֶׁיִּדְעַ דְעֵתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ וְלָכֵן אָמַר שִׁמוּאֵל עַל רַב שֶׁהוּא הֵיךְ יוֹדֵעַ שְׂאֵם הֵיךְ נוֹתֵן לוֹ לְאָכֹל הֵיךְ אוֹכֵל עַל פִּי מַחְשַׁבְתּוֹ שֶׁרַב חֲזַר בּוֹ וְרַב גַּם הוּא הֵעִיד עַל שִׁמוּאֵל וְאָמַר דְחָס לִיָּה דְלִיֶּסְפִי וְכו' עַל פִּי מַחְשַׁבְתּוֹ גַּם כֵּן שֶׁלֹּא עָלָה עַל דְעֵת שִׁמוּאֵל שֶׁהוּא חֲזַר בּוֹ כְּלָלָא דְמִלְתָּא דְשִׁמוּאֵל לֹא הוֹצִיא שֶׁקָר מִפִּיו חָס וְשְׁלוּם כְּפִי דְעֵתוֹ אֵלָּא שֶׁחֲשַׁב דְאֵי הֵיךְ יִהְיֶה לְרַב הַנָּה אָכִיל וְרַבֵּי אֶלְעָזָר לֹא הִבִּין דְבָרָיו בְּשִׁלְיָמוּת וְחֲשַׁב דְמַאי דְקָאֵמַר לְרַבֵּי יְהִיבִית וְכו' דְיִהְיֶה מִמֶּשׁ וּמִשּׁוּם הֵכִי כְּשֶׁסָּפַר הַדְּבָרִים לְפָנָי רַב אָמַר לִיָּה הָדַר בֵּינָה מְרַב מִשְׁמַעְתֵּיהּ דְרַבֵּי וְכו' אָמַר לִי שִׁמוּאֵל וְאָף עַל גַּב דְהִבִּין רַבֵּי אֶלְעָזָר מְדַבְּרֵי שִׁמוּאֵל דְיִהְיֶה לְרַב מִמֶּשׁ וְאָכֵל אֶפְיָלוֹ הֵכִי הוּא לֹא אָכֵל דְמֵן שְׂמִיָּא הַכְרִיזוּ עָלֶיהָ דְשִׁמוּאֵל לֹא יִאֲנָה לְצַדִּיק כֹּל אֲנֹן דְאָף עַל גַּב דְהֵיךְ אֶפְיָשׁ לְרַבֵּי אֶלְעָזָר דְלִיכּוּל וְיִחְזוֹר מִסְבָּרְתּוֹ מִטַּעְמָא דְקָאֵמַר שִׁמוּאֵל דְרַב חֲזַר בּוֹ אֶפְיָלוֹ הֵכִי מֵן שְׂמִיָּא הַסְפִּימוּ דְלֹא לְהָדַר בֵּינָה דְהֵיךְ לִיָּה חֲזַרָה בְּטַעוֹת וּבְזָה נְתִישְׁבָּה הַסּוּגִיָּא גַּם גִּסְתַּלְקָה הַקּוֹשְׁיָא הָרֵאשׁוֹנָה וְחִירוּץ הַקּוֹשְׁיָא הַשְּׁנִית הוּא בְּזָה הָאֲנֹפֵן דְאָף עַל גַּב דְבָרֵי שִׁמוּאֵל לְרַבֵּי יְהִיבִית וְכו' רוּצָה לֹאֵמַר שֶׁהֵיךְ הָאִיסוּר נִיכָר וְאָכֵל זֹאת הַתְּשׁוּבָה שֶׁהִשְׁיִיב רַב חָס לִיָּה וְכו' אֵי אֶפְיָשׁ שֶׁתְּהִיָּה אֵלָּא כְּשֹׂאֵין הָאִיסוּר נִיכָר דְהָא פִירוּשׁ דְלִיֶּסְפִי לִי אֵינּוּ רוּצָה לֹאֵמַר שִׁיִּאֵמַר לוֹ לְאָכֹל לְבַד אֵלָּא שֶׁהִאָכִילוֹ בְּפוּעַל וְאֵי לֹא סְבִירָא לִיָּה לְרַב וְדֹאֵי לֹא אָכֵל וְאֵם הוּא לֹא אָכִיל לֹא הִאָכִילוֹ שִׁמוּאֵל אֵם כֵּן בְּהַכְרַח פִירוּשׁ דְלִיֶּסְפִי לִי מִיָּדִי דְלֹא ס"ל רוּצָה לֹאֵמַר כְּשֹׂאֵין הָאִיסוּר נִיכָר דְאֵז יִצְדַּק לֹאֵמַר שֶׁהִאָכִילוֹ בְּפוּעַל וְאָכֵל וְכִלְפֵי שֹׂאֵמַר לִיָּה רַבֵּי אֶלְעָזָר לְרַב שֹׂאֵמַר שִׁמוּאֵל שֶׁאָכֵל וְרַב יִדְעַ דְלֹא אָכֵל בְּאִיסוּר נִיכָר כֵּינֵן דְלֹא ס"ל לֹא הִנְצִירָה לְבַטֵּל דְבָרֵי שִׁמוּאֵל וְשִׁלְהַד"מ כְּשֶׁהִאָכִילוֹ הֵיךְ נִיכָר אֵלָּא אֶפְיָלוֹ אֵם נֹאֵמַר דְמַאי דְקָאֵמַר שִׁמוּאֵל לְרַבֵּי יְהִיבִית כּו' הֵיךְ כְּשֹׂאֵין הָאִיסוּר נִיכָר הוּא יִדְעַ דְלֹא אָכֵל וְלַהֲד"מ דְחָס לִיָּה לְנִרְעִיָה וְכו'.

וּבְזָה נְתִיקִימוּ יָפָה דְבָרֵי הָרֵא"ה בְּדִין שְׁנֵי חֲלוּקוֹת הַהֵיטֵר וְהָאִיסוּר שֶׁכָּתַב וּלְמִי שִׁיקְשָׁה בְּעִינָיו לְקַבֵּל פִירוּשׁ לְרַבֵּי יְהִיבִית שֶׁכָּתַבְתִּי אוֹמַר דְרַב אַחֲרַת וְהוּא שֶׁפִירוּשׁ יְהִיבִית הוּא כְּפִשׁוּטוֹ דְיִהְיֶה מִמֶּשׁ וְקוּשְׁטָא קָאֵמַר וְזָה בְב' פָּנִים הָרֵאשׁוֹן דִּיהֵב שִׁמוּאֵל לְרַב דְגִים שֶׁעָלוּ בְּקַעְרָה מִמֶּשׁ בְּכוּתַח אָבֵל לֹא הֵיךְ הָאִיסוּר נִיכָר וְטַעְמָא דְיִהְיֶה לִיָּה מִשּׁוּם דְחֲשַׁב דְהָדַר בֵּינָה רַב וּמִטַּעְמָא דְכְּתִיבְנָא וְאִיִּיתִי רֵאֵיָה שִׁמוּאֵל לְרַבֵּי אֶלְעָזָר אָף עַל גַּב דְהֵיךְ לֹא הֵיךְ נִיכָר הָאִיסוּר מִשּׁוּם דְאֵי קוּשְׁטָא הוּי דְלֹא הָדַר בֵּינָה רַב הֵיךְ לִיָּה לְרַב לְמִיָּד כֹּד הֵיךְ מֵאָכִיל לִיָּה שִׁמוּאֵל דְגִים בְּכוּתַח דִּילְמָא עָלוּ בְּקַעְרָה וְכֵינֵן דְאָכִיל וְלֹא דִיִּיק מִשְׁמַע דְהָדַר בֵּינָה.

הָאֲנֹפֵן הַשְּׁנִי עַל פִּי זֶה הַדְּרָךְ הוּא דְשִׁמוּאֵל יְהִיבִית לְרַב דְגִים בְּכוּתַח אָבֵל לֹא עָלוּ בְּקַעְרָה וְאֶפְיָלוֹ הֵכִי אִיִּיתִי רֵאֵיָה לְרַבֵּי אֶלְעָזָר כְּדִי דְלִיכּוּל וּלְמִיָּמַר דְהָדַר בֵּינָה רַב מִטַּעְמָא דְכְּתִיבְנָא כֵּינֵן דְלֹא דְקַדַּק רַב כֹּד הֵיךְ אָכִיל לְהוֹ בְּבִית שִׁמוּאֵל מִשְׁמַע דְאֶפְיָלוֹ עָלוּ בְּקַעְרָה שְׂרִי

לדידיה ורבי אלעזר בין שניאמר שהבין ראית שמואל בין שניאמר שלא הבין דבריו וחשב שהאכילו דגים שעלו בקערה בכותח שאל מרב אי הדר ביה הוא השיב דחס ושלום דלקסי לי וכו' והפונה שאם אכל עם שמואל ולא דקדק הוא משום דידע דחס ליה וכו' וזו היא דרף שניה לישוב כל הקושיות הנזכר והראשונה נראית בעיני לישוב דברי רש"י שפתב ולא היו דברים מעולם עכ"ל.

ואני שמעתי ולא אבין מה שפתב בתקון ההלכה דמשום דהאי מילתא דרב לאו בפירוש אתמר אלא מפלגא דההוא שיפא אתמר פדאיתא התם להכי חשב שמואל דרב הדר ביה ונהנה אכיל דשאני שיפא דנפיש מררקה טפי בין לפירוש התוספות בין לפירוש הר"ן כו' שהרי אדרבה בין לפירוש התוספות בין לפירוש הר"ן אי אפשר לומר פן דאלו לפירוש התוספות שפירשו דמאי דקאמר בגמרא ולא היא שאני שיפא כו' שר"ל דמכאן אין להוכיח אכל הוא בפירוש אמרה אם פן אמאי אסיק אדעתיה שמואל דרב ביה פיון דלאו מפלגא דשיפא אתמר אלא בפירוש אמרה דאסור.

גם לפירוש הר"ן שפירש דלמדחקה לדרב גופיה הוא דאתמר לא יצדק לומר פן דאף על גב דגמרא דאי לדרב דשאני שיפא מ"מ איהו גופיה דלא סבר מבתחלה דשאני שיפא ממאי אסיק אדעתיה שמואל דרב הדר ביה וגם מה שפי' הלשון יהבית שר"ל אלו יהבית הלשון דחוק מאד עד שרבי אלעזר הבין מדבריו דיהיב ממש והיה לו לשמואל להזהר בלשונו שלא יטעה ויחשוב שרב אכל ויאכל גם הוא ואח"כ ימצא שהטעהו בדברי שקר מה שאינו נאות לאיש פמוהו גם בדרכו הב' באופן הא' דיהב לרב ואכל ממש אלא שלא היה האיסור ניכר ויהב ליה משום דסבר דהדר ביה קשיא טפי הא דאמרן ממאי אסיק אדעתיה שמואל דרב הדר ביה ותו ראיתו לרבי אלעזר מדלא דקדק רב דילמא עלו בקערה אינו ראיה דמשום דדינא הוא שעל המאכילו מוטל להודיעו לכה לא דקדק ואם נאמר דלשמואל לא ס"ל הכי אם פן נפלנו במה שפירח ממנו בתחלה שפתב דלא ניחא ליה לאפוש פלוגתא בכי הא מילתא ותו אפילו נימא דלשמואל על האוכל מוטל לדקדק מ"מ משום חגיפה ורעות הנה לו לשמואל להודיעו לרב פההיא דב"ש וב"ה בפ"ק דיבמות בענין צרת הבת ואף על גב דשמואל משום דסבר דהדר ביה רב סמך ולא הודיעו מ"מ ראיתו אינו ראיה לר"א דרבי אלעזר יאמר דמשום דסמך על שמואל שניהג עמו חגיפה וריעות לא דקדק רב וכן נמי באופן הב' אין ראיתו ראיה הא דלא דקדק פדאמרן על פן מה שפירשתי נכון וברור כה מצאתי פתוב בתשובות הרב המובהק מהר"ר שמואל דמדינה ז"ל ונדברים נאים וראויין למי שאמרן: דף קיא ע"ב אמר רב יהודה אמר שמואל קערה שמלח בה בשור אסור לאכול בה רותח כו'.

נראה לי לדקדק מדקאמרת שמואל אסור לאכול בה רותח משמע דנקא לאכול בה רותח אסור אבל למלוח בה פעם אחרת מותר והיינו בענין היתר מליחה כגון שנקב אותה וה"ה אם לא נקב אותה מותר למלוח בה בשור ששהה כבר כדי שיעור מליחה והדיחו במים פהלקתו דאל"כ הנה ליה לשמואל לאשמעין רבותא וטעמא רבה איפא במילתא פיון דאין מליחה לפירוש להפליט מה שפלוע בפלי על ידי מליחה אבל תבשיל רותח מפליטו ובולע ממנו ומתאי טעמא פתב הרשב"א בתשובה דמותר למלוח בשור בכלי של ע"א דמכניסין בו יין לקיום משום דאין מליחה לעז פלומר דמלח אינו מפליט כו' ומכאן

קשה לי על מה שכתב הרא"ש בפסקיו על הא דקאמר שמואל קערה שמלח בה בשור אסור לאכול בה רותח ונ"ל ובקערה שאינה מנוקבת איירי ושללא פדברי המפרשים דאיירי אפילו במנוקבת דאם פן יהא אסור למלוח שני פעמים בכלי מנוקב אלא ודאי דמא מישרק שריק כו' ע"כ.

מדקאמר דאם פן יהא אסור למלוח שני פעמים בכלי מנוקב משמע דבקערה שאינה מנוקבת שמלח בה בשור ס"ל שאסור למלוח בה עוד בשור בשום ענין והא לימא דאם פן למה אמר שמואל אסור לאכול בה רותח ה"ל לאשמועינן רבותא דאפילו למלוח בה בענין היתר מליחה אסור אלא ע"כ צריך לומר דדוקא לאכול בה רותח אסור אבל לחזור ולמלוח בה בשור בענין היתר מליחה מותר מהטעם שכתבתי משום דאין מליחה לעץ והרא"ש בעצמו פסק בהדיא בפרק כל הבשר גבי דפוס גבינות דע"א דאין שייך מליחה בעץ ואע"ג דנראה שם מדבריו דלא שרי מטעם דאין מליחה לעץ אלא דוקא בדיעבד אבל לא לכתחלה מ"מ יש לחלק בין דם לציר של גבינות דגבי דם אמרינן מישרק שריק ולכן מהני טעמא דאין מליחה לעץ כו' לומר שלא נבלע בו דם ואף אם בלע אין פח במלח להפליטו ושרי אפילו לכתחלה לאפוקי ציר של גבינות דרכו למיפרך ולא שריק וראיה מוכרחת לחלק פדכתבתי שהרי בשור ובשר מותר למלוח ביחד בכלי מנוקב ואם נמלחו בשור ובידה וכשרה ביחד בכלי מנוקב אסור אלא ע"כ משום שהציר דרכו להיות מסורף סריף ולא שריק וכבר שדא נרגא הר"ן בהכרח שכתב הרא"ש שאין לו מקום להכריח ממנו דאיירי בקערה שאינה מנוקבת ונ"ל ולא נהירא דקערה שמלח בה בשור פהלכתו משמע דאפילו במנוקבת ומה שאנו מולחין וחוזרין ומולחין בכלי אחד מנוקב היינו משום דאידי דטרודה חתיכה למיפלט לא בלעה ולא תימא כי גמרה פליטת דמא בולעת מן הבלוע בפלי דלימה דאפילו בתר הכי טרידה למפלט ציר וכל דפליטה אפילו ציר לא בלעה דם ע"כ.

וגם על דבריו איכא למידק למה הוצרך ליתן טעם על מה שאנו מולחין וחוזרין ומולחין כמה פעמים משום דאידי דטרודה חתיכה למפלט כו' פדי לסתור ההכרח של יש אומרים ומפללם הרא"ש למה לא סתר סברת הרא"ש וסייעתו מהאי טעמא שכתבתי פיון שהר"ן בעצמו כתב שם גבי ההוא פינפא דתבריה רבי אמי ונ"ל ומיהו קשיא אמאי תברה לנקבה נקובי ולימלח בה בישרא י"ל שמתוך שאין נוח לנקוב קדירה של חרס שהרי משתפרת היא בנקיבתה מ"ה תברה כו' הרי בהדיא משמע מדבריו דמותר לכתחלה לנקוב קערה שאינה מנוקבת שמלח בה בשור לחזור ולמלוח בה בשור ועוד איכא למידק בדבריו מה שכתב שמתוך שאין נוח לנקוב קדירה של חרס מ"ה תברה שהרי אפתי קשה אמאי תברה יניחנה למלוח בה בשור לקיום דהיינו בשור ששהה כבר פדי שיעור מליחה והדיחו במים פהלכתו כמו שכתב הרשב"א בתשובה שהבאתי לעיל דמותר למלוח בשור בכלי של ע"א דמכניסין בו יין לקיום מטעם דאין מליחה לעץ וכי תימא היא גופה טעמא מאי גהי דאין מליחה לעץ מ"מ נימא כבוש כמבושל דהא נכבוש הבשר בכלי שאינו מנוקב שנסאסר כבר י"ל פיון דהמלח אינו מפליט כלל מה שבלוע בפלי הני פאלו הוא יבש ביבש דלא שייך ביה לומר כבוש כמבושל פיון שאין הטעם נפלט מזה לזה כמו שכתב המרדכי בפ"ב דביצה ושאר פוסקים דלא שייך לומר כבוש כמבושל אלא דוקא יבש בלח וצלול דמפליט ובלוע זה מזה ושמא י"ל דסבר הר"ן הא דאין מליחה לכלי היינו דוקא בכלי

עץ ומתכות אבל לא בכלי חרס ועוד י"ל דסבר הר"ן הא דאין מליחה לפלים היינו דוקא בכלי מגנוב אבל לא בכלי שאינו מגנוב וכן משמע שם מדבריו שכתב ונ"ל ועוד שהבשר הנמלח בה נאסר כולו מפני ששור' בתוכה בדם הנפלט ממנו וכיון שנאסר והפנפא בולעת מצירו שהוא אסור בציר גבילה כשחוזרין ומולחין בתוכה הרי הפנפא פולטת ציר והבשר בולע ונאסר דאע"ג דפולט דם בולע ציר כדמוכח לקמן ע"כ.

וכן פסק בהדיא רבינו יונה באיסור והיתר הארוך הא דאין מליחה לעץ דוקא בכלי מגנוב אבל לא בכלי שאינו מגנוב ונסתין' בסברא זו ממה שפסק הרוקח בסימן תי"ג ונ"ל מעשה דג' שנמלחו בקערה שהיו אוכלות ממנה השפחות נבילות ואסר אבא מרי ריב"ק הדגים ולא דמי לדגים שעלו בקערה דמותר לאוכלן בכותח דהוי נ"ט בר נ"ט דהתירא אבל הקא הבליעה נתנה טעם בדגים כו' עכ"ל.

ונראה לי דאף הרשב"א לא התיר למלוח בשר בכלי של ע"א דמכניסין בו זין לקיום מטעם דאין מליחה לעץ אלא דוקא בכלי מגנוב אבל לא בכלי שאינו מגנוב דכן משמע בהדיא מדברי תשובות הרשב"א בס' קכ"ט ונ"ל שאלת מהו למלוח דגים בכלי שמלחו בו בשר אי אמרינן בתר דניחי דגים פליט פלי ובלעי דגים כמו שאמרו בעופות ודגים תשובה ומאן לימא לן שבמלח מפליט פלי אפשר שאין המלח מפליט אלא את האוכלין כו' עד אע"פ שאפשר שאם מלחו הדגים בכלי איסור ממש מבליעת שאר האיסורין שיהיו הדגים אסורין לפי שפליטה האיסורין מסתרכת יותר עכ"ל הרי אתה רואה מפורש שכתב אע"פ שאפשר שאם מלחו הדגים בכלי איסור ממש ממליחת שאר האיסורים שיהיו הדגים אסורין כו' וזהו ממש כמו שפסק הרוקח שהבאתי שפנה עליו רבינו יונה ז"ל בעל א"ו הארוך כל בנינו לפסוק הא דאין מליחה לעץ היינו דוקא בכלי מגנוב אבל לא בכלי שאינו מגנוב דאם איתא דסבר הרשב"א דאין חילוק בין פלי מגנוב לשאינו מגנוב אלא בכל ענין אינו מפליט מה שבתוכו א"כ קשה היאך אפשר שיהיו הדגים אסורין אפילו בדיעבד אם נמלחו בכלי איסור ממש ממליחת שאר האיסורים דמאי שנא מגבינות שנעשו בדפוס ע"א דאין שם דם כלל אלא ציר טמאה ואין לה דבר שדרכו למיסרה יותר מציר ואפ"ה מותרין בדיעבד מטעם דאין המלח מפליט מה שבתוכו ולדעת התוספות בפרק כל הבשר מותר אפילו לכתחלה וכבר כתב הפלפו בסוף סי' ק"ג דמטעם דין אין מליחה לעץ יש ללמוד שאם מלחו בשר או דגים בכלי אסור מגיעולי ע"א שאין הבשר או הדגים אסורין לפי שאין המלח מפליט איסור הפלי ואפילו הוא בן יומו עכ"ל.

אלא ע"כ צריך לומר דהרשב"א סבר דבכלי שאינו מגנוב לא אמרינן אין מליחה לעץ הילכך כתב אע"פ שאפשר שאם מלחו הדגים בכלי איסור ממש ממליחת שאר האיסורים שיהיו הדגים אסורין כו' והא דכתב שאפשר דמשמע דרפויי מרפיא בידיה ולמה לא החליט הדין לפסוק בפשיטות שיהיו הדגים אסורין נ"ל דהיינו משום כיון שלא נאסר הפלי ע"י תשמיש איסור רותח כי אם ע"י מליחה כדנייק לישניה שכתב ממליחת שאר איסורים ולפיכך צריך לדקדק אם האיסור הוא דבר שדרכו למיסרה ונוח לבלוע בקל אבל אם מלחו הדגים בכלי איסור ממש שאינו מגנוב כעובדא דרוקח שהבאתי אז הנה פשוט ליה דהדגים אסורין כלן שנאסר הפלי על ידי תשמיש איסור רותח.

שוב מצאתי בקצת שאלות ותשובות הרשב"א שלא כתוב מלת דאפשר אלא פסק כן בפשיטות לאיסור וכן יש לדקדק מלשון הרשב"א דמה שכתב דמותר למלוח בפשר בכלי של ע"א דמכניסין בו יין לקיום איגרי ונקא בכלי מגונקב מכמה טעמים תדא מדכתב דמותר למלוח בפשר כו' וסתם מליחת בפשר איגרי להכשיר מידי דמו לקדירה בענין היתר מליחה והיגו בכלי מגונקב כדפרש"י גבי מעשה דרב מרי בר רחל וכמו שכתב הר"ן גבי קערה שמלח בה בפשר כו' שהבאתי לעיל ועוד פיון שנתן עוד טעם אחר להתיר משום דאיגרי דטריד למיפלט דמא כו' ואם איתא דאיגרי בכלי שאינו מגונקב א"כ בהכרח צריך אותה לומר דאיגרי שמולח בפשר רק לקיום דהיגו אחר שכתב הןכשר מידי דמו פהלקתו א"כ קשה איך שיגף לומר דאיגרי דטריד למיפלט דמא כו' דהא כבר פלט כל דמו ע"י מליחה הראשונה והדבר נראה לעינים דאחר שגמלח בפשר והודח במים פהלקתו נסתמין נקבי הפליטה ושוב לא יפתח בשביל הציר שבו ועוד דא"כ לא ה"ל לומר דאיגרי דטריד למיפלט דמא אלא הכי ה"ל לומר דאיגרי דטריד למיפלט ציר ואל תטעה לפרש מה שכתב הרשב"א דמכניסין בו יין דמלת לקיום קאי על מליחת הפשר דהא ליחא אלא קאי על הפלי ורבותא בא לאשמועינן דמותר למלוח בפשר אפילו בכלי של ע"א דמכניסין בו יין לקיום דבלע יין טפי מפלי שאין מכניסין בו יין לקיום וצריכין ג"כ הכשר גדול כדאיתא בסוף ע"א וכו"ש דמותר למלוח בפשר בכלי של ע"א שאין מכניסין בו יין לקיום ועדיין נשאר לדקדק בדברי הרא"ש שפירש דאיגרי בקערה שאינה מגונקבת א"כ אפילו הפשר שמלח בה אסור ולמה אמר שמואל אסור לאכול בה רותח משמע אבל בפשר שמלח בה מותר דאין סברא לומר דשקיל וטרי על הקערה בלבד ולא היה מזכיר ג"כ איסור הפשר עם הקערה ומפני כך דקדק מהר"ף דאיגרי בקערה מגונקבת של חרס וכתב דאין להקשות דא"כ גם הקערה היא מותרת שהציר והדם שורק דרוך נקבים די"ל דלגבי פלי חרס לא אמרינן מישרק שריק משום דכלי חרס בולע מיד דהא מצינו דכלי חרס בלעי אפילו מצונן ע"ש וצריך לומר שהרא"ש מפרש דמלח הפשר על גבי עצים או קשים בשולי הקערה ולכן לא חש אהך דקדוק דמהר"ף ו"ל.

כן נ"ל: דף קיג דג טהור שמלחו עם דג טמא כו'. כתב הר"ן וז"ל ומיהו משמע דבקליפה סגי דבכל איסור שעל ידי מליחה סגי ליה בקליפה וכן דעת הרא"ה ז"ל אבל דעת הרמב"ן ז"ל מחמיר ואומר דהכא כולה חיים מרוב טפות מלוחות שהם חמות בעצמן ויותר נראין לי דברי הרא"ה ז"ל ומיהו הוא ז"ל מצריך נטילת מקום ואמר דבפסח שני מוכח בהדיא דברותח דצלי בעי נטילת מקום ואיני מודה לו בזה דהתם שאני דנטף מרונטבו וחרז אליו כו' אבל בצלי לא בעינן אלא קליפה בלחוד ומיהו הכא אפשר דכיון דציר זה יצא מן הטמא ועמד בעינו ונבלע אח"כ בטהור הנה ליה פנטף מרונטבו וחרז אליו ובעי נטילת מקום עכ"ל.

נ"ל לדקדק מדקאמר דהכא כולה חיים כו' משמע דדוקא הכא הרמב"ן ז"ל מחמיר דלא סגי ליה בקליפה אלא אסור לגמרי אבל בשאר כל איסור שע"י מליחה מודה הרמב"ן לדעת הר"ן דבקליפה סגי דאל"כ מאי דהכא דקאמר וגם הר"ן גופיה מחמיר הכא טפי שהרי הספיק לדעת הרא"ה דבעי נטילת מקום שהוא יותר מפדי קליפה ובשאר כל איסור שע"י מליחה סבר דבקליפה סגי ועוד דהא גבי הנהו אטמהתא דאימליחו בבי ריש גלותא בגידא דנשיא כו' כתב הר"ן בשם הרמב"ן דבמליחה אפילו חלב שמן אינו מפעפע

וגריע יותר מצלי וכן פתב שם הר"ן בשמו גבי ההוא פזיתא דתרבא דנפיל לדיקולא דבשרא כו' משמע דס"ל דחלב ובשר שונמלחו יחד סגי ליה בקליפה אע"פ דליכא ס' פדעת ראב"ה שכתבו הפוסקים בשמו דאפילו חלב הרבה במליחה הרי הוא פחלב מעט בצליה דאינו מפעפע פולי האי כמו צליה היקפה אין צריף ס' רק בקליפה סגי ליה וכן כתבו הפוסקים בהדיא שסברת הרמב"ן בזה היא פסברת ראב"ה ואם פן כ"ש בשאר כל איסור שעל ידי מליחה דסבר הרמב"ן דסגי ליה בקליפה דאל"כ הוי נציבא בארעא וגירא בשמי שמיא שהרי הר"ן גופיה וכן שאר פוסקים המפורסמים אע"ג דסבירא להו בכל איסור שעל ידי מליחה דסגי ליה בקליפה אפ"ה מודו בחלב ובשר שונמלחו יחד דלא סגי בקליפה אלא אסור לגמרי עד דאיכא ס' אלא מחנוורתא פדכתיבנא ולא פוקי מבית יוסף דמשמע בהדיא מדבריו בסי' צ"א ובסי' ק"ה דלאו דוקא הכא גבי דג טהור שמלחו עם דג טמא מחמיר הרמב"ן דלא סגי ליה בקליפה אלא ה"ה בשאר איסור שעל ידי מליחה דוק ותשפח: אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אא"כ מולחו יפה יפה כו'.

כתב הרי"ף וכמה שיעור שהיה יצטרף להשהות את הבשר במלח אמרו רבנן בכדי שישחוט הבהמה ושתהיה נפשטת ותבדוק הבשר מן החלב ומכל איסורין שיש בה בציר מהאי אסור לאכול מאותו בשר עכ"ל.

אמנם בפסקי הרא"ש ובר"ן ובמגיד משנה שדרכם להזכיר בחיבוריהם דעת הרי"ף לא הזכירו כלל סברא זו לכן נראה לי דהג"ה היא ואינו מדברי הרי"ף עצמו שוב עיינתי בשני ספרי הרי"ף של קלף ישן נושן ולא מצאתי בהם לשון זה לא מינה ולא מקצתה ובהלכות גדולות כתבו ושיעור מליחה פשיעור צליה וכתב המגיד משנה בפ"ו מהלכות מ"א שפצא להרמב"ן ז"ל שכתב ושיעור צליה פירשו הגאונים פדי הילוף מיל כו'.

וכן פסק הרמב"ם וביקש המגיד משנה למצוא סמך לשיעור מיל ע"ש אבל לא שות לבו למצוא סמך מנא לן שצריף שהיה כלל יהיה השיעור שהיה איה שיהיה דהא לא הזכיר שמואל שהיה וכבר ראיתי מי שפנה בגנן על זה ופסק הלכה למעשה בהגהות ש"ד שכתב לחד טעמא דיש היו מתירין רגלים שהוקהבו ונמלחו ולא שהו כלל ומיד הושמו בקדירה מדלא הזכיר שמואל שהיה ונהביאו בית יוסף בטור י"ד סימן פ"ט ואע"ג שכתב בית יוסף עליו ואין דבריו נכונים בהיתר זה מפל מקום לא גילה לנו טעם וראיה למה דחה דברי הני רבנותא בגילא דחיתיתא דהא טעמא רבה קאמרי מדלא הזכיר שמואל שהיה אלמא שאין צריף שהיה ועוד דהא בגמרא מקשה על הא דאמר רב הונא מולח ומדיח למה לא הזכיר הדחה ראשונה ובמתניתא תנא מדיח ומולח ומדיח ומשני ולא פליגי הא דחללי בי טבחא הא דלא חללי בי טבחא ואם איתא יותר ה"ל להקשות למה לא הזכיר שום אחד מהם לא שמואל ולא רב הונא ולא הרמב"ם מוכח גמי דצריף שהיה דהא ליתא פי הוא לא נתפנין רק למצוא סמך לאחר שאנו נוהגין להשהות את הבשר במלח למה כתב הרמב"ם דוקא זה השיעור פדי הילוף מיל דוק ותשפח ועוד דהא גרסינן במנחות פ"ק הקומץ רבה דף כ"ב גבי מליחת בשר קדשים במלח תמלח פיצד הוא עושה מביא את האבר ונותן עליו מלח וחוזר והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו ואמר

אבני וכן לקדירה ודבר פשוט הוא דבשר קדשים לא היה צריך לשהות במלח מדקתני סיפא ומעלהו ומדקאמר וכן לקדירה משמע דאין צריך שהיה.

אמנם כאשר עינית בספר עבודה של הרמב"ם בפ"ה מהלכות איסורי מזבח מצאתי שיש לדחות דאין משם ראיה דעל פקדון צריך לומר הא דאמר אבני וכן לקדירה אמולחו והופכו וחוזר ומלחו קאי פלומר שפן צריך למולחו משני צדדים לקדירה אבל לשאר ענינים לא השנה לו מליחת בשר לקדירה שהרי בשר קדשים אינו צריך הדחה ממלחו אלא שצריך להעלותו עם מלחו כמ"ש שם הרמב"ם וזה אינו ראוי לבשל עם מלחו עד שידחקו וזה אם מלח כל שהו אפילו בגרגיר מלח אחד פשר או אפילו אם הקריב בלא מלח כלל הקרבן פשר והנרצה משום דלא נאמר על כל קרבנה תקריב מלח רק למצוה ולא לעכב כמ"ש שם הרמב"ם וזה אינו פשר אפילו בדיעבד עד שימלחנו יפה יפה עד שיהא קרוי אינו נאכל מחמת מלחו וכן יש הרבה חילוקים ביניהם סוף דבר חזרתי על כל צדי צדדים ולא מצאתי הכרח מן הגמרא אם לא שנאמר לרוב פשיטות הדבר לא חששו שמואל ורב הונא והברייתא להזכיר שהיה פי הדבר נראה לעינים דאין המלח יכול להפליט תיכף ומיד הבשר מידי דמו הבלוע בתוכו אם לא ע"י שהיה וכיון שכל עצמה של המליחה אינה רק כדי להוציא הבשר מידי דמו הבלוע בתוכו כדמשמע פשטא דלישנא אין הבשר יוצא מידי דמו כו' א"כ ממילא משמע בפשיטות שיצטרף הבשר להשהות במלח דאל"כ מאי מועיל המליחה אף אם ימלחנו יפה יפה אם ידחנו מיד ומדאמר שמואל מלוח הרי הוא פרוטח ואוקימנא בפרק גיד הנשה דהיינו פרוטח דצלי לכן כתבו ה"נ דשיעור שהיית מליחה פשיעור צליה דלא יהא הטפל עדיף יותר להוציא הבשר מידי דמו מן העיקר ועל זה סמוך נמי הרמב"ם שכתב דשיעור מליחה כדי הילוף מיל על פי קבלת הגאונים דשיעור צליה פשיעור מיל ולשאר פוסקים לא ישר בעיניהם פירוש הגאונים דשיעור הצליה הוא כדי הילוף מיל לכן כתבו סתם דשיעור מליחה פשיעור צליה אותה חתיכה עצמה לפי עבינה וגדלה.

כללו של דבר יסוד ושורש אחד יש להם לכל הפוסקים בענין סמוך שיש להם שצריך לשהות הבשר במלחו והיינו פשיעור צליה כמו שכתבתי רק שהם מחולקים באיכות ומהות שיעור צליה.

כן נראה לי: אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אא"כ מלחו יפה ומדיחו יפה יפה כו'. כתב הרא"ש ז"ל וז"ל ובשר שנתבשל בלא מליחה צריך ס' לבטל כל החתיכה דלא ידעינו כמה דמא נפיק מיניה ואם יש ס' בתבשיל אז התבשיל מותר ויש אוסרין הבשר כיון שנתבשל בדמו ויש מתירין לפי שהדם שנפלט נתבטל בס' ואם נשאר בו מקצת דם הוי דם האברים שלא פירש וכן מסתבר דלא שייך הכא איפשר לסוחטו אסור דלא נאסר הבשר מעולם ודמאי לצלי בלא מליחה דמה שנפלט האור שואבו ומה שנשאר בתוכו הוי דם האברים שלא פירש כו' עכ"ל.

וקשה לי על מה שכתב דלא שייך הכא אפשר לסוחטו אסור דלא נאסר הבשר מעולם דמשמע דאלו היה נאסר הבשר פעם אחת שוב אינו חוזר להיתר לעולם אפילו אחר שנתבטל בס' ועוד מדכתב דלא שייך הכא משמע דוקא הכא אבל בעלמא שייך אפשר לסוחטו אסור אע"ג שאין האיסור מבשר וחלב והלא בסוף פרק גיד הנשה כתב הרא"ש

כמה מקומות דג'יחי לפירוש רבינו אפרים דלא אמרינו אפשר לסוחטו אסור אלא דוקא אבבשר בחלב ולא בשאר איסורין משמע דסבר פותיה דאל"כ לא הנה מאריף כל פך במאי דניחא לדבריו ובתשובותיו משמע נדאי שהוא סובר פדברי רבינו אפרים שכתב כ"ט זיתים של היתר שנפל בו זית של חלב ובקדרה אחרת היו ל' של היתר ונפל לתוכה זית של דם ונתערבו יחד אלו שתי תערובות דמותרים דטעם חלב שבו בטל בס' וכן טעם דם שבו בטל בס' ואם איתא דסבר כר"ת דבכל האיסורין אמרינו חתיכה עצמה נעשה גבילה הנה צריף ס' פנגד כל הל' זיתים שזית האיסור מעורב בהו וכן פתב הטור י"ד בהדיא בסימן צ"ב שדעת הרא"ש פדברי רבינו אפרים ונ"ל ופסק הרבינו אפרים דלא אמרינו אפשר לסוחטו אסור אלא בבשר בחלב אבל בשאר איסורין פגון פזית חלב שנבלע בחתיכה ואין בה ס' לבטלה ונאסרה ואח"כ בשלה עם האחרות אין צריף אלא ס' פדי פזית הראשון ואז אפילו החתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת ור"ת פסק דאף בשאר איסורין אפשר לסוחטו אסור כו' וא"א הרא"ש ו"ל הספים לדעת הרבי אפרים עכ"ל הטור.

ומיהו בהא פכר הנה אפשר לומר דמה שכתב הרא"ש דלא שייף הכא אפשר לסוחטו אסור כו' פדי ליישב אפילו לדעת ר"ת וסייעתו פכתב פן אבל לקושטא דמילתא בלאו הכי ניחא שהחתיכה עצמה מותר אחר שנתבטלה בס' פדעת הטור שהבאתי שכתב ואז אפילו החתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת ומסיק דכן הספים הרא"ש וכה"ג ממש צריף לומר מה שכתב הרא"ש בפרק בתרא דע"א גבי יין נסוף שנפל לבור ונפל שם קיתון של מים כו' והא דלא אמרינו חתיכה עצמה נעשית גבילה ואוסרת כל החתיכות היינו לפי שלא נפל מן היין האיסור פדי נתינת טעם בהיתר אלא במשהו נאסר וכל דבר שנאסר במשהו לא אמרינו חתיכה עצמה נעשית גבילה צריף לומר דליישב אפילו לדעת ר"ת וסייעתו פכתב פן אבל לקושטא דמילתא בלאו הכי ניחא דלא אמרינו חתיכה עצמה נעשית גבילה אלא דוקא בבשר בחלב ולא בשאר איסורין.

אמנם יותר נכון בעיני ליישב דמה שכתב הרא"ש דלא שייף הכא אפשר לסוחטו אסור כו' לקושטא דמילתא פכתב פן מפני דס"ל פמו שכתב הרשב"א בחדושו פפרק כל הבשר דאפילו רבינו אפרים מודה דבכל איסורין אמרינו אפשר לסוחטו אסור לעגין אותה חתיכה עצמה שנאסרה פעם אחת דשוב אינה חוזרת להיות מותרת לעולם לפי שהאיסור שבה אינו נפלט ממנה לגמרי ואינו נכלל לתוף ההיתר שבקדירה.

וכן פתבו בהדיא רבינו ברוף בספר התרומה סי' נ"ב והרוקח בסי' תנ"ב והמרדכי בסוף פרק גיד הנשה ורוב המחברים לדעת רבינו אפרים דלא אמר דבכל איסורין מלבד בבשר בחלב לא אמרינו אפשר לסוחטו אסור אלא דוקא לעגין שאם נפלה אותה חתיכה שנאסרה פכר לקדירה שאין צריף ס' פנגד כל החתיכה אלא פנגד האיסור הפלוע בה אבל מ"מ אותה חתיכה עצמה פנין שנאסרה פעם אחת שוב אינה חוזרת להיות מותרת לעולם ולא פמו שכתב הטור לדעת רבינו אפרים דאפילו החתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת ומיהו אפתי קשה מה שכתב הרא"ש ונדמא לצלי בלא מליחה דמה שנפלט האור שואבו ומה שנשאאר בתוכו הני דם האברים שלא פירש כו' מאי תיקן בדמיון זה הלא סברא זו בעצמה שכתב גבי צלי דמה שנשאאר בתוכו הני דם האברים שלא פירש פכר

כתבה גבי בישול ומאי אולמיה דהאי מהאי ונראה לי דמשום שהרא"ש הרגיש בעומק חקמתו שיש לשדות נרגא בטעם שכתב הוא בשם המתירין כמו שכתב בש"ד וז"ל ויש שהיו רוצין להתיר אותה חתיכה עצמה אחר שנתבטלה בס' שהדם שיצא מן החתיכה נתבטל ברנטב בס' ואם נשאר מן הדם בחתיכה שלא יצא לחוץ לא נאסר בקד דדם האברים שלא פירש מותר אמנם אנו נוהגין לאסור אותה חתיכה עצמה אף פשיש ס' לבטלה משום דעל ידי בישול פירש הדם ממקום למקום והוי כאלו פירש לחוץ מה שאין כן בצלי ע"כ הרי אפה רואה מפני איך שהוא סותר טעם המתירין במה שהוא מחלק בין בישול לצלי הילכך הנכרח הרא"ש ז"ל לכתוב ודמאי לצלי בלא מליחה כו' לפי שרצה להזהר מסתירת בעל ש"ד וכל עצמו לא בא ללמד בדמיון זה להשוות בישול לצלי אלא בעבור זה לומר שאין שינוי לחלק בין בישול לצלי דכשם דבשר צלי בלא מליחה מותר לאכלו אף על פי דבנדאי פירש הדם בתוך החתיכה בפנים ממקום למקום על ידי צלייה שהרי אין נוהגין לדקדק אם נצלה כל צרכו שפלט כל דמו ואפ"ה אוכלין אותו והיננו על פרחו מטעם שכתבו התוספות בפרק פיצד צולין ובפ"ק דחולין גבי השוחט בשבת וביום הפורים וכן כתב הרא"ש בעצמו שם שאין לאסור לאכול בשר שלא נצלה כל צרכו אף על פי דבנדאי פירש הדם בתוך החתיכה ממקום למקום על ידי צלייה לפי שלא חשיב כלל כדם האברים שפירש כל זמן שלא פירש לגמרי חוץ לחתיכה וא"כ ה"ה בבישול לא חשיב כלל כדם האברים שפירש מה שפירש הדם בתוך החתיכה בפנים ממקום למקום וחסר ונבלע בתוכו כל זמן שלא פירש לגמרי חוץ לחתיכה ואל זה פנון רבינו ירוחם ז"ל בספר אדם וחוה בחלק ה' גתיב ט"ו אות כ"ה שכתב וז"ל ויש מתירין וכן עיקר פי מה שנשאר בתוכה שלא נפלט בתבשיל הנה ליה דם האברים שלא פירש כמו בצלי שאפילו שיצא ממנו מה שנשאר בתוך הבשר מותר עכ"ל.

ודבר ברור הוא דמה שכתב כמו בצלי שאפילו שיצא ממנו ר"ל שאפילו שיצא ממנו ממקום חבורו בתוך החתיכה ממקום למקום מותר פיון שנשאר בתוך הבשר ולא פירש לגמרי חוץ לחתיכה לא חשיב דם האברים שפירש בן נ"ל : אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אא"כ מולחו יפה יפה כו'.

כתב המרדכי וז"ל כתב רבינו שמשון משאנץ ושאלת על תרנגולת שחוטת שנתחבה במחבת רותח על האש כדי למולגה והתיר אותה התלמיד התרנגולת עצמה אם יש במים ס' מפל התרנגולת ותמהתי איך יתיר בשר לקדירה בלא מליחה על חנם תמהתי דנדאי אמת הדבר בחתיכת בשר תפל שבשלו בקדירה אם יש במים ס' מפל החתיכה חתיכה עצמה שריא ממה נפשך דאם נפל דם שלה בתוך המים נתבטל במים ואם לא נפל דם האברים שלא פירש מותר אבל תרנגולת ודאי ראוי להחמיר אף על פי שיש במים ס' מפני כבד ובגני מעים דכמאן דמנחי בדיקולא דמאי ודם הנפלט מהם נבלע בתרנגולת ואין רגילות להשהותה במים רק כדי מליגה ולא עד שתתבשל כולה ונמצא שפלעה דם הכבד והמעיים ולא חזר ונפלט לתוך המים ואפילו שהתה עד שנתבשל יש לדמותה לכחל בס' וקחל עצמו אסור ואף על פי שיש לחלק בין הלב לדם ולדמותו לפוליתא וליתן פירעיו ובגני מעיו לתוכו דפרק פיצד צולין לא דמי דהתם דרף צלייה והכא דרף בישול ויש לחוש שהרותחין חולטין דם הנבלע בתרנגולת שנפלט מבגני מעיה לתוכה ושוב לא יצאת כו' עכ"ל וקשה לי על דבריו שהרי גמרא ערוכה היא בפרק כל הבשר

דאין מחזיקין דם בבגני מעים וא"כ איך פתב דאיכא למיחש שגפלט דם בגני מעיה לתוכה וצריף לומר דאיירי פשוטאין דאסמיק דאז מחזיקין בהם דם כמו שפכת הר"ן בפירק פל הפשר דף תשכ"א ע"א בשם הרמב"ן שדקדק מדאמרין אין מחזיקין בהם דם ולא אמרינן אין דם בבגני מעים ש"מ דדוקא מסתמא אין מחזיקין בהם דם אבל אי רואין דאסמיק תישינו ובעי מליחה ע"כ.

אי נמי מיירי בשומון של בגני מעים דבשומון הדבוק בהם מחזיקין דם כמו שפכת הרא"ש ונ"ל אע"ג דאין מחזיקין דם בבגני מעים מפל מקום בשומון הדבוק בהם יש בה דאית ביה שוריקי ולכך נהגו למולחם ע"כ.

וכן פתב הרב המגיד בפ"ז מהלכות מאכלות אסורות בשם הרשב"א ו"ל וכן פתב הר"ן בשם התוספות ונראה לי דאפילו אם התרנגולת זו היתה נמלח מליחה גמורה לקדירה קודם המליגה נמי סבר רבינו שמשון דאסור אף על פי שיש במים ס' פנגד כל התרנגולת דזיל בטר טעמא שפכת מפני כבד ובגני מעיה דכמאן דמנחי בדיקולא דמאי ויש לחוש שהרותחין חולטין דם הנבלע בתרנגולת שגפלט מבגני מעיה לתוכה כו' וטעם זה שייך אפילו אם התרנגולת היתה נמלח ופלט כל דמו לחוץ קודם המליגה משום דאין המלח שעל התרנגולת מפליט לדם של פנימי שיש בכבד ובגני מעיה משום דכמאן דמנחי בדיקולא דמאי ויש לחוש שהרותחין חולטין כו' ואין דבר זה צריף הרבה חזק לפי שכן משמע בהדיא מדבריו מדכתב לא דמי דהתם דרף צלייה והכא דרף ביטול הרי אתה רואה בפירוש שהוא מדמה דין זה של תרנגולת למולייתא דרף ביטול ואלו גבי מולייתא דרף ביטול ליכא מאן דפליג דאסור אפילו אם מלח לבשר החיצון מליחה גמורה ופלט כל דמו מטעם דאין המלח שעל בשר החיצון מפליט דם של בשר פנימי שלא נמלח בפני עצמו וא"כ כל שכן הכא שבשר הפנימי הוא כבד שיש בה הרבה דם ואין להקשות אם כן פיון שהשואל לא היתה מתמיה רק איך יתיר בשר לקדירה בלא מליחה דמשמע אבל אם התרנגולת היתה נמלח לקדירה קודם המליגה הוה ניחא ליה מה שהתיר התלמיד התרנגולת עצמה ולמה לא השיב לו ר"ש דבתרנגולת ראוי להחמיר אפילו אם התרנגולת היתה נמלח לקדירה קודם המליגה מטעם שהוא פתב דיש לחוש שהרותחין חולטין כו' ואי אפשר לומר שלא השיב לו כן מפני שגם השואל לא נתכוון באמרו איך יתיר בשר לקדירה בלא מליחה אלא מפני בשר הפנימי דהיינו הכבד ובגני מעיה שלא נמלחו בפני עצמן ואפילו אם התרנגולת היתה נמלח לקדירה גם כן יש לתמוה איך יש להתיר דאם כן קשה למה פתב לו ר"ש על חנם תמהת כו' שהרי בדין תמה פיון שר"ש עצמו פתב לאסור מטעם זה שתמה השואל על התלמיד ויש לומר לפי שכל עצמו של ר"ש לא יצא לתלמיד בנדון זה ששאל עליו רק כמו שהיה המעשה ולפיכך לא חשש להשיב לו שהיה ראוי להחמיר בתרנגולת אפילו אם היתה נמלח לקדירה הואיל שהמעשה שהיה לא כף היתה.

ועוד נראה לי דלא חילק ר"ש בין חתיכת בשר לתרנגולת אלא דוקא מפני כבד ובגני מעים שבתוכה משום דהוי פפורש הדם מחתיכה לחתיכה ולפיכך פתב דבתרנגולת ראוי להחמיר אבל בתרנגולת דליכא בה כבד ובגני מעים לא עלה על דעתו לאסור אלא דמאי לשאר חתיכת בשר שנתבשל בקדירה בלא מליחה שמוטר ממה נפשך מטעם שפכת ר"ש דאם נפל דם שלה בתוך המים נתבטל במים כו' ולא אמרינן דמאחר שהיא חלויה

איכא למיחש דפירש הדם מלמעלה למטה בתוך החלל ונהרי הוא פפורש מחתיכה לחתיכה מפני דשתי תשובות יש בדבר שאי אפשר בשום פנים לומר פן חדא דא"כ קשה איך כתב דודאי אמת הדבר בחתיכת בשר תפל שבשלו בקדירה אם יש במים ס' מפל החתיכה חתיכה עצמה שריא ממה נפשך כו' שהרי יש לשדות נרנא בהך ממ"נ שאין לו מקום כמו שפטר בעל ש"ד להך ממ"נ וכתב וז"ל משום דעל ידי בישול פירש הדם ממקום למקום והוי כאילו פירוש לחוץ מה שאין פן בצלי עכ"ל אלא מאי אית לה למימר דסבר ר"ש כמו שפירץ הרא"ש ז"ל לסתירת בעל ש"ד שהבאתי שכתב בפרק כל הבשר וז"ל בשר שנתבשל בלא מליחה צריה ס' לבטל כל החתיכה דלא ידעינן כמה דמא נפק מיניה ואם יש ס' בתבשיל אז התבשיל מותר ויש אוסרים הבשר פיון שנתבשל בדמו ויש מתירים לפי שהדם שנופלט נתבטל בס' ואם נשאר בו מקצת הוי דם האברים שלא פירש וכן מסתבר כו' ודמיא לצלי בלא מליחה דמה שנופלט האור שאבו ומה שנשאר בתוכו הוי דם האברים שלא פירש כו' עכ"ל ואיכא למידק מאי חידוש לנו הרא"ש בדמיון זה שכתב ודמיא לצלי בלא מליחה כו' שהרי סברא זו בעצמה שכתב גבי צלי דמה שנשאר בתוכו הוי דם האברים שלא פירש כבר כתבה גבי בישול ומאי אןלמיה דהאי מהאי ונראה.

לי דמשום שהרא"ש הרגיש בעומק חקמתו שאפשר לסתור הטעם שכתב הוא בשם המתירין כמו שכתב בעל ש"ד שהבאתי ולפיכך הוכרח הרא"ש לכתוב ודמיא לצלי בלא מליחה כו' כדי לתרץ סתירת בעל ש"ד שאין שייך לחלק בענין זה בין בישול לצלי ור"ל דכשם דבשר צלי בלא מליחה מותר לאכלו אף על פי דבנדאי פירש הדם בתוך החתיכה בפנים ממקום למקום על ידי צליה שהרי אין נוהגין לדקדק אם נצלה כל צרכו שפלט כל דמו ואפ"ה אוכלין אותו והיינו ע"כ מטעם שכתבו התוספות בפרק פיצד צולין ובפ"ק דחולין גבי השוחט בשבת וביום הכפורים וכן כתב הרא"ש ע"ז שם שנהגו פן משום דלא חשיב דם האברים שפירש מה שפירש הדם בתוך החתיכה בפנים ממקום למקום כל זמן שלא פירש לגמרי חוץ לחתיכה כדחזינו בכפר שחתף עליו בשר כו' וא"כ הוא הדין בבישול אעפ"י דבנדאי פירש הדם בתוך החתיכה בפנים ממקום למקום על ידי בישול לא חשיב כדם האברים שפירש כל זמן שלא פירש לגמרי חוץ לחתיכה וא"כ איך שייך לחלק בין חתיכת בשר שאין בה חלל לתרגולת שיש בה חלל להיתר אם לא נשאר בה כבד ובג"מ מעיה דהא חד טעמא הוא דכל זמן שלא פירש הדם לגמרי חוץ לחתיכה לא חשיב דם האברים שפירש וכן כתב בית יוסף בהד"א בטור י"ד סימן ע"ו שאין לחלק ביניהם גבי מה שכתב בשם סמ"ג שתרנגולת או אנון צריכים מליחה גמורה לצלי כמו לקדירה הואיל שהם חלולים ופירש הדם מלמעלה למטה בתוך החלל ונהרי הוא פפורש מחתיכה לחתיכה והוא כתב דאינו צריכין מליחה רק כמו שאר בשר לצלי ונתן טעם לדבר וז"ל משום דכיון שהעוף שלם דם הפורש מלמעלה למטה בתוך החלל הוי כדם הפורש בחתיכה מצד זה לצד זה דשרי כמו שנתבאר בראש הסימן ולא שני לן בין יש חלל בין צד זה לצד זה לאין ביניהם חלל עכ"ל.

ושם בראש הסימן הביא דברי התוספות ונהרא"ש דפ"ק דחולין שהבאתי שכתבו דאין חשיב דם האברים שפירש מה שפירש הדם בתוך החתיכה בפנים ממקום למקום על ידי צליה פיון שלא פירש הדם לגמרי חוץ לחתיכה ואל זה נתפנין בית יוסף כמה שכתב כמו

שנתבאר בראש הסימן, ועוד יש הכרח אחד דלא אמר ר"ש אלא דוקא בתרנגולת זו שישאר בה פבד ובני מעיה מלשון ר"ש עצמו שהועתק בתשובות מיימוני והילה לשונו אבל בתרנגולת זו נדאי ראוי להחמיר כו' מדלא פתב סתם אבל בתרנגולת ראוי להחמיר אלא דקדק למינקט זו משמע בהדיא כדפירשתי ואע"ג דפשוט הוא פתבתי לפי שראיתי מי שהביא דברי ר"ש לפסק הלכה וכתב עליו וז"ל ונראה דהוא הדין אי ליפא בה בני מעים דאסור בתרנגולת לכולי עלמא דמאחר שהיא חלולה איפא למיחש דפירש הדם במקום למקום ואסור כה"ג אפילו בשעת הדחק והפסד מרובה עכ"ל.

ואני נפלאתי הפלא ופלא דא"כ למה פסק גבי חתיכת בשר שנתבשל בלא מליחה פדעת המתירין אף אותה חתיכה אם הנה שעת הדחק או במקום הפסד מרובה ונסתייע מבית יוסף שפסק סתם בשלחן ערוך דגם אותה חתיכה מותרת אפילו בלא שעת הדחק והפסד מרובה ועוד מאחר שהרא"ש הסכים לדברי המתירין וכדאי הוא לסמוך עליו בשעת הדחק או במקום הפסד מרובה והלא הרא"ש עצמו לא הסכים לדברי המתירין אף אותה חתיכה אלא מטעם שהוא פתב ודמאי לצלי בלא מליחה כו' וכדפירשתי וממילא לפי טעם זה אין שייך לחלק בין חתיכת בשר לתרנגולת וכמו שכתב בית יוסף בהדיא והעמקתי לשונו לעיל וא"כ קשה ממה נפשך אי סבר דאע"פ שלא פירש הדם לגמרי לחוץ מן התרנגולת אלא בפנים במקום למקום חשיב דם האברים שפירש א"כ ה"ל לאסור גם כן גבי חתיכת בשר אפילו בשעת הדחק והפסד מרובה מטעם זה עצמו דעל ידי בישול פירש הדם בתוך החתיכה במקום למקום שלא נפל במים והוי פאלו פירש לגמרי לחוץ ואי סבר דכל זמן שלא פירש הדם לגמרי לחוץ לא חשיב דם האברים שפירש א"כ ה"ל להתיר ג"כ גבי תרנגולת בשעת הדחק או במקום הפסד מרובה והרבה יותר תמיה אני על מה שכתב ונראה דהוא הדין אי ליפא בה בני מעים דאסור בתרנגולת לכ"ע אשתמיטתיה מה שכתב הרוקח בסי' תל"ט בשם הריב"ק וכל רבני מגנצ"א ושפיר"א שהיו מתירין אפילו העוף עצמו שנתבשל עם הפבד שלו ואע"פ שהפבד הנה דבוק בעוף אם יש ס' בעוף בצרוף המים והתבשיל שפקדירה פנגד הפבד וכן פסק בהדיא הטור י"ד ומהר"י קארו ז"ל בשלחן ערוך בסוף סימן ע"ג וחלילה לומר שלא תחשב בעיניו דעת הטור בהיותו עטרת תפארת הפוסקים כל שכן בהצטרף עמו הרוקח והריב"ק וכל רבני מגנצ"א ושפיר"א ובפרט שהסכים עמהם מהר"י קארו ז"ל שהוא אב לכל האחרונים וא"כ למה פתב אותה תרנגולת טרפה לכולי עלמא דאטו קטלי קניא באגמא גינהו הני פוסקים הנזכר ואין לומר שאין מדברי הפוסקים הנזכרים סתירה על דבריו משום דשאני התם דמייירי שהעוף הנה נמלח מליחה גמורה לקדירה קודם שנתבשל וזה מוכרח דאל"כ לא הנה סגי בס' פנגד הפבד בלבד דהא אף לדברי המתירין אותה חתיכה עצמה אחר שנתבטלה בס' מ"מ צריך ס' פנגד כל החתיכה מטעם דלא ידעינן כמה דמא נפק מיניה כמו שכתב הטור י"ד בעצמו בסימן ס"ט אבל אם העוף לא הנה נמלח מליחה גמורה לקדירה קודם שנתבשל אז מודו הפוסקים הנזכרים לר"ש משאנן דהעוף עצמו אסור לעולם דהא ליתא שהרי פבר הוכחתי מדברי ר"ש עצמו דאפילו אם התרנגולת הנה נמלח מליחה גמורה לקדירה קודם המליגה נמי אסור מטעם שהוא פתב דיש לחוש שהרותחין חולטין כו' ודמאי למוליתא דרוך בישול ולכן אם איתא שהפוסקים הנזכרים ס"ל הך סברא שלר"ש לא היו מתירין העוף עצמו אחר שנתבטל הפבד בס' אף על פי

שְׁהַעוֹף הָיָה נִמְלַח מְלִיחָה גְמוּרָה לְקַדְיָרָה מְשׁוּם דְּאִפְתִּי אִיפָּא לְמִיחַשׁ דְּפִירֵשׁ הָדָם מִן הַפֶּבֶד וְשֵׁלָא נִמְלַחָה בְּפָנֵי עֲצָמָה וְנִבְלָעָה בְּבֶשֶׂר הָעוֹף וְאִינוּ יוֹצֵא עוֹד וְאָסוּר כִּי הָרוֹתְחִין חוֹלְטִין כּו' וְלֹא עוֹד אֶלָּא שְׁמִפְשֵׁט דְּבָרֵי כָּל הַמִּתְיָרִין אוֹתָהּ חֲתִיכָה מְשַׁמַּע בְּפִשִּׁיטוֹת שְׂאִין שׁוּם אֶחָד מֵהֶם מְסָפִים עִם ר"ש מְשַׁאנְגִין לְחַלְקָא בֵּין חֲתִיכַת בְּשָׂר לְתַרְנַגְלוֹת וְנִדְעַת יְחִיד הוּא וְלִכּוֹן תָּמִיד אֲנִי טוֹבָא לָמָּה פֶּסֶק פְּנוּתִיהּ: רַב דִּימֵי מְלַח בְּמִלַּח גְּלַלְגִּיתָא.

פְּתַב הָר"ן וְנ"ל וְלַעֲנִן הַמְּלַח עֲצָמוֹ שְׁמוּלְחִין בּוֹ מִסְתַּבְּרָא דְשָׂרֵי דְאִי לֹא הָרֵי אֲנּוּ רוֹאִין שְׁהַמְּלַח נִיפְתָּךְ עַל הַבְּשָׂר וְנוֹתֵן טַעַם בּוֹ וְהָיָה רְאוּי לְאָסְרוֹ אֶלָּא וְדִאי מְשַׁמַּע דְּשָׂרֵיָא וְאָמַר הַרְמְב"ן וְנ"ל דְּטַעַמָּא לְפִי שְׁהַדָּם נִשְׂרַף בְּמִלַּח וּמִיָּהּ דְּנוֹקָא בְּדָם הוּא דְאָמְרִינּוּ הֵכִי אֶבְל בְּשׁוֹמֵן אָסוּר וּבְצִירוֹ לֹא ע"ל.

וְאֲנִי אֲמַרְתִּי בְּחֻפְזֵי שְׁלֵא פְתַב הָר"ן אֵלּוֹ דְּבָרִים אֶלָּא דְּבָרֵי תַלְמִיד טוֹעָה הֵם שְׁתַּלְּהָ עֲצָמוֹ בְּאֵילָן גְּדוֹל הַרְמְב"ן וְכִתְבוּ מִבְּחוּץ וְטַעַה הַסּוֹפֵר וְכִתְבוּ בְּפָנִים מְפָנֵי שְׁהָר"ן גּוֹפָא פְתַב בְּהִדְיָא בְּשֵׁם הַרְמְב"ן דְּהַמְּלַח עֲצָמוֹ שְׁמוּלְחִין בּוֹ נַעֲשֶׂה נְבִילָה וְלֹא בְּמַקּוֹם אֶחָד בְּלִבְד אֶלָּא בְּשִׁנֵּי מְקוֹמוֹת פְּתַב כֵּן בְּשֵׁמוֹ הַמְּקוֹם אֶחָד הוּא מַה שְׁפַתְב גַּבֵּי אֵין הַבְּשָׂר יוֹצֵא מִיַּדֵּי דְמוֹ א"כ מוֹלְחוֹ יָפָה וְנ"ל פְּתַב הַרְמְב"ן וְנ"ל מְדִיחוֹ יָפָה יָפָה שְׁתֵּי הַדְּחוֹת בְּמִשְׁמַע אַחַת בְּכָלִי מְנוֹקֵב לְהַעֲבִיר הַמְּלַח וְאַחַת בְּכָלִי שְׂאִינוּ מְנוֹקֵב לְהַעֲבִיר טְפוֹת דָּם שְׁעָלִיו ע"כ וְאִם אֵיתָא דְסַבֵּר הַרְמְב"ן דְּהַמְּלַח עֲצָמוֹ שְׁמוּלְחִין בּוֹ שָׂרֵי א"כ קָשָׁה לָמָּה פְתַב שְׂצָרִיף הַדְּחָה אַחַת לְהַעֲבִיר הַמְּלַח הֲלֹא הַמְּלַח עֲצָמוֹ הֵיטֵר גְּמוּר הוּא וְאֵין כָּאֵן אִיסוּר אֶלָּא טְפוֹת דָּם שְׁעָלִיו וְאֵין לוֹמַר דְּהֵינּוּ מְשׁוּם דְּכָל זְמַן שְׁנִדְבַק הַמְּלַח בְּבֶשֶׂר אִי אֶפְשָׁר לְהַדִּיחַ הֵיטֵב כָּל טְפוֹת דָּם שְׁעָלִיו וְלִכּוֹן צָרִיף הַדְּחָה אַחַת לְהַעֲבִיר הַמְּלַח אֶבְל לֹא מִחֲמַת שְׁהַמְּלַח אָסוּר דְּהָא לִיתָא דָּא"כ קָשָׁה לָמָּה פְתַב שְׁהַדְּחָה רֵאשׁוֹנָה לְהַעֲבִיר הַמְּלַח יְהִיָּה דְּנוֹקָא בְּכָלִי מְנוֹקֵב וְהַדְּחָה שְׁנִיָּה לְהַעֲבִיר טְפוֹת דָּם שְׁעָלִיו יְהִיָּה אֶפְיָלוֹ בְּכָלִי שְׂאִינוּ מְנוֹקֵב הֲלֹא אִיפְכָּא מִסְתַּבְּרָא כִּי הַמְּלַח עֲצָמוֹ הֵיטֵר הוּא וְאֵין כָּאֵן אִיסוּר אֶלָּא טְפוֹת דָּם שְׁעָלִיו אֶלָּא ע"כ מְדַכְתַּב אַחַת בְּכָלִי מְנוֹקֵב לְהַעֲבִיר הַמְּלַח ש"מ דס"ל שְׁהַמְּלַח עֲצָמוֹ אָסוּר כְּמוֹ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת וְהָרָא"ש בְּפָרְק כָּל הַבְּשָׂר וּשְׂאָר פּוֹסְקִים הַמְּפִנְסִים וְנ"ל שְׁהַמְּלַח שְׁעַל הַבְּשָׂר אָסוּר שְׁהַדָּם מְעוֹרֵב בּוֹ וְלִכּוֹן צָרִיף לְהַדִּיחַ הַבְּשָׂר יָפָה יָפָה כּו' רֵאשׁוֹנָה לְהַעֲבִיר הַמְּלַח וְהָדָם וְשְׁנִיָּה לְהַעֲבִיר לְחִלּוּחֵית הַמַּיִם שְׁנִשְׂאָרוֹ בּוֹ ע"כ.

וּמַה שְׁהַצָּרִיף שְׁיִהִיָּה הַדְּחָה רֵאשׁוֹנָה דְּנוֹקָא בְּכָלִי מְנוֹקֵב הֵינּוּ מְשׁוּם שְׁזָה תַקְנָה טוֹבָה שְׁלֵא יִצְטָרֵף לְנַפֵּץ כָּל הַמְּלַח שְׁעָלִיו אוֹ לְשֹׁטְפוֹ בְּמַיִם כְּדֵי לְהַתִּישׁ כַּח רְתִיחַת הַמְּלַח קוֹדֵם שְׁיִתְנַנוּ בְּכָלִי שְׂאִינוּ מְנוֹקֵב שְׁמִדִּיחוֹ בּוֹ כְּדֵי שְׁלֵא יְהֵא נְאָסֵר הַפְּלִי וְהַבְּשָׂר מִהַמְּלַח הַבְּלוּעַ מִדָּם וְה"ל פְּרוֹתַח וְהַמְּקוֹם שְׁנֵי הוּא מַה שְׁפַתְב אַחַר שְׁנִשְׁלֵם פָּרְק כָּל הַבְּשָׂר בְּמִשְׁנָה טִיפַת חֶלֶב שְׁנִפְלָה בְּחֲתִיכָה כּו' וְנ"ל וְכִתְב הַרְמְב"ן וְנ"ל וְרַבֵּינוּ יִצְחָק וְנ"ל חוֹלְקָא עֲלֵיהֶם וּמְפָרֵשׁ שְׁלֵא אָמְרוּ חֶלֶב נְבִילָה הוּא אֶלָּא בְּבֶשֶׂר בְּחֶלֶב שְׁנִשְׁנִיָּה נַעֲשִׂין אִיסוּר כּו' עַד וּלְפִיכּוֹ מְלַח שְׁמִלְחוֹ בּוֹ בְּשָׂר שְׁנִתְנוּהוּ בְּקַדְרָה אוֹ מְלַח שְׁנִמְלַח בּוֹ נְבִילָה אַע"פ שְׁהַחֲתִיכָה עֲצָמָה שְׁל מְלַח נַעֲשִׂית נְבִילָה אֵינָה אוֹסְרַת אֶלָּא בְּשִׁשִּׁים כִּינּוּצָא בָּהּ כְּאֵלוֹ הֵיטֵה חֲתִיכָה שְׁל דָּם אוֹ שְׁל נְבִילָה וְאֵלוֹ הֵינָה דִינָה כְּמִלַּח הָאָסוּרָה מִחֲמַת עֲצָמָה אוֹסְרַת אֶפְיָלוֹ בְּאֶלְף שְׁהַמְּלַח יֵשׁ בָּהּ בְּנוֹתֵן טַעַם אֶפְיָלוֹ בְּאֶלְף וְזוֹ סְבָרָא בְּרוּרָה ע"כ"ל הַרְמְב"ן וְנ"ל הָרֵי אַתָּה רוֹאָה בְּפִירוּשׁ שְׁהַרְמְב"ן הַסְּפִים לְדַעַת ר"י דְּמִלַּח עֲצָמוֹ שְׁמוּלְחִין בּוֹ בְּשָׂר נַעֲשִׂית נְבִילָה וְאִם נִתְנוּהוּ

בקדוּרָה אוֹסֶרֶת עַד ס' פִּינְצָא בַּהּ וְאִי אֶפְשָׁר לֹאמַר דְּמָה שְׁכַתְבִּין וְזוֹ סְבָרָא בְּרוּרָה
לֹא קָאִי לְמַאי דְסָמִיךְ לִיהָ מַה שְׁכַתְבִּין וּלְפִיכָּהּ מְלַחֵשׁ מְלַחֵחוּ בּוּ בְּשֵׁר כּוּ' אֲלֵא קָאִי דְוָקָא
אֲרִישָׁא שְׁכַתְבִּין שְׁלֵא אָמְרוּ חֵלֵב גְּבִינָה הוּא אֲלֵא בְּבִשְׁרָא בְּחֵלֵב כּוּ' דַּא"כ קָשְׁיָה לְמָה הִבִּיא
הֶרְמֵב"ן סִיּוּם דְּבָרֵי ר"י וּלְפִיכָּהּ מְלַח שְׁמֵלַחֵחוּ בּוּ בְּשֵׁר כּוּ' שְׁלֵא לְצִוְרָה אֲלֵא ע"כ צָרִיךְ
לֹאמַר דַּס"ל הֵכִי לְפָסֵק הֵלְכָה וְאִין לְהַקְשׁוֹת הֵלֵא הֶרְמֵב"ן כְּתִבּ בְּתַשׁוּבוֹתָיו סִי' קַס"ו וְנ"ל
שְׁלֵא אָמְרוּ חֲתִיכָה עֲצָמָה נְעֻשִׁית נְבִילָה אֲלֵא בְּבִשְׁרָא בְּחֵלֵב וּכְדַעַת רַבִּינוּ אֶפְרַיִם וְנִדְרָכוּ
יִשְׂרָאֵל וְהִלְכְתוּ בְּרוּרָה מִכַּמָּה רְאִיּוֹת וְכֵן אָנוּ נוֹהֲגִים וְעוֹשִׂים מַעֲשֵׂה עַכ"ל, וַא"כ אִיךְ
אֶפְשָׁר לֹאמַר דְּמָה שְׁכַתְבִּין הֶרְמֵב"ן וְזוֹ סְבָרָא בְּרוּרָה קָאִי ג"כ לְמַאי דְסָמִיךְ לִיהָ שְׁהָרִי
לְדַעַת רַבִּינוּ אֶפְרַיִם אִין צָרִיךְ ס' אֶפְיִלוּ כְּנִגְדָּה כָּל הַמְּלַח דְּבַס' כְּנִגְדָּה הָאִיסוּר הַבְּלוּעַ בּוּ סְגִי
כְּמוֹ שְׁכַתְבִּין הַסְּמ"ק וְנ"ל וְאִם שְׁמוֹ הַבְּשֵׁר בְּקַדְרָה בְּלֵא הַדְּחָה אַחַר הַמְּלִיחָה הַמְּלַח אוֹסֶר
אֶת כָּל הַקְּדוּרָה עַד ס' מִן הַמְּלַח כְּאֵלוּ הִזְיָה הַמְּלַח כְּלוּ דָם דְּקִי"ל דְּחֲתִיכָה עֲצָמָה נְעֻשִׁית
נְבִילָה גַם בְּשֵׁאֲרֵי אִיסוּרִין דְּלֵא כְּפִירוּשׁ רַבִּינוּ אֶפְרַיִם שְׁאוּמֵר דְּוָקָא בְּבִשְׁרָא בְּחֵלֵב וְיִשׁ
שְׁהִיוּ אוֹסְרִין אֶפְיִלוּ בְּאֵלֶּף דְּלִטְעָמָא עֲבִידָא וְלִיתָא דְּאִין לְאַסְוֵר יוֹתֵר בְּדָבָר הַבְּלוּעַ
מֵאִיסוּר יוֹתֵר מְדָבָר הָאוֹסְרוֹ עַכ"ל.

דִּישׁ לֹאמַר דְּאֶפְיִלוּ לְדְבָרֵי רַבִּינוּ אֶפְרַיִם לֹא מְשַׁעֲרִינּוּ בַּס' כְּנִגְדָּה הַדָּם לְבַדּוֹ הַבְּלוּעַ בְּמֵלַח
מִשׁוּם דְּלֹא יִדְעִינּוּ כַּמָּה דָם בְּלוּעַ בְּמֵלַח הַיִּלְכָּה צָרִיךְ לְשַׁעַר כְּנִגְדָּה כָּל הַמְּלַח כְּדִאֲמַרִּינּוּ
גְּבִי כַחַל בְּפֶרֶק גִּיד הַנְּשָׂה וְלֹא כְּדִמְשַׁמַּע מְדְבָרֵי הַסְּמ"ק שֶׁהִבְאֵתִי וְזֶה מְוַכְרַח לֹאמַר כֵּן
לְדַעַת הַרְשֵׁב"א וְהַטּוֹר י"ד שְׁפָסְקוּ גַם כֵּן בְּהִדְאָא כְּרַבִּינוּ אֶפְרַיִם וְאֶפ"ה פָּסְקוּ דְּצָרִיךְ ס'
כְּנִגְדָּה כָּל הַמְּלַח.

שׁוּב מְצִאתִי שְׁכַתְבִּין הֶר"ן שֶׁם בְּרִישׁ דְּבוּר הַמְּתַחִיל תַּנּוּן בְּפִירְקִין טִיפַת חֵלֵב שְׁנִפְלָה
בְּחֲתִיכָה כּוּ' וְנ"ל וְיָמָּה שֶׁהִבִּיא רְאִיָּה מִן הַמְּלִיחָה אִיכָּא לְמִימַר שֶׁהִדָּם נִשְׁרַף וְכִלְהָ בְּתוּף
הַמְּלַח לְגַמְרֵי ע"כ.

וְזֶה מוֹרָה שֶׁהֶר"ן גּוֹפִיָּה כְּתִב אֵלָיו דְּבָרִים שֶׁהִבְאֵתִי לְעֵיל וְעַמְדָתִי מְרַעִיד וּמְשַׁתּוּמָם כְּשֵׁעָה
חֲדָא פֶּה קְדוּשׁ יֹאמֵר דְּבָר זֶה חֲדָא שְׁהָרִי אַתָּה הָרֵאִיתָ לְדַעַת מְתוּף דְּבָרֵי הֶר"ן גּוֹפָא בְּשִׁנֵּי
מְקוּמוֹת שֶׁהִבְאֵתִי שְׁכַתְבִּין לְהִיפּוֹךְ בְּשֵׁם הֶרְמֵב"ן דְּהַמְּלַח עֲצָמוֹ שְׁמוּלְחִין בּוּ אִיסוּר וְעוֹד
קָשְׁיָה הֵלֵא הַקְּוִשְׁיָא שְׁלוֹ שֶׁהִקְשָׁה דְּאִי לֹא הָרִי אָנוּ רוֹאִין שֶׁהַמְּלַח נִיחָף עַל הַבְּשֵׁר כּוּ'
שְׁבִסְבִּתָּה הַכְּרִיחַ דְּהַמְּלַח עֲצָמוֹ שְׁרִיָּא מְעִינְקָרָא לִיתָא דְּכָבֵר הַרְגִּישׁוּ בְּקוֹשְׁיָא זֶה הַתּוֹסְפוֹת
וְהָרֵא"ש בְּפֶרֶק כָּל הַבְּשֵׁר וְרֹב הַפּוֹסְקִים הַמְּפּוֹרְסָמִים שֶׁהֵם סה"ת בַּס' נ"ב וְסָמ"ג בְּחֵלֵק
ל"ת סִימֵן קל"ז וְהַרְשֵׁב"א בַּת"ה הָאֲרוֹן וּמַחֲוֵה לֵה מְאָה עֹנְכְּלִי בְּעוֹנְכְּלֵא וּמִי שְׁרוּצָה לְטַעֲנוֹם
טַעֲמִים לְשִׁבַח יְעִינּוּ עֲלֵיהֶם וְלֹא עוֹד אֲלֵא בְּהֶר"ן גּוֹפָא הִבִּיא שֶׁם טַעַם אֶחָד שְׁכַתְבִּין ר"י
בְּעַל הַתּוֹסְפוֹת וְנ"ל וְזֶהוּ טַעַם הַכְּשֵׁר מְלִיחַת בְּשֵׁר שֶׁאֵע"פ שֶׁהַמְּלַח בְּלוּעַ מִדָּם וְנַעֲשֵׂה
חֲתִיכָה נְבִילָה וְהַמְּלַח נוֹתֵן טַעַם בְּבִשְׁרָא אֶפ"ה אִין הַבְּשֵׁר נֶאֱסָר בְּכָּהּ שְׁאִין הַדָּם הָאוֹסֶר
נְבִלְעַ בְּבִשְׁרָא דְּאִיזִי דְּטָרִיד לְמַפְלֵט לֹא בְּלַע זֶהוּ דַעַת ר"י וְנ"ל אֲבָל אִינוּ מְחַנְנוֹר כּוּ' עַד
וְיָמָּה שֶׁהִבִּיא רְאִיָּה מִן הַמְּלִיחָה אִיכָּא לְמִימַר שֶׁהִדָּם נִשְׁרַף וְכִלְהָ בְּתוּף הַמְּלַח לְגַמְרֵי ע"כ
הָרִי אַתָּה רוֹאֵה בְּפִירוּשׁ אִיךְ שֶׁהֶר"ן תִּלְהָ עֲצָמוֹ בְּחִגּוּרְתוֹ וְדַחָה בְּגִילָא דְּחִיטִּיתָא הַטַּעַם
שְׁכַתְבִּין ר"י בְּלִי טַעַם וְרְאִיָּה וְהַקְשָׁה אֵלֵי יוֹתֵר מִכָּל הָא דְלַעִיל הוּא זֶה שְׁהָרִי הֶר"ן גּוֹפִיָּה
כְּתִב שֶׁם טַעַם לְמָה אִין הַמְּלַח חוֹזֵר וְאוֹסֶר הַבְּשֵׁר דְּכִינּוּן דְּחֲתִיכָה עֲצָמָה נְעֻשִׁית נְבִילָה

מבשר בְּחֵלֶב לְמַדְנֹו אֵין אוֹמְרִים כֵּן אֵלֵּא דְּוֹמְיָא דְּבִשָׁר בְּחֵלֶב וְאֵין בְּבִשָׁר בְּחֵלֶב קְלִיפָה מִן הַתּוֹרָה דְּדִרְדָּה בִּישׁוּל אֶסְרָה תּוֹרָה וּלְפִי טַעַם זֶה ע"כ צָרִיף לֹאמַר שְׁהָר"ן גּוֹפִיָה ס"ל דְּהַמְלַח עֲצָמוֹ אֶסּוֹר רַק שְׂאִין שְׁיִיף לֹאמַר בּוֹ חֲתִיכָה עֲצָמָה נַעֲשִׂית נְבִילָה דְּוֹמְיָא לְרוֹתַח דְּצָלִי דְּמִינִיתִי שֵׁם לְעִיל מְזָה שְׂאֶסּוֹר מִיָּהָא כְּדִי קְלִיפָה רַק שְׂאִין שְׁיִיף לֹאמַר שְׂאוֹתָה קְלִיפָה נַעֲשִׂית נְבִילָה וְאִם כֵּן לְמָה כָּתַב כָּאֵן שְׁהַמְלַח עֲצָמוֹ מְוֹתָר מִטַּעַם לְפִי שְׁהֵדֵם נִשְׂרַף בְּמַלַּח וְצָרִיף נִגְרַד דִּיפְרָקִינָהּ וּמִי שְׁדַעְתּוֹ רְחֻבָה מִדַּעְתִּי יִתְרַץ דְּבָרֵיו וַיִּשָּׂא בְּרַכָּה: אָמַר שְׂמוּאֵל אֵין מְנִיחִין בְּשָׂר מְלִיחַ אֵלֵּא עַל גְּבִי כְּלִי מְנוּקָב כו'.

כָּתַב הָרֵא"ש בְּשֵׁם נִימוּקֵי הַר"ר פֶּרֶץ הַמּוֹלַח בְּשָׂר בְּכִלֵי שְׂאִינֹו מְנוּקָב אֶסּוֹר אֶפְיָלוֹ מַה שְּׁחֻץ לְצִיר דְּכִינּוֹן שְׁמַלַח מִיַּד הַדָּם פִּירֵשׁ וַיּוֹצֵא מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וְאֵינֹו יּוֹצֵא לְגַמְרֵי פִּינוֹן שְׂאִינֹו מְנוּקָב כו' וְהָרֵא"ש חוֹלֵק עָלָיו וּמ"מ כָּל הָאֲחֵרוּנִים הִסְפִּימוּ כְּדַעַת מַה־ר"ף וְכֵן נוֹהֲגִין וְהַקְּשָׁה הָרַב מֵהָרֵא"ש בְּהַגְהוֹת ש"ד בְּסִי' ט' דְּהָא קו"ל דְּבִשָׁר לְצָלִי א"צ מְלִיחָה גְּמוּרָה וּמְנַהֵג הֵכִי הוּא וְגַם אֵין נוֹהֲגִין לְדַקְדַּק אִם נִצְלָה כָּל צָרְפוֹ שְׁפֹלֵט כָּל דָּמוֹ וְאֵעִפ"כּ אוֹכְלִין אוֹתוֹ אַע"פ דְּפִירֵשׁ הַדָּם בְּתוֹף הַחֲתִיכָה עֲצָמָה מִמְּקוֹם לְמְקוֹם עַל דִּי צָלִיָּה כְּדֵאִתָּא בְּהַדְיָא בְּתוֹסְפוֹת בְּפֶרֶק כִּיצַד צוֹלִין בְּשֵׁם ר"ת אֵלֵּמָּא שְׂאִין אָנוּ חֲשָׁבִינֵן אוֹתָהּ פִּרְיָשָׁה שְׁפִירֵשׁ הַדָּם בְּתוֹף הַחֲתִיכָה עֲצָמָה מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וְלֹא פִירֵשׁ לְגַמְרֵי חוּץ לְחֲתִיכָה וְחִזּוֹר וְנִבְלַע בְּתוֹכּוֹ כָּאֵלוֹ הָוִי דָּם שְׁפִירֵשׁ וְא"כ לְמָה אָנוּ אוֹסְרִין אֶפְיָלוֹ מַה שְּׁחֻץ לְצִיר כְּשֶׁנִּמְלַח בְּכִלֵי שְׂאִינֹו מְנוּקָב מִטַּעַם פִּינוֹן דְּפִירֵשׁ הַדָּם בְּתוֹף הַחֲתִיכָה עֲצָמָה מִמְּקוֹם לְמְקוֹם חֲשָׁבִינֵן לִיהַּ פְּדָם הָאֲבָרִים שְׁפִירֵשׁ וְחִזּוֹר וְנִבְלַע בְּתוֹכּוֹ וְתִירַץ דְּכְשֶׁנִּמְלַח בְּכִלֵי שְׂאִינֹו מְנוּקָב רָאוּי לְהַחְמִיר הוּאִיל וְלֹא עֲשֵׂה בְּתַקְנַת רַבָּנָן וְלֹא דְמִי לְצָלִי שְׁהֵנִיחַ מְקוֹם לְדָם לְצֵאת וּבִשְׁבִיל שְׂלֵא הַמְתִּין לְצֵלוֹת כָּל צָרְפוֹ לֹא עָבַר בְּמִיָּדִי אֶתְקַנְתָּא דְּרַבָּנָן וְכַתְּבַּהּ הָאִשִּׁיר"י בְּפֶרֶק כָּל הַבִּשָׂר בְּשֵׁם רַשְׁבַּ"ם דְּהִיכָא דְּעַבְיָד כְּתַקְנְתָּא דְּרַבָּנָן לֹא הִטְרִיחוּהוּ יוֹתֵר אַע"ג דְּאִיכָא צַד לְאַסּוֹר וְהוּא הִדִּין אִיפְכָּא כו' ע"ש וְאֵנִי אוֹמַר דְּאִשְׁתְּמִיטְתִּיהַּ מַה שְּׁכְּתוּב בְּהַגְהוֹת מְרַדְכִי דְּסוֹף חוֹלִין בְּשֵׁם מֵה־ר"ף מְרָא דְּשִׁמְעֵתָא שְׁהוּא בְּעֲצָמוֹ הִרְגִּישׁ בְּקוֹנְשִׂיא זֹו וְתַרְצָה דְּמִסְתְּמָא לֹא הִנֵּה שְׁתִּיק מְלַהֲנִפִּירוֹ מֵאַחַר דְּמֵה־ר"ף הוּא מְרָא דְּשִׁמְעֵתָא וְנ"ל וְאִם תֵּאֵמַר אִם מֵהֵאִי גִיֶּסָא לְהֵאִי גִיֶּסָא הָוִי דָּם הָאֲבָרִים שְׁפִירֵשׁ א"כ הִיכִי שְׁרִינֵן בְּשָׂר צְלוּיָהּ וְלֹא שְׁנַמְלַחָה וְאֶפְיָלוֹ כִּי לֹא נִצְלִית כָּל צָרְכָה וְהָא בָּלַע הָאִי בְּשָׂר עַל דִּי צָלִיָּה וִי"ל כְּבוֹלְעוֹ כְּפֹ פוֹלְטוֹ וְאֵע"ג שְׁעֵדִינֵן אָנוּ רוֹאִים דָּם בְּחֲתִיכָה אוֹתוֹ לֹא פִירֵשׁ כְּלָל כִּי פִירֵשׁ מְעַט מְעַט אֲבָל מַה שְׁפִירֵשׁ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם נִפְלֵט מִיַּד וְתַדַּע דְּהָא מוֹלִיִּיתָא שְׁרִינֵן מֵהֵאִי טַעְמָא וְאֵע"ג שְׁיֵשׁ בְּתוֹכּוֹ בְּשָׂר שְׂלֵא נִמְלַחָה וְנִבְלַע בְּבִשָׁר הָאֲחַר מְשִׁיטַת מֵה־ר"ף עכ"ל.

וְהָאֵמַת שְׁדְּבָרֵיו צָרִיכִין בִּיאוֹר דְּהָא קו"ל דְּמְלִיחַ הָוִי כְּרוֹתַח דְּצָלִי וְא"כ לְמָה לֹא אָמְרִינֵן גְּמִי דְּמַה שְׁפִירֵשׁ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם ע"י הַמְּלִיחָה נִפְלֵט מִיַּד וְצָרִיף לֹאמַר דְּמֵה־ר"ף ס"ל דֵּאֵע"ג דְּקו"ל דְּמְלִיחַ הָוִי כְּרוֹתַח דְּצָלִי ה"מ לְהַחְמִיר כְּגוֹן אִם נִמְלַחוּ יַחְדוֹ נְבִילָה וּכְשֶׁרָה דְּהָוִי לְהוֹ פְּתָם בְּתוֹף חָם אֲבָל לְהַקְלֵל לֹאמַר בְּמְלִיחָה כְּבוֹלְעוֹ כְּפֹ פוֹלְטוֹ לֹא כְּמ"ש הַמְרַדְכִי בְּפֶרֶק כָּל הַבִּשָׂר וּשְׂאָר פּוֹסְקִים.

וּלְכָל הַתּוֹרָצִים נִתְּיָשׁב ג"כ לְמָה אָנוּ אוֹסְרִין אִם נִתְּבַשַׁל בְּשָׂר בְּלֵא מְלִיחָה אֶפְיָלוֹ אִם אִיכָא ס' כְּנִגְדוֹ מִטַּעַם דַּע"י בִּישׁוּל פִּירֵשׁ הַדָּם בְּתוֹף הַחֲתִיכָה עֲצָמָה מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וְהָוִי

פאלו פֿירש לחוץ וְלָמָּה לָא אָסְרִינן ג"כ מֵהָאֵי טַעְמָא בְּשֵׁר שְׁנַצְלָה בְּלֵא מְלִיחָה גְמוּרָה כּוּן נִרְאָה לִי: רַב שֵׁשֶׁת מְלַח לִיָּה גְרָמָא גְרָמָא כּוּ' אֶלָּא לָא שְׁנָא כְּתַב שֵׁם הַמְרָדְכִי וְנ"ל כְּתַב רַבִּינוּ בְּרוּךְ בְּסִפְרֵי הַחֲכָמָה נִשְׁאַלְתִּי עַל חֲתִיכַת בְּשֵׁר תְּפַל שְׁנַתְעַרְבָּה בֵּין חֲתִיכוֹת מְלוּחוֹת בְּכָלִי שְׁאִינוּ מְנוּקָב וְקַבְלָה הַחֲתִיכָה דָּם מִן הַחֲתִיכוֹת וּמִצָּאוּ אוֹתָהּ מֵהוּ שְׁיִתְרִיבָה עַל יְדֵי מְלַח שְׁיִוְצִיא הַדָּם מִמֶּנָּה וְאֶסְרִתִּי כִּי אֶמְרִתִּי הַדָּם הַנִּבְלָע מֵעֲצָמוֹ בְּחֲתִיכָה הֵיא יֵצֵא עַל יְדֵי מְלַח אֲבָל הַדָּם הַנִּבְלָע מִמֶּשׁ בְּחֲתִיכָה עַל יְדֵי חֲתִיכוֹת אִיסוּר כִּי הֵךְ עֲוֹבָדָא אִינוּ יוֹצֵא עוֹד לֹא עַל יְדֵי מְלַח וְלֹא עַל יְדֵי דְבָר אַחַר דְּאִפִּילוּ בְּכָלִי מְנוּקָב אֶמְרִינן דְּדָגִים וְעוֹפוֹת שְׁמֵלְחָם זֶה עִם זֶה אֶסוּרִים הַדָּגִים מִשּׁוּם דְּרָפוּ קַרְמִיָּהוּ וּבְעֵידָנָא דְּפִלְטִי עוֹפוֹת בְּלֵעֵי דָּגִים מְנִיָּהוּ הָרִי לֵךְ פִּינוּ שְׁבָלְעוּ דָּגִים מִן הָעוֹפוֹת הַדָּם לִית לֵהוּ תַקְנָתָא הָכִי נְמִי הֵכָא כּוּ' עכ"ל.

לְכַאוּרָה הִיָּה נִרְאָה בְּעֵינֵי לְפָרֵשׁ הָאֵי חֲתִיכַת בְּשֵׁר תְּפַל דְּקָאֵמַר רַבִּינוּ בְּרוּךְ דְּלֵא אִיִּירִי שְׁהַחֲתִיכָה בְּשֵׁר לֹא הִיָּתָה עֲדִינן מְלוּחָה דְּבִכְהָאֵי גְוֹנָא וְדָאֵי שְׁרִי דְּלֹא גְרַע מֵאֵם נְפִלָּה לְצִיר שְׁפַתְבּוּ בְּשַׁעֲרֵי דוּרָא שְׁעַר ד' וְשַׁעֲרֵי פּוֹסְקִים הַמְפּוֹרְסִים דְּמִתְרַעַר עַל יְדֵי מְלַח מִשּׁוּם דְּאִיִּירִי דִּיפְלוֹט דָּם דִּידִיָּה יִפְלוֹט גַּם כּוּן דָּם שְׁבָלְע מִמְּקוֹם אַחַר אֶלָּא מִיִּירִי שְׁהִיָּתָה מְלוּחָה וְהוֹדְחָה וְעַכְשָׁיו הוּא תְּפַל וְלָכֵן אֶסוּרָה כְּשֶׁבְלָעָה מִן הַצִּיר דְּשׁוּב אִין לּוֹ תַקְנָה בְּמִלְחָה כִּינוּ דְּלִיכָא לְמִימַר אִיִּירִי דִּיפְלוֹט דָּם דִּידִיָּה כּוּ'.

וְעוֹד דָּאֵם אֵימָא דְּהָאֵי חֲתִיכַת בְּשֵׁר תְּפַל אִיִּירִי כְּפִשׁוּטוֹ שְׁלֵא הִיָּתָה עֲדִינן מְלוּחָה א"כ קִשָּׁה מֵאֵי רֵאָיָה מִיִּיתִי מְדָגִים וְעוֹפוֹת שְׁמֵלְחָם זֶה עִם זֶה שְׁהַדָּגִים אֶסוּרִים וְלִית לֵהוּ תַקְנָתָא בְּמִלְחָה הָכִי נְמִי הֵכָא שְׁהָרִי אִין הַנְּדוֹן דּוּמָה לְרֵאָיָה כָּלֵל דְּאֵלוּ דָּגִים בְּעֵידָנָא דְּבָלְעֵי הַדָּם מִן הָעוֹפוֹת אִינן תְּפַל שְׁכָבַר פְּלִטוּ כָּל דְּמִן וְצִירָן שְׁבָגוּפִין ע"י הַמְלִיחָה וְלָכֵן תּוֹ לִית לֵהוּ תַקְנָה בְּמִלְחָה כִּינוּ דְּלִיכָא לְמִימַר אִיִּירִי דִּיפְלוֹטוּ עוֹד דָּם דִּידִיָּהוּ יִפְלוֹטוּ ג"כ הַדָּם שְׁבָלְעוּ לְאִפּוּקֵי חֲתִיכָה זֶה שְׁלֵא הִיָּתָה עֲדִינן מְלוּחָה אִיכָא לְמִימַר אִיִּירִי דִּיפְלוֹט עוֹד דָּם דִּידִיָּה כּוּ'.

וּמִצָּאֵתִי אִין לִי בְּדַבְרֵי הַרְשָׁפָא בְּתוֹרַת הַבֵּית שְׁפַתְבּוּ אַחַר שְׁפַסְק דְּאֶסוּר לִיתָן בְּשֵׁר שְׁלֵא נְמַלַּח כָּלֵל עִם בְּשֵׁר שְׁנַמְלַח קוֹדֵם פְּלִיטָתוֹ כּוּ' וְנ"ל וְיֵשׁ מַגְדוּלֵי הַמּוֹרִים שְׁהוּרוּ שְׁחוּזָר הוּא לְהַכְשִׁירוֹ עִם מְלִיחָתוֹ שְׁכַשְׁם שְׁפוֹלֵט דָּם שֶׁל עֲצָמוֹ כֶּף פּוֹלֵט דָּם שְׁבָלְע מִחוּצָה לּוֹ וְזֶה נִכּוֹן וּגְדוּלָּה מְזוֹ אֶמְרוּ מְקַצֵּת רַבּוּתֵינוּ שְׁאִפִּילוּ מְלַחוּ בְּשֵׁר עַל בְּשֵׁר שְׁנַמְלַח וְהוֹדַח וּבָלְע דָּם חֲתִיכָה זֶה שְׁמֵלְחוּ עָלָיו חוּזָר הוּא וּמוֹלַחוּ וְכָשֵׁר דְּכַבּוּלְעוּ כֶּף פּוֹלֵטוּ וְכִמוֹ שְׁפוֹלֵט עַל יְדֵי מְלַח דָּם שֶׁל עֲצָמוֹ כֶּף פּוֹלֵט דָּם שְׁבָלְע מִמְּקוֹם אַחַר וְאִין דְּבָר זֶה נִכּוֹן בְּעֵינֵי וְרֵאִיתִי סְתִירַת דְּבָר זֶה מִמָּה שְׁאֶסְרוּ דָּגִים שְׁמֵלְחָן עִם עוֹפוֹת וְאֵלוּ הִיָּה לְהֵם הִיָּתַר בְּמִלְחָה לֹא אֶמְרוּ אֶסוּרִים וְלֹא הִיוּ שׁוֹתְקִים מְלַלְמַד עָלֵיהֶם אֵת הַהִיָּתַר עכ"ל הָרִי אֵתָה רּוּאָה בְּפִירוּשׁ שְׁלֵא הִבִּיא סְתִירָה מִמָּה שְׁאֶסְרוּ הַדָּגִים שְׁמֵלְחָן עִם עוֹפוֹת עַל דִּין הָרֵאָשׁוֹן אֶלָּא אֲדַרְבָּה כְּתַב עָלָיו וְזֶה נִכּוֹן וְהוּא מֵהַטַּעַם שְׁפַתְבְּתִי אֶמְנָם אַחַר רִבּוּב הָעֵינִין מִצָּאֵתִי שְׁאֵי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ כּוּן אֶלָּא חֲתִיכַת בְּשֵׁר תְּפַל דְּקָאֵמַר ר"ב אִיִּירִי כְּפִשׁוּטוֹ שְׁלֵא הִיָּתָה עֲדִינן מְלוּחָה וְלִית לִיָּה זֶה הַדִּין שְׁפַתְבּוּ ב"ד שְׁהִבְאֵתִי חֲתִיכַת בְּשֵׁר שְׁלֵא נְמַלַּח וְנָפַל עָלֵיהָ צִיר אוֹ נָפַל לְתוֹף הַצִּיר יַחְזוֹר וְיִמְלָחֵנוּ וּמִתְרַעַר דִּיפְלוֹט עוֹד דָּם דִּידִיָּה כּוּ' מִשּׁוּם דַּס"ל שְׁאִין הַמְלַח מְפָלִיט אֶלָּא דָּם הַמְּוֹבָלְע בְּאִיבָרִים מֵעֲצָמוֹ אֲבָל דָּם הַבָּא מִמְּקוֹם אַחַר אִין הַמְלַח

מפליטו פלל אע"פ שעדיין יש לו לפלוט דם של עצמו ולא אמרינו אידי דיפלוט דם דידיה כו'.

ומה שהביא ראיה מדגים ועופות שמלחם זה עם זה שהדגים אסורין היינו משום דס"ל או דאמרינו הו סברא פמו שפולט על ידי מליחה דם של עצמו כה פולט דם שבלע ממקום אחר לגמרי דהיינו אע"פ שפבר נמלח ופלט דם של עצמו אפ"ה פולט דם שבלע ממקום אחר ע"י מליחה כמו שפכת הרשב"א בשם מקצת רבותינו שהבאתי או דאמרינו שדם הנבלע ממקום אחר אין המלח מפליט לגמרי דהיינו אע"פ שעדיין יש לו לפלוט דם של עצמו והשתא שפיר מייחתי ראיה מדגים וכה"ג ממש צריכין אנו לומר לדעת הר"ן בפירק פל הבשר גבי דגים ועופות שמלחן זה עם זה שפכת ג"כ דין זה עם הטעם של רבינו ברוך ובסמוך אעתיק לשונו וזה מוכרח דאם איתא דסבר ר"ב פדעת ש"ד ושאר פוסקים שהבאתי והאי חתיכת בשר תפל דקאמר מייירי שהיתה מלוחה והודחה ועכשיו הוא תפל ולכן אסורה כשבלעה מן הציר אם כן קשה טובא למה הוצרך רבינו ברוך ליתן טעם לאסור מחמת שאין המלח מפליט אלא הדם הנבלע מעצמו בחתיכה אבל דם הנבלע בו ממקום אחר אין המלח מפליטו והוצרך להביא ראיה מדגים ועופות כו' שרוב הפוסקים המפורסמים וכמעט כולם חולקים על סברא זו וס"ל דאמרינו אידי דיפלוט דם דידיה כו' שפשם שפולט דם של עצמו כה פולט דם הנבלע בו ממקום אחר והשתא תיפוק ליה דאפילו אי הוה אמרינו כשם שהמלח מפליט דם של עצמו כה מפליט עמו דם שבלע החתיכה ממקום אחר אפ"ה אסור פינון שהחתיכה זו היתה מלוחה ופלטתה כל דמה והודחה שוב אינה חוזרת ופולטת הדם שבלע ממקום אחר פינון דליכא למימר אידי דיפלוט דם דידיה כו' כמו שפכת הר"ן טעם זה לדעת רבינו יונה בפירק פל הבשר גבי דגים ועופות שמלחם זה עם זה והילך לשונו וכי תימא דגים שמלחן עם עופות יחזרו אחר מליחה להיתרן הראשון איכא למימר שאין המלח מפליט אלא דם המנובלע באיברים מעצמן אבל דם הבא ממקום אחר אין המלח מפליטו ולפי זה יש להזהר שלא להניח בשר תפל אצל בשר מלוח בעוד שמלחו עליו אע"פ שדעתו למלוח התפל לאחר כן לפי שהתפל פינון שאינו טרוד לפלוט בולע הדם שפולט המליח וה"ל דם הנבלע הבא ממקום אחר שאינו נפלט על ידי המלח לגמרי אבל הרב רבינו יונה התיר ואמר דלא דמי לדגים דהתם הוא שאין בהן דם מגופן אלא אותו שבלעו ולפיכך אין פח במלח להפליטו אבל חתיכה זו שדמה בתוכה כשם שהמלח מפליט דם של גופה כה הוא מפליט דם הנבלע בה ממקום אחר ומפל מקום אפילו לפי סברא זו כל שגמלח ויצא מידי דמו והודח אין מניחין אותו אצל בשר אחר בעוד שמלחו עליו ופולט דם לפי שזה בולע דם פליטת האחר ושוב אין לה תקנה במליחה כו' עד דכי גיח מלפלוט ציר בלע מדמה דאידיה כדגים ועופות כו' עכ"ל.

הרי אתה רואה בפירוש שהר"ן כתב מסברא דנפשיה הטעם שהדגים אסורין כמו שפכת רבינו ברוך ובהכרח צריך אתה לומר דס"ל או דאמרינו הו סברא פמו שפולט כו' כמו שפכתתי לעיל לדעת רבינו ברוך וזהו שדקדק למינקט שאינו נפלט ע"י המלח לגמרי דאל"כ לגמרי למה לי ועוד דאל"כ אין מקום למה שפכת ולפי זה יש להזהר שלא להניח לדגים דהתם כו'.

ומ"ש בשם רבינו יונה דלא דמי לדגים דהתם הוא שאין בהם דם מגופן לא בעי למימר דלעולם אין בהם דם מגופן אלא ר"ל עתה שפכר פלטו כל דמן ע"י מליחה לא נשאר בהם דם אלא אותו שבלעו ומדכתב ומ"מ אפילו לפי סברא זו כל שנמלח ויצא מידי דמו והודח כו' משמע בהדיא דבשר תפל דקאמר בתחלה דבריו לא איירי בנמלח והודח ועכשיו הוא תפל אלא איירי בפשוטו שלא היתה עדיין נמלח ואין דבר זה צריך הרבה חזיק שיקרי כתב אבל חתיכה זו שדמה בתוכה משמע בפשיטות דמיירי שלא היתה עדיין נמלח ובסגנון זה איירי רבינו ברוך וקבר ראיתי מי שפירש דברי רבינו ברוך שהבאתי כמו שעלה על דעתי מעיקרא ועכשיו הנני יוסף להפלא הפלא ופלא לפי מה שעלה על דעתו להספיק דברי רבינו ברוך עם דעת בעל ש"ד למה לא פירש שהחתיכה בשר תפל איירי בפשוטו שלא היתה עדיין מלוחה כלל ואיירי שלא הודח הדחה ראשונה והשתא הקושיא שהוקשה לו דכהאי גוונא ודאי שרי דלא גרע מאם נפלה לציר דמותר מעיקרא ליתא שהרי כבר פירשה מהרא"י בהגהות ש"ד דלא כתב בעל ש"ד בשר שלא נמלח שפול לציר דמותר אלא דוקא כשהודח בתחלה.

שוב מצאתי בדברשות מהרי"ל בדיני שריית הבשר ומליחתו שכתב וז"ל חתיכה תפל שלא נמלחה עדיין ונתערבה בין מלוחות ונשתתה ביניהן אותה חתיכה אסורה ולא מועיל למלחה שנים אמנם אם הודחה טרם שנתערבה יחזור וידיחה וימלחנה עכ"ל.

ויראה לי מפשט לשונו ששאב אלו המים מבאר המרדכי והבין את דבריו על סגנון זה שפירשתי אמנם לפי האמת נראה לי ברור דגם פירוש זה אינו נכון ולא עלה מעולם על דעת רבינו ברוך דא"כ קשה גם כן הקושיא שהקשיתי לעיל דלא ה"ל לרבינו ברוך לדחוק עצמו למצוא טעם לאסור לחלק בין דמו לבין דם הנבלע הבא ממקום אחר ולהביא ראיה מדגים ועופות שמלחן זה עם זה כו' שרוב הפוסקים חולקים על סברא זו כנזכר תיפוק ליה דאסור משום דהוי בחתיכה שלא הודחה ונמלחה דאסור אלא מחנוורתא כמו שכתבתי שרבינו ברוך פליג בזה על בעל ש"ד וסבירא ליה דאם נפל בשר שלא נמלח לציר אין לו תקנה כלל מטעם שכתב הוא בנדון זה הדם הנבלע מעצמו בחתיכה הריא יצא על ידי מלח אבל הדם הנבלע ממש בחתיכה על ידי חתיכות האסור אינו יוצא עוד לא על ידי מלח ולא ע"י דבר אחר.

ויראה גלוייה ומפורסמת לדברי ממה שכתב בית יוסף בטור י"ד סימן ס"ט וז"ל כתב בש"ד שער ד' חתיכה שלא נמלחה ונפל עליה ציר מבשר מלוח או נפל לתוף הציר יחזור וידיחה וימלחנה כו' ובסימן שאחר זה יתבאר דלדעת הרשב"א והר"ן כל זה אסור ועיין שם עכ"ל.

וכוננתו בזה מה שכתב בסימן שאחר זה בשם הרשב"א והר"ן דאסור ליתן בשר שלא נמלח כלל עם בשר שנמלח קודם פליטתו לפי שהבשר זה שלא נמלח בולע ממה שחבריו פולט וה"ל דם הנבלע הבא ממקום אחר שאינו נפלט ע"י המלח לגמרי כו' וזהו ממש כדעת רבינו ברוך.

הרי קמן מבואר לדעת בית יוסף שרבינו ברוך פליג בזה על הש"ד עם היות שפכר שדיתי נרגא בחדושי על דברי בית יוסף שאין דבריו בזה נכונים כלל לפי שי"ל דאף הרשב"א והר"ן מודו לבעל ש"ד ולא אסרו רק לכתחלה להניחו אצל ציר שהרי הרשב"א

פֶּתַח עַל סִבְרַת בְּעַל שׁ"ד וְסִינְיַעְתּוֹ וְזֶה נִכּוֹן וְגַם מִדְּבַרֵי הָר"ן בְּפֶרֶק כָּל הַבְּשָׁר גִּבִּי אֵין יוֹצֵא מִיַּדֵי דָמוֹ אֲא"כ מוֹלְחוֹ יָפֶה יָפֶה כּו' וְגַבְנִי מַה שֶּׁפֶתַח גִּבִּי אֵין מְנַיְחִין בְּשָׁר מְלִיחַ אֲלֵא עַל גִּבִּי כְּלֵי מְגֻנָּב מִשְׁמַע בְּהֶדְיָא שְׁהַסְפִּים לְסִבְרַת רַבִּינוּ יוֹנָה ז"ל שֶׁפֶתַח כְּסִבְרַת שׁ"ד שְׁחֹזֵר לְהִיּוֹת מְוֹתֵר עִם מְלִיחְתּוֹ שֶׁכְּמוֹ שֶׁפּוֹלֵט דָּם שֶׁל עֲצָמוֹ כִּי פּוֹלֵט נְמִי דָּם שֶׁבִּלְע הַבָּא מִמָּקוֹם אֲחֵר וּמִיָּהוּ לְכַתְּחֵלָה כ"ע מוֹדוֹ דְּאָסוּר לְהַנִּיחוֹ אֲצֵל צִיר דּוּק וְתִשְׁכַּח מְכַל מְקוֹם אֵין שׁוּם אָדָם יָכוֹל לְהַכְחִישׁ שֶׁרַבִּינוּ בְּרוּךְ פְּלִיג עַל הַשְּׁעָרֵי דּוּרָא מִטַּעַם שֶׁפֶתַחְתִּי וְחַתִּיכַת בְּשָׁר תְּפַל אֵיירֵי כְּפִשׁוּטוֹ וְעַדִּינֵן צְרִיכִין אָנוּ לְמוֹדְעֵי דְלַעֲנִין עֵיקַר הַדִּין לָאוּ דְנוֹקָא כְּלֵי שְׂאִינוּ מְגֻנָּב אֲלֵא נִקֵּט כְּלֵי שְׂאִינוּ מְגֻנָּב מִשׁוּם דְּמַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה כִּי הִיָּה וְזֶה נ"ל בְּרוּר: בְּשִׁמְעָתָא כְּשֶׁרָה שְׁיָנֻקָה מִן הַטְּרַפָּה כּו'.

פֶּתַח הַמְרָדְכֵי דָף תש"נ ע"ג וז"ל וְלִפְעָמִים רְגִילוֹת הוּא לִיקַח הַקִּיבָה עִם עוֹרָה וְנוֹתְנִין אוֹתָהּ בְּכֵלֵי מְלֵא מִים וְשׁוֹהָה שָׁם זְמַן מְרֻבָּה כְּדֵי שְׁיִקְרֹשׁ הַצְּלוּל וּפְעָמִים מִשְׁהִין אוֹתָהּ בְּמִים עִם עוֹרָה יוֹם אוֹ יוֹמִים וְנִרְאָה דְּאָסוּר לְהַשְׁהוֹתוֹ כָּל כִּי זְמַן גְּדוֹל כּו'.

ואע"ג דְּצוּנָן הוּא מ"מ בּוֹלְעִין זֶה מְזָה עַל יְדֵי שְׂרִינֵי זְמַן גְּדוֹל כְּדֵי צְרִיכִין בְּשָׁר בְּחֻלְבַּ חִידוּשׁ הוּא דְּאֵיתְרוּ לִיהַ פְּוֹלֵי יוֹמָא בְּחֻלְבָּה שְׂרֵי כּו' וּמַהֲאֵי טַעְמָא אָסוּר לְשָׂרוֹת בְּשָׁר יָבֵשׁ מְלִיחַ בְּמִים כְּדֵי לְמַתַּק הַבְּשָׁר עַד שְׁיִדְיַחְנוּ בְּמִים תַּחְלָה אֲמַנְם אִם לֹא הִדְיַחוּ וְשָׂרָאוּ בְּמִים בְּדִיעְבַד מְוֹתֵר שְׂאִין הָאֵסוּר רַק מִחֻמַּת מְלַח שְׁעָלֵי הַבְּלוּעַ מִדָּם וְהֵרִי יֵשׁ ס' כְּנֻגַד הַדָּם שֶׁבְּבָשָׂר עֵינֵן פ"ב דְּבִיצָה סֶפֶר הַתְּרוּמָה וְסֶפֶר הַמִּצְוֹת עכ"ל הַמְרָדְכֵי.

וְהַדְּבַר בְּרוּר דְּמַה שֶּׁפֶתַח וּמַה"ט אָסוּר לְשָׂרוֹת בְּשָׁר יָבֵשׁ מְלִיחַ בְּמִים מְיִירֵי בְּמִים צוּנָנִין וְהָאֵסוּר הוּא דְּנוֹקָא לְשָׂרוֹתוֹ יוֹם שְׁלָם דְּוִמְיָא לְשָׂרִייתַת הַקִּיבָה בְּמִים צוּנָנִין דֵּאע"ג דְּצוּנָן הִנֵּה מ"מ בּוֹלְעִין זֶה מְזָה ע"י שְׂרִינֵי זְמַן גְּדוֹל וְתַדַּע מְדַכְתַּב וּמַה"ט אָסוּר כּו'.

וְעוֹד דְּסֵתֵם מִים הַנּוֹצְרִין בְּכָל מְקוֹם הֵינּוּ צוּנָנִין וְכֵן הוּא מְבֹנָאָר בְּאֵר הֵיטֵב בְּסֶפֶר הַמִּצְוֹת שֶׁפֶתַח הַמְרָדְכֵי דִין זֶה בְּשִׁמּוֹ וְז"ל יֵשׁ נוֹהֲגִין בְּחַתִּיכַת בְּשָׁר מְלוּחַ כְּשֶׁרוֹצִין לִיתֵן אוֹתָהּ בְּקוֹדֶרֶה וְהִיתָה מְלוּחָה יוֹתֵר מִדְּאֵי וְצָרִיף לְשָׂרוֹת אוֹתָהּ בְּמִים שֶׁמְדִיחִים אוֹתָהּ קוֹנְדֵם הַשְּׂרִיָּה כִּי שְׂרִיָּה מְבִלְעַת דָּם שֶׁבְּמִלַּח בְּתוֹף הַחַתִּיכָה אֲפֹס אֵין שְׂרִיָּה מְבִלְעַת הַדָּם שֶׁבְּמִלַּח בְּתוֹף הַחַתִּיכָה אִם אֵין שׁוֹרִין אוֹתָהּ יוֹם שְׁלָם כְּאֲשֶׁר בְּאַרְנוֹ לְמַעֲלָה בְּעֵנִין הַקִּיבָה ע"כ כֵּן נ"ל: פֶּרֶק עֲשִׂירֵי דָף קל ע"ב אָמַר רַב חֲסִידָא הַמְזִיק מִתְּנֹת כְּהוֹנָה אוֹ שְׂאֲכָלֵן פֶּטוּר מִלְּשָׁלֵם מ"ט אֵי בְּעִית אֵימָא מִשׁוּם דְּכַתִּיב זֶה וַא"א מִשׁוּם דֵּה"ל מְמוֹן שְׂאִין לוֹ תוֹבְעִין וְכַתֵּב שֶׁם הָר"ן וְז"ל וּמִיָּהוּ וְדֵאֵי לְתַרְתִּי לִישְׁנֵי מִדַּת חֲסִידוֹת הוּא שְׁיִשְׁלֵם כּו'.

רַבִּים נִשְׁתַּבְּשׁוּ בְּהַבְנַת דְּבָרֵי אֵלֶּה וְנִרְאָה דְּהַכִּי פִּירוּשׁוֹ הָר"ן נִשְׁמַר שֶׁהֵינּוּ יָכוֹלִין לְחַלֵּק וְלוֹמַר דְּמִדַּת חֲסִידוֹת אֵיכָּא בֵּין לִישְׁנָא קַמָּא לְלִישְׁנָא בְּתָרָא דְלִישְׁנָא קַמָּא דְּמַעֲט לִיהַ מְכַח פְּסוּק א"כ לֹא מְמַעֵט לִיהַ אֲלֵא דְלִית בֵּיהַ מִשׁוּם מְצוּה אֲבָל אֲפַתִּי אֵית בֵּיהַ מִשׁוּם מִדַּת חֲסִידוֹת כִּי דָרַשׁ הַפְּסוּק אֵינוֹ מְמַעֵט מִדַּת חֲסִידוֹת אֲבָל לִישְׁנָא בְּתָרָא דְּמַמַּעֵט לִיהַ מִשׁוּם טַעַם דְּהוּא מְמוֹן שְׂאִין לוֹ תוֹבְעִין וְהִיָּה מְקוֹם לְטַעוֹת וְלוֹמַר דְּלִישְׁנָא זֶה אֲפִילוּ מִדַּת חֲסִידוֹת אֵין פָּאן לְכַךְ אָמַר הָר"ן וּמִיָּהוּ וְדֵאֵי לְתַרְתִּי לִישְׁנֵי כּו' כְּלוּמַר אֲפִילוּ לִישְׁנָא בְּתָרָא מִדַּת חֲסִידוֹת הוּא שְׁיִשְׁלֵם וְהָר"ן מוֹכִיחַ זֶה מִדְּמִיִּיתִי עֲלָהּ בַּגְמ' ת"ש בְּעַל הַבֵּית וְכו' וְכוֹנְנָתוֹ לְהַבִּיא רְאִיָּה עַל כָּל דְּבָרֵי בְּעֲצָם וְרֵאשׁוּנָה דְּאֵף לִישְׁנָא בְּתָרָא מִדַּת חֲסִידוֹת הוּא שְׁיִשְׁלֵם וְשִׁנִּית דְּאֵף לִישְׁנָא בְּתָרָא אֵינוֹ חֲזִיב לְצִאת יְדֵי שְׂמִים וְרֵאשׁוּנָה מִדְּמַקְשָׁה

הגמרא טעמא דעני הנה הא עשיר משלם אמאי ליהוי כמזיק מתנות כהונה וע"כ קושיא
זו היא גם אליבא דלישנא בתרא דאלו לא הקשה רק ללישנא קמא הוי ליה לתרוצי שאני
מתנות דכתיב בהו זה אלא ע"כ דלתרתי לישני מקשה ומשום דללישנא בתרא הוי טעמו
משום דה"ל ממון שאין לו תובעין לכה השנה מתנות ללקט שכחה ופאה וזהו מה שאמר
הר"ן אחר שהביא לשון הגמרא פצורתה פלומר אלמא דכל מידי דמחייב רחמנא
למיתביה לעניים וכו' עד ומתנות עניים נמי ממון שאין לו תובעין הם וכל זה להוכיח
שהקושיא היא גם ללישנא בתרא או אם תרצה לומר דוקא ללישנא בתרא הנה משני
שאני הכא דכתיב זה וכינן שפן דמש' מדת חסידות שנו פאן ע"כ צריף לומר אפילו
ללישנא בתרא מדת חסידות הוא שישלם וממילא שמעינן ג"כ דללישנא בתרא אינו חייב
לצאת ידי שמים מדקא משני מדת חסידות שנו פאן ולא קא משני דמשלם דקאמר היינו
בבא לצאת ידי שמים ואין לומר דאה"נ דהוי מצי לשנויי הכי אלא משום דדוקא דלישנא
וחכמים אומרים עני הנה באותה שעה דמשמע הא עשיר משלם אפשר לפרושי דהיינו
בבא לצאת ידי שמים אבל ישלם כשיחזור לביתו דקאמר ר' אליעזר זהו נדאי דוקא
משום מדת חסידות לחוד דכינן דבשעה שלקחון בהיתר לקחון דבאותה שעה עני הנה לכה
כשיחזור לביתו אינו משלם אלא מפני מדת חסידות והגמרא נקט תירוץ דשנה
לתרנוייהו אבל לעולם אימא לך דמזיק מתנות חייב לשלם בבא לצאת ידי שמים ללישנא
בתרא על פן הוסיף הר"ן לומר ומדרבי אליעזר לא פרכינן פלל א"כ מאחר דלא פריף
רק מהחכמים אם איתא דללישנא בתרא חייב לצאת ידי שמים פדברי התו' ה"ל לשנויי
מאי משלם בבא לצאת ידי שמים ובאמת קושיא חזקה היא על התוספות שלא נזקרו
לחלק בין מדת חסידות לבין לצאת ידי שמים.

פ' פתב הרב המובהק ר' יהודה בן הרב הגדול מוהר"ר מאיר פדווה ז"ל: למסכת פרייתות
פרק ראשון דף ב' ע"א שלשים ונש פרייתות בתורה כו'. איכא דוכתי טובא דתני המנין
ברישא והדר תני הענין כמו פאן ובפ"ק דר"ה ארבעה ראשי שנים ובפ"ק דבבא קמא
ארבעה אבות נזיקין ובפ"ק דיומא ז' ימים לפני יום הפפורים ובפ"ק דתמיד בג' מקומות
הפגנים שומרים כו' וכהנה רבות ואיכא דוכתי טובא דתני הענין ברישא והדר תני המנין
כמו בפ"ק דקדושיין האשה נקנית בג' דרכים ובפ"ק דפסחים שואלין ודורשיין בהלכות
פסח לפני הפסח שלשים יום ובפ"ק דע"א לפני אידיהן של עפוי"ם שלשה ימים ובריש
תמיד פירשתי טעמא דמלתא.

וא"ת אמאי קתני שלשים ונש פרייתות בתורה ולא מנה רק ט"ו פרייתות בעריות הלא
יש עוד י"א פרייתות בעריות ואלו הן הבא על אם אשתו הבא על אם אמה הבא על אם
אביה הבא על בתו הבא על בת בנו הבא על בת בתה הבא על בת בנה
הבא על אחותו שהיא בת אשת אביו הבא על אביו הבא על אחי אביו וכי תימא דכתיבי
בהדיא בתורה מנה דלא כתיבי בהדיא בתורה לא מנה ובהנהו עריות שהזכרתי איכא
טובא דלא כתיבי בהדיא בתורה ולהכי דקדק למנקט בתורה פלומר דכתיבי בהדיא
בתורה הא ליתא שהרי רוב עריות שהזכרתי כתיבי בהדיא בתורה ולא מנה להו וכן גבי
העובד ע"א איכא ד' פרייתות של ד' עבודות זיבח וקטר וניסוף והשתחנה ואם עשאן
כולם בהעלם אהד חייב על כל אחת ואחת חטאת קבועה כדאיתא בהדיא בפרק ארבע
מיתות תני רבי זכאי קמי' דרבי יוחנן זיבחו זיבחו וקטר וניסוף והשתחנה בהעלם אהד אינו

חייב אלא אחת אמר ליה פוק תני לברא משום דהשתחנאה לחלק יצאת וכן גבי המחלל את השבת איכא ל"ט פרייתות של ל"ט אבות מלאכות לפי שעל כל אב מלאכה חייב פרת ואם עשאון פולם בהעלם אחד חייב על כל א' וא' חטאת קבועה הרי בין הכל תשעים פרייתות א"כ ליתני תשעים פרייתות בתורה פבר הקשו זה בגמ' ותראו שם אשה ובתה שם שבת ושם ע"א קתני פלומר שאין מונה במשנתנו אלא פללי הענינים ומניח הפרטים ומה שאמר אשה ובתה פולל בת בתה ובת בנה ובת פתו ובת פתו ובת אשתו חמותו ואם חמותו פדתנו פריש פ' הנשרפים וכן מה שאמר הפא על הזכר פולל הפא על אביו והפא על אחי אביו פדאייתא בירו' פ' ארבע מיתות תני הפא על אביו חייב שתיים וניתני שלשים ושבע פרייתות בתורה רבי מנא אמר פל שם זכר א' וכן מה שאמר הפא על אחותו פולל גם הפא על אחותו שהיא בת אשת אביו וכן מה שאמר והעובד ע"א פולל פל צד שיהיה מן העבודות פגון מזבח מקטר מנסף ומשתחנה וכן מה שאמר והמחלל את השבת פולל פל ל"ט פרייתות של פל ל"ט אבות מלאכות פדאמרין לקמן בגמרא.

ומה שפרש"י פאן במשנתנו ולקמן בגמרא וכתה הוא שמת בלא בנים ולא פירש בשום דוכתא שגם ימיו נכתין משום דזה לא ניתן לפירש לרוב פשיטותו אבל מה שפירש שמת בלא בנים הנצרה לפירשו לאפוקי מריב"א שכתבו התוספות ביבמות ובשבת בשמו שאינו נכתה הוא ונרעו אלא דוקא בהנהו דכתיב בהו ערירי אבל פרת בלא ערירי אין זרעו נפרת וכן כתב הסמ"ג והביא ראיה מהא דאמרין בפירק בתרא דמועד קטן רב יוסף פי הנה בר שיתין שנין עביד יומא טבא לרבנן אמר נפקא לי מפרת אמר ליה אבני נהי דנפיק ליה מר מפרת דשני מפרת דיומי מי נפיק מר פלומר דאמרין התם מת בשלשה ימים זו מיתת פרת אמר ליה נקוט לה מיהא פלגא בידה וכיון דלא אמר ליה אבני מפרת בנים מי נפיק מר הא למדת שבכרתה הוא נפרת ואין זרעו נפרת וכבר דחו התוספות ראיה זו ואמרו דלרב יוסף לא היו לו אז בנים קטנים ודוקא בנים קטנים בעון אביהם ולא בנים גדולים פדמשמע בפירק במה מדליקין ועוד ראיה אחרת הביא הסמ"ג מהא דאמרין בפירק בתרא דמועד קטן מת קודם ששים שנה זהו מיתת פרת והא דלא חשיב ליה משום פבודו של שמואל הרמתי הרי מדמה זה לכרת ושמואל הרמתי בנים היו לו שנאמר ויהי פי זקן שמואל ולא הלכו בניו בדרךיו הא למדת שבכרתה הוא נפרת ואין זרעו נפרת וגם הרב המזרחי הקשה קושיא זו על רש"י בסוף פרשת קדושים והניח הדבר בצ"ע.

ולי נראה שגם מזה לא קשה מידי על רש"י לפי האי תירוץא שכתבו התוספות שהבאתי לעיל וכבר היה אפשר לי לתרץ דכשם שאמר רב יוסף נפקא לי מפרת סתם אע"ג שלא נפק מפרת דיומי משום נקוט לה מיהא פלגא בידה ה"נ יש לומר איפכא דלהכי מדמה זה לכרת משום נקוט לה מיהא פלגא בידה ולמי שיקשה בענין תירוץ זה ויאמר דלא דמי דשאני רב יוסף פיון שיכול להיות דיפלגט גם מפרת דיומי הלכא אמר נפקא לי מפרת סתם אומר אני תירוץ אחר מרנוח יותר שיש חלוק גדול בין פרת סתם לבין מיתת פרת דכל היכא דקאמר פרת סתם פולל פרת דשני פרת דיומי פרת דבנים לאפוקי היכא דקאמר מיתת פרת אינו פולל פרת דבנים רק פרת מיתת עצמו פמו שאמרו המת בשלשה ימים זו מיתת פרת וזהו שדייק בלשונו לומר מת קודם ששים שנה זהו מיתת פרת ולא

אמר בקצור זהו פרת והשתא מ"ש הסמ"ג הרי זה מדמה לכרת יש לדחות שאינו מדמה זה לכרת סתם דהיינו שהוא ונרעו נכרת אלא למיתת פרת דהיינו שיימי נכרתין ואין זרעו נכרת.

כן נראה לי: הבא על האם ועל אשת אב כו'. האי דנקט ואיירי למתני ברישא עריות דאם ואשת אב כו' נהדר פסיק ותני ביני וביני הבא על הזכר ועל הבהמה ונהדר מתחיל למתני אשה ובתה ולא קתני פולהו בהדי הדדי בקמייא משום דקים לן בסנהדרין דכל הני דנקט ברישא אם ואשת אב וכלהו והבא על הזכר ועל הבהמה דינייהו בסקילה ולהכי תנינהו ברישא משום דחמורות משאר מיתות בית דין כף פרש"י ור"ל דאלו הבא על האשה ובתה דינייהו בשרפה פדתנו בריש פירק הנשרפין ואלו הבא על אשת איש דינייהו בחנק פדתנו בריש פירק הנחנקין ואלו הבא על אחותו ועל אחות אביו וכולהו עריות דקחשיב ואזיל אין בהם מיתת בית דין כלל רק מלקות פדתנו בריש פירק אלו הן הלוקין: ועל אשת אחי אמו אע"ג דבכל הספרים חדשים גם ישנים גרסינן הכי מ"מ אומר אני שיש למוחקו מכל הספרים דשבוש גדול הוא שהרי אשת אחי אמו בין מן האב בין מן האם אין בה פרת ואפילו מלקות גרידא אין בה כי אם מכת מרדות מדרבנן כי היא רק שניה מדברי סופרים פדאיתא בהדיא ביבמות פירק פיצד וכן פרש"י בהדיא פאן ואפילו אשת אחי אביו אין בה פרת כי אם דוקא אשת אחי אביו מן האב אבל מן האם גם היא רק שניה מדברי סופרים פדאיתא בפירק פיצד: והנותר מוירעו למלה.

בפירק ארבע מיתות במשנה אלו הן הנסקלין קתני נמי כה"ג ובגמרא קאמר קתני ע"א וקתני מלה א"ר אבין תנו כמאן דאמר מלה לאו עבודה זרה היא דתניא אהד למלה ואהד לשאר ע"א חייב רבי אלעזר ברבי שמעון אומר למלה חייב שלא למלה פטור והא דנקט והנותר מוירעו ולא נקט והנותר זרעו משום דאמרינן בפירק ארבע מיתות הנותרין כל זרעו למלה פטור שנאמר ומזרעה לא תתן להעביר למלה מקצת זרעה ולא כל זרעה כן נראה לי (הגה"ה וא"ת היא גופיה טעמא מאי למה יהיה פטור אם נתן כל זרעו למלה והלא ק"ו היא שיהיה חייב וכה"ג ממש פירי הגמרא בפ"ק דמכות גבי עדים זוממין לא הרגו נהרגין הרגו אין נהרגין לאו ק"ו הוא ומשני שאין עונשין מן הדין.

כבר נתן טעם לשבח הסמ"ג מפני שבמיתת ב"ד מתכפרין המומתין וזה עשה כל כף עבירה גדולה שאין הקב"ה רוצה שיהא לו שום כפרה ומטעם זה נסתפק משה במכרה את השם שפא פטור הוא ממיתת ב"ד אע"ג שאפילו מקלל אביו ואמו הוא בסקילה התורה יותר מפל המיתות ע"כ).

ואני אומר שאין הטעם זה מספיק כלל אצל מלה שהרי התורה כתבה המיעוט של מקצת זרעה ולא כל זרעה אפילו אצל אזהרה פדכתיב ומזרעה לא תתן להעביר למלה ובגמרא ממעט כל זרעו מהאי קרא בשלמא אי לא הנה כתב מיעוטא אצל אזהרה רק אצל העונש הנה מתורץ שפיר דליכא עונש על מי שמעביר כל זרעו למלה כי אינו ראוי לכפרה אבל קל וחומר שהוא באזהרה והכי קאמר קרא ומזרעה אפילו מזרעה וכל שכן כל זרעה לא תתן אבל עכשיו שפתיב המיעוט אצל אזהרה קשה מה טעם יש בדבר שכל זרעו לא יהיה אפילו באזהרה.

ואע"ג שְׁהַרְמַב"ם ז"ל בפ"ו מהלכות ע"א מפיק הך מיעוטא מקצת זרעו ולא כל זרעו מקרא כי מזרעו נתן למלך וגו' האמור אצל עונש ונגרר אחריו הסמ"ג ושאר המחברים מ"מ כל אפי שנה שכל זרעו אינו אפילו באזהרה דאם לא פן אי אפשר דהווי שתיקי מלפרש חדוש זה כמו שפירשו גבי הנשאל באוב פדתנו בפרק ארבע מיתות וכן גבי המגדף בכנוי ועוד שְׁהַרְמַב"ם גופיה בפירוש המשניות שלו מפיק הך מיעוטא מקרא מזרעה.

ע"כ נראה לי לפרש טעם אחר מפני שהיה ידוע לחכמים ז"ל שחוק עבודה זו של מלך היה כף במקצת זרעו ודוקא ולא כל זרעו שיהי מלך לאו ע"א היה אלא חק בעלמא הוא וכל חק אין לו טעם למה כף ולכן אמרו המעביר כל זרעו פטור מפני שזה בנדאי לא עשה לשם מלך מאחר שאין חק עבודתו כף אלא דרך שטות ושגגון בעלמא.

ומיהו טעם זה שפתיב הסמ"ג מתנישב שפיר לענן עדים זוממין לא הרגו נהרגין הרגו אין נהרגין וראיה מבוארת מהא דאמרין בריש פרק קמא דמכות הוא שעשה מעשה במזיד לא ליגלי כי היכי דלא תיהני ליה כפרה הו' שלא עשו מעשה במזיד ליגלו כי היכי דליהני להו כפרה כו'.

פן נראה לי: ובעל אוב. פרש"י ובעל אוב נמי אית ביה אזהרה דכתיב אל תפנו אל האבות וגו'.

לקמן בגמרא גבי דילמא שתי מיתות ולאו אחד קאמרת כו' לא פירש פן ושם אפרש באורו בעזרת השם יתברך: והפסח והמילה מצות עשה. פרש"י אבל אינה כולהו מצות לא מעשה נינהו ותייבין בקרבן דאין קרבן אלא על לאו כדמפרש לקמן כו'.

תמיה אני פה קדוש יאמר דבר זה שהרי הגמרא מפרש לקמן הטעם שאין מביאין קרבן על הפסח והמילה משום דאייתקש כל התורה כולה לע"א מה ע"א שב ואל מעשה אף כל שב ואל מעשה לאפוקי פסח ומילה קום עשה נינהו ואם איתא דבעינן לאו לענן חטאת נימא מה ע"א שיש בה לאו לאפוקי הני אפילו אי הווי שב ואל מעשה לא מחייב כיון דלא פתיב בהו לאו אלא ודאי דקרבן של חייבי פרייתות לא בעי לאו וכן מסיק הגמרא בהדיא בריש פ' אלו הן הלוקין דפריה התם ודילמא אזהרה לקרבן דהא פסח ומילה דלית בהו אזהרה לא מיימי קרבן ומשני התם לאו היינו טעמא אלא משום דאייתקש כל התורה כולה לע"א מה ע"א שב ואל מעשה אף כל שב ואל מעשה לאפוקי הני דקום ועשה ופרש"י התם לאו היינו טעמא מה שאין מביאין קרבן על פסח ומילה אין הטעם בשביל שאין בהם אזהרת לאו אלא בשביל שהם מצות עשה דהוקשה כל התורה כולה לענן קרבן לע"א כו' עד ופסח ומילה עמוד ועשה הוא אבל חייבי פרייתות כגון אשר יעשה מפל אלה ונכרת לשון שב ואל מעשה הוא ואפילו לא נאמרה בו אזהרת לאו היה קרבן בא עליו ע"כ.

וה"נ תניא בהדיא בתוספתא דמכלתין וז"ל הפסח והמילה אע"פ שחייבין על זדונו פרת אין בהו קרבן לפי שהו בקום עשה ע"כ. וכן פתבו התוס' בהדיא בפ' יום הכפורים גבי חוץ מפונק עול כו' ולקמן בפרק מן גבי חוץ מפונק עול כו' אעתיק לשונם ע"ש.

וכן משמע בפ"ב דהוריות במשנה אין ב"ד חייבין עד שיורו בדבר שזונו פרת ושגגתו חטאת כו' כדפירשתי שם. ולכן נראה לי לפרש והפסח והמילה מצות עשה פלומר דקום עשה נינהו ולהכי לית בהו חטאת.

שוב מצאתי שפן פירשו התוס' בנבחים ריש פרק השוחט והמעלה וכתבו עוד דמיהו התיב בשמעתין משמע כדפרש"י הכא דלאפוקי לאו קאתיא מדפריד רבא הא דתנן הפסח והמילה מצות עשה תיתי אזהרה בהם מקל וחומר ממותיר ומה מותר שלא ענש הנהיר פסח ומילה שענש אינו דין שהנהיר כו' וכן בפרק המוצא תפלין דפריד הגמרא ואלא הא דתנן הפסח והמילה מ"ע לימא דלא כרבי עקיבא דאי ר"ע פנין דמוקי לה בפסח לאו נמי איכא כדכרי אבין א"ר עילעאי כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה כו' אלמא דהוי פירושא הפסח והמילה מצות עשה היינו שאין בהם לאו ובספרא נמי ממעט הפסח והמילה שאין מביאין קרבן עליהן מדכתיב אשר לא תעשינה ויש להקשות דרבא אדרבא דהיינו רבא דריש פרק השוחט והמעלה שהבאתי דמשמע דס"ל דקרבו בעי לאו והיא מסקנא דריש פרק אלו הן הלוקין דקרבו לא בעי לאו אליבא דרבא ולפרש"י נמי קשה קצת דאמאי תלה טעמא דפסח ומילה משום דלית בהו לאו תיפוק ליה משום דלית בהו מעשה דאי מיננע ולא עביד ליכא מעשה דאפילו לר"ע דאמר לא בעינו מעשה האמר ריש לקיש לקמן נהי דלא בעי ר"ע מעשה רבה מעשה זוטא מיהא בעי.

וי"ל דאיכא לאוקמה שמעתין כר' יוחנן דאמר ר"ע לא בעי מעשה כלל ונראה לפרש דלישנא דמתניתין קא דייק דקתני הפסח והמילה מצות עשה היינו שהם בקום עשה ומשמע נמי הלשון דלית בהו אזהרה כלל עכ"ל התוס'.

ומיהו יש להקשות לכל הפירושים מהא דתנן בפ"ב דהוריות אבל חייבין על עשה שבנדדה וי"ל עשה דנדדה לא תעשה הוא דלא תפרוש בהנאה מרובה כדאיתא בתורת כהנים ומיהו זה הלשון כדמפרש לקמן שפרש"י הכא אי אפשר בשום פנים ליישבו וגם קשה בעיני טובא היאך יפרש רש"י המשנה שלא פסוגת הגמרא וצריד עיון היטב: ועל שגגתו חטאת.

פרש"י שגגת ע"א כסבור זבוח וקטור אמרה תורה ולא השתחנאה. קשה בעיני שהרי גם השתחנאה אמרה תורה בהדיא כדכתיב לא תשתחנה לאל אחר ובפ"ק דהוריות פריד הגמרא תנן יש ע"א בתורה אבל המשתחנה פטור ואמאי המשתחנה פטור הא כתיבא לא תשתחנה לאל אחר ומשני דאמרי פי אסירא השתחנה כדכתיב אבל שלא כדכתיב שריא פגון המשתחנה לפעור או למרקוליס ש"מ בהדיא דמי שטעה לומר המשתחנה פטור זהו נקרא עוקר כל הגוף ובסמוך פרש"י וז"ל אבל אומר מותר לגמרי דעוקר כל הגוף לא שוגג הוא אלא אנוס הוא ופטור כו'.

וכי תימא דרש"י איירי בהשתחנאה שלא כדכתיב א"כ קשה הלא גם זבוח וקטור שלא כדכתיב לא אמרה התורה דרבנן ילפי להו בפרק ארבע מיתות מפסוקים ואין הצדוקין מודין בו ועוד דא"כ עיקר חסר מן הספר ומהאי טעם דחוק נמי לומר דרש"י איירי בהשתחנאה דלית בה פשוט ידים ורגלים דא"כ לא הוה ליה לסתום אלא לפרש והרבה יותר קשה בעיני על רש"י מפל הא דלעיל על מה שפירש אבל אומר מותר לגמרי כו' לאו שוגג הוא אלא אנוס הוא ופטור וזה שלא כמסקנת הגמרא לקמן ושם אצריד בזה.

ועוד למה לאפירש שגגת ע"א פדמפרש הגמרא לקמן בפרקין בתינוק שנושבה לבין עפוי"ם דידע דאסירא ע"א ונהי עבודות לא ידע דאסירן ואי בעית אימא אפילו תימא בגדול פגון דקטעי בהדין קרא לא תעשון אתי אלהי פספ ואלהי זקב וגו' סבר כי אסירא המשפתחה לע"א דכסף וזקב אבל דמיני אחרוני שריא.

ולולא דמסתפינא מחבראי הייתי אומר שלא יצאו דברים אלו מפי רש"י אלא אינה תלמיד טועה פירש פן: ע"ב מניינא למה לי. תימה אמאי איפא דוכתי טובא דדייק הגמרא מניינא למה לי ורבו מיימי הגמרא פאן ואיפא דוכתי טובא דלא דייק הגמרא מניינא למה לי וכה"ג הקשו התוספות בפרק הקומץ רבה גבי ולימא מר הלכה כמר כו' ונ"ל בפרק פל הגט ובסוף מגילה בתרי דוכתי ובקדושין פרק האומר פריה כה"ג וצריף ליתן טעם בשאר דוכתי דלא פריה עכ"ל וכן הקשו בפרק הגוזל עצים גבי פירושי קא מפרש כיצד וכו' ונ"ל תימה דלא פריה אי הכי חייבין תרי זימני למה לי כדפריה בפ"ק דסנהדרין אי הכי שלשה שלשה למה לי ובכמה מקומות דייק ובכמה מקומות לא דייק ע"כ.

וכה"ג כתבו התוס' בפ"ג דשבועות גבי על דעת הקב"ה למה לי כו' וכן אשכחן בשאר מילי טובא עצמו מספר דבכמה דוכתי דייק ובכמה דוכתי לא דייק ובנדאי לא במקרה וכפי ההזדמן הוא בא.

ונ"ל דכל מניינא שהוא גזירת הפתוב לא שייף למידק מניינא למה לי כדפירשתי בריש תמיד ובכל דוכתי שלא ידע לתרץ מניינא למה לי וכן בשאר מילי לא קדייק דהכי אורחא דגמרא דלא מקשה אלא מאי דמצי לשנויי כמו שפתבו בהדיא התוס' בפרק ערבי פסחים והרא"ש בריש סוכה ובכל דוכתי דמצי לשנויי כדשני במקום אחר קושיא זו בעצמה או פי האי גוונא אז יש לנו לומר דלא חש להקשות בכל מקום מפני דסמיה אמה שהקשה ותירץ כף במקום אחר כמו שפתבו התוס' בהדיא בפ"ק דבבא בתרא גבי חכם אטו לאו נביא הוא ונ"ל וא"ת בפרק בן סורר דקאמר משחרב בית המקדש ניטל טעם ביאה וניתן לעוברי עבירה תקשה ליה גמי אטו קודם משחרב לא הוה להו טעם ביאה לעוברי עבירה הא מפיק ליה מדכתוב מים גנובים ימתקו כדפריה הכא וי"ל דאיפא לשנויי התם כדמשני הכא ניטל טעם ביאה ומעוברי עבירה לא ניטלה ולא חש להקשות בכל מקום ע"כ.

וכן פתבו בהדיא בפרק בתרא דיומא ונ"ל משיעורא לא פריה דסמיה משינויא דשני התם בסופה וכן פתבו בסוף פרק תמיד נשחט גבי אטו במגס גופיה מקטר כו' ובזה מתורץ הפל ותו לא מידי: שאם עשאון פולם בהעלם אחד חייב כו'.

תימה מנא ליה לרבי יוחנן הא דילמא מניינא אתא לאפוקי מדרבי בפ"ק דשבועות דדריש דבפורק עול ומפר ברית ומגלה פנים בתורה אית בהו פרת ורבנן לית להו פרת בהנהו ג' אלא מוקמי שלש כריתות בע"א בפרק ארבע מיתות כמו שפתבו התוספות בפ"ק דיבמות גבי מה ע"א דבר שחייבים כו' ובפרק יום הכפורים גבי פורק עול ומפר ברית כו' ואפשר דהיינו דפריה הגמרא בסמוך עבד כולהו בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת כלומר ומניינא אתא לאפוקי מדרבי פנ"ל: שאם עשאון פולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת.

וצריכה דאי אשמועינן הכא לחוד שאם עשאן פולם כו' הנה אמינא דוקא הכא אמרינן שאם עשאן פולן כו' שהרי גופין מוחלקין ושמות מוחלקין ולאין מוחלקין הכל ביחד מה שאין פו בשבת ואי אשמועינן גבי שבת לומר שאם עשאן כו' הנה אמינא דוקא גבי שבת אמרינן שאם עשאן פולן כו' משום דתמירא טפי שיש להם תולדות אי נמי שאני לאני שבת דתמירי דקי"ל המחלל שבת פאלו עובד ע"א וכה"ג אמרינן בפ"ק דיבמות וגדולה מזו אשפחן בפ"ק דחולין גבי האי מומר היכי דמי כו' דתמירא שבת יותר מע"א ופרש"י הטעם דהעובד ע"א כופר בהקב"ה והמחלל שבת כופר במעשיו ומעיד שקר שלא שבת הקב"ה במעשה בראשית פו נראה לי.

ומיהו אפתי איפא למידק שהרי אבות מלאכות מ' חסר אחת פולם נכללין באמרו פאן במשנתנו והמחלל שבת א"כ פינון דשמעינן פאן שאם עשאו פולם בהעלם אחד כו' הא תו למה לי הא דתנו בשבת מניינא אבות מלאכות כו' וצל"ע: לאפוקי מראב"י דאמר תמשה הני.

לאו דוקא תמשה דהא ראב"י נמי אמר ונזיר ליינו ותגלחתו וטמאתו אם פו ששה הני אלא פלומר יותר מארבעה: דתנו ראב"י אומר גר מחוסר פפרה עד שיזרק דם עליו. הרמב"ם ז"ל ור"ע מברטנורה ז"ל בפירוש המשניות פירשו שמחלוקת רבי אליעזר ות"ק הוא זה דת"ק סבר הואיל ששל וטבל מותר לאכול בקדשים בעלמא ורבי אליעזר אומר שהוא אסור לאכול בקדשים עד שיזרק עליו הדם ומסיק הרמב"ם דאין הלכה כראב"י.

ולפי זה הא דקאמר הכא לאפוקי מדרבי אליעזר פו יעקב כו' היינו לאפוקי בעיקר דינא אבל תמיה אני טובא היאך אפשר לומר פו דת"ק סבר הואיל ששל וטבל מותר לאכול בקדשים שהרי ברייתא שלמה שנינו לקמן בפירק שני גר מעוכב לאכול בקדשים עד שייביא קנו ופרש"י דאפילו רבנן סבירי להו כראב"י דאמר לאשרויי בקדשים הוא דמיייתי קרבן והא דלא תני משום דלא מקרי מחוסר פפרה ולא עוד אלא שהרמב"ם גופיה פה כתב בהדיא בחבורו בריש פרק א' מהלכות מחוסרי פפרה וז"ל גר ששל וטבל נעדיין לא הביא קרבנו אע"פ שהוא אסור לאכול בקדשים עד שייביא קרבנו אינו ממחוסרי פפרה שקרבנו עכבו להיות גר גמור ולהיות ככל פשרי ישראל ומפני זה אינו אוכל בקדשים שעדיין לא נעשה כפשרי ישראל וכיון שייביא פפרתו ויעשה ישראל כשר אוכל בקדשים ע"כ.

ולפי זה אין מחלוקת בין ת"ק לראב"י בעיקר דינא רק בקריאת שם מחוסר פפורים דת"ק סבר דלא נקרא מחוסר פפורים אלא דוקא פל מי שהבאת קרבנותיו אינו מעכבו רק מלאכול בקדשים בלבד וראב"י קורא שם זה לכל מי שהבאת קרבנותיו מעכבתו מאיזה ענין שיהיה פינון שהוא מעוכב גם מלאכול בקדשים ולפי זה הא דקאמר הכא לאפוקי מדרבי אליעזר פו יעקב כו' לאו לאפוקי בעיקר דינא אלא דלא מייירי ביה: אהכי תנא ארבעה.

פרש"י וכל היכא דתני חושבנא דוקא קתני ולא תימא תנא ושייר כו'. האי פל דקאמר רש"י לאו דוקא דהא אשפחן בדוכתי טובא שאומר תנא ושייר אע"ג דתני חושבנא פמו

בסוטה בפרק הנה מביא גבי בשלשה מקומות הלכה עוקבת המקרא וביבמות פרק החולץ גבי וארבעה שניות להם מדברי סופרים.

ואע"ג דאמרין בפ"ק דקדושים גבי הענקה וכי תימא הכי נמי תנא ושייר והא ארבעה קתני כבר פירשו שם התוס' דלא דייק ליה מדתנא מניינא ארבעה מעניקין להם אלא משום דקתני בסיפא ואי אתה יכול לומר ארבעה באחד מהן דמשמע דנחת לפרושי כולהו.

ואפשר שרש"י פגון לומר כל היכא דתני חושבנא בפלוגתא כי הכא דוקא קתני ולא תימא תנא ושייר. פן נ"ל: ארבעה מביאין על הזדון כשגגה פ"א דבבב התורה פולה אין מביאין קרבן על הזדון חוץ מהני ארבעה וטעמייהו דת"ק ור"ש מפרש הגמרא לקמן בפרק שני ובפרק שבוועת העדות ובפרק שבוועת הפקדון ואין כאן מקומו להאריף: משום דקא בעי למתני סיפא נזיר אם נטמא כו'.

פ"א להכי תני חמשה לאפוקי מדברי דלדידיה סמי מפאן נזיר והרי הם רק ארבעה פגון דלא משפחת דתהוי חשיב להו טומאות הרבה ואפילו הכי לא מניתי עלייהו אלא קרבן אחד אלא פגון שנטמא בזה.

וחזר ונטמא בזה כו' והא מני רבי יוסי היא דאמר נזירות דטהרה מן שביעי שהוא יום תגלחתו חזיילא עליה כדמפרש ואזיל: וחזר ונטמא בשביעי. פ"א אחר שהיה וטבל דטומאה אחריתי מקרי הואיל וכל עליה נזירות טהרה באותו יום לדעת רבי יוסי שפ"א וקדש את ראשו ביום תגלחתו היינו ביום שביעי אבל בקרבן אינו חייב אלא אחד פגון שלא יצאמה שעה שראויה להביא קרבן שעדיין לא הגיע ליום שמיני: פולה חדא טומאה אריכתא היא.

פ"א ואמאי קרי ליה המשנה טומאות הרבה ואי נטמא בשמיני כו' והוי כנטמא אחר הבאת קרבנותיו דנדאי צריף להביא קרבן אחר ואמאי קתני המשנה קרבן אחד אלא שמע מינה סמי מפאן נזיר והרי הם רק ד' לדעת רבי ולהכי תנא חמשה לאפוקי מדברי: ביום ביאת קרבנותיו דברי רבי כו'.

טעמייהו דרבי ורבי יוסי מפרש הגמרא בנזיר פרק מי שאמר עיין שם ואין כאן מקומו להאריף: דתנו חמשה מביאין קרבן עולה ויורד. בפרק שני מפרש להו שמיעת הקול וביטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו והיולדת והמצורע ואיכא למידק למה מני טומאת מקדש וקדשיו בחזא ואלו כאן במשנתנו מני להו בתרתי וכבר נשמר מזה הרמב"ם ז"ל בפרק י' מהלכות שגגות שכתב ששה מביאין קרבן עולה ויורד ושפ"א י"ל דהתנא הולך על סדר התורה דלענין עונש פרת מפורש כל אחד בפני עצמו נאמר והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו ונכרתה ובנכנס למקדש נאמר ונכרתה הנפש שהיא מתוך הקהל כי את מקדש ה' טמא ולהכי מני להו בתרתי כאן במשנתנו דהא להכי נחית למנות כל הפריתות שבתורה אבל לענין קרבן נכללו תרנייהו בקרא או נפש אשר תגע בכל דבר טמא וגומר ולהכי מני להו גבי הבאת קרבן בחזא.

ועוד יש לומר דלהכי מני להו בתדא פדי להשוות הבבא במגן תמשה דומיא דרישא דקתני תמשה מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה: משום דקתני סיפא נשים מוצא בהן תמשה כו'.

הגירסא משונבשת בספרים שפנינו ואי אפשר ליישבה ומדברי רש"י נראה דהכי גרס משום דקתני סיפא נשיא פיוצא בהן ר"א אומר נשיא מביא שעיר להכי תנא תמשה כו'. וקשה בעיני טובא על גירסא זו היאך שינה לומר משום דקתני סיפא אם הרישא לא נזכר פאן כלל ועיקר דאין סיפא בלא רישא.

ועוד קשה טפי הנה ליה לאתויי הסיפא דהו בבא בהוריות דקתני על שמיעת הקול ועל ביטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו ב"ד פטורים והיחיד והנשיא והמשיח חייבין ומה הו מביאין קרבן עולה ויורד ר"א אומר הנשיא מביא שעיר.

לכן נ"ל שיש טעות דלוג סופר בפרש"י וה"ג בגמרא משום דקתני סיפא ועל טומאת מקדש וקדשיו להכי תנא תמשה לאפוקי מדר"א כו' ור"ל משום דקתני סיפא דהו משנה תמשה מביאין קרבן עולה ויורד ועל טומאת מקדש וקדשיו ומדסתם ותני ועל טומאת מקדש וקדשיו משמע דאין חלוק בין הדיוט לנשיא שאינו מביא אלא קרבן עולה ויורד ולא תימא סמי מכאן טומאת מקדש וקדשיו לאוקמה כרבי אליעזר דאמר נשיא מביא שעיר.

ומה שיש להקשות בסוגיא זו דהוריות פירשתי שם באורו כי שם ביתו: לאפוקי מדברי אושעיא דאמר י"ג אבות נזיקין כו'. בפ"ק דבבא קמא משמע דהאי לאפוקי אינו דומה כמו כל הני לאפוקי הנזכרים לעיל אלא פלומר דלא איירי בהו מדפריה הגמרא התם ותנא דידן מ"ט לא תני הני דרבי אושעיא בשלמא לשמואל בנזקי ממון קמייירי בנזקי גופא לא קמייירי אלא לרב לתני ומשני תנא אדם וכל מיני אדם אלמא דגם תנא דידן אית ליה דרבי אושעיא אלא דלא איירי בהו ודכונתיה הא דאמרין לאפוקי מדברי חייא דאמר כ"ד אבות נזיקין כמו שפירשו שם התוספות וכן הא דאמרין לאפוקי מסור ומפגל לאו משום דמסור ומפגל אינו נקראין אבות לענין לשלם ממטב כמו אינה כ"ד אבות נזיקין כדפרש"י הכא דאם כן לא הוה פריה הגמרא התם ולתני אלא דלא איירי בהו מהטעמים דמפרש הגמרא התם וכה"ג פירשו התוספות בפרק בתרא דע"א גבי למעוטי דבר שבמגן כו' והביאו דמיון מן לאפוקי מסור ומפגל כדאמרן (הגה"ה וכן פסקו בהדיא הפוסקים דמסור משלם ממטב והוא מהטעם שפירשתי ולא כדפרש"י ע"כ הגה"ה): שלשה עשר אבות נזיקין הן.

מדברי התוספות ריש בבא קמא משמע בהדיא דלא גרסינן הו כשם דלא גרסינן הו במשנה ארבעה אבות נזיקין וכתבו דאית נמי שאר דוכתי דלא תני הו כמו ארבעה מחוסרי פפורה: ולרבי אושעיא מניינא למה לי.

תימה מאי פריה מניינא למה לי דלמא לאפוקי מהמשנה דקתני ד' אבות נזיקין הו ולא יותר וכן קשה מאי פריה ולרבי חייא מניינא למה לי דילמא לאפוקי מהמשנה ולאפוקי מדברי אושעיא ולפי מה שפירשתי דכל הני לאפוקי דקאמר הכא גבי אבות נזיקין לאו למימרא לאפוקי בעיקר דינא אלא דלא איירי בהו וכל אחד בא רק למעט מגן אבות

גזיקין דקחשיב זולתו פדאיתא בהדיא בפ"ק דבבא קמא מתנישב שפיר דוק ותשפח:
בשלמא פטור לגמרי כו'.

פ"א אם לא עשאון פולן בהעלם אחד לא מצית אמרת דכתיב פי כל אשר יעשה מפל
התועבות מדכתיב מפל משמע אפילו לא עשאון פולן אלא אחד בלבד חייב והא דלא פריף
קושיא זו על הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת וא"ר יוחנן דתנא מניינא שאם
עשאון פולן כו' י"ל משום דקים ליה קראי טובא דילפינו מנייניהו חילוק מלאכות פדאיתא
בריש פ"ק פ"ל גדול חילוק מלאכות מנלן אמר שמואל כו' אי נמי פ"ד רבי נתן הבבא
לחלק יצאת אי נמי פ"ד רבי יוסי ועשה אחת ועשה הנה כו'.

פ"ג נ"ל: להקיש אליה מה שלמים כו'. וא"ת למה אין ג' דונין בכלל ופרט לומר אין בכלל
אלא מה שבפרט שלמים אין מידי אחרין לא.

וי"ל משום דמרוחקים זה מזה בשני ענינים וכן מפניך בפרק כל המנחות באות מצה
דהיא דהפרט מרוחק מן הכלל ג' דון במדה זו ללמד על הכלל פולו פ"ד פרש"י בפ"ק
דשבועות ולי נראה דהקושיא מעיקרא ליתא דהיאף יעלה על הדעת שיחמיר הפתוב
בעונש קדשים קלים ולא בקדשים חמורים יציבא בארעא כו' וזהו שאמר לא ללמד על
עצמו יצא כלומר בע"כ לא תדינהו בכלל ובפרט לומר אין בכלל אלא מה שבפרט.

פ"ג נ"ל: הוקשו כל העריות פולן לאחותו מה אחותו כו'. דהשתא תו ליכא למיפרה מה
אחותו מיוחדת שהיא ערוה ואין לה היתר כו' דאין משיבין על ההקיש: ולרבי יצחק
דאמר חייבי כריתות בכלל היו.

בפ"ק דמגילה ובפ"א אלו הן הלוקין פרש"י בכלל כל העריות דכתיב ונכרתו הנפשות
ולמה יצאת פ"ת באחותו דכתיב ואיש אשר יקח את אחותו וכו' והקשו התוספות שם
עליו דהנה ליה למימר דאחותו בכלל כל העריות היתה.

לכ"ן נ"ל לפרש דחייבי מלקות פ"ת בכלל מלקות הן דהא גמרינן דבכל לאו איכא
מלקות מן והנה אם בן הכות הרשע ולמה יצאת פ"ת באחותו שהרי אחותו פתובה היתה
עם העריות באחרי מות ונכרתו הנפשות אלא לכה יצא בקדושים לדונן בכרת ולא
במלקות כלומר אין חייבי פ"ת לוקין: נפקא ליה מואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב
לחלק כו' קשה בעיני מנלן דהא אשה מיוחדת לחלק על הכלל פולו בא דלמא לחלק על
עצמו בא וכדתנן לקמן בפרק אמרו לו הבא על חמש נשיו גדות בהעלם אחד חייב על
כל אחת ואחת ומשום דסד"א פ"ג שהוא שם אחד אינו חייב אלא אחת אע"ג שהן גופין
מחולקין להכי איצטריף קרא לחלק וכי תימא גילף מנדה איכא למיפרה מה לנדה שכן
מטמאה את בועלה וכה"ג פ"ד הגמרא בפרק הבא על יבמתו וצ"ע: אין הכי נמי אלא
פ"ת דאחותו כו'.

אע"ג דהכא ובפרק אלו הן הלוקין מסיק הגמרא דכרת דאחותו בא לחלק על אחותו
שהיא אחות אביו ואחות אמו אליבא דרבנן מ"מ בפרק הבא על יבמתו מסיק הגמרא
דכרת דאחותו בא לכדברי יוחנן דאמר שאם עשאון פולן בהעלם אחד כו' אליבא דרבנן
ודרף הגמרא בכמה מקומות פ"ג כמו שאכתוב לקמן.

אָבֵל קָשָׁה לִי עַל רַשׁ"י שְׁפִירֵשׁ הֵתֵם דְּכָרְת דְּאַחֹתוֹ הָנִי דְּבָר שְׁהֵיָה בְּפִלְל וְיֵצֵא מִן הַפִּלְל לְלַמֵּד עַל הַפִּלְל כִּי הָיָה יֵצֵא כו' שְׁהֵרִי פֶּאֶן פְּרִיָּה רַב בִּיבִי דְּלִיפֵא לְמִימֵר דְּכָרְת דְּאַחֹתוֹ הָנִי דְּבָר שְׁהֵיָה בְּפִלְל כו' מִשּׁוּם דְּאִיפֵא לְמִפְרֵיָה וְלוֹמֵר מָה אַחֹתוֹ מְיֻחָדָת שְׁהֵיָה עֲרֻנָּה וְאִין לָהּ הֵימֵר בְּחַיֵּי אוֹסְרָה כו' יֵצֵאת אֲשֶׁת אִישׁ שְׂיֵישׁ לָהּ הֵימֵר בְּחַיֵּי בַעֲלָהּ.

וְלוֹלֵא פִּיּוּ הַקְּדוּשׁ הֵיָה נִרְאָה לִי לְפָרֵשׁ הָא דְקֶאָמֵר הַגְּמָרָא הֵתֵם דְּכָרְת דְּאַחֹתוֹ לְכַדְרֵי יוֹחֲנָן כו' דר"ל מִפְּחַ הֵיָקֵשׁ כְּדָאָמֵר רַבִּי יוֹנָה וְצ"ע: שְׁהֵיָה אַחֹת אָבִיו וְשְׁהֵיָה אַחֹת אָמּוֹ. וְא"ת א"כ נִיתְנִי שְׁלֵשִׁים וְשִׁמּוּנָה פְּרִיתוֹת וי"ל כָּל שֵׁם אַחֹתוֹ אֶחָד וְכַה"ג פְּרִיָּה וּמִשְׁנֵי בִירוּשְׁלַיִם בְּפֶרֶק אַרְבַּע מֵיתוֹת וְא"ת לָמָּה לִי הָא אַחֹתוֹ בְּקְדוּשִׁים לְאַחֹתוֹ שְׁהֵיָה אַחֹת אָבִיו וְאַחֹת אָמּוֹ תִּפְּוֹק לָיָה גַבִּי אֲזַהֲרָה בְּאַחֲרֵי מוֹת כְּתִיב אַחֹתָּהּ הִיא יִתְרָה לְאַחֹת שְׁהֵיָה אַחֹת אָבִיו וְאַחֹת אָמּוֹ וְכְתִיב וְנִכְרְתוּ הַנְּפֻשׁוֹת הָעוֹשׂוֹת כְּכָר הַקָּשׁוּ הַתּוֹסֵ' קִנְשִׁיָא זֹאת בְּפֶרֶק אֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין וְתִיָּרְצוּ דוֹנְכֶרְתוֹ לֹא קָאִי אֲלֵא אַעֲרִיּוֹת הַמְּפֻרְשׁוֹת בְּהִדְיָא וְנָהִי דְבִקְרָא כְּתִיב אַחֹתָּהּ בֵּת אֲשֶׁת אָבִיָּה מוֹלְדַתְּ אָבִיָּה אַחֹתָּהּ הִיא מִיָּרִי טְפִי מְאַחֹתוֹ שְׁהֵיָה מְאַשֶׁת אָבִיו וּבֵת אָבִיו אָבִל בֵּת אָבִיו וּבֵת אָמּוֹ וּמְאַנְסִין לָא יְדַעִינן אֲלֵא מִיְתוּרָא דְקָרָא אַחֹתָּהּ הִיא: וְרַבִּי יִצְחָק הָא מְלַתָּא מְנָא לָיָה כו'.

בְּפֶרֶק אֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין מִיָּתִי הָא סוּגְיָא דְהֵכָא וּמִשְׁנֵי נִפְקָא לָיָה מְקַל וְחֹנְמֵר דְּתַנְיָא א"ר עֲקִיבָא שְׁאַלְתִּי אֶת ר"ג וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כו' וְאָפְשָׁר מִשּׁוּם דְּמַסִּיק הֵתֵם דְק"ו פְּרִיָּכָא הִיא וְנִפְקָא לָיָה מְאַחֹתוֹ דְּסִיפָא הַלְּפָה נִקְט הֵכָא מְסַקְנָא דְמְלַתָּא: דָּרָג' וּמֵאִי הִיא מְפֻטֵם וְסָף כו'.

נִרְאָה לִי דְהֵאִי וּמֵאִי הִיא כו' אִינּוּ לְשׁוֹן רַבִּי אֶלְעָזָר אֲלֵא הַגְּמָרָא מְפָרֵשׁ וְאֲזִיל דְּבַרִּי ר"א וְלֹא דוֹקָא מְפֻטֵם וְסָף דַּל"כ מֵאִי כָּל מְקוֹם דְקֶאָמֵר רַבִּי אֶלְעָזָר וְעוֹד דְּהֵא בְּרִישׁ פְּרֶק אֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין מִיָּתִי נְמִי הָא שְׁמַעְתָּא דְרַבִּי אֶלְעָזָר וְלֹא נִקְט הֵאִי וּמֵאִי הִיא כו'.

וּבְהִכִּי מִתְיָשֵׁב שְׁפִיר הָא דְפְרִיָּה הַגְּמָרָא בְּסֻמוּף וְכִי מֵאַחַר דְּלֹאֲוִן מוֹחֲלִקִין כְּרַת בְּאַחֹתוֹ לָמָּה לִי וּמֵאִי פְרִיָּה הָא לֹא דְמִי דְנָהִי דְאִיפֵא ג' לֹאֲוִן מוֹחֲלִקִין גַּבִּי אַחֹתוֹ שְׁהֵיָה אַחֹת אָבִיו וְשְׁהֵיָה אַחֹת אָמּוֹ אֶפִּילוּ הִכִּי שְׁפִיר אִיֶּצְטְרִיָּה כְּרַת בְּאַחֹתוֹ לְחֻלְקָא עַל אַחֹתוֹ שְׁהֵיָה אַחֹת אָבִיו וְאַחֹת אָמּוֹ הוֹאִיל וְהֵם גּוּף אֶחָד סד"א לֹא לִיֶּחֱיִיב אֲלֵא אַחַת לְאַפּוֹקִי מְפֻטֵם וְסָף שְׁהֵם עֲבוּדוֹת מוֹחֲלִקוֹת וּבְמָה שְׁפִירִשְׁתִּי דְלֹא דוֹקָא מְפֻטֵם וְסָף קֶאָמֵר רַבִּי אֶלְעָזָר נְסַתְלָקָה קִנְשִׁיָא זו: לְרַבְּנָן מְבַעֵי לְהוּ לּוֹמֵר שְׂאִין עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין כו'.

מִדְּבַרִּי רַשׁ"י מִשְׁמַע דְּהִכִּי גְרַסִּין לְרַבְּנָן כְּדֵאִית לְהוּ לְרַבִּי יִצְחָק כְּדֵאִית לָיָה וְתוּ לֹא ור"ל דְאִין הִכִּי נְמִי דַלר"א א"ר אוֹשְׁעִיָא כָּל מְקוֹם כו' לֹא אִיֶּצְטְרִיָּה כְּרַת בְּאַחֹתוֹ לְחֻלְקָא עַל אַחֹתוֹ שְׁהֵיָה אַחֹת אָבִיו וְאַחֹת אָמּוֹ וְגַם לֹא אִיֶּצְטְרִיָּה לְמַדְרֵשׁ וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדַת טוֹמְאָתָהּ וְגו' לְחֻלְקָא עַל כָּל עֲרִיּוֹת מֵאַחַר דְּלֹאֲוִן מוֹחֲלִקִין וְאִיֶּתֵר כְּרַת בְּאַחֹתוֹ דְּסִיפָא לְרַבְּנָן לּוֹמֵר שְׂאִין עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין וְלְרַבִּי יִצְחָק לּוֹמֵר לְדוֹנָה כְּכָרְת וְלֹא בְּמַלְקוֹת וְאַחֹתוֹ דְרִישָׁא אוֹרְחָא דְקָרָא הוּא.

אָבֵל הַגְּרִיסָא שְׁלִפְנִינּוּ אִי אָפְשָׁר לִיֶּשְׁבָה כִּי מְרוּבָה פְּסוּלָת מִן הָאוּכָל וְאָפְשָׁר שְׁעַל גְּרִיסָא זו שְׁלִפְנִינּוּ כְּפִי רַשׁ"י בְּאֶמְרוּ לֹא גְרַסִּין לָהּ וּפְרִוּשׁ מְשׁוּבָשׁ הוּא בְּתַלְמִידִים טוֹעִין כו': לָמָּה לִי דְתַנְיָה הַמְּפֻטֵם אֶת הַקְּטוֹרֵת בְּמִיֶּצְעָא.

קָשָׁה בְּעֵינֵי שְׁהָרֵי בְּרִישׁ פָּרֶק אֱלוֹ הוּן הַלּוֹקִין קַתְנֵי נְמִי פְסֶדֶר הִזָּה וְהַתָּם אֵי אֶפְשָׁר לֹדְמֶר תִּירוּץ זֶה פְּדָקָמֶר הֶכָּא וְעוֹד קָשָׁה אֲמַאי הוּצָרָה לְכָל זֶה תִּיפּוּק לִיָּה דְחִיבִין עֲלִיו בְּפִנֵי עֲצָמוּ פְדָאֲמֶרן לְעִיל מְנִינָא לְהֶכִי אֲתִי שְׂאָם עֲשָׂאן פְּוֹלָן כּו' וְאֵי לָאו דְחִיבִין עֲלִיו בְּפִנֵי עֲצָמוּ הִכִּי מִשְׁפַּחַת לֵה לְשִׁלְשִׁים וְאַרְבַּע חֲטָאוֹת הֵלֵא בְּצָרֵי חֲדָא: הֵבֵא עַל הַזְכָּר וְהִבֵּיא זְכָר עֲלִיו.

פִּי' אוֹתוֹ הַזְכָּר עֲצָמוּ אֲבָל אִם הִיָּה זְכָר אַחַר לִיכָּא מֵאן דְּפִלִיג בְּהָא דְחִיבִי שְׂתִיב וְאַפִּילוּ ר"ע מוֹדָה פִּינָן שְׂהֶם גּוֹפִים מְוַחֲלָקִים אַע"ג שְׂהִיא שְׂם אֶחָד כְּמוֹ הֵבֵא עַל חֲמֵשׁ נְשִׁיו נְדוֹת בְּהַעֲלָם אֶחָד שְׂהוּא חִיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת אֶפִּילוּ לִר"ע פְּדָתְנָן לְקַמָּן בְּפָרֶק אֶמְרוּ לוֹ וְצָרִיף לֹדְמֶר דְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל סָבַר פְּרַבִּי אֲלִיעֶזֶר דְּאֶמֶר כָּל מְקוֹם שְׂאִתָּה מוֹצֵא ב' לְאוּיָן כּו' וְלֶהֱכִי חִיבִי שְׂתִיב אַע"ג דְּלִיכָּא קְרָא לְחֻלְקָא א"נ אַע"ג דְּלִעִיל בְּעֵי קְרָא לְחֻלְקָא עַל אַחַתוֹ שְׂהִיא אַחַת אֲבִיו וְאַחַת אֱמוֹ הֶכָּא חִיבִי לְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל שְׂתִיב פִּינָן שְׂהֶם שְׂתִיבִי בִּיאוֹת אַע"ג דְּלִיכָּא קְרָא לְחֻלְקָא: אֲלֵא רִישָׁא רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל וּבִמְגַדָּף סָבַר לֵה כִר"ע.

קָשָׁה בְּעֵינֵי הִיאָף אֶפְשָׁר לֹדְמֶר דְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל ס"ל כִר"ע בְּמַגְדָּף שְׁהָרֵי ר"ע אֶמֶר לְקַמָּן דְּמַגְדָּף הִינְנוּ מְבָרָף אֶת הַשֵּׁם וְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל סָבִירָא לִיָּה דְּמַגְדָּף הִינְנוּ עוֹבֵד עֲבוֹדַת אֱלִילִים מְזַמֵּר וּמְשׁוֹרֵר לְעֲבוֹדַת אֱלִילִים כְּדְמוּכַח בְּפָרֶק אַרְבַּע מֵיתוֹת וְהִכִּי תִנְיָא בְּהַדְיָא בְּסַפְרֵי: הָא אֶמֶר אֲבִי הֵבֵא עַל הַבְּהֵמָה כּו'.

וְלְרַבִּי אֲבֵהוּ בִפ' ד' מֵיתוֹת דְּקָאֲמֶר לְדַבְרֵי ר' יִשְׁמַעְאֵל חִיבִי שְׂתִיבִי צָרִיף לֹדְמֶר פְּדָשְׁנֵי ר' אֲלִיעֶזֶר מְשִׁמִּיָּה דְּרַב תַּנָּא תְנִי ל"ג חֲטָאוֹת תַּנָּא ג' פְּרִיתוֹת כּו' וּמִיָּהוּ קָצַת קָשָׁה בְּעֵינֵי לָמָּה לֹא דִיִּיק הַגְּמָרָא וְלְרַבִּי אֲבֵהוּ מֵאֵי אֵיכָּא לְמִימֶר: וְהַתְנָיָא הוּקְשָׁה כָּל הַתּוֹרָה כְּוֹלָה לַע"א כּו'.

כְּפֹל לְשׁוֹן וְשְׁבוּשִׁים יֵשׁ בְּנוֹסַחַת הַגְּמָרָא שְׁלִפְנֵינוּ וּנ"ל דֵּה"ג וְהַתְנָיָא הוּקְשָׁה כָּל הַתּוֹרָה כְּוֹלָה לַע"א דְּכַתִּיב תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לְעוֹשֶׂה בְּשִׁגְגָה יָא וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְיַד רַמָּה מֵה ע"א שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה כּו': שְׂבַת אַרְבָּעִים חֹסֶר אַחַת הַיָּיִן.

תִּימָא לְמֵאֵי דְלֵא סָלִיק אַדְעֵתִיָּה תַנָּא שְׂגַגַת שְׂבַת וּזְדוֹן מְלָאכּוֹת אֵי נְמִי שְׂם שְׂבַת וְשֵׁם ע"א קַתְנֵי אַדְפְּרִיף מְסִיפָא הַמְחַלֵּל אֶת הַשְּׂבַת לְפָרוֹף מְרִישָׁא הָעוֹבֵד בַּע"א וְהָא אֵיכָּא ד' פְּרִיתוֹת שֶׁל מְנַסָּף וּמְקַטֵּר וּמְשַׁתְּחָוָה וּמְזַבַּח.

וּמִיָּהוּ בְּהָא אֵיכָּא לְמִימֶר דְּהַמְקַשָּׁה הִיָּה סָבַר פְּדָתְנֵי רַבִּי זַפְּאֵי קַמִּיָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן בִּפ' ד' מֵיתוֹת זִיבַח וְקִיטֵר וְנִיטֵר וְהַשְׁתַּחֲוָה בְּהַעֲלָם אֶחָד אֵינוֹ חִיבִי אֲלֵא אַחַת וְלֶהֱכִי לֹא מְנִי עֲבוֹדַת אֱלִילִים אֲלֵא בְּחֲדָא הוֹאִיל דְּכּוֹלְהוּ פְּרִיתוֹת דְּתַנְּוּ בְּמַתְנִיתִין לְמִינָא דְּחֲטָאוֹת תַּנְיָנְהוּ פְּדָאֲמֶרן בְּרִישׁ פָּרֶקִין מְנִינָא לָמָּה לִי א"ר יוֹחָנָן שְׂאָם עֲשָׂאן כְּוֹלָם כּו'.

מִיָּהוּ אֲכַתִּי קָשָׁה לָמָּה לֹא פְּרִיף מְרִישָׁא דְּמַתְנִיתִין לָמָּה לֹא מְנָה רַק ט"ו פְּרִיתוֹת בְּעֵרִיּוֹת הֵלֵא יֵשׁ עוֹד י"א פְּרִיתוֹת בְּעֵרִיּוֹת שְׂהַזְכָּרְתִּי לְעִיל בְּמִשְׁנֵתְנוּ: דְּתַנְיָא הִנֵּה שְׂהִיא אַחַת שְׂגַגַת שְׂבַת כּו'.

אֵין זֶה לְשׁוֹן הַבְּרִיָּתָא אֲלֵא הַמְכַנּוֹן שֶׁל הַבְּרִיָּתָא דְּמִיָּתִי בִפ' ד' מֵיתוֹת וּבְפָרֶק כְּלָל גְּדוֹל וּבְפָרֶק הַבּוֹנָה כְּלָשׁוֹן זֶה דְּתַנְיָא רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר וְעֲשֶׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה פְּעָמִים שְׂחִיבִי אַחַת עַל כְּוֹלָן פְּעָמִים שְׂחִיבִי עַל כָּל אַחַת וְאַחַת וְאֶמֶר רַבִּי יוֹנָתָן מֵאֵי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסִי אַחַת

שְׁהִיָּא הִנֵּה זְדוּן שְׁבַת וְשִׁגְגַת מְלָאכּוֹת הִנֵּה שְׁהִיָּא אַחַת שִׁגְגַת שְׁבַת וְזְדוּן מְלָאכּוֹת: הָרִי לְבוּ לְשָׁמַיִם.

פרש"י דא"נ בבית ע"א השתתנה לשמים לאו איסורא עבד וליכא חטאת כו'. בפ' ד' מיתות הוסיף ופירש אפילו הנה יודע שזה הבית ע"א היא והוא משתתנה בתוכו לשמים אין פאן עונש שְׁהָרִי אף המשתתנה לבית הפנסת לא לבית הוא משתתנה אלא למי שישכון שמו עליו.

וקשה לי על פירושו נהי דחטאת ליכא איסור מיהא ודאי עביד מפני החשד שגראה כמשתתנה לע"א דהא גדולה מזו אמרו בפ"ב דע"א ישב לו קוץ בפני ע"א לא ישחה ויטלבו מפני שגראה כמשתתנה לע"א וכ"ש בבית ע"א עצמה.

ונראה דרש"י גופיה נשמר מזה בפ' ד' מיתות ובפרק פלל גדול שפירש הרי לבו לשמים ואין פאן חיוב עונש ולא פ"י דאין פאן איסורא. ואפשר ליישב בדוחק פרש"י דהכא דמה שפירש לאו איסורא עבד ר"ל שיהא חייב עליו עונש פרת אבל איסורא ודאי איכא ועכשיו שלמדתי מסכת ע"א מצאתי און לי בפרק פל הצלמים דפריד הגמרא ומי חיישינו לחשדא והא בי כנישתא דשף ויתייב בנהרדעא דאוקמי ביה אנדרטא והו"ו עיילי ביה אבוה דשמואל ולוי ומצלו בגויה ולא חיישי לחשדא ומשני רביש שאני ש"מ בהדיא דייחיד אסור להתפלל בבית ע"א משום חשדא.

פ"נ"ל: אלא מאהבה ומיראה. רש"י וכל המפרשים פירשו מאהבה ומיראה מאהבת אדם ומיראת אדם חוץ מהרמב"ם ו"ל שפירש מאהבה ומיראה מאהבת עבודת אליל ומיראת ע"א ו"ל העובד ע"א מאהבה כגון שחשק בצורה זו מפני מלאכתה שהיתה נאה ביותר או שעבדה מיראתו לה שמא תריע לו כמו שהן מדמים עובדיה שהיא מטיבה ומריעה אם קבלה עליו כאלוהי חייב סקילה כו' והפסוף משנה הליץ בעדו וכתב שלא רצה לפרש כדפרש"י משום דמיראת אדם היינו באונס ואנוס רחמנא פטריה כמ"ש הרמב"ם בהדיא בפ"ה מהלכות יסודי התורה ו"ל ומה אם עבודת אלילים שהיא חמורה מן הפל העובד אותה באונס אינו חייב פרת ואין צ"ל מיתת ב"ד ק"ו לשאר מצות כו' וא"כ היכי אמר אב"י חייב אפילו לא קבלה עליו כאלוהי אלא מאהבה ומיראה היינו מאהבת ע"א ומיראת ע"א.

ומה שקשה לי על דבריו אכתוב לקמן והרמ"ך השיג על הרמב"ם מדידה אדידה שְׁהָרִי פתב שאם זרק אבן למרקוליס חייב אע"ג דלא קבלה עליה כאלוהי והפסוף משנה הליץ גם בזה בעד הרמב"ם וכתב דאין זו השגה שהרמב"ם בזורק אבן למרקוליס לבזותו לענין חיוב חטאת קאמרי לא לענין חיוב סקילה דבכה"ג מייירי הגמרא ומה שקשה גם בזה על דבריו יתבאר מתוך דברי התוספות שאכתוב לפנים (הגה"ה והריב"ש פתב שגראה לו לפרש לדעת הרמב"ם דפלוגמא דאב"י ורבא לאו במי שרואה צורה שאינה נעבדת והוא חושק בה ליפיה או שיירא ממנה שמא תרע לו ומתחיל עתה לעבדה באחת מד' עבודות דבהא לכולי עלמא פטור פינודלא קבלה עליה כאלוהי ואפילו לאב"י כדאמרינו בסוגיא אלא דחזא אנדרטא וסגיד לה אי קבלה עליה כאלוהי מזיד הוא ואי דלא קבלה עליה לאו פלום הוא אלא מאהבה ומיראה הניחא לאב"י כו' אלמא דלכולי עלמא אפילו בד' עבודות כגון השתתנה לאו פלום הוא אלא פלוגמיהו במי שעובד ע"ז

מאהבה ומיראה דומיא דהמן ובהא ס"ל לרבא דפטור פינון דלא קבלה עליה אפילו עבדה בד' עבודות פגון הפן שהיו משתתנים לו והשתתתנא היא מד' עבודות וה"ה אם היו עובדין אותה בעבודה אחרת מאהבה ומיראה וזה עובדה ג"כ באותה עבודה ומעשה אין קושיא מפעור ומרקוליס שהיתה עבודתם באותו בזוי והיתה ע"א גמורה שעובדיה היו עובדין אותה בקבלת אלהות אפילו אם היא עבודה בזויה חייב לרבא עכ"ל.

וכתב עוד וז"ל עוד אפשר לדחוק לדעת הרמב"ם דיותר יש לפטור עובד מאהבה ומיראה בלא קבלת אלהות משום דדמי לאנוס אע"פ שעבדה דרף עבודתה ממי שעובד ומכונן לבזות פינון שעובד ברצון כמה שדרף עבודתה באותו בזוי אלא שעובדיה חושבים שהע"א ההיא חושקת באותו בזוי וזה טועה בזה ומכונן לבזויה ולזה פתב הרב חייב ומביא קרפן על שגגתו ונהו ליה שאינו מזיד ושאינו בר סקילה וכרת וחיוב חטאת בשוגג עכ"ל.

וכתב עוד הריב"ש ומ"מ פבר הסכימו האחרונים שאין פירוש הרמב"ם מאהבה ומיראה נכון שאם עובדה מפני שחושב שיש בה פח להרע או להיטיב אע"פ שאין מקבלה כאלוה חייב ובהא לא הנה פטר רבא דרוב עובדי ע"א שבעולם פה הם שגם הם חושבים שיש אלוה למעלה מהם אלא שהם חושבים שיש פח להם להרע או להיטיב או שרצון הבורא בקף ומתוף פה עובדים אותה ועל זה הזהירה תורה כי פליג רבא פגון שהוא מודה שאין בה ממש אלא שמאהבת אדם או מיראתו הוא עובדה ולא מיראתו שפא יתרגנו דבהא לא הנה מחייב אב"י אלא מיראת אדם שיזיקוהו קאמר ובכה"ג אמר אב"י שהוא חייב שהרי הוא כאלו עובדה מרצונו ורבא אמר פטור דכל שאינו מודה בה שיש בה פח לעשות פלום ואינו עובדה מרצונו אלא מאהבת אדם או מיראתו פטור עכ"ל הריב"ש.

ורבינו משה מקוצי פתב בסמ"ג העובד ע"א מאהבה ומיראה פ"ה הרב רבי אליעזר ממיץ דמירי בע"א שלא נעשית מעולם ע"א אלא מאהבת אדם או מיראת אדם פגון אנדרטא של מלך וכגון הפן שמביאו בענין זה השמועה בפרק ד' מיתות וכן עיקר פנונתו של עובד ע"כ ונראה לי שהרמב"ם והרב רבי אליעזר ממיץ הוכרחו לפרש מה שפירשו מפח קושית התוספות שאכתוב לפנים בעזרת השם, וקשה לי על מה שפתב ריב"ש ולא מיראתו שפא יתרגנו דבהא לא הנה מחייב אב"י אלא מיראת אדם שיזיקוהו קאמר כו' הלא הפן נעבד מיראה שפא יתרגנו כפפירש במקרא כי כן צוה לו המלך וגומר ויאמרו עבדי המלך למרדכי מדוע אתה עובר את מצנת המלך ומי שעובר מצנת המלך אחת דתו להמית וא"כ דכונתיה איירי העובד ע"א מיראה פינון דאב"י מיתי סיוע לדבריו מהפן בפרק ארבע מיתות וכן נראה מדברי התוספות שאביא בסמוך דהעובד ע"א מיראה היינו שפא יתרגנו.

לכך נ"ל לפרש העובד ע"א מיראה היינו שפא יתרגנו ומה שהקשה ריב"ש דבהא לא הנה מחייב אב"י נ"ל דלא קשיא מידי משום שלא אמרו אנוס פטריה רתמנא אלא דוקא באנוס גמור שלא יוכל להמלט כלל פגון שעומד עליו ע"א אחד ואומר לו אני רוצה להרוג אותך אם לא תעבוד ע"א עכשיו בפני אב"י מי שעובד ע"א מיראה שפא יתרג כשינודע שלא עבד דומיא להמן אנוס כזה לא פטריה רתמנא פינון שאינו ודאי גמור שיהרג פי אולי יוכל לברוח או יוכל להמלט באיזה סיבה ומפני כך לא השתתנה מרדכי

להמן ולכן אמר אביי שהיה חייב שהיה הוא כאלו עובדה מרצונו כיון שאינו נדאי גמור
שיהרג אלא ששם יהרג ויכול להיות שלא יהרג כמו שקרה למרדכי ורבא אמר פטור
דכל שאינו מודה בה שיש בה פח לעשות פלוג ואלו עובדה מרצונו אלא מאהבת אדם
או מיראתו פטור וכו' נמי נתבטלו דברי הפסוק משנה שהבאתי לעיל.

פן נ"ל: אלא לרבא דאמר פטור. וא"ת והא אמר בפירק בן סורר ומורה דע"א וגלוי
ערויות ושפיכות דמים יהרג ואל יעבור א"כ אפילו לא מקבלה ליה באלוה חייב ואין
לומר דרבא לטעמיה דאמר במסכת ע"א בפירק רבי ישמעאל דאפילו בע"א בצנינעא וחי
בהם ולא שימות בהם והא דקאמר רבא בפ"ב דכתובות גבי עדים שאמרו להם חתמו
שקר כו' שאין לה דבר שעומד בפני פיקוח נפש אלא ע"א וגילוי ערויות ושפיכות דמים
הכי פירושו אפילו מאן דמחמיר לא מחמיר אלא בע"א וג"ע וש"ד דא"כ דטעמא דרבא
דפטר הוי משום הכי מאי מייתי אביי ראיה בפירק ארבע מיתות מפמה בריתות לימא
דאתיין כמ"ד בפירק בן סורר יהרג ואל יעבור דפלוגתא דתנאי היא.

כבר הקשו התוספות זאת הקושיא בפירק פלל גדול ותיבציה די"ל דסבר רבא דאפילו
למ"ד דחייב למסור את עצמו מ"מ אם לא מסר עצמו לא מחייב מיתה בב"ד וקשה
לרשב"א דאמר רבא במסכת ע"א הפל הנה בכלל לא תעבדום פשפרט לה הפתוב וחי
בהם יצא אונס משמע דלא מפיק אלא אונס מיתה אבל שאר אונסין הוו בכלל לא תעבדום
וחייב והא פטור אפילו מאהבה דליכא אונס מיתה.

וי"מ דהיא דאמר יהרג ואל יעבור היינו בסתם אע"ג דלא מקבלה עליה כאלוה אבל
הא במפרש דקעביד מאהבה ומיראה א"נ אפילו בסתם ובע"א שהפל אין עובדין אותה
אלא מאהבה ומיראה דומיא דהמן דמייתי עליה התם להם אי אתה משתחוה אבל אתה
משתחוה לאדם פמותה יכול אפילו נעבד פהמן ת"ל לא תעבדום ומההיא גופא יש לדקדק
דחייב אפילו לא קבלה עליה כאלוה דמשמע דאסר נעבד פהמן דומיא דאדם שפמותה
דשרי וחינו בלא קבלו עליו כאלוה.

ועוד דאמר בפירק ד' מיתות הפוער עצמו לפעור זו היא עבודתה אע"ג דקא מכונן לבזוייה
הזורק אבן למרקוליס זו היא עבודתו אע"ג דהוא מכונן למרגמיה אלמא דחייב אע"ג
שאינו מקבלו עליו כאלוה.

ומיהו יש לפרש אע"ג דקא מכונן לבזוייה מכונן לעובדה דרף בזוייה וברגימא זו והא
דלא דחי ראיות דאביי בעובד מאהבה ומיראה סתם משום דסתם עובד כמדעתו דמי.
וא"ת ולמאי דפטר רבא אמאי לא השתחוה מרדכי להמן וי"ל כדאמרין במדרש ששני
צלמים היו על לבו ועוד משום קדוש השם כדאשפחן בירושלמי במסכת שביעית בפ"ד
פגון פפוס ולוליניוס אחיו שנתנו להם מים בזוכית צבועה ולא קבלו מהם: ע"ב אלא
באומר מותר כו'.

מפאן קשה לי על מה שפרש"י לעיל בסוף המשנה אבל אומר מותר לגמרי דעוקר כל
הגוף לאו שוגג הוא אלא אנוס הוא ופטור כו' שהרי פאן מסיק הגמרא באר היטב שהוא
חייב באומר מותר לגמרי וכן מסיק הגמרא בהדיא בפירק ארבע מיתות בתרי דוכתי וכן
בפירק פלל גדול בדוכתי טובא וכי תימא דטעמיה דרש"י הוא משום דבפירק פלל גדול

איתמר רב ושמואל דאמרי תרנויהו אפילו תינוק שנשבה בין הע"א וגר שנתגייר לבין הע"א פהכיר ולבסוף שכח דמי ותיב ור"י ור"ל דאמרי תרנויהו דוקא הכיר ולבסוף שכח אבל תינוק שנשבה בין הע"א וגר שנתגייר לבין הע"א פטור ופרש"י ה"תם ונ"ל פטור דקסברי ר"י ור"ל אומר מותר אנוס הוא ולא שגגה היא עכ"ל ופסק רש"י כר"י ור"ל אם פן קשה טובא היאך פסק כר"י ור"ל שיהי שם בפרק כלל גדול פריה הגמרא מברייתא על ר"י ור"ל ומשני אמרי לה ר"י ור"ל אנו דאמרינו פמונבו וקא ודאי דלית הלכתא פמונבו אלא פרבנו דפליגי עליה וכו פסק הרמב"ם בהדיא שהוא חייב באומר מותר לגמרי ולא במקום אחד בלבד אלא בשני מקומות פסק פן הן הגה בפ"ב ובפ"ז מהלכות שגגות וכו פסק בהדיא הסמ"ג ושאר פוסקים המפורסמים וגם על מה שפרש"י דטעמיהו דר"י ור"ל דאמרי פטור משום דקסברי אומר מותר אנוס הוא ולא שגגה היא כתבו עליו התוספות ונ"ל ואין נראה דטעמיהו פמונבו וטעמא דמונבו מפרש לקמן דיליף מקרא וקא דאמר בפ"ב דמפות גבי גלות בשגגה פרט למזיד ומפרש אביי פרט לאומר מותר ופריה ליה רבא אומר מותר אנוס הוא לאו דוקא קאמר אנוס דבכל מקום מתייבין ליה אלא לגבי גלות דוקא ממעט אביי אומר מותר משום דטובא בשגגה פתיב ה"תם דהא בפרקין מתייבי אומר מותר בע"א ובחלב אע"ג דכתיב בהם בשגגה וכו' עכ"ל הרי אתה רואה מפורש שגם התוספות כתבו בפשיטות דהא בפרקין מתייבי אומר מותר בע"א ובחלב כו' ואי אפשר ששום אדם יחלוק עליו לכו לולא דמסתפינא מחבראי הייתי אומר שלא יצאו אלו דברים מפה קדוש רש"י אלא דברי תלמיד טועה הם.

פן נ"ל: דעד כאן לא בעא מיניה רבא מרב נחמן כו'. וא"ת אמאי לא מייתי מתני' דריש פרק כלל גדול דהשוכח עיקר שבת דאינו חייב אלא אחת ולא הוי פטור לגמרי.

וי"ל דניחא ליה לאתויי מרבא דמספקא ליה בהעלם זה וזה דדילמא אפילו תרתי מתייב דכי אוקי הכא באומר מותר היינו בנתעלמה היינו לפי שעה אבל לא שכח כל פה דכי מדכרי ליה מדכר דהיינו דומיא דהעלם זה וזה בידו דאם לא נודע לו מעולם איסור ע"א אינו ישראל כלל פיון שמודה בע"א דדוחק להעמיד בתינוק שנשבה בין הגוים אבל שכח עיקר שבת היינו פעין תינוק שנשבה בין הגוים פה כתבו התוספות בפרק כלל גדול: דינע דאסירא ע"א ונהי עבודות לא ידע דאסירן.

נראה לי שכל זה טעות הוא משום דתינוק שנשבה לבין הע"א לא נודע לו מעולם איסור ע"א כלל ונהי שגגת ע"א ושגגת עבודות פדמשמע מדברי התוספות שהבאתי בדבור שלפני זה וכן משמע בהדיא מדברי התוספות בפרק ד' מיתות גבי העלם זה וזה בידו כו' דמייתי האי תירוץ דרב פפא בלשון זה משפחת לה בתינוק שנשבה לבין הע"א אי נמי כו' וגם רש"י פי' בפרק כלל גדול ובפרק ארבע מיתות באומר מותר כגון תינוק שנשבה בין הגוים שלא ידע כלל איסור ע"א: סבר פי' אסירא השתחנה לע"א דכסף ונהב כו'.

תימה למה לא משני הכי בפ"ק דהוריות גבי הא דפריה תנו יש ע"א בתורה אבל השתחנה פטור ואמאי השתחנה הא פתיבא דכתיב לא תשתחנה לאל אחר וקא לא משני פדהתם דאמרי פי' אסירא השתחנה פדרפה אבל שלא פדרפה שריא ואי בעית אימא דאמרי השתחנה גופא פדרפה הוא דאסיר דאית בה פשוט ידים רגלים הא השתחנה דלית בה פישוט ידים ורגלים שריא: דהא יש בתו מאנוסתו דלא קתני לה.

תִּימָה לְמָה אָמַר בְּתוֹ מְאֻנוּסָתוֹ הֲלֹא גַם בְּתוֹ מְנֻשׂוֹאתוֹ לֹא קִתְּנִי לָהּ. וְנִרְאָה לִי דְבַתּוֹ מְנֻשׂוֹאתוֹ קִתְּנִי לָהּ מִדְּקִתְּנִי הִבָּא עַל אִשָּׁה וּבִתָּה מִשְׁמַע בֵּין שְׁהֵבַת מְמַנּוּ בֵּין מְאִישׁ אַחֵר וּבִקְחֵי מִתְּנִישֵׁב שְׁפִיר הָא דְקִאֲמְרִי בְּרִישׁ פְּרָק הַנְּשַׁרְפִּים בְּתוֹ מְאֻנוּסָתוֹ מְנִינִן וְלֹא אָמְרוּ סִתְּם בְּתוֹ מְנִינִן מִשׁוּם דְּבַתּוֹ מְנֻשׂוֹאתוֹ מְעֻרוֹת אִשָּׁה וּבִתָּה נִפְקָא אַבְל בְּתוֹ מְאֻנוּסָתוֹ לֹא מִשְׁתַּמַּע מִקְרָא דְעֵרְנַת אִשָּׁה וּבִתָּה דְהֵיא בְּנֻשׂוֹאָה דְּנֻקָא קְמִינִי כַּמְפֻרְשׁ בְּפִרְק נֻשְׂאִין עַל הָאֻנוּסָה וְכֵן פֻּרְשׁ"י לְקַמֵּן בְּפִרְקִין וּבְסוּף פ"ק דְּחֻגִיגָה גְּבִי לְבַתּוֹ מְאֻנוּסָתוֹ דְּלֹא כְּתִיבָא וְנ"ל לְבַתּוֹ מְאֻנוּסָתוֹ דְּלֹא כְּתִיבָא דְּאֵלוּ בְּתוֹ מְאֻשְׁתּוֹ כְּתִיבָא עֵרְנַת אִשָּׁה וּבִתָּה וְגו' מִשְׁמַע בֵּין שְׁהֵבַת מְמַנּוּ בֵּין מְאִישׁ אַחֵר כּו' וְלָכֵן נ"ל דְּלֹא גְּרָסִינּוּ וְהֵאִיפָא בַּת אִשְׁתּוֹ כַּמָּה שְׁנַמְצָא כְּתוּב בַּגְמ' שְׁבִידִינוּ שְׁהָרִי בַּת אִשְׁתּוֹ הֵינּוּ הִבָּא עַל אִשָּׁה וּבִתָּה דְּמִתְּנִי'.

כֵּן נ"ל: הַמְעַלָּה אַבְרִי פְּנִים בְּחוּץ. פִּירוּשׁ שְׁחוּטֵי פְּנִים שְׁהִי עוֹמְדִים לְהַקְטִירָם בְּפְנִים וְהַעֲלֵן בְּחוּץ חֵיִיב כְּדִכְתִּיב בְּהַעֲלָאָה וְאֵל פְּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יִבְיָאוּ בְּרֵאוּיִין לְהִבְיָאוּ לְפָנִים וְלִהְעֲלוֹתוֹן הַפְּתוּב מְדַבֵּר.

אַבְרִי חוּץ שְׁחוּטֵי חוּץ שְׁעוֹמְדִים לְיִקְטֵר בְּחוּץ וְלֹא בְּפְנִים רִש"י בְּפִרְק הַשְּׁוֹחֵט וּמְעַלָּה: שְׁבַת וּע"א תָּנָא יְתֵהוֹן אַבִּינְפִּיהוֹן, בְּזִבְחִים פִּרְק הַשְּׁוֹחֵט וּמְעַלָּה הַקְּשׁוֹ הַתּוֹסְפוֹת הִיכִי קִאֲמַר הִכָּא גְּבִי ע"א דְּקִתְּנִי יְתֵהוֹן בִּינְכִיחוֹן הָא לִיכָא לְמִשְׁמַע מִמִּתְּנִיתִין דַּע"א אֶחָד הָעוֹבֵד וְאֶחָד הַמְּזַבֵּחַ כּו' אֵלָא חֵיִיב חֲטָאת אֶהְיֶה עֲבוּדוֹת אַבְל חִילּוּק חֲטָאוֹת לֹא שְׁמַעִינּוּ מִיָּה עכ"ל.

וְעַמְדוֹ בְּתִימָה וְלִי נִרְאָה דְּלֹא קִשָּׁה מִיָּדִי מְפִי דְּלֹא אִינְצֻרִיף לְאַשְׁמוּעִינּוּ בְּמִשְׁנָה חִילּוּק חֲטָאוֹת אֶהְיֶה עֲבוּדוֹת דְּפִשׁוּט הוּא כְּדִאִיתָא בְּהִדְיָא בְּפִרְק ד' מִיתוֹת תְּנִי רַבִּי זְכַאי קִמְיָה דְּרַבִּי יוֹחָנָן זַבַּח וּקְטִיר וְנִיֻּסָּף וְהַשְׁתַּחֲוָה בְּהַעֲלָם אֶחָד אִינוּ חֵיִיב אֵלָא אַחַת אָמַר לִיָּה פּוּק תְּנִי לְבָרָא וּמְסִיק שָׁם הַגְּמָרָא דְּלִהִיכִי קִאֲמַר לִיָּה פּוּק תְּנִי לְבָרָא מִשׁוּם דַּכ"ע ס"ל הַשְׁתַּחֲוָה לְחֻלְק יִצְאָת וְעִ"ל דְּגְבִי ע"א מִיָּהָ תָּנָא חֲשַׁבּוֹן חֵיִיבָא חֲטָאוֹת כִּי עֵבִיד כָּל אֶחָד בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ לְאַפּוּקִי גְּבִי הַעֲלָאָה לֹא אֲשַׁכְּחֵן בֵּיהּ מְקוּם דְּלִיתְנִי בְּמִשְׁנָה שְׁיָהָא חֵיִיב כָּלֵל אֶהְעֲלָאָה אַבְרִי חוּץ בְּחוּץ אֶפִּילוּ כִּי עֵבִיד לָהּ בְּפִנֵּי עֲצָמָה.

וְעוֹד הַקְּשׁוֹ הַתּוֹסְפוֹת שָׁם עַל הָא דְּהַעֲלָה הַגְּמָרָא הֵתֵם קוֹנְשִׂיא זֹו דְּרַב בִּיבִי בְּקִשְׂיָא לְמָה לֹא מְשַׁנֵּי דְּמִשְׁנַתְּנוּ דְּכָרִיתוֹת כְּרַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי דְּפִטְר מְוִקְטְרִי חוּץ וְעַמְדוֹ בְּתִימָה. וְלִי נִרְאָה דְּגַם זֶה לֹא קִשָּׁה מִיָּדִי מְפִי דְּאִי אֶפְשָׁר לְאוּקְמָא הַמְּשַׁנָּה דְּהִכָּא כְּרַבִּי יוֹסִי מְדַסְתֵּם וְתָנָא הַשְּׁוֹחֵט וּמְעַלָּה בְּחוּץ כְּדָבְרִי ת"ק דְּפִרְק הַשְּׁוֹחֵט וּמְעַלָּה דְּאֵם אִיתָא שְׁפִירוּשׁוֹ הַשְּׁוֹחֵט וּמְעַלָּה מְוִקְטְרִי פְּנִים דְּנֻקָא לֹא הֵוִי לִיָּה לְסִתְּוֹם אֵלָא לְפֻרְשׁ: מְאִי הָאִי אוֹב וְיִדְעוּנִי.

פֻּרְשׁ"י לָאוּ אֶחָד דְּכְתִיב לֹא יִמְצָא בְּהּ וְגו' וְשׂוֹאֵל אוֹב וְיִדְעוּנִי. לְפִי דַּעֲתִי לֹא יִצְאוּ דְּבָרִים אֵלוּ מִפֶּה קְדוּשׁ רִש"י אֵלָא דְּבָרִי תְּלִמִיד טוֹעָה הֵם אַע"ג שְׁנַמְצָא כְּתוּב זֶה בְּפֻרְשׁ"י גַם כֵּן בְּפִרְק ד' מִיתוֹת בְּמִשְׁנָה בַּעַל אוֹב זֶה פִּיתוּם הַמְּדַבֵּר מִשְׁחִיו כּו' וְהִבְיָאוּ הַתּוֹסְפוֹת וְהִסְמִ"ג בְּשִׁמּוֹ וְהַשִּׁיגוּ עֲלָיו שְׂאִי אֶפְשָׁר לְפֻרְשׁ כֵּן אֵלָא לְהַפֵּךְ דְּאֻזְהָרָה דְּבַעַל אוֹב וְיִדְעוּנִי גּוֹפִיָּהּוּ מְאֵל תְּפָנוּ אֵל הָאוֹבּוֹת וְגו' וְאֻזְהָרָה לְנֻשְׂאָל מְלֵא יִמְצָא בְּהּ וְגו' וְשׂוֹאֵל אוֹב וְיִדְעוּנִי דְּאִי תִימָא דְּאֻזְהָרָה לְנֻשְׂאָל מְאֵל תְּפָנוּ אֵל הָאוֹבּוֹת א"כ יְהֵא בּוֹ כְּרַת דְּכְתִיב וְהַנְּפֵשׁ אֲשֶׁר תִּפְנֶה אֵל הָאוֹבּוֹת וְהִכְרַתִּי אוֹתוֹ וְלָמָּה תִּנּוּ בְּפִרְק ד' מִיתוֹת שְׁהַנְּשְׂאָל בְּהֵם בְּאֻזְהָרָה בְּלַבַּד.

מ"מ אומר אני שלא אמר רש"י זה מעולם משני טעמים חדא דכאן מוכח בהקדא מיניה וביה דשבוש גדול הוא מדפירש ובגין קרפן נינהו דכתיב בהו פרת והנפיש אשר תפנה אל האובות ואם איתא דאזקרת בעל אוב וידעוני גופייהו מלא ימצא בה וגו' כדפירש בתחלת דבריו ממילא צריף אתה לומר בהקרח דאל תפנו אל האובות אינו אזקרה לבעל אוב וידעוני גופייהו כי אם לנשא אל בהם א"כ היאך פירש דכתיב בבעל אוב וידעוני גופייהו והנפיש אשר תפנה אל האובות דהא נדאי איף שיתפרש אל תפנו אל האובות יתפרש נמי והנפיש אשר תפנה אל האובות.

ועוד דהא רש"י גופיה פירש בהקדא דאזקרה דבעל אוב וידעוני גופייהו מאל תפנו אל האובות ולא במקום אחד בלבד אלא בשלשה מקומות פירש כן. חדא לעיל במשנתנו.

תניינא בחומש בפרשת קדושים ונ"ל אל תפנו אל האובות אזקרה לבעל אוב וידעוני ע"כ. תלימאי בפרק ד' מיתות גבי רבי יוחנן אמר הואיל ושניהן בלאו אחד נאמרו ונ"ל הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו בלאו דאל תפנו אל האובות ואל הידעונים עד כאן אלא נדאי דברי תלמיד טועה הם.

כן נראה לי: דתני גבי סנהדרין בעל אוב וידעוני כו'. נראה דמלת סנהדרין ט"ס הוא וצריף להיות הנסקלין: הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו.

בפרק ד' מיתות פרש"י הא דלא נקט הואיל ושניהם בכרת אחד נאמרו משום דחלוק חטאות אינו תלוי בחלוק פרישות דהא מפטם שמן המשחה וסוף משמן המשחה משום דאיכא שני לאוין על בשר אדם לא יסוף ובמתנתו לא תעשו כמנהו אע"ג דאין בשניהם אלא פרת אחד כדכתיב איש אשר ירקח כמנהו ואשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו אמרינו לעיל דכי עביד להו בשוגג בהדדי מחייב על כל אחת ואחת שהלאוין מחלקין לחטאות כדכתיב אשר לא תעשינה דהיינו דברים שהן בלא תעשה וסמיך ליה או הודע אליו אלמא חטאות אלאוין קיימי ע"כ.

ופירשו התוספות ה"מ אע"ג דבסוף פ' פלל גדול דריש ריש לקיש בשגגה עד שישגגו בלאו שבה ורבי יוחנן ס"ל שגג בכרת אעפ"י שהזיד בלאו מ"מ בלאוין תליא מלתא כיון דאשכחן מפטם וסוף דאיכא ב' לאוין וכרת אחד מסתברא דלקף פתובים ב' לאוין כדי לחייבו ב' חטאות: קסבר מאן תנא פרישות ר"ע היא.

וא"ת היאך אפשר לומר דרבי יוחנן קסבר מאן תנא פרישות ר"ע היא וקלא רבי יוחנן גופיה אמר בפרק הקומץ רבה כל המניח תפלין אחר שקיעת החמה עובר בלאו דתניא ושמת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה ולא לילות כו' וכדרבי אבין דאמר כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה ושם בברייתא הנזכרת קתני ר"ע אומר לא נאמר חוקה זו אלא לענין פסח בלבד א"כ משנתנו דקתני הפסח והמילה מצות עשה על פרוץ דלא כר"ע דאי ר"ע כיון דמוקי לה בפסח לאו נמי איכא לרבי יוחנן דאמר השמר דעשה נמי לאו וי"ל דוקא לענין הנחת תפלין בלילה קאמר רבי יוחנן דלאו הוא משום דהנה כמו השמר בנגע צרעת דחשיב ליה לאובפרק אם לא הביא אע"ג דכתיב לשמור ולעשות משום דפירושו לאו הוא השמר שלא תקוץ הוא וה"נ גבי הנחת תפלין בלילה משום דפירושו לאו הוא השמר שלא תניח תפלין בלילה אבל לענין עשיית הפסח

מוֹדָה רַבִּי יוֹחָנָן דְּהוּי עֲשֵׂה מְשׁוּם דְּהוּי קוּם עֲשֵׂה וְלִכְּן שְׁפִיר אֲתֵיָא מְשַׁנְתָּנוּ כַּר"ע אֲפִילּוּ לְרַבִּי יוֹחָנָן כִּפֵּי לְמַדְתֵּי מַדְבְּרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּפֶרֶק הַמוֹצֵא תְּפִלִּין.

אִךְ קָשָׁה בְּעֵינַי עַל דְּבַרְהֶם דַּא"כ מַאי זְנוּחָא דַּגְמ' הֵתָם בְּפֶרֶק הַמוֹצֵא תְּפִלִּין לְאוּקְמָא מְשַׁנְתָּנוּ דְּקַתְנֵי הַפְּסֹחַ וְהַמִּילָה מְצַנֵּת עֲשֵׂה כַּר"ע מִפְּחַ דְּסַבְרַהּ הַשְּׁמַר דְּעֲשֵׂה עֲשֵׂה הֲלֵא אֲפִילּוּ אִי תִימָא דְּסַבְרַהּ ר"ע הַשְּׁמַר דְּעֲשֵׂה נְמִי לֹא אִפ"ה שְׁפִיר מִיתּוּקְמָא מְשַׁנְתָּנוּ כַּר"ע מִפְּחַ חִילּוּק זֶה שְׁחִילְקוּ הַתּוֹסְפוֹת וְצָרִיךְ עֵיוֹן: מִיתִיבֵי בַע"א אִינוּ חֲזִיב סְקִילָה אֲלֵא עַל דְּבַר כו'.

נִרְאָה לִי דְמַלְת סְקִילָה טְעוּת סוֹפֵר הוּא דְּבַפֶּרֶק אַרְבַּע מִיתוֹת גַּבִּי פִּינּוּן שְׁאָמַר לוֹ אֵלֵי אַתָּה חֲזִיב לְמַאי אִי לְקַטְלָא מִתְּנִיתִין הִיא אֲלֵא לְקַרְבָּן כו' מוֹכַח בְּהִדְיָא דְהוּא בְּרִייתָא אֲיִירִי דְנוֹקָא לְעַנְנֵי חַיִּיב חֲטָאֵת אַבָּל לְעַנְנֵי חַיִּיב סְקִילָה לֹא בְּעֵינֵי דְבַר שֵׁישׁ בּוּ מְעֲשֵׂה אֲלֵא אֲפִילּוּ הַמְקַבֵּל ע"א עָלָיו לְאַלוּתָהּ חֲזִיב סְקִילָה וְכַדְתָּנוּ הֵתָם בְּהִדְיָא בְּמִשְׁנָה דְּיוֹק וְתִשְׁפַּח: וְאָמַר רִישׁ לְקִישׁ הָא מַנִּי ר"ע הִיא.

וּא"ת הָא לֹא מְחֲזִיב ר"ע בְּמַגְדָּף אֲלֵא מְשׁוּם דְּכַתִּיב בֵּיהּ פֶּרֶת בְּמַקּוּם קַרְבָּן כְּדַאיִתָּא לְקַמּוֹ וּא"כ בְּהַשְׁתַּחֲוָּא דְלֹא פְתִיב בֵּיהּ פֶּרֶת בְּמַקּוּם קַרְבָּן לִיפְטֵר וְכֵן יְדַעוּנֵי אֲלֵיבָא דְרַבִּי יוֹחָנָן לַר"ע אֲמַאי חֲזִיב הָא לֹא פְתִיב בֵּיהּ פֶּרֶת בְּמַקּוּם קַרְבָּן.

כְּפָר תִּירְצוּ הַתּוֹסְפוֹת זֹאת הַקּוּשְׁיָא בְּפֶרֶק ד' מִיתוֹת דִּי"ל דַּר"ע אֲלֵיבָא דְדְבַרְהֶם דְּרַבָּנּוּן קָאָמַר לְהוּ לְדִידִי לֹא בְּעֵינֵי מְעֲשֵׂה לְדִידְכוּ אוֹדוּ לִי מִיֵּהַת בְּמַגְדָּף דְּכַתִּיב בֵּיהּ פֶּרֶת בְּמַקּוּם קַרְבָּן אִי נְמִי פִּינּוּ דְחֲזִיב רַחֲמָנָא בְּמַגְדָּף ש"מ דְּבָכַל זְנוּכְתִין לֹא בְּעֵינֵי מְעֲשֵׂה לְעַנְנֵי קַרְבָּן כְּלָל דְּעַקִּימַת שְׁפִתֵּי לְרַבִּי יוֹחָנָן אֲלֵיבָא דַּר"ע לֹא חֲשִׁיב מְעֲשֵׂה הוּאִיל וְיִשְׁנּוּ בְּלֵב כְּדִלְקַמּוֹ וְלִרִישׁ לְקִישׁ אֲלֵיבָא דְרַבִּי עַקִּיבָא מְחֲזִיב אִךְ עַל פִּי דְלִית בֵּיהּ מְעֲשֵׂה רַבָּא אֲלֵא זוּטָא: חֲדָא מִתְרַתִּי קַתְנֵי.

בְּפֶרֶק אַרְבַּע מִיתוֹת מִיֵּיתִי כָּל הַסּוּגְיָא דְהֵכָא וּמְדַלַּג תִּירוּץ זֶה וּמְשַׁנֵּי אָמַר עוֹלָא כו' וְכַתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת הֵתָם דְּדַרְךְ הַגְּמָרָא בְּכַמָּה מְקוּמוֹת כֵּן כְּדַאֲשַׁכְּחוּ בְּפֶרֶק קַמָּא דְחוֹלִין יְדוּ הַיְמִנִית מְדַרְבָּה בַּר בַּר חֲנָה נְפָקָא וּמְשַׁנֵּי כְּהוֹנָה בְּעֵינֵי אַצְבַּע וּבְסוּף פ' הַתּוֹדָה מְשַׁנֵּי כְּדִי נְסָבָא וּבְסוּף פ' דָּם הַחֲטָאֵת מְשַׁנֵּי הַנֶּהָ שְׁנֵי שְׁנֵי: וְאֲפִילּוּ חוֹבֵר נְחֻשִׁים וְעַקְרָבִים.

פִּי לְגִירוּתָן זֶה בְּזָה אוֹ לְמַקּוּם מְדַבֵּר שְׁלֵא מְצָאוּ בִישׁוּב וְיִזְיָקוּ רַש"י בְּפֶרֶק אַרְבַּע מִיתוֹת: דָּף ד' הוּאִיל וְיִשְׁנּוּ בְּלֵב. בְּפֶרֶק אַרְבַּע מִיתוֹת פִּרְש"י הוּאִיל וְיִשְׁנּוּ בְּלֵב עֵינֵי חַיִּיב הַבָּא עָלָיו תְּלוּי בְּלֵב שְׁמַתְפוּנֵי לְבָרַךְ אֵת הַשֵּׁם שְׁאֲפִילּוּ מְבָרַךְ אֵת הַשֵּׁם כָּל הַיּוֹם וְאִין בְּלָבוּ כְּלָפִי מְעַלָּה אֲלֵא שְׁהַעֲלָה אֵת הַשֵּׁם לְדַבֵּר אַחַר וּמְכַנְּהוּ בְּשֵׁם הַמִּיּוֹחֵד וּמְקַלְלוּ אִינוּ מִתְחַזִּיב וְהַקְּשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת עַל פִּירוּשׁוֹ דְהָא הַשְׁתַּחֲוָּא נְמִי יִשְׁנָה בְּלֵב כְּדַאֲמַרִּינוּ גַּבִּי אַנְדְּרִטָא אִי לֹא קַבְּלָה עָלָיו כְּאַלוּתָהּ לֹא כְלוּם הוּא וּפִירוּשׁוֹ אַחַר מְדַכְתִּיב גַּבִּי נִינּוּה מִמֶּךָ יֵצֵא חוֹשֵׁב עַל ה' רַעַה דְהֵינּוּ רַבְּשֶׁקָה שְׁגִידָף שְׁהִיָּה שְׁלוּחוֹ שֶׁל סַנְחַרִּיב מְלָךְ אֲשׁוּר וְנִינּוּה בְּאַרְץ אֲשׁוּר וְתֵלָא הַכְּתוּב בְּמַחֲשָׁבָה.

וּלְפִי מַאי דְפִירְשְׁתִּי לְעִיל דְּבַסְתָּם ע"א מֵאַהֲבָה וּמִיִּרְאָה חֲזִיב נִיחָא דְאִין תְּלוּיָה בְּלֵב. וּקְצַת קָשָׁה בְּעֵינַי הִיאָא אֲפִשֵׁר לֹאמַר דְּעֵינֵי לְאוּקְמָא אִסְרוּרָא תְּלוּי בְּלֵב שְׁהִירֵי בְּפֶרֶק ד' מִיתוֹת תָּנוּ הַמְגַדָּף אִינוּ חֲזִיב עַד שְׁיִפְרֹשׁ הַשֵּׁם וְיִלְיָף לָהּ מְקַרָּא וְנוֹקֵב שֵׁם וְגו' וְאֲפִילּוּ מְבָרַךְ אֵת הַשֵּׁם כָּל

היום בלבד ולא הוציא שם מפיו פטור אלקמא דעיקר איסורו אינו תלוי בלב: אבל בעלת אוב הוי מעשה.

שבויש הוא וצריף להגיה אבל בעלמא הוי מעשה ועל זה מתיב רבי זירא להוכיח דאפילו בעלמא לא הוי מעשה אע"ג דלא ישנו בלב כגון עדים זוממין: יצאו עדים זוממין שאין בו מעשה.

וא"ת למה לי למעוטי עדים זוממין מקרבן הא אפילו בשוגג מיקטלי דלא בעי התראה. כבר תירצו התוספות זאת הקושיא בפרק ד' מיתות דיש לומר דמשפחת לה שהוזמו קודם גמר דין דאין נהרגין עד שיגמר הדין אי נמי כגון שחזרו בהן מעצמן ואמרין מבדיו אנחנו: שאני עדים זוממין הואיל וישנו בראיה.

הקשו התוספות בפרק ד' מיתות על הסוגיא דהכא מאי משני מפל הני דתני בתורת פהנים בהדי עדים זוממין דממעט מןעשה מקלל אביו ואמו ומסית ומדיח ונביא השקר דהתם אינו לא בלב ולא בראיה אלקמא דאפילו בעלמא לא הנה מעשה אע"ג דלא ישנו בלב ולא תירצו פלוג וברק השוכר את הפועלים תירצו דהכא אסוגיא דפ' ד' מיתות סמיה דגרסינן התם שאני מגדף הואיל וישנו בקול וקול לרבי יוחנן לאו מעשה הוא והא אתמר חסמה בקול והנהיגה בקול רבי יוחנן אמר חייב ור"ל אמר פטור ר"י אמר חייב עקימת פיו הוי מעשה ור"ל אמר פטור עקימת פיו לא הוי מעשה אלא אמר רבא שאני עדים זוממין הואיל וישנו בראיה ובעל פה איהו לפרש דלא קאמר רבי יוחנן דעקימת פיו הוי מעשה אלא דוקא גבי חסמה בקול משום דבדיבוריה קעביד מעשה דעל ידי שגוער בה היא מונעת מלאכול והולכת דאל"כ קשה הא בפ"ג דשבועות א"ר יוחנן אומר הנה רבי יהודה משום רבי יוסי הגלילי כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע ומימר ומקלל חבירו בשם ונהלא רבי יוחנן גופיה קאמר גבי חסמה בקול דעקימת שפתיו הוי מעשה א"כ נשבע ומימר ומקלל חבירו בשם אמאי מחשב אותם ללאו שאין בו מעשה אלא על פה דפירשתי דלא קאמרי ר"י כו' וכדאמרין בריש תמורה מההיא דחוץ מנשבע ומימר ומקלל חבירו א"ל ר"י לתנא לא תיתני מימר דבדיבוריה קא עביד מעשה אבל היכא דבדיבוריה לא קעביד מעשה לא הנה עקימת שפתיו מעשה ולהכי פריף התם רבי יוחנן לריש לקיש ממומר דחשיב מעשה משום דבדיבוריה קעביד מעשה אבל נשבע לא עביד דבדיבוריה מעשה כדמוקי לה התם באכלתי ולא אכלתי והשתא היכי פריף בפרק ארבע מיתות מחסמה בקול אמגדף דלא עביד מעשה דבדיבוריה.

וי"ל דלא אמגדף פריף אלא דוקא אעדים זוממין פריף דבההוא שינויא דמשני שאני מגדף הואיל וישנו בקול קאי נמי אעדים זוממין ועלייהו פריף וקול לר"י לאו מעשה הוא דבדיבוריהו אתעביד מעשה שמתחייב הנדון על פיהם ומשני שאני עדים זוממין הואיל וישנו בראיה אבל מגדף הוי טעמא דלא חשיב מעשה הואיל וישנו בקול דלא עביד דבדיבוריה מעשה ואין צריף תו לטעמא שכן ישנו בלב והיינו טעמא נמי דמסית ומדיח ומקלל אביו דממעט להו בת"כ מןעשה דהתם אינו לא בלב ולא בראיה אלא על פה דישנו בקול.

ואע"ג דבפ"ק דכריתות לא קאמר טעמא דמגדף דישנו בקול אלא קאמר מגדף ישנו בלב ועדים זוממין ישנו בראיה אסוגיא דסנהדרין סמיה ובקוונטרס גריס שאני עדים זוממין

הואיל ויִשְׁנֶן בְּקוֹל וְלֹא גָרַס שְׁאֵנֵי מְגִדָּף מִשׁוּם דָּאֵי הִדְר בֵּיהּ מְטַעְמָא קַמָּא דְהוּאִיל וְיִשְׁנֶן בְּלֵב אִם כֵּן לְפִי הַמְּסַקְנָא דְסִתְר טַעְמָא דְהוּאִיל וְיִשְׁנֶן בְּקוֹל הֵנָּה לִיהּ לְמִיָּהֲדֵר לְטַעְמָא קַמָּא וְלְמִיָּמֵר שְׁאֵנֵי מְגִדָּף הוּאִיל וְיִשְׁנֶן בְּלֵב וְאִין גְּרָאָה דְלְמִסְקָנָא נְמִי לֹא סִתְר טַעְמָא דְהוּאִיל וְיִשְׁנֶן בְּקוֹל לְעֵנִן מְגִדָּף וּמְסִית וּמְדִיחַ כְּדִפְרִישִׁית דְּבְדִיבּוֹרִיָּהּ לֹא אֲתַעְבִּיד מַעֲשָׂה עַכ"ל הַתּוֹסְפוֹת.

ואע"ג דְאִמְרִינֵן בְּעֵלְמָא הַזְמָה בְּהַגְדָּה תְּלִיא מ"מ שְׁפִיר קְאָמֵר הוּאִיל וְיִשְׁנֶן בְּרָאָה דְעֵיקָר עֲדוּתָן בְּרָאָתִי הָעֵינִן שְׁמַעֲיִדִין מַה שְּׂרָאוּ וְרָאָה לִית בָּהּ מַעֲשָׂה: וּרְבִנֵּן סְבָרֵי אִין לֹקִין עַל לָאו שְׁבַכְלָלוֹת.

מִפְּאֵן קָשָׁה לִי עַל לִישְׁנָא בְּתָרָא בְּסוּף פְּרָק כָּל שְׁעָה וּבְפֶרֶק כָּל הַמְּנַחֲוֹת בְּאוֹת מְצָה דְקְאָמֵר אֲפִילוּ חֲדָא נְמִי לֹא לְקִי עַל לָאו שְׁבַכְלָלוֹת כִּינֵן דְלֹא מְיַחֵד לְאוּזָה בְּלָאו דְחִסְמִיָּה דְהָא הֵכָא בְּהִדְיָא אִמְרוּ רְבִנֵּן דְחֲדָא מִיָּהָ לְקִי.

וְנִרְאָה לִי דְמִפְּאֵן יֵצֵא לוֹ לְהֶרְמַב"ם ו"ל שְׁפִסְק בְּפֶרֶק י"ח מֵהִלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין וּבְפֶרֶק ח' מֵהִלְכוֹת קֶרְבֵן פֶּסַח כְּלִישְׁנָא קַמָּא דְקְאָמֵר תְּרַמִּי הוּא דְלֹא לְקִי חֲדָא מִיָּהָ לְקִי. וְאֲפִשְׁר דְלָזָה נְתַפְנוּן רַש"י בְּאִמְרוּ וּרְבִנֵּן סְבָרֵי אִין לֹקִין וְאִי תְקַשִּׁי אֲפִילוּ חֲדָא מִיָּהָ לְקִי אֲלֵא שְׁהִלְשׁוֹן קְטוּעַ וְאִין זֶה אֲלֵא טְעוֹת דְלוּג סוּפְרִים וְצ"ע וַא"ת וּמַה בֵּין זֶה וְחֲרָצֵן נָא וּמְבִנְשֵׁל רַחֲמִים וְרִכָּב שְׂאוֹר וּדְבִשׁ אֲלִמְנַהֲגְרוּשָׁה חֲלָלָה זִוְנָה דְלֹא מְקַרִי לָאו שְׁבַכְלָלוֹת כִּינֵן שְׂאִיִסוּרֵן מְפִוּרְשִׁים וּכְתוּבִים בְּהִדְיָא בְּפִסּוּק קְאִי הִלָּאו עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד עַל זֶה וְעַל חֲרָצֵן אַע"ג דְתַרְנִיָּהּ בְּחֵד לָאו כְּתִיבִי וְכֵן כֵּן לְקִי וְאִלוּ חֲלָב שׂוֹר וְכֶשֶׁב וְעַז מְקַרִי לָאו שְׁבַכְלָלוֹת וְאִינוּ חֲזִיב אֲלֵא אַחַת וְכֵן לְחֵם וְקִלִי וְכַרְמֶל וְכֵן כָּל מַעֲשֵׂר דְגֵן תִּירוּשׁ וְיִצְהָר דְלֹא לְקִי אֲלֵא חֵד אִי לָאו מִשׁוּם תְּתוּרָא כְּדִאִמְרִינֵן בְּסִמּוּף וּמֵאִי שְׁנָא שְׁהִרֵי הָאִיִסוּרִין ג"כ מְפִוּרְשִׁים כְּתוּבִים בְּהִדְיָא בְּפִסּוּק וְלֹא דְמִי לְהָא דְאִמְרִינֵן בְּסוּף גִּיד הַנְּשָׂה גְבִי בְּשֵׁר מִן הַחֲזִי וּבְשֵׁר מִן הַטְּרַפָּה דְלֹא מִיָּחִיבִיב אֲלֵא חֲדָא מִשׁוּם דְמַחֵד לָאו נְפָקִי דְהֵתֵם שְׁאֵנֵי דְבְשֵׁר מִן הַחֲזִי וּמִן הַטְּרַפָּה אֵינֵם מְפִוּרְשִׁים בְּפִסּוּק בְּהִדְיָא דְנִיָּמָא לֹא תֹאכְלוּ קְאִי אֲכַל חֵד וְחֵד כְּבָר תִּיָּרְצוּ הַתּוֹסְפוֹת זֹאת הַקְּוִשָׁא בְּפֶרֶק הַמְּקַבֵּל וּבְפֶרֶק כָּל הַמְּנַחֲוֹת בְּאוֹת מְצָה דְזֶה וְחֲרָצֵן שְׁנֵי שְׁמוֹת גִּינְהוּ וְכֵן שְׂאוֹר וּדְבִשׁ וְכֵן כֵּן לְקִי אֲתוּ לְאִתְרוּיָי בְּהֵן צְרִיף לְהַזְכִּיר כָּל אֶחָד בְּשֵׁמוֹ אֲבָל חֲלָב שׂוֹר וְכֶשֶׁב וְעַז שֵׁם חֲלָב הוּא וְכֵן לְחֵם קִלִי וְכַרְמֶל שֵׁם חֲדָשׁ אֶחָד הוּא וְכֵן שֵׁם מַעֲשֵׂר אֶחָד הוּא וּמְדַבְרֵי רַש"י בְּפֶרֶק כָּל הַמְּנַחֲוֹת מְשַׁמַּע דְלֹא מְקַרִי לָאו שְׁבַכְלָלוֹת בְּכָל הַתּוּרָה כֵּן אֲלֵא דְוָקָא בְּמִקּוּם דְכְּתִיב כָּל דְאִתָּא לְרַבּוֹת כָּל דְבָר כְּגוֹן כָּל שְׂאוֹר וְכָל דְבִשׁ וְגו' וְכֵן מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֵּן הַיָּיִן אֲבָל מִשׁוּם דְכְּתִיבִי בְּאִתְרוּהָ אַחַת לֹא מִיָּקַרִי לָאו שְׁבַכְלָלוֹת מִשׁוּם דְלָאו אֲכַל חֵד קְמַהֲדֵר וְנִסְתִּיעַ מִמְּסַכַּת נְזִיר גְבִי מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֵּן הַיָּיִן.

וְקָשָׁה לִי עַל דְבָרֵי דְהָא לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם אִקְרִי לָאו שְׁבַכְלָלוֹת כְּדִאִתָּא בְּפֶרֶק ד' מִיתוֹת וְרַבִּים אֲחֵרִים אַע"ג דְלֹא כְּתִיב בְּהוּ כָּל וְיִישׁ לְהֶרְמַב"ם וְלְהֶרְמַב"ן שְׁיִטָּה אַחֲרֵת כְּעֵנִן לָאו שְׁבַכְלָלוֹת וְהַרוּצָה לְעִמּוּד עַל עֵיקְרוֹן שֶׁל דְבָרִים יַעֲיִין בְּסִפְר הַמְּצוֹת שֶׁל הֶרְמַב"ם בְּשׁוֹרֵשׁ תְּשִׁיעִי וּבְהַשְׁגוּתוֹ שֶׁל הֶרְמַב"ן אֲזַ תְּבִין יִרְאֵת ה' וְדַעַת קְדוּשִׁים תְּמַצָּא: אֲבָל דְחִיָּה שְׂרִי צְרִיף לְנִקְרַר כָּל מִינֵי חֲזִיֹת צְבִי וְאִיל כְּמוֹ שׂוֹר כְּשֶׁב וְעַז וְכָל חֲלָבוֹ אֲסוּר

אף חלב הקרב על גבי המזבח דהיינו חלב המכסה את הקרב מותר באכילה אף שאר מיני חלב וגידין אסורות וצריך לחטט אחריהם.

העפתי מספר פרנס סימן שי"ב: גילף שור שור מסיני. פירוש גבי הפרשת הר סיני פתיב אם בהמה אם איש לא יחיה ותנו בסוף פרק שור שנגח את הפרה דבהמה לאו דוקא אלא הוא הדין חיה ועוף ואף על גב דלא פתיב שור גבי הפרשת הר סיני אין בכך פלוג דשור בכלל בהמה הוא.

אכן מדברי רש"י נראה דגרס גילף שור שור משפת וכן עיקר דלפי גירסתנו קשה היאך אמר אח"כ אלא היינו טעמא דקסבר נכתוב כל חלב פשב לא תאכלו וכו' דהא אפתי איכא למימר ה"א גילף פשב פשב מסיני כו' שהרי פשב בכלל בהמה האמור גבי סיני כמו שור: הנה אמינא גילף שור שור מסיני כו'.

קשה בעיני הלא אין אדם דן גזירה שנה מעצמו אלא אם פן קבלה מרבו ואי קבלה מרבו אם פן קשה לפי המסקנא גזירה שנה זו למאי אתא ועוד קשה מאי צריך לזה למה לא משגי הנה אמינא חלב שור אסור ודכשב ועז שרי וכי תימא מאי אולמא דשור משום דנתרבה בנסכים כדמשגי פי האי גוונא גבי פשב וצריך עיון: אלא מעתה אליה דחולין תיתסר כו'.

בסוף פרק כל הבשר אמר אביי דלהכי פתיב כל חלב לה' לרבות חלב אליה לענין מעילה ומהאי הקשה רב מרי לרב זביד אלא מעתה אליה דחולין תיתסר כו' פלומר השתא דאמרת דחלב אליה אקרי חלב לענין מעילה הכי נמי נימא דאקרי חלב לאסור באכילה: למישרי אליה דחולין.

אפשר שיטעה בזה האיש ההמוני ויחשוב שהחלב שבאליה לצד פנים מותר ורח"ל מהאי דעתא פי אין הפונה אלא על האליה עצמה והנצרך לומר פן לפי שהיתה קריבה על גבי המזבח וזה מבואר בדברי הרי"ף והרמב"ם ואמרינו בסוף פרק כל הבשר חלב האליה אקרי חלב סתמא לא אקרי.

כך פתב מהר"י בן חביב זכרוננו לברכה: ועז למה לי שמע מינה לחלק. אין להקשות לרבנן שפיר, קאמר להו רבי ישמעאל דיש לומר דרבנן סברי דעז לגופיה איצטרריך דאי פתב כל חלב שור וכשב ה"א חלב שור וכשב אסור ועז שרי וכי תימא מאי אולמיה דשור וכשב משום שיש בהן צד רבוי אצל המזבח: דלא דמי הדין לאו ללאו דערייות.

פרש"י להכי נקט ערייות דאיכא מיילי טובא ואיכא לאו בכל חדא. וקשה לי שהרי לקמן גבי חלב מוקדשין מחייב רבי יהודה משום חלב שמים משום תרי לאוי ואפ"ה קאמר לקמן מודה הנה רבי יהודה לענין קרפן שאין מביא אלא חטאת אחת אלמא דאין הדבר תלוי במה דאיכא לאו בכל חדא או לא.

לכן נ"ל לפרש משום דתניא בת"כ בפירוש צו דחלב פחות מפזית אינו בכלל עונש יכול לא תהא באזהרה ת"ל כל חלב והא לא אשכחן גבי לאו דערייות. פן נ"ל: דמחייב משום מותר ומשום חלב.

אף על גב דהוה בְּרִייתָא דְקַתְנֵי וְעֵשָׂה אַחַת וְעֵשָׂה הִנֵּה לְחַיִּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת כּו' רַבִּי יוֹסִי הִיא כְּדַאיִתָּא בְּפֶרֶק כָּלֵל גְּדוֹל וּבְפֶרֶק ד' מִיתוֹת וְאַנְן שְׁמַעֲינָן לְרַבִּי יוֹסִי דְלִית לֵיהּ אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר בְּפֶרֶק הַנְּשַׁרְפִין וּבְפֶרֶק ד' אַחִין גְּבִי עֶבֶר עֲבִירָה שְׁנַתְחַיִּיב שְׁתֵּי מִיתוֹת ב"ד כּו' אֲפִילוּ הֵכִי שְׁפִיר קְאָמַר הֵכִא דְמַחְיִיב מְשׁוּם נוֹתֵר וּמְשׁוּם חָלֵב מְשׁוּם דְלִקְמָן בְּפֶרֶק אָמְרוּ לוֹ אָמְרִינָן דְמוֹדָה רַבִּי יוֹסִי בְּאִיסוּר מוֹסִיף וְנוֹתֵר אִיסוּר מוֹסִיף הוּא הַלְפָּה חָל שְׁפִיר עַל אִיסוּר חָלֵב: ה"ג אֵלָּא אָמַר רַב שְׁשֵׁת פְּגוֹן דְאַכַּל חָלֵב דְקַדְשׁ וּר' יְהוּדָה הִיא דְתַנְיָא אֲכַל חָלֵב נְבִלָה אֲכַל חָלֵב מְוֻקְדָּשִׁין לֹקְהָ שְׁתֵּים כּו' מְחַיִּיכוּ עֲלֵהּ בְּמַעֲרָבָא וְנוֹקְמָא פְּגוֹן חָלֵב דְשׁוֹר כּו' אֵלָּמָא לָא אוֹקְמָה פְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל כּו': ע"ב וְכַל זֶר לֹא יֵאכַל קַדְשׁ.

תִּימָה דְהָא הָאִי קָרָא בְּתַרוּמָה פְּתִיב כְּדַמּוּקֵי לֵהּ בְּפֶרֶק עֲשֶׂרָה יוֹחֲסִין וְכְדַאיִתָּא בְּפֶרֶק אֵלְמַנָּה לַכ"ג וּבִשְׂאֵר דְוֹכְתֵי טוֹבָא וְכֵן פִּרְש"י בְּהַדְיָא בְּחֻמְשׁ. וְשָׂמָא י"ל דְשִׁינָה בֵּיהּ לָאו דְכַל זֶר לֹא יֵאכַל קַדְשׁ אַע"ג דְכַתְבַּת בְּתַרוּמָה מְשׁוּם דִּילְפִינָן קַדְשׁ קַדְשׁ חֲטָא חֲטָא מְתַרוּמָה כְּדַאשְׁפַּחֲסוֹן בְּפֶרֶק הַנְּשַׁרְפִין דִּילִיף מְעִילָה מְתַרוּמָה וְלֹא קִים לֹן אֲזַהְרָה בְּמַעֲיֵלָה אֵלָּא מְתַרוּמָה.

שׁוּב מְצַתֵּי בְּפֶרֶק בְּתָרָא דְמַכּוֹת גְּבִי הָא דְאָמַר רַבָּא זֶר שְׂאֵכַל מִן הָעוֹלָה לִפְנֵי זְרִיקָה חוּץ לְחוּמָה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן לֹקְהָ חֲמֵשׁ וְלִילְקֵי נְמִי מְשׁוּם וְכַל זֶר לֹא יֵאכַל קַדְשׁ כּו' שְׁפַתְבוּ שָׁם הַתּוֹסְפוֹת רַש"י פִּירָשׁ דְלֹא גְרַסִּינָן וְכַל זֶר לֹא יֵאכַל קַדְשׁ מְשׁוּם דְהֵהִיא בְּתַרוּמָה פְּתִיב וְאָף כִּי גְמַרִינָן חֲטָא חֲטָא מְתַרוּמָה אֲפִילוּ הֵכִי לֹא נִיחָא דְסוּף סוּף לִיתָא אֵלָּא בְּשׁוּנָה פְּרוּטָה וְיִשְׁנֹן פְּמוֹ אֲכִילָה וְרַבָּא לֹא מְנִי אֵלָּא אֲכִילַת כְּזִית אֵלָּא ה"ג וְזֶר לֹא יֵאכַל כִּי קַדְשׁ הֵם וְכֹף הֵם דְבָרֵי הַרְמַב"ם וְהַסְמ"ג וּמְדַבְּרֵיהֶם יֵשׁ לְלַמּוֹד דְגַם כְּאֵן גְרַסִּינָן וְזֶר לֹא יֵאכַל כִּי קַדְשׁ הֵם וְא"ת לִילְקֵי נְמִי אֵלָּאוּ דְמַעֲיֵלָה פִּינּוֹן דְלָאוּ דְזָרוּת הוּא לָאו וְזֶר לֹא יֵאכַל כִּי קַדְשׁ הֵם.

וּי"ל דְלֹא חֲשִׁיב לָאו דְמַעֲיֵלָה מְשׁוּם דְלֹא חֲשִׁיב אֵלָּא לָאו דְלֹא שְׁיִיכֵי אֵלָּא בְּחָלֵב אֲבָל לָאו דְמַעֲיֵלָה שְׁיִיף אָף בְּקַדְשֵׁי בִּדְקָה הַבִּית וְעוֹד שְׁיִיף מְעִילָה נְמִי בְּהַנְּאָה בְּלֹא אֲכִילָה וְהָא דְפָרִיף לְעִיל דְלִחְיִיב נְמִי מְשׁוּם קַדְשׁ הִיָּינוּ מְשׁוּם דְהֵתֵם חֲשִׁיב לָאו דְנוֹתֵר וְלֹא שְׁיִיף בְּחָלֵב טְפֵי מְבַשְׂאֵר בְּשׂוֹר.

וְא"ת אֲמַאי לֹא חֲשִׁיב לָאו דְחָלֵב נְבִלָה וְחָלֵב טְרַפָּה יַעֲשֶׂה לְכָל מְלֹאכָה וְאֲכַל לֹא תֵאכְלֵהוּ. וּי"ל דְלָאוּ בְּעַנְיָנָא דְקַדְשִׁים פְּתִיבָא כִּי הִנֵּי קָרָאִי דְמִיִּיתֵי הֵכִא וְא"ת וְלִרְבָּנָן דְפְּלִיגֵי עֲלֵיהּ דְרַבִּי יְהוּדָה וּמְמַעֲטֵי דָם מְזָרוּת א"כ בְּסוּף פֶּרֶק כָּל הַבְּשָׂר דְחֲשִׁיב חוֹמֵר בְּחָלֵב מְבָדָם לִיחְשׁוּב נְמִי לָאו דְזָרוּת וּי"ל דְבַפְּלוּגְתָא לֹא קְמִירֵי.

וּמִיָּהוּ אֲפַתֵי קִשָּׁה וְהִיכֵי לְקֵי הֵכִא אֵלָּאוּ דְזָרוּת הָא מְשַׁנֵּי הֵתֵם בְּפֶרֶק בְּתָרָא דְמַכּוֹת אֵהָא דְפָרִיף וְלִילְקֵי נְמִי אֵלָּאוּ מְשׁוּם וְכַל זֶר לֹא יֵאכַל קַדְשׁ הִנֵּי מִיָּלֵי הִיכָא דְחֲזִי לְפַהֲגִים הֵכִא לְפַהֲגִים נְמִי לֹא חֲזִי וְעוֹד אָמְרִינָן הֵתֵם זֶר שְׂאֵכַל מְחַטָּאת וְאֲשָׁם לִפְנֵי זְרִיקָה פְּטוּר מֵאֵי טַעְמָא דְאָמַר קָרָא וְאֲכָלוּ אֲנָתֶם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם כָּל הִיכָא דְקָרִינָן בֵּיהּ וְאֲכָלוּ אֲנָתֶם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם קָרִינָן בֵּיהּ וְזֶר לֹא יֵאכַל קַדְשׁ וְכַל הִיכָא דְלֹא קָרִינָן בֵּיהּ כּו' וְכֵן פִּסְקוּ הַרְמַב"ם וְהַסְמ"ג נְהָרֵי חָלֵב דְקַדְשִׁים נְמִי לֹא חֲזוּ לְפַהֲגִים וְעוֹבֵר עֲלֵיוּ בְּלָאוּ כָּלִיל תַּהֲיָה לֹא תֵאכַל

כְּדַאיִתָּא בְּפִרְק בְּתֵרָא דְמִכּוֹת כֶּה כְּתָבוּ הַתּוֹסֵפוֹת בְּפִרְק אֱלוּ מְנַחוֹת נְקֻמָּצוֹת בַּד"ה לְלֵאוּ דְזֵרוֹת כּו': וּמַאי שְׁנָא חֵלֵב דְּלוֹקָה שְׁלֵשׁ דְּכִתִּיב בֵּיהּ כּו'.

נִרְאָה שְׁיֵשׁ טְעוֹת דְּלוֹג סוֹפְרִים כָּאן וְה"ג וּמַאי שְׁנָא חֵלֵב דְּלוֹקָה שְׁלֵשׁ דְּכִתִּיב בֵּיהּ הֲלִין תְּרִין לְאוֹנֵן דְּאַמְרֵן וְלֵאוּ דְזֵרוֹת דָּם נְמִי נִילְקִי שְׁלֵשׁ דְּאִית בֵּיהּ הֲלִין תְּרִין לְאוֹנֵן דְּאַמְרֵן וְלֵאוּ דְזֵרוֹת אִיזְצֵרִיהּ סְלֵקָא דְעֵתָהּ אַמִּינָא כּו': הוּאִיל וְאִיתֵּמְעִיט דָּם מְמַעֲלָה לִיתְמַעֲט מְזֵרוֹת קַמְל"ן.

וְהָא דְלֵא אַמְרִינוּן אִיפְכָּא דְמִיעוּטָא לְמַלְקוֹת וְהִיקְשָׁא לְקֶרְבָּן מְשׁוּם דְּהִיקְשָׁא גְבִי לְאוּ פְתִיב וְאוּלִי מְהַאי טַעְמָא מְחַק רִש"י מְטוֹמָאָה וְגַרְסַּם מְמַעֲלָה דְּאִי גְרַסִּינוּ מְטוֹמָאָה קִשָּׁה מְהָ רְאִיתָ לְמַעַט טוֹמָאָה וְלִרְבּוֹת זֵרוֹת אִימָא אִיפְכָּא.

וּמִיָּהוּ בְּכָל עֲנִין צְרִיךְ טַעַם דְּעַל כְּרַחֲךָ אַמְתָּ הוּא דְּמַמְעֻטִּינוּ טוֹמָאָה וּמְרַבִּינוּ זֵרוֹת וַי"ל מְשׁוּם דְּהִיקְשָׁא דְכָל חֵלֵב וְדָם מוֹקִיָּם טְפִי גְבִי זֵרוֹת דְּהַכֵּל זָרִים אַצֵּל חֵלֵב וְדָם אַבְל סְתָם בְּנִי אָדָם טְהוֹרִים: אִוְצִיא דָּם שְׂרָצִים הוּאִיל דְּאִין דָּמֵן חֲלוּק מְבָשְׂרוֹן מְצֻטְרָפִין בְּמַעֲלָה בְּפִרְק קִדְשֵׁי מִזְבֵּחַ מְפָרֵשׁ הַגְּמָרָא וְהוּא שְׂיִהְיָה הַדָּם מְחֻנָּפֵר לְבָשָׂר: שְׂרָץ דְּאִיתְרַבִּי לְטוֹמָאָה.

פִּירוּשׁ כְּגוֹן שְׁמוֹנָה שְׂרָצִים הָאֱמוּרִים בְּתוֹרָה שְׁהוּן הַחֹלֵד וְהַעֲכָבֵר וְגו' שְׁהוּם בְּלֵבד מְטַמְּאִים: הַנִּיחָא לְרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר דָּם הַתְּמַצִּית כּו'. הַגִּיֶרְסָא מְשׁוֹנְפֵשֶׁת מְאֹד בְּנוֹסְחַת הַגְּמָרָא שְׁלִפְנֵינוּ וְנִרְאָה דַּה"ג הַנִּיחָא לְרַבִּי יְהוּדָה דְתַנְּנָן דָּם הַתְּמַצִּית כּו' וְאַפְּלוּ לְרַבִּי יְהוּדָה כֶּרֶת נִפְקָא לִיהּ מִן כָּל דָּם דְּתַנְּיָא רַבִּי יְהוּדָה אֹמַר דָּם מְהָ ת"ל כָּל דָּם לְפִי שְׁנֵאמַר כִּי הַדָּם הוּא בְּנִפְשׁ יְכַפֵּר אִין לִי אֵלָא דָּם קִדְשִׁים שְׁהַנְּפֵשׁ יוֹצֵאָה בּוֹ שְׁהוּא מְכַפֵּר דָּם חֹלִין כּו': תְּלַמוּד לֹאמַר כָּל דָּם.

וּא"ת תִּפְּוֹק לִיהּ מְקַרָּא דְרַק אֶת הַדָּם לֹא תֹאכְלוּ דְכִתִּיב בְּפִרְשֶׁת רָאָה שְׂדֵרְשׁוּ בּוֹ אַע"פ שְׂאִין בְּזָה זְרִיקַת דָּם בְּמִזְבֵּחַ הוּא בְּאִזְזָהּ. כְּבָר תִּנְרֵץ הַמְזַנְחֵי דִי"ל כְּתִיב בְּהַאי וְכִתִּיב בְּהַאי כְּדַאמְרִינוּן בְּפִרְק כָּל שְׁעָה גְבִי חִיּוּב מַצָּה בְּזִמְן הַזֶּה: וְאַחַת לְדָם הָאֲבָרִים.

פִּירוּשׁ כְּגוֹן דָּם הַטְּחוּל וְדָם הַכְּלִיּוֹת, וְדָם בִּיצִים וְדָם הַמְתַּכְּנִס בְּלֵב בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה: אַכְל מַעֲשֵׂר דְגָן תִּירוּשׁ וַיִּצְהַר כּו'. נִקְט אַכְל בְּשִׁבִיל מַעֲשֵׂר דְגָן וְהוּא הַדִּין אִם שְׁתָּה רַבִּיעִית זִין מְמַעֲשֵׂר תִירוּשׁ וַיִּצְהַר חוּץ לַחֹמַת יְרוּשָׁלַיִם: בְּפָנִים אִין כּו' לֹא בְּתוֹף הַעֲזָרָה דּוּמְיָא דּוֹשְׁחַט אֶת בֶּן הַבְּקָר לְפָנֵי ה' וְכִמוֹ וּבְכוֹרוֹת בְּקָרָה וְצֹאנָה דְכִתִּיב בְּקָרָא זֶה גּוֹפִיָה דְלֵא תוּכַל לְאַכּוֹל בְּשַׁעֲרֶיהָ וְדָרְשׁוּ בְּפִרְק בְּתֵרָא דְמִכּוֹת שְׁזוֹ אִזְזָהּ לְאוּכַל מְבָשֵׂר קִדְשֵׁי קִדְשִׁים חוּץ לְעִזְרָה אֵלָא בְּפָנִים מְחֻמַּת יְרוּשָׁלַיִם כְּדַתְּנִיא בְּסַפְרֵי וּבְפִרְק בְּתֵרָא דְמִכּוֹת: דָּרָה אִם כֵּן נִימָא קָרָא לֹא תוּכַל לְאַכּוֹל בְּשַׁעֲרֶיהָ מַעֲשֵׂר דְגָנָה תִירוּשָׁה כּו'.

פִּירוּשׁ נִימָא קָרָא לֹא תוּכַל לְאַכּוֹל בְּשַׁעֲרֶיהָ וְתוֹ לֹא וּמִמִּילָא יִדְעִינוּ דְקָאִי אִמְעֵשֵׂר הַבְּזָפֵר לְעִיל בְּפִסּוּק דְכִתִּיב מַעֲשֵׂרוֹתֵיכֶם א"כ מַעֲשֵׂר דְגָנָה תִירוּשָׁה וַיִּצְהַרָה לְמָה לִי לִיחֻדִי כּו' וּמִדְּבַרֵי רִש"י וְהַרְמַב"ם וְסַמ"ג מְשַׁמַּע דְגְרַסִּינוּן אִם כֵּן נִימָא קָרָא לֹא תֹאכְלֵם בְּשַׁעֲרֶיהָ לְמָה פָּרַט אוֹתָם לְחִיּוּב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְכֵן גְרַסִּינוּן בְּהִדְיָא בְּפִרְק בְּתֵרָא דְמִכּוֹת: נְכַתוּב קְלִי וְלֹא לְכַתוּב לְחָם וְכַרְמֵל כּו'.

בתורת פהנים תנא אלו נאמר קלי וכרמל לא תאכלו הייתי אומר אף הקטניות בכלל
ת"ל לחם אין לי אלא חטים שקרויין לחם שנאמר ממושבתיכם תביאו לחם תנופה ומנין
לרבות שעורים וכוסמין ושפולת שועל ושפון ת"ל וקלי וכרמל לא תאכלו וגו'.

ואין להקשות א"כ מנא ליה לרבי יצחק לומר דמיתר קראי לחלק הא צריכי פדאמרן
דיש לומר דמכל מקום קלי מיתר פדמסיק משום דאנו יכולין ללמוד דאיסור חדש אינו
אלא באלו חמשה מינים בלבד מלחם וכרמל ועי"ל דיליף לחם לחם ממצה דהוי בחמשה
מינים בלבד פדאיתא במנחות פרק רבי ישמעאל: לעולם אל תהי ג"ש קלה בעיניך.

קשה לי מהיכא תיתי שתהא קלה ועוד מאי לעולם. ונראה לי משום דבריש איזהו מקומן
ובפרק דם שחיטה אמרינן דלכולי עלמא הקישא עדיפא מג"ש ועוד דהא משיבין על
ג"ש כשאינה מופנה משני צדדין ועל ההיקש אין משיבין ועל פירוש היינו משום דהיקש
הוי כמאן דכתיב בהדיא בקרא ולפי שלפעמים אין התיבות דומות שנה וכן ג"ש מפני
שהענין אחד פהיא דתנא ר' ישמעאל זו היא שיבה זו היא ביאה דמיתר הגמרא בדוכתי
טובא וגדולה מזו לפעמים לא יש תיבות לג"ש והוא מביא אותן ע"י תיבות אחרות ואח"כ
דן מהם כאלו פתיבא פאותה שבפרק נערה גמר פתח מפתח ושער משער וכן בפ"ק
דפסחים גבי אין בודקין אלא לאור הדר למדנו מציאה מציאה ונחפוש מחפוש מחפוש
את ירושלים בנרות וכהנה רבות והי' מקום להרהר אחריה הלכך אמר לעולם אל תהי
ג"ש קלה בעיניך כלומר אע"פ שאינה מופנה משני צדדין ואע"פ שאין התיבות דומות
שנה ואע"פ שהוא מביא אותן על ידי תיבות אחרות.

כן נ"ל: דאמר רבי יוחנן תני זבדא בר לוי כו'. קשה לי היאך קאמר רבי ינאי דא"ר יוחנן
כו' דהא ר' ינאי רבו מובהק של רבי יוחנן הנה.

לכן נראה לי דלא גרסינן ליה פאן אלא אח"כ גבי אמר ר' סימאי לעולם אל תהי גזירה
שנה קלה בעיניך כו' דאמר ר' יוחנן תני זבדא בר לוי יליף קדש קדש כו' וכן איתא
בהדיא בפרק שני דנבחים: נאמר פאן ואוכליו עונו ישא ונאמר להלן והנפש כו'.

נראה לי דגרסינן להיפך נאמר פאן והנפש האוכלת ממנו עונה תשא וגו' ונאמר להלן
ואוכליו עונו ישא מה להלן פרת אף פאן פרת דויק ותשכח וכן איתא בהדיא בפרק קמא
דתמורה לענין מוקדשי הע"א דאין חייבין עליהם משום פיגול ונותר כו' דקאמר ויליף
פיגול עון עון מנותר דכתיב גבי פיגול והנפש האוכלת ממנו עונה תשא וכתיב גבי נותר
ואוכליו עונו ישא וגו': דאמר רבא אמר לי ר' יצחק כו'.

בפרק הנשרפין פריה הגמרא בתו מאנוסתו מנין שהיא בשרפה ומשני אמר אבבי קל
וחומר הוא על בת בתו עניש על בתו לא כל שכן ופריה הגמרא וכי עונשין מן הדין
ומשני גלוי מילתא בעלמא הוא.

רבא אמר אמר לי ר' יצחק בר אבדימי אתיא הנה הנה כו' והקשו התוס' התם היכי קאמר
אבבי הכי שהרי בתו מאנוסתו לא למדה הכתוב אלא מגזירה שנה דמשמע דלולא הגזרה
שנה לא ידעינן דבתו מאנוסתו בשרפה והלא אבבי גופיה יליף לה התם בפרק הנשרפין
מקל וחומר ולא תירצו פלום.

ולִי נִרְאֶה לְתַרְזֵן דִּי"ל דְּאַבְיֵי בְּתַר דְּשִׁמְעַ ג"ש זֶה מְרַבָּא בְּשֵׁם רַבִּי יִצְחָק קַבְלָה וְהֵדַר בִּינָה מִמַּאי דְּיַלְיָף לָהּ מִק"ו וְהֵינָנו דְּקָאָמַר הֵכָא דְאָמַר רַבָּא אָמַר לִי ר' יִצְחָק כּו': לְלַמֵּד בּוֹ לְמִןסְרוֹ לְצַבּוֹר כּו'.

נִרְאֶה לִי שְׁצַרְיָה לְהַגִּייה אוֹ לְמִןסְרוֹ לְצַבּוֹר דְּכֵן אֵיתָא בְּהֵדְיָא בְּרַמְב"ם וּבִסְמ"ג וְכֵן הוּא בְּהֵדְיָא בְּגַמְרָא לְקַמְן גַּבֵּי הַמִּפְטָם אֶת הַקְטָנוֹת: אוֹ לְמִןסְרוֹ לְצַבּוֹר. פְּטוֹר נֶקֶט פְּטוֹר בְּשִׁבִיל הַסִּיפָא דְקַתְנֵי לְסוּף חַיִּיב אֲבָל הָאִי פְטוֹר אֵינּוּ פְטוֹר אֲבָל אָסוּר: שְׁעָשָׂה מִנְשָׂה בְלִבָּד כּו'.

מִדְבָרֵי הַרְמַב"ם וְהַסְמ"ג מְשַׁמַּע דְּגַרְסִינּוּ כָּאֵן שְׁנָאָמַר וְאָשֵׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ מִזֶּה שְׁנָאָמַר בּוֹ שְׁמֹן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי: לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם לָכֶם הוּא דְאָסוּר אֲבָל כּו'. מִכָּאֵן קָשָׁה לִי עַל רַש"י בְּחֻמְשׁ דְּמַפִּיק הֵךְ דְּרִשָׁא מְקַרָא אַחַר לְהַרִיחַ בֵּהּ וּגו': אֵלְמָה אָמַר רַבָּא קְטָנוֹת שְׁפִטְמוּ לְחַצְאִין.

לְאוּ דְוָקָא לְחַצְאִין אֲלָא הוּא הַדִּין אִם פְּטוֹמוּ לְשִׁלִּישׁ וְלַרְבִּיעַ לְפִי מִשְׁקָלוֹת אֵלוֹ חַיִּיב כְּרַת כְּדַמוּכַח בְּהֵדְיָא לְקַמְן גַּבֵּי תַנּוּ רַבְנָן אַחַת לְשִׁשִּׁים וְשִׁבְעִים שְׁנָה הֵיוּ מְפִטְמִין אוֹתָהּ לְחַצְאִין וְכו' וְכַדְפַרְש"י שֵׁם: קַמְן בְּשֵׁם מַחְצִיתוֹ חֲמֵשׁ מְאוֹת.

הַפְסָף מִשְׁנֵה מֵינְתֵי בְּרִייתָא זֶה בְּלִשׁוֹן זֶה קַמְן בְּשֵׁם מַחְצִיתוֹ חֲמֵשִׁים וּמְאָתִים וְכֵן עֵינְקָר פִּי הַתַּנָּא לִישְׁנָא דְקַרָא נֶקֶט: שְׁמֹן הַמִּשְׁחָה מִשְׁלֵקְנֵי הַעֵינְקָרִין כּו' חֲסָרוֹן הַנִּזְכָּר יֵשׁ כָּאֵן וְצַרְיָה לְהַגִּייה שְׁמֹן הַמִּשְׁחָה שְׁעָשָׂה מִנְשָׂה בְּמִדְבָר הֵיוּ שׁוֹלְקִין בּוֹ אֶת הַעֵינְקָרִים דְּבָרֵי ר' יְהוּדָה ר' יוֹסִי אוֹמַר וְהָלֵא לְסוּף אֶת הַעֵינְקָרִין אֵינּוּ סִיפֵק אֲלָא שׁוֹרִין אֶת הַעֵינְקָרִין בְּמֵים וְכו' וַיֵּשׁ עוֹד הַרְבֵּה חֲסָרוֹנוֹת בְּסוּגְיָא זֶה בְּגוֹסְחַת הַגְּמָרָא שְׁבִינְדִינוּ וְכֵן בְּפָרֶק בְּתַרָא דְהוֹרִיּוֹת וְשֵׁם פִּירְשֵׁתִי יָפָה כָּל הַסּוּגְיָא דְהֵכָא וְהוֹרָצָה לְעַמּוּד עַל עֵינְקָרֵן שֶׁל דְּבָרִים יַעֲיִין שֵׁם דָּף ו וְיָמִי אֵיכָא מְעִילָה בְּרִיחַ כּו'.

תִּימָה אִמַּאי לֹא פְרִיָה הַכִּיעֵל מִשְׁנֵה שְׁלֵמָה בַּפ"ב דְּמְעִילָה דְקַתְנֵי הַקּוּמְזֵן וְהַלְבוּנָה וְהַקְטָנוֹת מוֹעֲלִין בָּהֶם וְכֵן קָשָׁה בְּפָרֶק כָּל שְׁעָה דְפְרִיָה עַל הָא דְאָמְרִינּוּ קוּל וּמִרְאֶה נְרִיחַ אֵין בָּהֶם מְשׁוּם מְעִילָה מִבְּרִייתָא דְהֵכָא דְקַתְנֵי אֲלָא שְׁמַעַל טְפִי ה"ל לְמִפְרָף מִן הַמִּשְׁנֵה שְׁהַבְּאֵתִי וְצ"ל ע: קוּל וּמִרְאֶה נְרִיחַ אֵין בָּהֶם מְשׁוּם מְעִילָה.

בְּפָרֶק כָּל שְׁעָה דִּינִיק מְעִילָה הוּא דְלִיכָא הָא אִיסוּרָא מִיָּהָא אֵיכָא וְהַקְשׁוּ הַתּוֹס' הַתָּם דְהָא בְּפָרֶק הַחֲלִיל תַּנְיָא אִשָּׁה הֵיטָה בּוֹרְרַת חֲטִיִּים לְאוּר שֶׁל בֵּית הַשְּׂוֹאֵבָה וּפְרִיָה הַתָּם בִּירוּשְׁלָמִי הֵיאֵךְ בּוֹרְרַת הָא אֵיכָא מְעִילָה דְשְׁמֹן וּפְתִילָה הֵיוּ שֶׁל הַקְדָּשׁ וּמִשְׁנֵי דְקוּל וּמִרְאֶה נְרִיחַ אֵין בָּהֶם מְשׁוּם מְעִילָה אֲלֵמָא דְאֵפִילוּ אִיסוּרָא לִיכָא וְלֹא תִירְצוּ כְלוּם.

אֲבָל בְּפָרֶק הַחֲלִיל תִּירְצוּ דְבוֹרְרַת לְאוּ דְוָקָא אֲלָא כְלוּמַר הֵיטָה יְכוּלָה לְבָרוּר מְרוּב אוּרָה. וְלֹא נִהִירָא לִי דְלִשׁוֹן אִשָּׁה הֵיטָה בּוֹרְרַת לֹא מְשַׁמַּע כֵּן אֲלָא בּוֹרְרַת מִמֶּשׁ כְּדַמְשַׁמַּע בְּהִירוּשְׁלָמִי שְׁהַבְּאֵתִי וְכַדְאָמְרוּ בְּפָרֶק טָרַף בְּקַלְפֵי כָּלָה שְׁבִירוּשְׁלָיִים לֹא הֵיטָה צְרִיכָה לְהַתְבַּשֵּׁם מְרִיחַ הַקְטָנוֹת וְהֵינָנו מְטַעַם שְׁאֵינּוּ אָסוּר אֲלָא שְׁלֵא יִקְרַב עַצְמוֹ לְעֻזְרָה כְּדִי לְהַרִיחַ יוֹתֵר כְּדַפְרִיָשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת גּוֹפִינְהוּ הַתָּם ה"נ יֵשׁ לוֹמַר לְעַנְיָן אוּר בֵּית הַשְּׂוֹאֵבָה שְׁאֵינּוּ אָסוּר אֲלָא שְׁלֵא יִקְרַב עַצְמוֹ לְעֻזְרָה כְּדִי לְרִאוֹת יוֹתֵר דְמַאי שְׁנָא וְכַדְתַּנּוּ בְּתַמִּיד

אין אדם שומע קול חבירו בירושלים מקול המגריפה: ריח אחר שתעלה תמרותו אין בו משום מעילה אבל קול ומראה לעולם אין בהם משום מעילה לפי שאין בהם ממש.

הכי מפרש רב פפא בפרק כל שעה: וברי תרומת הדשן דנעשית מצותה ומועלין בה. הקשה ר"י דהכא משמע דתרומת הדשן מועלין בו לאחר שנעשה מצותו ובפרק ולד חטאת במעילה תנו דישון מזבח הפנימי והמנורה לא נהנין ולא מועלין וקאמרינן בגמרא בשלמא מזבח החיצון דכתיב ושמו אצל המזבח וכו' והשתא קשה דמשמע דמזבח החיצון נמי לא נהנין ולא מועלין ומפרש ר"י משום דקתני דישון מזבח הפנימי והמנורה לא מועלין משמע דוקא בתר דישון לפי שהדישון מוציא מידי מעילה לפי שנעשית מצותו אלמא מצנה לדשן ואהא קאמר בשלמא מזבח החיצון מצנה לדשנו דכתיב ושמו אצל המזבח ואדרבה אפילו מעילה אית ביה מדכתיב ושמו ודרשינן בסוף תמורה ושמו בנחת ושמו שלא יתפור אבל מזבח הפנימי מנלן שמצנה לדשנו וריצב"א מפרש דלאו אדיוקא קאי אלא לא נהנין ולא מועלין מדאורייתא קאי דליכא למימר לא נהנין מדרבנן כמו לא נהנין שבגמ' דבירושלמי דיומא פרק ב' מוכח דלא נהנין מדאורייתא דגרסינן התם מנין לדשון מזבח הפנימי דכתיב והשליף אותה אצל המזבח קדמה אל מקום הדשן שאינו צריך.

אם לקבוע לה מקום פי' למוראה ונוצה כבר כתב אצל המזבח ואם ללמדך שתהא במזרחו של כבש פתיב קדמה ואף הוא דריש אצל אצל פי' דאם ללמד שתהא תרומת הדשן במזרחו של כבש מדכתיב אל מקום הדשן ונימא הרי זה בא ללמד ונמצא למד להא לא איצטריך דתיפוק לן מג"ש נאמר פאן אצל המזבח ונאמר בתרומת הדשן אצל המזבח מה פאן במזרחו אף להלן א"כ אל מקום הדשן למה לי ש"מ למזבח הפנימי מנין שהיא אסור בהנאה אל מקום טהור שיהא מקומו טהור ואיכא דאפיק ליה בקל וחומר ומה מזבח החיצון אסור בהנאה מזבח הפנימי לא כל שפן אלמא דאסור בהנאה מדאורייתא במזבח החיצון והשתא הכי פירושו בשלמא מזבח החיצון אסור בהנאה מדאורייתא מדכתיב ושמו אצל המזבח אלא מזבח הפנימי מנלן שיהא אסור בהנאה לאחר שנדשן דאפילו קודם דישון מנלן שיהא אסור דאפילו גופיה לא ידעינן שיהא מצנה לדשנו וא"כ משנעשה אפר נימא דנעשית מצותו ויהא מותר בהנאה ומשני דמדשן נפקא וא"ת מאי קא פשיט ליה מדשן אפתי תיבעי לך מנלן דאסור בהנאה.

וי"ל דגמרא דידן לא חשש אלא להביא פסוק שצריך דישון ומסברא ידע דכל הדשנים שונים לאסור בהנאה או מק"ו כדאיתא בירושלמי או משום דעיקר פשטיה דקרא בדשן מזבח החיצון אלמא דמחמת יתור דלא צריך למכתביה מוקמינן ליה בפנימי ומנורה נחשיב ליה כמין היקש דאימקוש כולהו לחיצון וא"ת אם כן לימא הכא משום דהוה ליה מזבח החיצון ופנימי ומנורה שלשה פסוקים הבאים כאחד י"ל דאין פאן פסוק מיותר דהא איצטריך למצות דשן להניח אצל המזבח ועוד נראה דאחר שלמדנו מצות דישון פנימי ומנורה להניח אצל המזבח חשיב כל הדשנים כמו דבר אחד דאל"כ היכי נפיק בירושלמי מק"ו הא שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדיו.

ואל תתמה על מה שפירשתי דתרומת הדשן לית בה מעילה אלא איסור הנאה אע"ג דהכא קאמר מועלין כו' הא קאמר נמי עגלה ערופה מועלין בה ובההיא לית בה מעילה

אֵלָא אִיסוּר הַנָּאָה קְאָמַר וְכַה"ג אִיפָּא נְמִי בְּמַעֲלֵה פְּרָק וְלַד חֲטָאת חֵלֶב הַמִּזְבֵּחַ וְכַיִּצִי תוֹרִין לֹא נִהְנִין וְלֹא מוֹעֲלִין וְקְאָמַר בְּגִמְרָא דְגִמְרָא אִמּוֹ אִמּוֹ מִבְּכוֹר מַה בְּכוֹר מוֹעֲלִין בּוֹ אַרְבַּע חֵלֶב הַמִּזְבֵּחַ מוֹעֲלִין בּוֹ וּבְכוֹר הוּא קְדָשִׁים קְלִים וְלִית בֵּיהּ מְעִילָה וְחֵלֶב הַמִּזְבֵּחַ מוֹעֲלִין בּוֹ לִית לִית בֵּיהּ מְעִילָה כְּדַתְנִן הֵתֵם דְּלֹא קְדָשִׁי ה' אִקְרִי אֵלָא מוֹעֲלִין כְּדַקְאָמַר לֹא וְדוּקָא אֵלָא אִיסוּר הַנָּאָה וּ"ת כִּיִּן דְּפִרְשִׁי דִּישׁ בּוֹ אִיסוּר הַנָּאָה מִדְּאֹרְיִתָא הִיכִי קְתַנִּי בְּפִרְק וְלַד חֲטָאת הַמִּזְבֵּחַ דִּישׁוֹן בְּתַחֲלָה מוֹעֲלִין בּוֹ וְהִיכִי חֲנִיגֵל עֲלֵיהּ הַקְדָּשׁ כִּיִּן דְּאִיסוּר בְּהַנָּאָה מִדְּאֹרְיִתָא י"ל דְּלֹא בְּדִישׁוֹן מִזְבֵּחַ אִיגְרִי מִדְּקְאָמַר בְּתַחֲלָה מִשְׁמַע דְּאִיגְרִי בְּדָבָר שְׁלֹא הוּא קְדָשׁ מְעוּלָם אֵלָא בְּמִקְדָּשׁ דִּישׁוֹן כִּיִּתּוּ וְכִן פִּרְשִׁי וְאִצְטְרִיף לְאִשְׁמוּעִינִן דְּקִדְוִשָׁה אַע"ג דְּאִינוּ רְאוּי לֹא לְמִזְבֵּחַ וְלֹא לְכַדֵּק הַבַּיִת כְּדַקְתַּנִּי הֵתֵם בְּסִיפָא פֶּל הָרְאוּי לְמִזְבֵּחַ כּו' אִי נְמִי אִפְּלִי אִם תִּמְצִי לֹמַר דְּלֹא בְּדִישׁוֹן כִּיִּרְי אִיגְרִי דַּא"כ לֹא הוּא לִיהּ לְמִימַר דִּישׁוֹן סְתָמָא אִיפָּא לְמִימַר דְּאִיגְרִי בְּדִישׁוֹן מִזְבֵּחַ לְאַחַר שְׁהוֹצִיאֻהוּ חוּץ לְשַׁלֵּשׁ מַחְנוֹת וְאִשְׁמוּעִינִן דְּלֹא הוּי כְּשָׂאָר דִּישׁוֹן לְאִיסוּר לְעוּלָם וְלִמְאִי דְּפִרְשִׁית דְּלִיפָא מְעִילָה בְּתַרוּמַת הַדִּישׁוֹן נִיחָא הָא דַתְנִן בְּמַעֲלָה אִין מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל אֵלָא בְּהֵמָה וְכִלֵּי שְׂרָת בְּלִבָּד וּמִקְדָּשִׁים לִיחְשָׁב נְמִי תַרוּמַת הַדִּישׁוֹן דִּישׁ בּוֹ מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל וּמְתַרְץ ר"י דְּהִנֵּה בְּכָלל בְּהֵמָה דְּמֵאפֵּר קְדָשִׁים הוּא בָּא.

וּמִיָּהוּ גַם לְפִירוּשׁ רִיב"א צְרִיף לֹמַר תִּירוּץ ר"י דְּנִהֵי דְּבַתְרוּמַת הַדִּישׁוֹן לִיפָא מְעִילָה מ"מ לִיחְשָׁב אַפֶּר תַּפּוּחַ דְּלִכ"ע אָמַר ב"ב דְּמַעֲלָה דְּמוֹעֲלִין בּוֹ קוּדְשׁ תַּרוּמַת הַדִּישׁוֹן. וּ"ת מֵאִי שְׁנָא דְּדִישׁוֹן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי אִפְּלִי קוּדְשׁ דִּישׁוֹן לִית בֵּיהּ מְעִילָה כְּדַקְאָמַר בְּפִרְק כָּל שְׁעָה דְּקִטְוִרַת לְאַחַר שְׁתַּעֲלָה תַמְרוֹתוֹ אִין בּוֹ מִשׁוּם מְעִילָה וְדִישׁוֹן מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן מוֹעֲלִין בּוֹ לִכ"ע קוּדְשׁ דִּישׁוֹן י"ל דְּבְדִישׁוֹן מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן מוֹעֲלִין בּוֹ כִּיִּן שְׁמַחְסוּר עֲבוּדָה שְׁצִרְיָה בְּגַדֵי כְּהֹנֵה כְּדַתְנִיב וְלִבְשׁ הַכֹּהֵן מְדוּ בַד וְגו' אֲבָל דִּישׁוֹן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי אַע"פ שְׁמַחְסוּר דִּישׁוֹן אִין זֶה חֲסוּרָן עֲבוּדָה דְּלֹא אִשְׁפָּחוּן שְׁיָהָא צְרִיף בְּגַדֵי כְּהֹנֵה וְאֵע"פ שְׁהוֹשִׁינוּ כָּל הַדִּישׁוֹנִים הֵינֵנו לְאַחַר שְׁהַנִּיחָם אֲצֵל הַמִּזְבֵּחַ דְּאִזְ נַעֲשִׂית מִצְוֹת כּוֹלֵן דְּאִפְּלִי בְּתַרוּמַת הַדִּישׁוֹן אִין בְּהַ עוֹד שׁוּם עֲבוּדָה וְאִפְּלִי הִכִּי אִיסוּרָה בְּהַנָּאָה כְּדַתְנִיב וְשִׁמוֹ אֲצֵל הַמִּזְבֵּחַ אֵלָא דְּמַעֲלָה לִית בְּהַ דְּלֹא קְדָשִׁי ה' קְרִינִן בֵּיהּ כִּיִּן דְּלֹא מִיחְסוּר בֵּיהּ תוּ שׁוּם עֲבוּדָה וְהוּא הִדִּין בְּדִישׁוֹן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי דְּאִיסוּר בְּהַנָּאָה מִק"ו כְּדַפְרִישִׁית אֲבָל לְעַנְנֵן שְׁיָהָא צְרִיף לְבַגְדֵי כְּהֹנֵה אִין לְעִשׂוֹת ק"ו כִּיִּן דְּלֹא אִשְׁפָּחוּן בּוֹ שׁוּם עֲבוּדָה אַחַר שְׁנַעֲשִׂה דִישׁוֹן רַק מִצְוֹת דִּישׁוֹן כְּדַקְאָמַר בְּחִיצוֹן דְּצְרִיף הִרְמָה וְהִשְׁתָּא נְמִי נִיחָא הָא דְּאָמַר בְּשִׁילְהִי מִסְכַּת תַּמּוּרָה עוֹלַת הָעוֹף שְׁנַתְמַצָּה דְּמָה מוֹרָאָה וְנוֹצָה יִצְאוּ מִיַּדֵּי מְעִילָה וְאִמְאִי וְהָא לֹא נַעֲשִׂית מִצְוֹתָה דְּאִפְּתִי מִחְסוּר הַשְּׁלֵכָה אֲצֵל הַמִּזְבֵּחַ וְלִמְאִי דְּפִרְשִׁית נִיחָא דְּכִיִּן דְּהַשְּׁלֵכָה לֹא אִשְׁפָּחוּן דְּבַעֲי בְּגַדֵי כְּהֹנֵה כְּנַעֲשִׂית מִצְוֹתָה חֲשָׁבִינִן לִיהּ וּר"י תִּירוּץ דְּשִׁאנֵי הֵתֵם שְׁעֲבוּדוֹת הַדָּם מִתִּירוּת אִוְתָם.

כָּף כְּתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּיוֹמָא פְּרָק הוֹצִיאֻ לֹו: מִשׁוּם דְּהוּוּ לְהוּ תַרוּמַת הַדִּישׁוֹן וּבְגַדֵי כְּהֹנֵה כּו'. בְּמַעֲלָה פְּרָק וְלַד חֲטָאת קְאָמַר מִשׁוּם דְּהוּוּ תַרוּמַת הַדִּישׁוֹן וְאִבְרִי שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח וְכו' וּפְרִיף הַנִּיחָא לְמ"ד אִין נִהְנִין אֵלָא לְמֵאן דְּאָמַר נִהְנִין מֵאִי אִיפָּא לְמִימַר וְהָא דְּקְאָמַר וּבְגַדֵי כְּהֹנֵה לֹא בְּכָל בְּגַדֵי כְּהֹנֵה מִיָּרִי שְׁהִרִי בְּפִרְק הָאִישׁ מִקְדָּשׁ אִמְרִינִן בְּגַדֵי כְּהֹנֵה אִין בְּהוּ מְעִילָה לְפִי שְׁלֹא נִיחָתָה הַתּוֹרָה לְמִלְאֲכֵי הַשְּׂרָת כּו' אֵלָא מִיָּרִי דְּוִקָא בְּאַרְעָה

בגדי לְבָן שֶׁהֵכֵן גַּבְיָהוּ לְפָנָיו וְלִפְנֵימֵי בִּיּוֹה"כ: וְלִמָּאן דְּאָמַר שְׁנֵי כְּתוּבִים הֶבְאִים כְּפֶתֶחַד מְלַמְּדִין כו'.

הָיָה מְצִי לְשִׁנוּי דְּמָאן דְּאָמַר מְלַמְּדִין סָבַר לֵה כְּרַבְנָן דְּרַבִּי דּוּסָא דְּהוּוּ לְהוּוּ הַשְׁתָּא וְשִׁלְשָׁה כְּתוּבִים אֲלָא בְּעִי לְשִׁנוּי אֲפִילוּ אַם תִּימְצִי לֹאמַר דְּסָבַר כְּרַבִּי דּוּסָא: מִשּׁוּם דְּהוּוּ תְּרֵי מִיעוּטֵי כְּתִיבֵי בְּחַד הָיָה סְגִי.

וְכֹן בְּסוּף פְּרָקְל הַבְּשָׁר גַּבֵּי עֲזִים הַעֲזִים וְנִרְאָה לִי דְּאִי לָא כְּתִב אֲלָא חַד מִיעוּטָא הָיָה אֲמִינָא נְהִי דְּאִי לָא כְּתִיב מִיעוּטָא לָא מְמַעְטִינָן מִיְדֵי דְּשְׁנֵי כְּתוּבִים הֶבְאִין כְּפֶתֶחַד מְלַמְּדִין הַשְׁתָּא דְּכְתִיב מִיעוּטָא בְּחַד מִינֵיהוּ הוּוּ לְהוּוּ ג' כְּתוּבִים הֶבְאִין כְּפֶתֶחַד וְנְהִי דְּשִׁלְשָׁה כְּתוּבִים אִין מְלַמְּדִין הָנִי מִלִּי כִּי לָא כְּתִיבֵי בְּחַד דְּנֹכְתָא אֲבָל הֵכָא דְּתְרֵי מִינֵיהוּ כְּתִיבֵי בְּחַד דְּנֹכְתָא הָיָה לִיה מִיעוּט אַחַר מִיעוּט וְאִין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אֲלָא לְרַבּוֹת לְהֵכִי אִיזְטְרִיף אִידָף מִיעוּטָא.

וְאִין לְהַקְשׁוֹת הֵיכִי הָיָה ס"ד לֹאמַר אִין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אֲלָא לְרַבּוֹת דַּא"כ לִישְׁתַּחֲוֵי מִינֵיהוּ לְגַמְרֵי וּמֵהֵיכָא תִּיתִי לְמַעוּטֵי דְּאִיזְטְרִיף מַעוּט אַחַר מַעוּט לְרַבּוֹת י"ל הָא לָא קִשְׁיָא דְּבְכָל דְּנֹכְתָא דְּאִיזְטְרִיף מַעוּט אַחַר מַעוּט מְקַשָּׁה רַבִּינוּ שְׁמוּאֵל כֶּף וּמְתַרְץ דְּשָׁמָא הָיָה מְמַעְטֵי מִפְּחָ שׁוּם דְּרִשָּׂא אוֹ ק"ו אוֹ בְּנִין אֲב לְהֵכִי אִיזְטְרִיף מַעוּט אַחַר מַעוּט לְרַבּוֹת כֹּן יֵשׁ לְתַרְץ כְּמוֹ כֹּן בְּכָאן וְזֵה אִין לְהַקְשׁוֹת אִי דְּרִשִׁי לִיה לְמַעוּט אַחַר מַעוּט אִידָף קְרָא שְׁלִישִׁי לְמֵאִי אֲתָא דִּי"ל כְּמוֹ פְּרִשָּׁה שְׁנַאמְרָה וְנִשְׁנִית תַּדְע דְּלִדִּיכּוֹ כִּינּוּן דְּסָבִירָא לְהוּוּ שְׁנֵי כְּתוּבִים הֶבְאִין כְּפֶתֶחַד מְלַמְּדִין הֵיכָא דְּלִיכָא אֲלָא שְׁנֵי כְּתוּבִים כְּתוּבֵי שְׁנֵי לְמֵאִי אִיזְטְרִיף אֲלָא דְּבַעַל כְּרַחֲף יֵשׁ לֹאמַר כְּפֶתֶחַד רִישִׁית א"נ אִי לָא כְּתִיבֵי שְׁלִישִׁי לָא הָיָה דְּרִשִׁינָן לְהוּוּ הֵנָּה תְּרֵי לְמַעוּט אַחַר מַעוּט דְּאִי לָא כְּתִיב אֲלָא תְּרוּמַת הַדָּשָׁן וּמַעוּט שְׁלָה תְּרוּמַת הַדָּשָׁן לָאוּ מִיעוּטָא הוּא אֲבָל הַשְׁתָּא מִפְּחָ דְּכְתִיב עֲגָלָה עֲרוּפָה דְּהַשְׁתָּא הוּוּ לְהוּוּ ג' כְּתוּבִים הָיָה לִיה כֹּל חַד כְּמוֹ מַעוּט וְהָיָה לִיה תְּרוּמַת הַדָּשָׁן וּמַעוּט שְׁלָה כְּמוֹ מִיעוּט אַחַר מִיעוּט כֶּף כְּתִיב הַתּוֹסְפוֹת בְּיוֹמָא פְּרָק הוֹצִיאֵנוּ לוֹ וּבְפֶרֶק כֹּל שְׁעָה הַקְּשׁוּ ג"כ אֲמֵאִי אִיזְטְרִיף תְּרֵי מַעוּטֵי בְּחַד סְגִי דְּלִיכָא כְּתִיבֵינָן דְּלָא לְמִילָף מִינֵיהוּ וְתִירְצוּ דְּאִי לָא כְּתִיב אֲלָא חַד מִיעוּטָא לָא הָיָה מְצִי לְמַעוּטֵי אֲלָא מִלְתָּא דְּלָא דְּמִי כֹל כֶּף לְאִיסוּר אֲבָל מִלְתָּא דְּדְּמִי לְאִיסוּר לָא לְהֵכִי אִיזְטְרִיף תְּרַנְיָהוּ: תְּנוּ רַבְּנָן פְּטוּם הַקְּטוֹנֶרֶת.

בְּיוֹמָא פְּרַש"י פְּטוּם פִּירוּשׁ כְּתִישַׁת הַסִּימָנִים וְתַקוּן הַקְּטוֹנֶרֶת נִקְרָא פְּטוּם וְאִין לְשׁוֹן דִּישׁוֹן כְּמוֹ שׁוֹר שֶׁל פְּטוּם אֲלָא לְשׁוֹן תַּקוּן וּכְתִישָׁה: מְשַׁקֵּל שְׁשָׁה עֶשְׂרֵי שְׁשָׁה עֶשְׂרֵי מְנָה. לָא שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי מַה גוֹתֵן מְנָה ע' מְנָן וּמְנָה לָא כִּי אִם י"ו מְנָנָן וּמְנָה פְּחוֹת מִכֹּן אֲבָל גִּרְאָה שְׁלִפִי חֲזָקוֹ וּפְלִפּוּלוֹ שֶׁל כֹּל סֵם הֵיכִי מְקִיל בְּמִשְׁקָלוֹ וְגוֹתֵן יוֹתֵר מִן הַסֵּם שְׁאִין חֲזָק כֹּל כֶּף כְּתִיב הַפְּלִבּוֹ.

וְאִין מְצִאתִי כְּתוּב וז"ל דְּסָבִירָא הִיא דְּהֵנִי דְּכְתִיבֵי בְּהֵדְיָא לְהֵכִי כְּתִיבֵיהוּ רַחֲמָנָא לֹאמַר שְׁהֵם עִיבָר הַקְּטוֹנֶרֶת וּמֵהֵם יִרְבוּ לִיתֵן בְּקְטוֹנֶרֶת יוֹתֵר מִשְׁאָר הַסִּמָּנִים וְהֵנִי דְּאִתּוֹ מְרִיבּוּיָא דְּסָמִים סָמִים דְּפִשְׁטִיָּה דְּקָרָא לָא הוּוּ אֲלָא אַרְבַּעַה גְּרִיעֵי כְּנֹלְהוּ מַחַד מֵהֵנִי שְׁהֵם מְפוֹרְשִׁים בְּקָרָא דְּכֹלְהוּ לָא הוּוּ אֲלָא ס"ד מְנָה וְהֵנִי תְּלַתָּא דְּאִתּוֹ מְדַכְתִּיב סָמִים בְּתַר חֲמִשָּׁה גְּרִיעֵי טְפִי אֲלָא דְּאִתִּי מְנָלָן דְּשִׁבְעִים שְׁבַעִים מְנָה הוּוּ הֵנִי דְּכְתִיבֵי בְּהֵדְיָא וְלָא שְׁמוֹנִים אוֹ שְׁנַיִם.

ואפשר לומר דבד בבד בגימטריא י"ד ור"ל שבָּעָה בְּשָׁבָעָה יְהִיָּה וְהָיִי יְהִיָּה רַבִּי וּמוֹקִיָּם
לְהִיָּי שְׁבָעָה שְׁיִהוּ עֲשָׂרוֹת הָרִי שְׁבָעִים לְכָל סֵד וּלְהִיָּי אַרְבָּעָה דְּלֵא פְתִיבִי בְּהִדְיָא לֵא
מְרַבִּינֵן לְהוּ אֵלֵא שְׁשֵׁה דְהִיָּנוּ בַד בְּבַד דְּהַבַד שְׁהִיא שְׁמוּשִׁית לֵא מוֹקְמִינֵן לֵה בְּגוּ מְנִינָא
אֵלֵא לְהִנְהוּ דְכְּתִיבִי בְּהִדְיָא וְא"כ הָוּוּ שְׁשֵׁה אֲתָא קְרָא דִּיהִיָּה וְרַבִּי לְהוּ עֲשָׂרָה אַחְרִינִי
וְהוּוּ שְׁשֵׁה עֲשָׂר פֶּל סֵד דְּלֵא מְרַבִּי מְכָל סֵד עֲשָׂרָה אֵלֵא לְהִנְהוּ דְכְּתִיבִי בְּהִדְיָא בְּקָרָא
פְּדֹאֲמָרוּ וְכָל זֶה לֵא הָוּי אֵלֵא כְּעִין אֲסַמְכְּתָא דְקוּשְׁטָא דְמִילְתָא הָנִי סְמָמִינֵן וְשִׁיעוּרוֹן
הַלְכְּתָא גְּמִירָא לְהוּ בְּכָלֵל שִׁיעוּרִין: וְקַנְמוֹן תְּשַׁעָּה.

פְּתַב הַסְּמ"ג וְקַנְמוֹן אִינוּ קַאנִיל"א בְּלַעַז שְׁהָרִי מְקַאנִיל"א יֵשׁ הַרְבֵּה וְאֵלּוּ מְקַנְמוֹן אֲמָרִינֵן
בְּפָרְק בְּמָה אֵשֶׁה שְׁנַגְנֵנוּ וְלֵא נִשְׁתַּיִיר מִהֵן כ"א מְעַט וּמִשְׁתַּכְּחִי בִּי גִזָּא דְצוּמְצָמֵי מְלֻכוּתָא
ע"כ.

וְהִבִּיאֻ הַפְּסָף מִשְׁנָה וְכַתֵּב וּלְפִי זֶה גַם כֵּן עֲכָשְׁיוּ אִינוּ שְׁהָרִי נִמְצָא הַרְבֵּה: מְלַח סְדוּמִית.
פִּירֵשׁ הַפְּלָבוּ הוּא מְלַח גְּסָה וְנוֹתְנִין אוֹתָהּ בְּקַטְנוֹת מִשׁוּם עַל כָּל קַרְבָּנָהּ תִּקְרִיב מְלַח.

וְאִנִּי אוֹמֵר אַחַר הַמְּחִילָה מְכַבּוּד תּוֹרְתוֹ כִּי לֹא מִן הַשֵּׁם הוּא זֶה שְׁהָרִי קַטְנוֹת אִין טְעוֹן
מְלַח פְּדֹאֲיָתָא בְּהִדְיָא בְּפָרְק הַקּוּמִץ רַבָּה דְּתַנְיָא אֲבָל הִינֵן וְהִדָּם וְהַעֲצִים וְהַקַּטְנוֹת אִין
טְעוּנִים מְלַח דְּתַנְיָא רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אוֹמֵר מָה הַפְּרִט מְפוֹרֵשׁ
דְּבַר שְׁמֻקְבֵּל טוֹמְאָה וְעוֹלָה לְאִשִּׁים וְיִשְׁנֵנוּ עַל הַמְּזִבַּח הַחִיצוֹן אַף כָּל כּו' יֵצֵא קַטְנוֹת
שְׂאִינָה עַל מְזִבַּח הַחִיצוֹן וְכֵן פְּסַק הַרְמַב"ם ז"ל בְּהִדְיָא בַּפ"ה מֵהַלְכוֹת אִיסוּרֵי מְזִבַּח אַע"ג
דְּרַבְּנֵן פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ דַּר"י וּס"ל דְּקַטְנוֹת טְעוֹן מְלַח.

וְנִרְאָה לִי טְעֵמוֹ שֶׁל הַרְמַב"ם ז"ל הוּא מִשׁוּם דְּמִשְׁמַע בְּמַסְכַּת תְּמִיד כַּר"י דְּקַטְנוֹת אִין
טְעוֹן מְלַח כִּינֵן דְּתַנֵּן בְּפָרְק הָיוּ כּוֹפְתִין הֵלְכוּ וְנִתְנוּם מַחְצֵי כָּבֵשׁ וּלְמַטָּה בְּמַעְרְבוֹ וּמְלַחוּם
כו' הָרִי שְׁנָה לְנוּ הַמְּקוֹם וְהַשְׁעָה שֶׁל מְלִיחַת הָאֲבָרִים וְאֵלּוּ גַבִּי מַעֲשֵׂה סֵדֵר הַקַּטְנוֹת
שְׁשֵׁנָה לְנוּ בְּפָרְק אֲמַר לָהֶם הַמְּמוֹנָה בְּרָכוּ וּבִשְׁאָר פְּרָקִים לֹא זָכַר וְלֹא פָקַד כָּלֵל שְׁהָיוּ
נוֹתְנִים בּוֹ מְלַח וְעוֹד דְּבַרִּיָּתָא שְׁלֵמָה שְׁנִינֵנוּ בַּתּוֹסְפֹתָא דְּמִנְחוֹת רִישׁ פְּרָק שְׁשֵׁי דְהַקַּטְנוֹת
אִין טְעוֹן מְלַח וְכֵן נִרְאָה מִתְּרַגּוּם אוֹנְקְלוֹס מְדַפְּרֵישׁ מֵלֵת מְלַח הַנְּזַכֵּר בְּמַעֲשֵׂה קַטְנוֹת
מְעוֹרָב וְלֹא פִירֵשׁ כְּמִשְׁמַעוֹ מְלַח מִמֶּשׁ וְהִי לֵה לְשׁוֹן הַרְמַב"ם וְאִין לֵה דְבַר שְׁקָרָב לְמְזִבַּח
בְּלֵא מְלַח חוּץ מִיֵּין הַנְּסֻכִים וְהִדָּם וְהַעֲצִים וְדָבָר זֶה קַבְּלָה כּו' וְכַתֵּב שֵׁם הַפְּסָף מִשְׁנָה
עֲלֵיו זֶהוּ כַּר"י בְּנוֹ שֶׁל ר"י בֶּן בְּרוּקָא שְׁהַבֵּאתִי לַעֲלִיל.

וְאַע"ג שְׁלֵא נִמְצָא כְּתוּב בְּסַפְרֵי הַרְמַב"ם שְׁלַפְנִינֵנוּ שְׁהַזְכִּיר הַרְמַב"ם קַטְנוֹת בְּהִדְיָ יֵין
וְהִדָּם וְהַעֲצִים אִין זֶה אֵלֵא טְעוֹת דְּלוּג סוֹפְרִים וְתַדַּע שְׁהָרִי כְּשִׁכְתֵּב הַרְמַב"ם שֵׁם בְּסוֹף
הַפְּרָק וְז"ל וּבְרָאשׁוֹ שֶׁל מְזִבַּח מוֹלַחִין הַקּוּמִץ וְהַלְבוּנָה וּמִנְחוֹת הַנְּשָׂרְפוֹת וְעוֹלֹת הָעוֹף
עכ"ל.

הָרִי לֹא זָכַר כָּלֵל כָּאֵן קַטְנוֹת אֵלְמָא דַּס"ל כַּר"י בְּנוֹ שֶׁל ר"י בֶּן בְּרוּקָא דְּקַטְנוֹת אִין טְעוֹן
מְלַח וְכַדְכַתֵּב הַפְּסָף מִשְׁנָה וּמָה שְׁלֵא נִמְצָא כְּתוּב בְּסַפְרֵים שְׁלַפְנִינֵנוּ לַעֲלִיל בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם
שְׁהַבֵּאתִי קַטְנוֹת טְעוֹת דְּלוּג סוֹפְרִים הוּא פְּדֹאֲמָרוּ וְאִפִּילוּ לְרַבְּנֵן דְּסַבִּירָא לְהוּ דְּקַטְנוֹת
טְעוֹן מְלַח הִינֵנוּ דוֹקָא בְּרָאשׁוֹ שֶׁל מְזִבַּח בְּשַׁעַת הַקְּטָרָה וְלֹא בְּשַׁעַת פְּתִישַׁת הַסְּמָמִים
וְתַקּוּן הַקַּטְנוֹת כְּמוֹ שְׁעֵלָה עַל דַּעַת הַפְּלָבוּ שְׂאִין זֶה מְקוּמוֹ וּשְׁעֵתוֹ כָּלֵל פְּדֹאֲיָתָא בְּהִדְיָא

התם בפ' הקומץ רבה בשלשה מקומות המלח נתונה כו' בראשו של מזבח ששם מולחין הקומץ והלבונה והקטורת כו' והא ודאי דהפלבו איירי בשעת כתישת הסממנים ותיקון הקטורת ולא בשעת הקטרה והקרבה שהרי קאי בפסוקים הקטורת ולא בהקרבת הקטורת.

לכן נ"ל ה' דלקחו מלח סדומית לא שהיו נותנים אותו בקטורת עצמו אלא כדי לשרותו בניין קפריסין או בתוך חמר חינוך עתיק כדי לשרות בהן הצפונות או לשם תיקון אחר ודבר הלמד מענינו הוא פיון דתני מלח סדומית במיצעא בהדי דברים הפאים לתקון הקטורת וכו' פתב הבית יוסף בהדיא בטור א"ח סימן קל"ג שהמלח סדומית בא לתקון הקטורת וכן משמע בפשיטות מדברי הרמב"ם בפ"ב מהלכות פלי המקדש והשתא שפיר מיושב מה שהי' הפלבו קוהה בדבר מלח סדומית רובע שכתב ואין בידי למה רובע וזה לפי מה שעלה על דעתו שהיו נותנים אותו בקטורת משום על כל קרבנה תקריב מלח ודאי קושיא היא אבל לפי מה שפירשתי שלא בא רק לתקון הקטורת אין שום מקום לקושיא זו למה רובע כמו שאין להקשות על השיעורים של שאר דברים שהיו נותנים בקטורת מפח הטעמים שפירשתי לעיל בדבור המתחיל משקל ששה עשר.

כן נראה לי: מעלה עשן. פרש"י שם עשב ואפשר שנקרא כן לפי שמתמר ומעלה עשן הקטורת כמקל שאינו מתפזר לכאן ולכאן וכן פירש הרמב"ם: ואם נתן בה דבש פסלה.

נראה לי דנקט דבש יותר משאור ושאר דברים שפסלה התורה לרבותא אע"פ שנתכונן שיהיה נודף ריח טוב יותר פדתני בר קפרא אלו הנה נותן בה קורטוב של דבש אין אדם יכול לעמוד מפני ריחה: חסר אחת מכל סממניה.

לאו דוקא חסר אלא ה"ה אי יתיר ולא נקט חסר אחת מכל סממניה אלא לאפוקי אם חסר בורית פרישנה ויין קפריסין ומלח סדומית הואיל ולא סממנין נינהו אינו חייב מיתה שהרי אלו לא הנה מפני הכבוד היו מביאין מי רגלים במקום יין קפריסין והוא הדין לבורית פרישנה ומלח סדומית וכפת הירדן שאינו באים אלא לתקון מעשה הקטורת.

ואע"ג דאיתא בירושלמי פרוק טרף בקלפי לא נתן לתוכה מלח חייב מיתה לפי דעתו טעות סופר הוא אבל ה' ודאי אם חסר מעלה עשן חייב מיתה אע"פ שאינו בכלל הסממנים ואינו בא אלא כדי לתקן שיהא העשן מתמר ועולה כמקל ולאפוקי ממה שכתב הרב מהרי"ק ז"ל בב"י בטור א"ח שאע"פ שחסר מעלה עשן אינו חייב מיתה ואני אומר אחר המחילה מכבוד תורתו לא כן אבי פה קדוש יאמר זה שהרי גמרא ערוכה דידן ביומא פרוק הוציאו לו וירושלמי פרוק טרף בקלפי קאמרי תרנייהו בהדיא שאם חסר מעלה עשן חייב מיתה ובסמוך אעתיק לשון הגמרא דידן וירושלמי וכן פסק בהדיא הרמב"ם בסוף הלכות יום הכפורים: חסר אחת מכל סממניה חייב מיתה.

פרש"י חייב מיתה פי עייל ביוה"כ דכתיב ואל יבא בכל עת אל הקדש ולא ימות בזאת יבא אהרן וגו' וכי מעייל קטורת שלא כהלכתה ביאה ריקנית היא וחייב מיתה כו'. תימה רבתי בעיני שהרי ביומא פרוק הוציאו לו תניא ומנין שנותן בה מעלה עשן שצאמר וכסה ענו הקטורת את הפתוחה ה' לא נתן בה מעלה עשן או שחסר אחת מכל סממניה חייב מיתה ותיפוק ליה דקא מעייל ביאה ריקנית אמר רב ששת הקא במאי עסקינן כגון ששגג

בביאה והזיד בהקטרה רב אשי אמר אפילו תימא הזיד בזו ובזו כגון דעייל שתי הקטרות אחת שלמה ואחת חסרה אביאה לא מחייב דהא עייל ליה שלמה מהקטרה מחייב דקא מקטר קטורת חסירה.

הרי קמן מבואר באר היטב דהא דתניא חסר אחת מכל סממניה חייב מיתה לאו פירושו משום ביאה ריקנית כדפרש"י מדפריה הגמרא ותיפוק ליה דקא מעייל ביאה ריקנית אלא פירושו משום שחיסר הקטורת ונעשית קטורת זרה פדכתיב הקטורת דמשמע שלמה ולא חסרה ואפילו לא נכנס לפני ולפנים אלא בהקטרה דמזבח הזהב חייב מיתה משום מקטיר קטורת זרה ומשום ביאה ריקנית וכן משמע בהדיא בירושלמי בפ' טרף בקלפי דקאמר חיסר בה אחת מסממניה או שלא נתן לתוכה מעלה עשן וכו' חייב מיתה אמר רבי זעירא ועובר משום הכנסה יתירה ומדקאמר ועובר משום הכנסה יתירה משמע שרצונו לומר מלבד שחייב מיתה על שחיסר הקטורת ונעשית קטורת זרה חייב מיתה אף משום הכנסה יתירה דהיינו ביאה ריקנית וכך הם דברי הרמב"ם ו"ל בהדיא בפרק ב' מהלכות פלי המקדש שכתב וז"ל חסר אחת מסממניה חייב מיתה שיהי נעשית קטורת זרה ובסוף הלכות יום הפורים כתב וז"ל חסר מן הקטורת אחת מסממניה או מעלה עשן חייב מיתה עליה שנאמר ולא ימות פי בענן אראה על הכפורת וכן חייב מיתה על ביאתו בלא מצות כו' הרי כתב בהדיא דמלבד שהוא חייב מיתה אם חיסר מן הקטורת אחת מסממניה אע"פ שנתן בה מעלה עשן בשביל שעשה קטורת זרה חייב מיתה נמי על ביאתו בלא מצוה ולא כדמשמע מתוך פירושו רש"י שאינו חייב מיתה מפני שעשה קטורת זרה אלא מפני שנכנס למקדש שלא לצורה: רבן שמעון בן גמליאל אומר הוצרי אינו אלא שרף הנוטף מעצי הקטף.

פירש"י רשב"ג לפרושי אתא ולא פירש פיצד לפרושי אתא וממה נשמר. ונכון לומר שרשב"ג בא לפרש דברי הת"ק ולומר אל תחשוב שצרי השנוי כאן הוא טריאק"ה כמו הצרי אין בגלעד שזה בנדאי לא יכניס בקטורת אבל הוא שרף הנוטף מעצי הקטף שקוטפין העץ ונוטף ממנו שרף הוא שהיה נכנס בקטורת ולאפוקי מהרמב"ם שנתאה מדבריו שהוא מפרש שרשב"ג בא לחלוק ולומר שהצרי אינו העץ עצמו אלא השרף הנוטף ממנו כשקוטפין אותו הוא הנכנס בקטורת לא העץ ופסק כת"ק כדפירש הפוסק משנה ע"ש: בורית פרשינה ששפין בה את הצפון כדי שתהא עזה.

חסרון הנזכר יש כאן וצריך להגיה בורית פרשינה ששפין בה את הצפון כדי שתהא נאה ויין קפריסין ששורין בו את הצפון כדי שתהא עזה וכן הוא בירושלמי פרק טרף בקלפי אף שם גורס מפני שהיא נאה מפני שהיא עזה וגרסת גמרא דידן עדיף טפי שגורס כדי שתהא נאה כדי שתהא עזה: והלא מי רגלים יפין לה.

כתב הפלבו יש מפרשים מי רגלים מעין אחד הוא ששמו מי רגלים ואי אפשר לומר מי רגלים ממש חלילה שלא עלה על לב אדם לשרות בהן סמני הקטורת ע"כ. ואני אומר אלו המפרשים ירדו אל מעין שלא היה ולא נברא לשאוב מים חיים והעלו בידם מי רגלים וחלילה וחס לפרש כן כי שבוש גדול וטעות גמור הוא אם מפח סבא אם מפח גמרא.

מפח סבָּרָא מֵהַעֲדָר כְּבוֹד יֵשׁ מִפֶּחַ הַשֵּׁם מִי רַגְלִים שֵׁישׁ לַמַּיִם אֵלּוּ שֶׁל מַעֲיָן זֶה אִם לֹא יִזְכָּר וְלֹא יִפְקֹד כָּלֵל הַשֵּׁם מִי רַגְלִים עַל אֵלּוּ מַיִם בְּכַנִּיסָתוֹן לְמַקְדָּשׁ. אִם מִפֶּחַ גְּמָרָא הֲלֵא גְמָרָא עֲרוּכָה בְּפָרְק דָּם חֲטָאת מְפָרֵשׁ אוֹתוֹ מִי רַגְלִים מִמָּשׁ מְדַפְרִיף הֶתֶם עַל הַמְשֻׁנָּה דְקִתְנֵי דָם חֲטָאת שְׁנִיתוֹ עַל בְּגָד שִׁטְעוֹן כְּבוֹס וְהָא בְּעֵי דָם חֲטָאת שְׁבַעָה סְמָנִים הַשְּׁנוּיִים בְּמִסְכַּת נֹדֶה בְּפָרְק הָאִשָּׁה שֶׁהִיא עוֹשֶׂה לְעֵנָן כְּתָם וְחַד מְנַיְהוּ מִי רַגְלִים וְהַתְנִיָּא בְּפִטוּם הַקְטוֹרֶת אֵלָּא שְׂאִין מְכַנִּיסִין מִי רַגְלִים לְמַקְדָּשׁ וְהָא נִדְאִי דְמִי רַגְלִים מִשְׁבַּעָה סְמָנִין הוּא מִי רַגְלִים מִמָּשׁ כְּמִפְּוֹרֵשׁ הֶתֶם בְּמִשְׁנָה וּבְגָמָרָא מִי רַגְלִים שְׁהַחְמִיצוּ תְנָא כְּמָה חֲמוּצָן שְׁלִשָּׁה יָמִים וְאִם הֵם שֶׁל זָמָן אוֹ שֶׁל יָלֵד כּו' וְכֹן פָּסֵק בְּהִדְיָא הֶרַמְב"ם ו"ל בְּפָרְק ח' מֵהִלְכוֹת מַעֲשֵׂה הַקְרָבָנוֹת כָּל שְׁבַעַת הַסְמָנִים שֶׁמַּעֲבִירִין עַל הַפְתָּם מַעֲבִירִין עַל דָּם חֲטָאת חוּץ מִמִּי רַגְלִים שְׂאִין מְכַנִּיסִין מִי רַגְלִים לְמַקְדָּשׁ וּמִמִּילָא הִנֵּה מִי רַגְלִים דְּהִקָּא בְּפִטוּם הַקְטוֹרֶת אִיִּירֵי נְמִי בְּמִי רַגְלִים מִמָּשׁ מְדַפְרִיף הַגְּמָרָא מִינָהּ וּלְמִי שְׁרוּצָה לְעַקֵּשׁ וְלוֹמַר לְעוֹלָם אִימָא לָךְ דְּמִי רַגְלִים דְּהִקָּא בְּפִטוּם הַקְטוֹרֶת לֹא אִיִּירֵי בְּמִי רַגְלִים מִמָּשׁ אֵלָּא מַעֲיָן אֶחָד שֶׁשָּׂמוּ מִי רַגְלִים וְהָכִי פְרִיף הַגְּמָרָא אִם אִין מְכַנִּיסִין לְמַקְדָּשׁ אֶפְיָלוּ מַיִם זָכִים וְצָלוּלִים שֶׁל מַעֲיָן שֶׁשָּׂמוּ מִי רַגְלִים מְפָנִי הַכְּבוֹד כָּל שְׁפָן שְׂאִין מְכַנִּיסִין מִי רַגְלִים מִמָּשׁ בְּמַקְדָּשׁ מְפָנִי הַכְּבוֹד אָבִיא לוֹ רְאִיָּה מְבֹאֶרֶת וּמְבוֹרֶרֶת שְׂאִין לְהַשִּׁיב עֲלֵיהָ בְּשׁוּם פְּנִים דְּמִי רַגְלִים דְּהִקָּא בְּפִטוּם הַקְטוֹרֶת אִיִּירֵי נְמִי בְּמִי רַגְלִים מִמָּשׁ מְדַבְרֵי הִירוּשְׁלָמִי פָּרְק טֵרַף בְּקַלְפֵי דְקָאֵמַר וְהֵלֵא מִי רַגְלִים יִפִּין לָהּ אֵלָּא שְׂאִין מְכַנִּיסִין רִיחַ רַע לְעֲזָרָה מְפָנִי הַכְּבוֹד וּמְדַקְאֵמַר אֵלָּא שְׂאִין מְכַנִּיסִין רִיחַ רַע אֵלְמָא דְּמִי רַגְלִים מִמָּשׁ קָאֵמַר אָבֵל אִם לֹא מְפָנִי הַכְּבוֹד לֹא הָיוּ מְנִיחִין מְלִשְׁרוֹת בְּמִי רַגְלִים מְפָנִי רִיחֹן רַע שְׁהָרֵי הַלְכוּנָה רִיחָה רַע וּמְנוּיָה עִם סְמָנֵי הַקְטוֹרֶת לְכֹן אוֹמַר אֲנִי כָּל הַמְפָרֵשׁ בְּעֵנָן אַחַר טוּעָה הוּא וּמְהַפֵּף דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים: אֵלָּא שְׂאִין מְכַנִּיסִין מִי רַגְלִים לְמַקְדָּשׁ.

וְהַטַּעַם מְפָנִי הַכְּבוֹד כְּדֵאִיתָא בִירוּשְׁלָמִי פָּרְק טֵרַף בְּקַלְפֵי. וְרֵאִיתִי מִי שֶׁהַקְשָׁה וַ"ל וַ"ל וַ"ל מְנַלְן שְׂאִין מְכַנִּיסִין מִי רַגְלִים לְמַקְדָּשׁ וְהֵלֵא קֶרְבֹּ וּפְרָשׁוֹ קֶרֶב עַל גְּבִי הַמְזַבֵּחַ וַ"ל דְּלִית לָן אֵלָּא מַה דְּאָמַר רַבָּנָן ע"כ.

וְלִי נִרְאָה דְּהַקְשָׁיָא מַעֲיָקְרָא לִיתָא דְּשִׂאֲנֵי מִי רַגְלִים שְׂאִינָן בְּאִים אֵלָּא לְתַקוּן בְּעֵלְמָא וְכִינּוּן דְּאֶפְשָׁר לְתַקוּן בְּלַעֲדָם סְבָרָא הוּא שְׂאִין לְהַכְנִיסָם לְמַקְדָּשׁ מְפָנִי הַכְּבוֹד וְרֵאִיָּה מְשׁוּפָּר שְׂאִין בּוֹ קְדוּשָׁה אֵלָּא תְּשֻׁמִּישֵׁי מַצְנֶה וְאֶפְיָלוּ הָכִי אֲסוּר לִיתָן לְתוֹכוֹ מִי רַגְלִים כְּדֵי לְצַחֲצַחוּ מְפָנִי הַכְּבוֹד כְּדֵאִיתָא בְּפָרְק בְּתָרָא דְרֵאֵשׁ הַשְּׁנָה כָּל שְׁפָן לְמַקְדָּשׁ שֶׁהוּא קְדוּשַׁת הַגּוּף שְׂדוּד קִדְשׁ הַרְצָפָה מִתְהוּם אַרְעָא כּו' כְּדֵאִיתָא בְּזַבְחִים וּבְפִסְחִים לְאֶפְוָקִי קֶרְבֹּ וּפְרָשׁוֹ הוּא קֶרְבֹּן גּוֹפִיָּה מְגֻזְרֶת הַפְּתוּב כֹּן נִרְאָה לִי: קִדְשׁ הִיא קִדְשׁ תְּהִיָּה לְכֶם.

בִירוּשְׁלָמִי בַפ"ד דְּשִׁקְלִים וּבְפָרְק הוֹצִיאֵו לוֹ אִיתָא פְּטָמָה בְּחֻלִּין רַבִּי יוֹסִי ב"ר חֲנִינְיָא אוֹמַר פְּסוּלָה כּו' מֵאִי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסִי ב"ר חֲנִינְיָא קִדְשׁ הִיא שְׁתַּהֲא הַנִּיתָה בְּקִדְשׁ: מוֹתֵר הַקְטוֹרֶת מָה הָיוּ עוֹשִׂין בּוֹ כּו'.

בַפ"ק דְּשְׁבוּעוֹת מִיִּיתֵי הֵךְ מְשֻׁנָּה וְכָתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת הֶתֶם מוֹתֵר הַקְטוֹרֶת פִּי הַקּוּנְטָרְס מוֹתֵר מְשֻׁלְשָׁה מְנַלְן הִיתָרִים בְּכָל שְׁנָה מְמַלָּא חֲפָנִים בְּיוֹם הַכְּפוּרִים דְּאִי אֶפְשָׁר שְׁיִכְנָסוּ כּוֹלָם בְּחֻפְיָו וּבְחֻפְיָו פִּירֵשׁ כֹּן דְּבָלָאוּ הָכִי יֵשׁ מוֹתֵר שְׁבַכָּל שְׁנָה הָיוּ מְפִטְמִים שֶׁס"ה מְנַלְן לְמַנְיָן יְמוֹת הַחֲמָה וּג' מְנַלְן לְחֻפְיָו כ"ג בְּיוֹם הַכְּפוּרִים וּמְשֻׁס"ה הִנֵּה נִשְׁאָר בְּכָל שְׁנָה פְּשׁוּטָה י"א

מגן פמגן ששנות החמה יתירין על שנות הלכנה ואע"פ שהיו צריכין למלאות בהן לשנים מעופרות שהן גו"ח י"א י"ד י"ז י"ט מכל מקום צריכין היו לחדש בר"ח ניסן כדי שיהו מתרומה חדשה.

ומיהו הא דתנא בפ"ק דכריתות דאחת לע"ב שנה היו בו חצאין של שיריים אי אפשר לפרש אלא ממותר שלשה מגן של יוה"כ שהרי כל מותר של י"א מגים של שנים פשוטות היו צריכין למלאות במעופרות ובסוף המחזור חמה ולכנה שנים רק שעה אחת ותפ"ה חלקים אלא המותר שלשה מגים היה נשאר ולא היה נכנס בחפניו אלא חצי מנה וב' מגים וחצי נשאר בכל שנה נמצא לע"ב שנה ק"פ מגים ועוד חסר ד' מגים לפלגא דמש"ה ולא דק וי"ס דלא גרסינן שתיים אלא אחת לע"ב שנה ותו לא וכן יש בירושלמי פ"ק ט"ר בקלפי וניחא טפי למימר דלא דק דאי גרסינן שתיים לא ניחא כ"כ ובפטום הקטורת הפתוב במחזורים גרסינן אחת לששים שנה או לשבעים שנה ויכול להיות כשכלים ששים שנה בשתי שנים פשוטות זו אחר זו: מפרישין לא גרסינן ממנה שמתרומת הלשפה היו מפרישין והתם במסכת שקלים לא איירי בתרומת הלשפה ומאי ממנה שיהי: מפרישין שזכר האומנין.

פירש הקונטרס שמופין להם על ידי אחד מן הגזברין ולפירושו הא דקאמר בסמוך ומחללין אותה על מעות האומנין היינו מדעתן מאחר שכבר זכו בהן ומיהו לשון מפרישין לא משמע אלא הפרשה בעלמא וקאמר נמי נותנין אותה לאומנין בשכרן משמע שעדיין לא זכו בשכרן ולכך נראה דלב ב"ד מתנה עליהן ובהפרשה בעלמא יהיו חולין וא"ת ולמה להו פולי האי? תנו הקטורת מתחלה לאומנין בשכרן ומיהו לכו עזאי דאמר במסכת שקלים בפ"ק התרומה דאין הקדש מתחלל על המלאכה ניחא ואפילו לרבי עקיבא נמי דאמר מתחלל על המלאכה הני מילי בקטורת דיחיד כגון במקדיש נכסיו והיו בהן דברים הראויין לקרבנות צבור דגבי הכי מיתניא אבל בקטורת של צבור החמירו טפי א"נ הכא איירי בשכר פטום אומני הקטורת של שנה חדשה וצריף ליתן להם מתרומה חדשה ולמ"ד במעילה בפ"ק ולד חטאת דהני אומניו פאומניו הבגין מ"מ אינו יכולין ליתן הקטורת בשכרן דאין נותנין שכרן אלא מקדושת ב"ד הבית עכ"ל התוספות.

ואני אומר שהדין עם רש"י מה שפירש מותר הקטורת כו' משלשה מגן הייתירין בכל שנה מפלא חפנים ביום הפורים כו' דהכי משמע בהדיא מהברייתא דבסמוך דקתני והשאר ניתנת לאומניו בשכרן כדתנן מותר הקטורת כו' ולשון והשאר אינו נופל אלא על ג' מגן יתירין כו' פיון שנזכר בפירוש שיש מותר לאפוקי על ש"ה מגן אינו נופל לשון והשאר שהרי לא נזכר שיש מותר וכיון שכן ממילא הא דקאמר כדתנן מותר הקטורת היינו מותר של ג' מגן ועל שאר פ"ק דבור התוספות הקשה הרב רבי לוי אבן חביב ז"ל בתשובה סימן קי"ח הרבה קושיות חזקות וגם על הברייתא עצמה ובחתימת דבריו מסיק וכתב הנני מודה ואומר ידעתי שלא ידעתי לא פירוש הברייתא ולא פירוש התוספות: היו מפרישין ממנה שזכר האומניו כו'.

פרש"י מפרישין מהקדש ב"ד הבית את שזכר האומניו המחזיקין את ב"ד הבית כו'. לפי דעתי לא יצאו אלו דברים מפה קדוש רש"י אלא דברי תלמיד טועה הם פי בנדאי לא היה נעלם מעיני רש"י דרבי אושעיא המתירן באותה הניתנת לאומניו בשכרן לא איירי

כָּלֵל בְּאֲמֹנִיּוֹת הַבְּנֵי שְׂאִין נוֹתְנֵי שְׂכָרוֹ אֶלָּא מִהַקְדֵּשׁ בְּדֶק הַבַּיִת אֶלָּא מִיַּרְי דְּוִקָּא בְּאֲמֹנִיּוֹת
בֵּית אַבְטֵינְס מִפְטָמֵי הַקְטוֹרֶת שְׁנוֹתָיִן שְׂכָרוֹ מִתְרוּמַת הַלְשָׁפָה שְׁפֹן פִּירֵשׁ בְּהֶדְיָא רַבִּי
אוֹשְׁעִיָּא גּוֹפִיָּה בִירוּשְׁלָמֵי דְשְׁקָלִים בְּגִמְרָא בִפ"ד דְּמִתְרַץ הַמְשַׁנָּה הֵתֵם כְּמוֹ הֶכָּא וְנ"ל
פִּיטְמָה לְחֻלְיִין ר"י ב"ר חֲנִינָא אָמַר פְּסוּלָה רִיב"ל אָמַר פְּשִׁירָה כּו' עַד אֲתֵיָּא דְרִיב"ל
כְּרַבִּי יוֹחָנָן דְּהָא תְּנִינָא הַמְקַדֵּשׁ נְכֶסֶיו וְהָיוּ בְּהֵן דְּבָרִים הֶרְאוּיִין לְקַרְבָּנוֹת צְבוּר א"ר
יוֹחָנָן קְטוֹרֶת א"ר אוֹשְׁעִיָּא תִּיפְתֵּר בְּאֲמֹנֵן שְׁל בֵּית אַבְטֵינְס הִיָּה נוֹטֵל בְּשְׂכָרוֹ קְטוֹרֶת כּו'
ע"כ.

וּלְפִי דַעֲתִי לְזָה נִתְפַּנּוֹן רִש"י בְּאֲמָרוֹ לְעֵיל מְזָה וְנ"ל הִילְכָף נוֹתְנֵי אוֹתָהּ לְאֲמֹנִיּוֹת בְּשְׂכָרוֹ
וּבְגִמְרָא מִפְרֵשׁ בְּאֲמֹנֵן בֵּית אַבְטֵינְס שְׁהִיָּה נוֹטֵל קְטוֹרֶת כּו' ר"ל וּבְגִמְרָא דִירוּשְׁלָמֵי
שְׁהַבְּאֵתִי מִפְרֵשׁ בְּאֲמֹנֵן בֵּית אַבְטֵינְס שְׁהִיָּה נוֹטֵל בְּשְׂכָרוֹ קְטוֹרֶת כּו' וְכֵן פִּירֵשׁ רִש"י גּוֹפִיָּה
בִפ"ק דְּשַׁבּוּעוֹת וְנ"ל מִפְרִישִׁין שְׂכָר הָאֲמֹנִיּוֹת מִתְרוּמַת הַלְשָׁפָה שְׂכָר אֲמֹנִי בֵּית אַבְטֵינְס
מִפְטָמֵי הַקְטוֹרֶת כּו' וְכֵן פִּירֵשׁ בְּהֶדְיָא הֶרְמִב"ם וּר"ע מִבְּרִטְנֹרָה וְנ"ל בְּפִירוּשׁ הַמְשַׁנָּיוֹת
וְאִין דְּבָר זֶה צָרִיף יוֹתֵר חֲזוּק פִּינוֹן שְׂפָכָר הוֹכַחְתִּי דְרִש"י גּוֹפִיָּה נִתְפַּנּוֹן לְפָרֵשׁ כָּאֵן
כְּדִפְרֵשׁ רַבִּי אוֹשְׁעִיָּא גּוֹפִיָּה בִירוּשְׁלָמֵי שְׁהַבְּאֵתִי עַל כֵּן אוֹמֵר אֲנִי שְׁלֵא אָמַר רִש"י מֵעוֹלָם
דְּבָר זֶה אֶלָּא דְבָרִי תִלְמִיד טוֹעָה הֵם.

כֵּן נ"ל: ע"ב אַחַת לְשָׁשִׁים אוֹ לְשִׁבְעִים שָׁנָה הָיוּ מִפְטָמִין אוֹתָהּ לְחֻצְאִין כּו'. נִרְאָה לִי
שְׂרָצָה לוֹמֵר מִשְׁס"ה מְנַן הִיָּה נִשְׁאָר בְּכָל שָׁנָה פְּשׁוּטָה י"א מְנַן כְּמִנְיָן שְׁשָׁנוֹת הַחֲמָה
יְתָרִים עַל שָׁנוֹת הַלְבָנָה וְאֵע"פ שְׁהָיוּ צָרִיכִין לְמִלְאוֹת בְּהֵן לְשָׁנִים מְעוֹבְרוֹת מ"מ רַבָּא
דְּרַבָּא נִשְׁאָר וְעוֹד נָהִי דְלִמְצוּהָ בְּעֵינֵן מְנָה בְּכָל יוֹם מִכָּל מְקוֹם אִם לֹא הִקְטִיר אֶלָּא כְּזִית
שְׁחִרִית וְכְזִית עֲרַבִּית יָצָא וְגַם ב' מְנָה וְחֻצִי לְכָל הַפְּחוֹת הִיָּה נִשְׁאָר בְּכָל שָׁנָה מִשְׁלֵשָׁה
מְנַן שְׁמַהֵם הִיָּה כ"ג לֹקַח מְלֵא חֲפָנָיו בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים וּבֵינן הַכָּל סְלָקִי לְחֻצִי שְׁעוֹר הַקְטוֹרֶת
דְּהֵינּוּ קפ"ד מְנַן אָבֵל רִש"י פִּירֵשׁ וְנ"ל שְׁלֵא הִיָּה צָרִיף לְפִטָּם אֶלָּא חֻצִי שְׁעוֹר מִשׁוּם
דְּמִתְרַת דְּשָׁשִׁים אוֹ שִׁבְעִים שָׁנָה סְלָקִי לְחֻצִי שְׁעוֹר הַקְטוֹרֶת פְּעָמִים לְשָׁשִׁים פְּעָמִים
לְשִׁבְעִים אוֹ סְמוּף לְהֵם לְפִי שְׂאִין כָּל הַחֲפָנִים שְׁוֹת כּו' מִשְׁמַע מִתּוֹף פִּירוּשׁוֹ שְׁלֵא הִיָּה
מִתְרַת מִהַקְטוֹרֶת רַק עַל שְׁלֵשָׁה מְנַן שְׁמַהֵם הִיָּה חוֹפֵן כ"ג בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים אָבֵל לֹא שְׁל
שְׁס"ה מְנַן דַּל"כ לֹא הִנֵּה שְׁתִּיק מִיָּנִיָּה וְכֵן מִשְׁמַע בְּהֶדְיָא מִדְּבָרֵיו בִפ"ק דְּשַׁבּוּעוֹת וְכֵן
פִּירֵשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּסוּף פָּרָק וְלֵד חֲטָאֵת וְכֵן פִּירֵשׁ בְּהֶדְיָא הַכְּלָבוֹ וְשְׁאָר מִחֲבָרִים וּלְפִי
פִּירוּשֵׁם צָרִיף לוֹמֵר הָא דְתִנְיָא אַחַת לְשָׁשִׁים אִין הַכְּפֹנָה עַל אוֹתָהּ הַשָּׁנָה מִפְּשָׁ אֶלָּא לְכָלֵל
הַשָּׁנִים שְׁיֵשׁ מִשָּׁשִׁים עַד שִׁבְעִים קוֹרָא שָׁשִׁים.

וְדַכְּוֹתִיָּה הָא דְתִנְיָא אַחַת לְשִׁבְעִים לְכָלֵל הַשָּׁנִים שְׁיֵשׁ מִשִּׁבְעִים עַד שְׁמוֹנִים קוֹרָא שִׁבְעִים
וְלֹאוּ מִשׁוּם דְּלֹא דַק בְּלִישְׁנִיָּה אֶלָּא בְּהֶכְרַח נִקְט לִישְׁנִיָּה הִכִּי דְלֹא יְכוֹל הַתְּנָא לִיחַד שָׁנָה
פְּרִטִית שְׁנַת ס' וְכָף וְכֵן בְּאַחַת לַע' לֹא יְכוֹל הַתְּנָא לִיחַד שָׁנָה פְּרִטִית ע' וְכָף פִּי לֹא הִיָּה
כֵּן תְּמִיד בְּשָׁנָה אַחַת כְּפִי שְׁיִנּוּי הַחֲפָנִים וְכֵן פִּירֵשׁ מְהֵר"ל אֲבֹן חֲבִיב וְנ"ל וּמִן־כְּרַח הוּא
דַּל"כ קָשָׁה מְאֹד הִיאָף יֵאמְרוּ דְבָר שְׂאִין לוֹ מְצִיאוֹת כָּלֵל שְׂאִיָּה אֲפֻשֵׁר שְׁבִשְׁשִׁים שָׁנָה
יַעֲלֶה הַמִּוֹתֵר שְׁל שְׁלֵשָׁה מְנַן כָּף לְחֻצִי שְׁעוֹר הַקְטוֹרֶת דְּהֵינּוּ קפ"ד מְנַן וְהִלָּא אֲפִילוּ
כָּל הַשְּׁלֵשָׁה מְנַן שְׁלִמּוֹת אֵינָן עוֹלִין לְחֻצִי שְׁעוֹר הַקְטוֹרֶת שְׁהָרִי אֵינָן עוֹלִין רַק ק"פ:
דְּאֵמַר רַבָּא קְטוֹרֶת שְׁפִטְמוֹ לְחֻצְאִין חֲזִיב.

לאו דוקא לתצאין שְהַרִי סִיּוּם פֿל שְׁתַּעֲשֶׂה וְהָא אֲפֹשֶׁר דְּעַבְדָּה פֿרַס בְּשַׁחְרִית וּפְרַס בֵּין הָעֶרְבִים וְהָא דְנָקַט לְתַצְאִין מִשּׁוּם שְׁאֲמַר רַבָּא לְעִיל שְׁמֵן שְׁפִטְמוּ לְתַצְאִין פֿטוּר וְהֵתֵם נָקַט לְתַצְאִין לְרַבּוּתָא אַף עַל גַּב דְּפִטְמוּ לְתַצְאִין פֿטוּר הִלְכָּה נָקַט הֵכָא נְמִי לְתַצְאִין פֿעֲמִים בְּשִׁנָּה בִּימֹת הַחֲמָה כּו'.

אֲפֹשֶׁר לְפָרֵשׁ דְּתַרִי מִלִּי נִינְהוּ חֲדָא שְׁפִעְמִים בְּשִׁנָּה הָיוּ שׁוֹחֲקִים אוֹתָהּ שְׁנִית שְׁבִימֹת הַחֲמָה הָיוּ מְפֹרְיִין אוֹתָהּ אֲפִילוּ שְׁלֵא בְּשַׁעַת שְׁחִיקָה וּבִימֹת הַגְּשָׁמִים הָיוּ צוֹבְרִין אוֹתָהּ אַף שְׁלֵא בְּשַׁעַת שְׁחִיקָה.

וְאֲפֹשֶׁר לְפָרֵשׁ דְּלָאוּ תַרִי מִלִּי נִינְהוּ אֱלָא הַבְּרִיּוּתָא מְפָרֵשׁ וְאַזְזִיל פֿעֲמִים בְּשִׁנָּה הֵינּוּ פֿעַם אַחַד בִּימֹת הַחֲמָה פְּזוּרָה וּפֿעַם שְׁנֵי בִימֹת הַגְּשָׁמִים צְבוּרָה: אַחַד עֶשְׂרִי סְמָנִים נְאָמְרוּ לוֹ לְמַשָּׁה בְּסִינֵי.

לאו למימרא הלכה למשה מסיני דאם פון קשה מאי פריה רב הונא מאי קראה הלא פל הלכה למשה מסיני לא בעי קרא ואדרבה בכל דוקתא שכתוב בקרא פריה הגמרא למה אמרת הלכה למשה מסיני והלא קרא כתיב כדפריה הגמרא בפ"ק דסוכה ובפ"ק דעירובין גבי הא דקאמר שיעורין תציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני שיעורין דאורייתא נינהו דכתיב ארץ חטה ושעורה כו' ומסיק דקרא אסמכתא בעלמא הוא וכן בפ"ק דמועד קטן גבי כי גמירי הלכתא ל' יום לפני ר"ה כו' וכן בפרק בתרא דיומא גבי הא דא"ר יוחנן שיעורין ועונשין הלכה למשה מסיני ועונשין מכתב כתיבי ומשני אלא ה"ק רבי יוחנן שיעורין של ועונשין הל"מ ועוד דא"כ הנה א"ר יוחנן בהדיא אחד עשר סמנין הל"מ וכי תימא שלא רצה לומר פון בשביל שכתוב בהדיא בקרא ארבע סמנין והו נטרף ושחלת וסלפנה ולבונה אפתי הנה מצי למימר ז' סמנין הל"מ אלא על פרחו פדאמרן.

ולכן תמיה אני טובא על הרמב"ם ז"ל שכתב בריש פרק ב' מהלכות פלי המקדש דשאר סמנים שלא נתפרשו בתורה הל"מ הן ונגררין אחריו האחרונים ז"ל נושאי פליו. ועוד שהרי הרמב"ם גופיה מנה פל הלכה למשה מסיני דבכולי גמרא בהקדמתו לפירוש המשניות ולא מנה הך בהדיאהו.

ואפשר לדחוק ולגיישב דהא דכתב הרמב"ם דשאר סמנים הל"מ לאו אמנין קאמר אלא על השמות והמשקל של הסמנים מפני דמקרא לא ילפינו אלא מנין י"א סמנין אבל השמות של ז' סמנין לא כתיבא ולא רמיזא בקרא וכן המשקל שלכל הסמנין ואי לאו דהל"מ הן מנא דענין מה הם וכמה הם וכן דייק לשונו דוק ותשפח: אבני אמר מהכא באגודתו על ארץ יסדה.

בפרק הקומץ רבה מיימי דרשה זו נמי על ארבעת מינין שבלולב שנים מהן עושין פירות ושנים מהן אין עושין פירות ואין אדם יוצא בהן ידי חובתו עד שיהיו פולן באגודה אחת וכן ישאל בתענית אין נענין עד שיהיו פולן באגודה אחת צדיקים ורשעים דומיא דעושין פירות: הסף בשמן המשחה לבהמה וכלים פטור לע"א ולמתים פטור הא דנקט הסף ולא נקט הנותן משמן המשחה על בהמה וכלים כו' משום דאורחא דמילתא נקט דמסתמא אינו נותן שמן על בהמה וכלים ומתים פי אם כדי שיריחו ריח טוב מהשמן וזה טוב לעשות דרך סיכה.

וּכְבֹר הָיָה אֲפֹשֶׁר לֹמַר דְּלִרְבוּתָא נְקֻט הַסֵּף דְאַפִּילוּ הַסֵּף פִּטוּר וּכ"ש הַנּוֹתֵן אֲמָנָם יוֹתֵר נְכוּן בְּעֵינֵי לֹמַר דְּלִהְיֵי נְקֻט הַסֵּף וְלֹא נְקֻט הַנּוֹתֵן מִשּׁוּם דְּדוֹקָא הַסֵּף פִּטוּר אֲבָל הַנּוֹתֵן חַיִּיב מִשּׁוּם דְּגַבֵּי נוֹתֵן לֹא פְתִיב אָדָם אֲלֵא זֶר וּכְבֹר מְצִינּוּ שְׂיִישׁ חִלּוּק בֵּין הַסֵּף לְהַנּוֹתֵן גַּבֵּי מְלָכִים וְכַהֲנִים שְׂפָכֵר נְמֻשְׁחוּ וְלִכֵּן יֵשׁ לְחִלּוּק נְמִי גַבֵּי הִנְהוּ אֲבָל לְגַבֵּי מְלָכִים וְכַהֲנִים צָרִיף לֹמַר הָא דְנְקֻט הַסֵּף לֹא דוֹקָא אֲלֵא ר"ל הַנּוֹתֵן אֲבָל הַסֵּף לִיכָא מֵאֵן דְּפְלִיג דְּחַיִּיב בְּכָל שְׂהוּ כְּדִקְאָמַר רַב יוֹסֵף בְּסֻמוּף כֵּן נִרְאֵה לִי.

וּא"ת לִיעֲרַבֵינָהּ וְלִתְנִינָהּ כּוּלְהוּ פְּחָדָא הוּאִיל וְאִינֵן חִלּוּקוֹת בְּטַעֲמָם. וּי"ל תִּנְא תִרְתִּי תִרְתִּי שְׂמַעֵינָהּ וְגִרְסִינָהּ וְכִי הָאֵי גִוּוּנָא פְּרִיף וּמְשַׁנֵּי הַגְּמָרָא בַּפ"ק דְּקִידוּשֵׁין גַּבֵּי תְנוּ רַבְנֵן הֲרֵי אֵת אֲשֵׁתִי הֲרֵי אֵת אַרְוִיסְתִּי כּו': וְכֵן נ"ל לִינְשֵׁב הָא דְקִאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בְּפֶרֶק עֲשֶׂרָה יוֹחֲסִין מְלָקִין עַל הַחֲזֻקוֹת וְסוֹקְלִין וְשׁוֹרְפִין עַל הַחֲזֻקוֹת וְכו' הָא דְלֹא עָרִיב וְתַנִּי לְהוּ בְּחָדָא מְלָקִין וְסוֹקְלִין וְשׁוֹרְפִין עַל הַחֲזֻקוֹת מִשּׁוּם דְּרַבִּי יוֹחָנָן כְּסֻדֵּר שְׂשֻׁמְעָם מְרַבּוּ אֲמָרָם וְרַבּוּ לֹא אֲמָרָם לּוּ בְּפַעַם אַחַת אֲלֵא לְסִירוּגִין.

וְאִף עַל גַּב דְּרַבִּי יוֹחָנָן אֲמַרִינָהּ מְשַׁמְיָה דְנִפְשֵׁיָהּ וְלֹא אֲמַרִינָהּ מְשַׁמְיָה דְרַבּוּ אִין בְּכַף פְּלוּם שְׂהֲרֵי בַּפ"ק דְּקִדוּשֵׁין שְׂהֲבֵאֲתִי לְעִיל מְשַׁנֵּי נְמִי הֲכִי תִנְא תִרְתִּי תִרְתִּי שְׂמַעֵינָהּ וְגִרְסִינָהּ אִף עַל גַּב דְּהַתְנָא אֲמַרִינָהּ מְשַׁמְיָה דְנִפְשֵׁיָהּ וְלֹא אֲמַרִינָהּ מְשַׁמְיָה דְרַבּוּ.

וּמִכָּאֵן קָשָׁה לִי עַל דְּבַרִּי מֵהֲרִי"ק ו"ל בְּשׁוֹרֵשׁ פ"ז שְׂהֲרַגִּישׁ בְּקוּשֵׁיָא זֹו שְׂהֲקֻשִׁיתִי בְּמִימְרָא דְּבַרִּי יוֹחָנָן שְׂהֲבֵאֲתִי וְדַחָה הָאֵי תִירוּצָא שְׂפִתְבְּתִי מִחֲמַת דְּרַבִּי יוֹחָנָן אֲמַרִינָהּ מְשַׁמְיָה דְנִפְשֵׁיָהּ.

וְלִי נִרְאֵה דְאִין בְּכַף פְּלוּם כְּמוֹ שְׂאֲתָה רּוּאָה מְפִנְרֵשׁ בַּפ"ק דְּקִדוּשֵׁין שְׂהֲבֵאֲתִי לְעִיל וְכֵן כְּאֵן בְּשֻׁמְעֵתִין וְכַהֲנָה רַבּוּת בְּגִמְרָא. וְעוּד הַקָּשָׁה שֶׁם מֵהֲרִי"ק ו"ל לְמָה הַנְּצָרָה רַבִּי יוֹחָנָן לֹמַר לְנוּ הֵהִיא דְמְלָקִין הֵלֵא מִק"ו דְּסוֹקְלִין וְשׁוֹרְפִין שְׂמַעֵינּוּ לָהּ דְּהַשְׁתָּא בְּדִינֵי נְפֻשׁוֹת סְמִכִין אַחֲזִיקָה לְעַנְיֵן מְלָקוֹת לֹא כ"ש.

וְלִי נִרְאֵה דְלֹא קֻשֵׁיָא מִיַּדִּי מִשּׁוּם דְלֹא זֹו אִף זֹו קִתְּנִי וְדָרָף זֹה כְּבוּשָׁה וְסִלּוּלָה בְּגִמְרָא: אֲתָם קְרוּוִין אָדָם וְאִין עַפּו"ם קְרוּוִין אָדָם כּו'. וּא"ת בְּרִישׁ ע"א וּבְפֶרֶק אַרְבַּע מִיתוֹת דְרִישֵׁינּוּ עַפּו"ם הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה הֲרֵי הוּא כּה"ג שְׂנַאֲמַר אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם וּגו' פְּהֵנִים לְוִיִּם וַיִּשְׂרְאֵלִים לֹא נֶאֱמַר אֲלֵא הָאָדָם וּפְרַש"י בְּסִנְהֶדְרִין דְּהָהוּא לִית לֵיהּ הֵךְ דְּרַבִּי שְׂמַעוֹן דְּדַרְזִישׁ אֲתָם קְרוּוִין אָדָם כּו' וַיִּתְּכֵן לְפִי סְפָרִים דְּגִרְסֵי הֵתָם רַבִּי רַמְיָה אֲבָל לְפִי סְפָרִים דְּגִרְסֵי הֵתָם רַבִּי מְאִיר קֻשֵׁיָא דְשְׂמַעֵינּוּ לֵיהּ לְרַבִּי מְאִיר הֵכָא דְסָף שְׂמֹן הַמְשָׁחָה לְעַפּו"ם פִּטוּר וּמְשַׁמַּע דְּטַעֲמָא מִשּׁוּם דְּכִתִּיב עַל בְּשַׁר אָדָם וְאִין עַפּו"ם קְרוּוִין אָדָם וּמִיָּהּ מְצִינּוּ לְמִימַר דְּטַעֲמָא דְרַבִּי מְאִיר דְּפִטוּר הֲנִי מִטַּעֲמָם דְּכָל שְׂהוּא בְּסָף הֲרֵי הוּא בְּלֹא יִיסָף וְכָל שְׂאִין בְּסָף אִין בְּלֹא יִיסָף.

כְּבָר תִּינְרְצוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּפֶרֶק הַבָּא עַל יְבֻמְתוֹ בְּשֵׁם ר"ת דְּיֵישׁ חִלּוּק בֵּין אָדָם לְהָאָדָם דְּעַפּו"ם בְּכָלֵל הָאָדָם נִינְהוּ וְהָא דְקִאָמַר פְּהֵנִים לְוִיִּם וַיִּשְׂרְאֵלִים לֹא נֶאֱמַר ה"ק אָדָם לֹא נֶאֱמַר דְּהֲנִי מְשַׁמַּע פְּהֵנִים לְוִיִּם וַיִּשְׂרְאֵלִים אֲלֵא הָאָדָם וְכָל הֲנִי קְרָאִי דְמִיָּתִי פְתִיב אָדָם דְלֹא פְרִיף מְקִרָאִי דְכִתִּיב הָאָדָם.

והר"ר משנלם היה אומר דגבי פורענות דוקא קאמר אתם קרויים אדם דלא רצה לכתוב
ישׂראל בהדיא גבי פורענות אבל גבי האדם וחי הנה ליה למכתב בהדיא פהגים לויים
וישׂראלים כמו שרגיל בכל מקום והא דפריה מהני קראי אע"ג דאומות העולם עפוי"ם
נמי קרויין אדם מפל מקום פריה פיון דגבי פורענות ישׂראל קרויין אדם היכא דלא איירי
אלא בעפוי"ם דוקא לא הנה ליה למקרינהו אדם והא דכתיב בקום עלינו אדם היינו לפי
שהזכיר השם וכן את האדם ולא אמר גבי חירם והא דכתיב ואתן אדם תחתיה הא דרשינו
בברכות אל תקרי אדם אלא אדם גבי ההוא רומאה והא דכתיב והארץ נתן לבני אדם
והרשינו מיניה דיש קנין לעכ"ם היינו בני אדם הראשון: וכמה יסוד ויהא חייב כו'.

מלת יסוד אם אינו טעות סופר וצריך להיות יתן צריך לפרש דאפקה נתינה בלשון סיכה
אגב דנקט ברישא הסף בשמן המשחה לבהמה וכלים כו' פטור והתם מוכרח לומר הסף
מהטעם שפירשתי לעיל אבל אי אפשר לפרש יסוד דהכא סיכה ממש שיהי ממשט
הסוגיא מתחלה ועד סוף מוכח בהדיא דבסיכה לא פליגי כלל ר"מ ור"י ואפילו רבי
יהודה סבירא ליה דחייב בכל שהוא כמו שאפרש בסמוך והא דמסיים רב יוסף אבל
סיכה לממשח מלכים וכהגים דברי הפל פל שיהו ולא אמר בקצור אבל סיכה דברי הפל
פל שיהו משום דתיתי מילי אתא לאשמועינו חדא דלא פליגי רבי יהודה על רבי מאיר
אלא דוקא בנתינה אבל בסיכה גם רבי יהודה מודה דבכל שיהו משום דלא אשכחן שיעור
בסיכה תננינא דבסיכה אין חלוק בין מלכים וכהגים לשאר בני אדם משום שצאמר על
בשר אדם לא ייסף פל אדם במשמע אפילו מלכים וכהגים בכל שיהו.

ולכן יש לתמוה טובא על הרמב"ם ז"ל שפסק בפרק א' מהלכות פלי המקדש דאפילו
גבי סיכה אינו חייב אלא דוקא בכזית וכבר השיגו הראב"ד ז"ל מפח הסוגיא דהכא
והפסוק משנה הליץ בעד הרמב"ם ז"ל וכתב ואפשר לומר דכי יליף רבי יהודה נתינה
דעל זר בכזית מנתינה דעלמא ה"ה לסיכה דזר דהויא בכזית לדידיה דילפינו מנתינה
דאייתקש סיכה לנתינה והיינו דקתני וכמה יסוד ויהא חייב ר"מ פל שיהו ור"י כזית ואם
איתא כמה יתן הנה ליה למתני ולא כמה יסוד אלא ודאי בסיכה נמי סבר ר' יהודה דצריך
כזית והא דמסיים רב יוסף אבל סיכה לממשח מלכים וכהגים דברי הפל פל שיהו היינו
במושח מלכים וכהגים שלא נמשחו אבל אם כבר נמשחו פטור לרבי יהודה על הנתינה
דלאו זרים נינהו ובפחות מפזית פטור אף על הסיכה ע"כ.

ואני שמעתי ולא אבין היאך אפשר להעלות על הלב וכל שפן להוציא מן השפה ולחזן
פירוש זה שאין לו קיום והעמדה כלל ועיקר מפמה וכמה קושיות חזקות דלית נגר ובר
נגר דיפרקינהו.

חדא היאך אפשר לפרש הא דנקט וכמה יסוד ויהא חייב דבסיכה ממש איירי ולהכי נקט
וכמה יסוד ויהא חייב ולא נקט וכמה יתן משום דבסיכה נמי סבר רבי יהודה דצריך כזית
שיהי הגמרא פריה עליה והאמר רבי יהודה פטור ומשני כי פטר רבי יהודה גבי מלכים
וכהגים גבי הדיוט מחייב הרי בהדיא אמר דגבי מלכים וכהגים פטר רבי יהודה אפילו
בכזית ואם איתא דבסיכה ממש איירי קשה הלא הרמב"ם גופיה פסק בהדיא דאפילו גבי
מלכים וכהגים חייב הסף בכזית ועוד דא"כ קשה על רב יוסף דאמר בהא פליגי ר"מ
סבר על בשר אדם לא ייסף כתיב וכתוב ואשר יתן ממנו על זר מה סיכה פל שיהו אף

נתינה כל שהו ור"י סבר ילפינו נתינה דעל זר מנתינה דעלמא כו' הלא עיקר חסר מן הספר למה לא מהדר רבי מאיר ורבי יהודה למילף שעור סיכה כמה הוא מר כדאית ליה ומר כדאית ליה.

וע"ק מדקאמר מה סיכה כל שהו ואף ר"י לא סתר זה משמע דליכא מאן דפליג בהא דסיכה כל שהו ולא פליגי אלא דוקא בנתינה וכן דייק לשון רב יוסף לקמן מדקאמר מחלוקת בנתינת שמן המשחה כו'.

ועוד קשה היאך אפשר לפרש לדעת הרמב"ם הא דמסיים רב יוסף אבל סיכה לממשח מלכים וכהנים דברי הכל כל שהו היינו במושח מלכים וכהנים שלא נמשחו שהרי הרמב"ם גופיה פסק בהדיא דבסיכה דזרים אינו חייב אלא דוקא בכזית וז"ל הסף משמן המשחה כזית במזיד חייב פרת כו' וא"כ למה יהיו גריעי מלכים וכהנים שלא נמשחו משאר זרים גמורים יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא.

ועוד קשה דזיל בתר טעמא שהרי רבי יהודה לא פטר גבי נתינה מלכים וכהנים אלא משום דמעיקרא לאו זרים הווי ופרש"י דהא נמשחו מתחלה וממילא קודם שנמשחו הווי זרים א"כ למה פסק הרמב"ם גבי סיכה דזרים שאינו חייב אלא דוקא בכזית וגבי סיכת מלכים וכהנים שלא נמשחו בכל שהוא ועוד קשה דאי איירי במלכים וכהנים שלא נמשחו א"כ למה השמיט הרמב"ם דין זה ולא כתב אם סף מלכים וכהנים שלא נמשחו חייב אפילו בכל שהו שהרי דויע שהרמב"ם אינו משמיט שום דין השנוי בגמרא אליבא דהלכתא ועוד קשה דאם כן מאין הוציא הרמב"ם דין זה שכתב אבל הסף ממנו אפילו למלך וכהן גדול חייב שנאמר על בשר אדם לא ייסף כל אדם במשמע שהרי דין זה לא היה ולא נברא בדברי רב יוסף לפי מה שפירש הוא דבריו דמייירי במלכים וכהנים שלא נמשחו אלא על פרוסה דבסיכה כולי עלמא סבירא להו דחייב אפילו בכל שהו וכן משמע בהדיא מדברי התוספות בפרק כל שעה שמביא בסמוך מדכתבו והוי נמי דומיא דסיפה דהויה בכל שהו לדעת רבי יהודה וכדכתב הרמב"ם ד והא דנקט וכמה יסוף ולא נקט וכמה יתן הוא מהטעם שפירשתי.

על כן אומר אני כבוד הרב בעל הכסף משנה במקומו מונח חס ליה להרמב"ם ז"ל שיפרש פירוש שאין לו שחר כזה והא דפסק הרמב"ם דאפילו גבי סיכה אינו חייב אלא דוקא בכזית נראה לי שטעמו כיון דאפקה הקרא לסיכה בלשון נתינה פדכתיב ואשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו דהיינו נמי סיכה דאם לא כן קשה למה קתני המשנה והבריייתא הסף בשמן המשחה חייב פרת דהא לא כתיב גבי סיכה רק אזהרה בלבד א"כ פרת מנלן וסבר רבי יהודה דלהכי אפקה בלשון נתינה לאפוקי ממשמעות דסיכה קאתי דמשמע כל שהו אלא צריך נתינה חשובה כמו ונתן לכהן את הקדש דהוי בכזית.

ובהכי מיושב שפיר מה שהקשו התוספות בפרק כל שעה גבי ואין נתינה פחות משנה פרוטה כו' אדיליף רבי יהודה נתינה דעל זר מנתינת תרומה דהוי בכזית לילף מפל נתינה לחומרא דהוי בכל שהו כגון מתן דמים ומתן בהונות שאין בהן שעור והוי נמי דומיא דסיכה דהויה בכל שהו ולמאן דאמר נתינה בכל שהו אתי שפיר והעלו בקושיא אבל בפרק ב' דגיטין גבי ודלמא נתינת גט הוא כו' תירצו כמו שפירשתי וכן אשכחן במנחות בפרק כל המנחות גבי ולא יתן עליה לבונה דאצריך כזית משום דשני מלשון שימה

דאָתחיל בָּהּ לֹא יָשִׁים עָלֶיהָ שָׁמֶן וְהִרְמַב"ם לֹא גָרַס כֹּל שֶׁהוּא כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּגִוּסָחַת הַגְּמָרָא שְׁלִפְנֵינוּ אֲלֵא הֵכִי גָרַס אַבְל סִיכָה לְמִמְשַׁח מְלָכִים וְכֹהֲנִים דְּבָרֵי הַכֹּל חַיִּיב וְתוּ לֹא מִיָּדִי.

כֵּן נִרְאֶה לִי: דָּף ז' וְאֵינָה מְשַׁלְמַת אֶת הַחֲנֻמֶשׁ בִּירוּשְׁלַמִי בְּפֶרֶק ז' מִמְסַכַּת תְּרוּמוֹת אֲמַרִּינֵן מֵאִי טַעְמָא דְרַבִּי מֵאִיר כִּי תַחֵל לְזִנוֹת אֶת אַבְיָה אֶת שְׁאֵינָה רְאוּיָה לְחִזּוֹר לְבֵית אַבְיָה יָצָאת זוֹ שְׁרָאוּיָה לְחִזּוֹר לְבֵית אַבְיָה וּפְרִיָּה מְשׁוּם לְכַשֵּׁר זְנוּתָה הֵרִי רְאוּיָה לְחִזּוֹר לְבֵית אַבְיָה בְּתַמִּיָּה וּמְשַׁנֵּי מֵאִי פְדוּן כִּי תַחֵל לְזִנוֹת אֶת שְׁחִילוּלֵיהָ מִחַמַּת זְנוּת וְלֹא מִחַמַּת גְּשׁוּאִים וּמֵאִי טַעְמָא דְחַכְמִים וּבֵת אִישׁ פָּהֵן מ"מ וְאִישׁ יִתִּירָא דְרִישׁ וְהֵאִי טַעְמָא נְמִי אִיתִיהָ בְּרִישׁ פ' אַרְבַּע מִיתוֹת: וּמִיתַתָּה בְּשֹׁרְפָה.

פְּרִוּשׁ אִם זְנוּתָה: מִמֵּאִי מִפִּיק לִיהָ. כְּלוּמַר דְּהָא לִיכָא לְמִימַר דְּמִפִּיק לִיהָ מִמֵּאִי דְקִתְנֵי עַל אֵלוֹ חַיִּיבִים עַל זְדוּנָה פְּרַת וְעַל שְׁגָגָתוֹ חֲטָאת דְּהָא לִיתָא דְבִאָמַת הוּא חַיִּיב עַל זְדוּנָה פְּרַת וְעַל שְׁגָגָתוֹ חֲטָאת: שְׁעָבַר עָלָיו יוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁאִין מְבִיא אֲשֶׁם תְּלוּי.

לְקַמֵּן בְּפֶרֶק בְּתֵרָא יְלִיף לִיהָ מִקְרָא מְכַל חֲטָאֲתִיכֶם לְפָנֵי ה' תִּטְהַרוּ חֲטָא שְׁאִין מְכִיר בּוֹ אֲלֵא הַמָּקוֹם יוה"כ מְכַפֵּר: רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר בְּמַבְעֵט קְאָמַר וְלֹא קְאָמַר יוֹם הַכַּפּוּרִים כּו' שְׁבוּשׁ הוּא וְצָרִיף לְהַגִּיָּה רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר בְּמַבְעֵט דְקְאָמַר לֹא תִכְפֹּר עָלָיו יוֹם הַכַּפּוּרִים דְּאִי הָדָר כּו': דְּכּוּלֵי עֲלָמָא לֹא פְלִיגֵי דְלֹא מְכַפֵּרָה דְכַתִּיב יִקְרִיב אִנְתוּ לְרַצוֹנֵי.

מִשְׁנֵה שְׁלֵמָה שְׁנֵינוּ כְּף ב' הָאוּמַר מִשְׁקְלֵי עָלֵי אַע"פ שְׁאִין מִתְכַּפֵּר לוֹ עַד שְׁיִתְרַצֶּה שְׁנֵאָמַר לְרַצוֹנֵי כּוּפִין אִנְתוּ עַד שְׁיִאמַר רוּצָה אָנִי כּו': אַכֵּל חֶלֶב וְהִפְרִישׁ קֶרֶבֶן כּו'. וְא"ת וְהָא שְׁמַעִינוּ לִיהָ לְרַבִּי יוֹחָנָן ב'פ"ק דְקִידּוּשֵׁין גְּבִי בְּהֵמָה שֶׁל שְׁנֵי שְׁנוֹתֵינֵן דַּס"ל דְּדַחוּי מְעִיקְרָא הֵוִי דַּחוּי אִם כֵּן לָמָּה אָמַר אַכֵּל חֶלֶב וְהִפְרִישׁ קֶרֶבֶן דְכָה"ג נִרְאֶה וְנִדְחָה הֵוִי וְנִהְיָ מְצִי לֹא שְׁמוּעֵינוּ רְבוּתָא טְפִי דְאֶפִּילוּ הִמִּיר וְהִפְרִישׁ קֶרֶבֶן דְּהֵוִי דַּחוּי אַע"ג דְּדַחוּי מְעִיקְרָא הוּא וְרְבוּתָא הוּא טְפִי דְּדַחוּי מְעִיקְרָא כְּדָמוּכַח ב'פ' לוּלֶב הַגְּזוּל דְאֶפִּי' מֵאֵן דַּאִית לִיהָ דַּחוּי מְעִיקְרָא לֹא הֵוִי דַּחוּי מוּדָה בְּנִרְאָה וְנִדְחָה דְּהֵוִי דַּחוּי כְּכָר תִּירְצוּ הַתּוֹסְפוֹת ב'פ' נְגַמַר הַדִּין דְּנִקְט אַכֵּל חֶלֶב וְהִפְרִישׁ קֶרֶבֶן אוֹרְחָא דְמִלְתָּא נִקְט דְאִין דְּרַף מוּמַר לְהִפְרִישׁ קֶרֶבֶן וְעוּד פִּינֵן דַּא"ר יוֹחָנָן כְּה"ג אַכֵּל חֶלֶב וְהִפְרִישׁ קֶרֶבֶן וְנִשְׁתַּטָּה וְחִזּוֹר וְנִשְׁתַּפָּה הוּאִיל וְנִדְחָה דְּדַחָה וְגְבִי נִשְׁתַּטָּה אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר אֲלֵא שְׁהִפְרִישׁ קוּדָם שְׁנִשְׁתַּטָּה דְאִי מִשְׁנִשְׁתַּטָּה שׁוּטָה שְׁהִפְרִישׁ קֶרֶבֶן אִין הַקְדָּשׁוֹ הַקְדָּשׁ נִקְט הֵכָא נְמִי כְּה"ג וּלְקַמֵּן מְפָרֵשׁ עוּד תִּירוּץ אַחַר: הוּאִיל וְנִדְחָה דְּדַחָה.

נִרְאֶה לִי דְרַבִּי יוֹחָנָן אֲזִיל לְטַעְמֵיהָ דְאָמַר ב'פ"ק דְּזִבְחִים וּב'פ"ק דְקִידּוּשֵׁין וּבְפֶרֶק פִּיצַד מְעַרְיָמִין גְּבִי בְּהֵמָה שֶׁל שְׁנֵי שְׁנוֹתֵינֵן כּו' בְּעָלֵי חַיִּים נִדְחִין וְה"ה אִם נִדְחוּ הַבְּעֻלִים וְחִזּוּ וְנִרְאוּ ס"ל הוּאִיל וְנִדְחָה דְּדַחָה אַבְל לְרַב דְּפְלִיג עָלֶיהָ דְרַבִּי יוֹחָנָן בְּיוֹמָא בְּפֶרֶק שְׁנֵי שְׁעִירֵי וְסִבַּר בְּעָלֵי חַיִּים אִינֵן נִדְחִין וְיְלִיף לִיהָ מִבְּעַל מוּם עוֹבֵר אַע"ג דְּלֹא חֲזִי הַשְׁתָּא כִּי הָדָר מִיְחֻזֵי שְׁפִיר דְּמִי הֵכָא נְמִי לֹא שְׁנָא וְכִינֵן דְמוּמַר זֶה חִזּוֹר בּוֹ יְבִיא קֶרֶבֶן: תֵּאמַר בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁמְכַפֵּר עַל הַמְזִיד כְּשׁוּגָג.

וְא"ת נִימָא דְיוֹם הַכַּפּוּרִים לֹא יִכְפֹּר עַל הַמְזִיד מִיָּדִי דְּהֵוִה אַחֲטָאת וְאֲשֶׁם. כְּכָר תִּירְצוּ הַתּוֹסְפוֹת ב'פ"ק דְּשְׁבוּעוֹת דְקָרָא דְיוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא אִיכָא לְמֵאֵן דְאָמַר דְמִשְׁמַע אֶפִּילוּ

אינם שפין וכולי עלמא מודו דמרבינו במזיד ועוד דאדרבה גילף משעיר הנעשה בפנים שמכפר על המזיד.

ולי נראה שא"צ לכל זה דכיון דאשכחן ד' מביאין על הזדון פשגגה פדתנו בפ"ב א"כ ליכא למימר דיוה"כ לא יכפר על המזיד מידי דהוה אחטאת ואשם משום די"ל אדרבה גילף מהנהו ד' דמכפרים על המזיד: אלא שבינו דאמר יכפר עלי חטאתי.

לא שצריך דוקא לומר בפירוש יכפר עלי חטאתי דהא לא פתיבא ולא רמיזא כלל בקרא רק שיתודה על חטאו בלבד פדכתיב והתנדו את חטאתם וגומר והתודה אשר חטא עליה א"כ היא קאמר מה חטאת ואשם אין מכפרין אלא על השבין דמשמע שהוא מעבב הפפרה עד שיאמר יכפר עלי חטאתי ועוד דהא בפ"ק דשבועות מיתי הו' פרייתא לאשמועינן שאין יום הכפורים מכפר אלא דוקא אם עשה תשובה ודלא פריי דאמר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה כו' ולא זכר ולא פקד כלל שצריך דוקא שיאמר בפירוש יכפר עלי יום הכפורים רק שיעשה תשובה בלבד דומיא לשבין ואין שבין בפרק יוה"כ גבי נקה לא ינקה מנקה הוא לשבים ואינו מנקה לשאינן שבים אלא האי דאמר יכפר עלי חטאתי היינו מחשב בלבד דומיא לאין שבים דאמר לא תכפר עלי חטאתי דהתם ודאי לאו דוקא דאמר אלא ה"ה אם מחשב בלבד לא תכפר עלי חטאתי אין מכפר אע"פ שהתודה על חטאו דהוי פטובל ושרץ ביזו לפי שזהו עיקר התשובה שצריך להאמין בכפרתו ודכותיה ביום הכפורים וכן פתב בהדיא הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות שגגות וז"ל אין יום הכפורים ולא החטאת ולא האשם מכפרין אלא על השבים המאמינים בכפרתו אבל המבעט בהו אינו מכפרין בו כיצד הנה מבעט והביא חטאתו או אשמו והוא אומר או מחשב בלבד שאין אלו מכפרין אע"פ שקרבו כמצותן לא נתפפר לו וכשיחזור בתשובה מבעיטתו צריך להביא חטאתו ואשמו וכן המבעט ביום הכפורים אין יום הכפורים מכפר עליו לפיכך אם נתחייב באשם תלוי ועבר עליו יום הכפורים והוא מבעט בו הרי זה לא נתפפר לו וכשיחזור בתשובה אחר יום הכפורים חייב להביא כל אשם תלוי שיהיה חייב בו ע"כ.

הרי פתב בהדיא או מחשב בלבד שאין אלו מכפרין כו': על שנתענה בו ולא עשה בו מלאכה. נקט הני שהו מדאורייתא לאפוקי רחיצה סיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה אינו דאורייתא פדתניא בפרק יום הכפורים אע"פ שאמרו אסור בכולן לא אמרו ענוש פרת אלא על האוכל ושומה ועושה מלאכה בלבד: ולא קראו מקרא קדש.

פרש"י מקרא קדש בתקון סדר דתפלה וכן פי' בפ"ק דשבועות שלא קבלו עליו בברכותיו לומר מקדש ישראל ויוה"כ וכתבו עליו התוספות שם ואין נראה דלא אשכחן ברכות ביום הכפורים דליהו דאורייתא ונראה לר"ח קראו מקרא קדש שמונה שב"ד קדושהו ושוכת ממלאכה בשביל קדושתהוים ולא קראו מקרא קדש שאינו שוכת מחמת קדושת היום אלא מחמת שמתעצל לעשות מלאכה.

ולי נראה שהדין עם רש"י דלשון מקרא קדש דייק פנותיה פדפירש הרמב"ן בפירוש אמור וז"ל וטעם מקרא קדש שיהו פולם קרואים ונאספים ביום הזה לקדש אותו כי מצוה היא על כל ישראל להקבץ בבית אלהים ביום מועד לקדש היום בתפלה בפרהסיא בתפלה והלל לאל ע"כ.

ומיהו גם פסות נקיה בכלל מקרא קדש כדדרשינו לקדוש ה' מכונד זה יוה"כ שאין בו לא אכילה ולא שתיה ככסות נקיה: תלמוד לומר יום פפורים הוא מכל מקום. תימה דלמא בעשה תשובה איירי ולעולם סבר תנא דאינו מכפר אלא על השבין כף הקשו התוספות בפ"ק דשבועות ולא תירצו כלום.

ואני שמעתי ולא אבין היאך אפשר לומר דאיירי בעשה תשובה אם הוא אכל ועשה מלאכה ביוה"כ וכי זה נקרא שב אין זה אלא פטובל ושרץ בידו. ועוד יש להקשות על דבריהם דאם איתא דאיירי בעשה תשובה מהיכא תיתי דלא יהא מכפר דאיצטריך קרא ומיהו בהא י"ל דהנה אמינא דיוה"כ עם התשובה תולין ויסורין ממרקין כדתני רבי מתאי בן חרש בפרק יום הפורים: כל עבירות שבתורה כו'.

פי' עבירות שבין אדם למקום אבל עבירות שבין אדם לחבירו גם רבי מודה שאין יום הפורים מכפר עד שירצה את חבירו כדתנו בפרק יום הפורים: חוץ מפורק עול כו'. בפרק יום הפורים מייתי הך ברייתא וכתבו התוספות שם וז"ל חוץ מפורק עול בסוף פ"ק דשבועות נפקא ליה מקרא פי דבר ה' בזה זה הפורק עול ומגלה פנים בתורה.

ואת מצותו הפר זה המפר ברית בשר. הפרת תפירת הפרת לפני יום פפורים תפירת לאחר יום פפורים.

יכול אפילו עשה תשובה ת"ל עונה בה לא אמרתי אלא בזמן שעונה בה. והקשה הרב רבי יעקב מאורלייניש זצ"ל אמאי לא חשיב להו בהדי ל"ו פרייתות בפ"ק דכריתות ומירץ ר"י דלרבנן דפליגי אדרבי לא דרשי קרא הכי אלא בפרק ארבע מיתות דרשי ליה רבי ישמעאל ור"ע לדרשא אחריןא ואלקבא דרבי לא מצי למחשבינהו דהתם קאמר מניינא למה לי לומר שאם עשאן פולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת ולדידיה לא מחייב חטאת אלא במילתא שחייבין על זדונו לאו וכרת כדאמר רבי בפ"ק דיבמות נאמר פאן עליה פירוש ונודעה החטאת אשר חטא עליה ונאמר להלן עליה בחייה מה להלן דבר שחייבים על זדונו פרת אף פאן ומינה מה להלן שיש בה לאו אף פאן לאפוקי הני גהי דאתרבי לכרת לאו לית בהו אבל לרבנן לא מצינו לשנויי הכי דלדידהו לא בעי לאו פיון דגמרי מתורה אחת יהיה לכם הנקשה כל התורה פולה לע"א מה ע"א דבר שחייבין על זדונו פרת כו' אבל לאו לא בעינן אע"ג דבע"א איפא לאו דהא בע"א איפא נמי סקילה ואפילו הכי מחייבי חטאת אפילו היכא דליכא סקילה דלא מקשינן אלא לענין פרת דכתיב בההוא עניינא הפרת הפרת הכי נמי לאו לא בעינן לענין חטאת מדע דבפרק אלו הן הלוקין ממעט פסח ומילה מחטאת משום דדומיא דעבודת אלילים בעינן מה עבודת אלילים שב ואל תעשה לאפוקי הני דקום ועשה נינהו ואי בעינן לאו לענין חטאת נימא מה עבודת אלילים שיש בה לאו לאפוקי פסח ומילה אפילו אי הוו שב ואל תעשה לא מחייב פיון דלא כתיב בהו לאו: דאי לא תימא הכי פרת דיום הפורים כו'.

וא"ת למה לי אף לחלק למאי דסלקא דעתיה השתא דינעינן מסברא מפח הך קושיא פרת דיום הפורים לרבי כו'. כבר תירצו התוספות בפ"ק דשבועות דהנה מצי למימר וליטעמיך או שמא איצטריך אף אפילו חזר בו מעבירה אלא שמבעט בפפירה שאינו רוצה שיום פפורים יכפר: סמוך לשקיעת החמה כו'.

אבל לאחר שילוח שער לא מצי לאוקמה שהוא מכפר כל היום ואע"ג דמשמע לעיל שאין קרבנות מכפרין על עבירות של אח"כ אפילו בו ביום דאמר נפקא מינה לטומאה שאירעה בין זה לזה שאני שער המשלח דכתיב ביה כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מפל חטאתיכם משמע דכל היום יכפר אי נמי היום עצמו בלא שער המשלח מכפר קצת ואין פאן פרת גמור וכה"ג אשכחן בפ"ק דזבחים דעולה מכפר על היורש מקיפין ולא מקובעת והשתא אתי שפיר דלא משני כגון שמת קודם שנשלח השער או כגון דליכא שער המשלח כדאמר לעיל ונפקא מינה היכא דלא עבד חיצון וי"מ דיום כפורים בלא שער המשלח מכפר לגמרי ונפקא מינה היכא דלא עבד חיצון וי"מ דיום כפורים אינו מכפר עד שתחשוף למוצאי יום הכפורים כדמצינא חומר בשער מביום הכפורים שהשער מכפר מיד ויום הכפורים עד שתחשוף חומר ביוה"כ מבשער שיוה"כ מכפר בלא קרבן מה שאין פן בשער והא דנקט דחנקתיה אומצא לאו דוקא אלא ה"ה שמת בו ביום ולרונחא דמלתא נקטה אי נמי אפילו לא מת בו ביום אלא אחר כמה ימים וכגון דעבר סמוך לשקיעת החמה כף כתבו התוס' בפ"ק קמא דשבועות: אמרו ליה מאי שנא דעוני דלא מיייתי קרבן משום דלית ביה מעשה כו'.

הקשה רש"י ולרבי יוחנן דאמר לעיל הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו מאי אף דקתני מתניתין דהא אפילו לרבי עקיבא גופי הידעוני מיייתי קרבן בפני עצמו ולא תירץ כלום. ובאמת קושיא חזקה היא ושמא י"ל דרבי יוחנן מפרש דאף קאי אפסח ומילה והכי קאמר אף המגדף אין מביאין על שגגתו חטאת אע"פ שהוא מצות לא תעשה שנאמר תורה אחת וגומר והא דלא פליגי לעיל אחר הפסח והמילה מצות עשה כדי לאשמועניו דפליגי גם על רבי מאיר דלא פטר על לא הודע להביא אשם תלוי רק המטמא מקדש וקדשיו בלבד ונחמים אומרים אף המגדף אין חייב אשם תלוי על לא הודע שלו.

פן נראה לי: ע"ב והכי קאמר רבי עקיבא לרבנן אמריתו מגדף לית ביה מעשה כו'. על גירסא זו נתפונן רש"י כמה שפירש הגירסא הפתובה בספרים אינה כפי שיטת הגמרא כו' ואין בדי לתמן ולהגיה מלבי הגירסא על מכוונה: איסי בן יהודה אומר פאדם האומר לחבירו כו'.

בספרי פרשת שלח לה איתא להפך עיין שם: יש מביאות קרבן ונאכל כו'. זה הפלל כל מקום שהיא טמאה לידה הרי זו מביאה קרבן וחסאתה נאכלת וכל מקום שאינה טמאה לידה הרי זו פטורה מן הקרבן וכל מקום שהוא ספק אם היא טמאה לידה הרי זו מביאה קרבן מספק ואין חטאתה נאכלת שחטאת העוף הבאה על הספק נשרפה כדתנן בסוף תמורה: ויש מביאות קרבן ואינו נאכל מביאות קרבן כו'.

חסרון הניכר יש פאן וצריך להגיה ויש שאינן מביאות מביאות קרבן ונאכל כו': ונחמים אומרים עד שיהא בו צורת אדם. ברוב ספרים המדוניקים גרסינן מצורת אדם וכן עיקר דהכי מוכח בהדיא בפ"ק המפלת דנחמים ס"ל דלא בעינן כל צורת אדם ולזה אמרו מצורת אדם ולא אמרו צורת אדם וכן פי' בהדיא הרמב"ם ור"ע מברטנורא ו"ל בפירושו המשניות ומסיק שם הגמרא איזוהי צורת פני האדם שיהיה המצח והגביניו והעינים והסלתות וגבות הזקן כצורת האדם אבל הפה והאזנים והאף אע"פ שהן כשל בהמה וסיה הרי זה ולד: המפלת סנדל כו'.

בְּפָרֶק הַמִּפְלֵת פְּרִיָּהּ הַגְּמָרָא סִנְדֵּל דְתַנּוּ הֵכָא לְמַאי הִלְכְתָא כְּלוּמַר וְהִלָּא אִין סִנְדֵּל שְׂאִין עֵמּוּ וְלָד אַם כֵּן תִּפּוּק לִיה דְּמִשּׁוּם וְלָד שְׁעֵמּוּ תְּבִיא קֶרְבָּן וּמִשְׁנֵי שְׂאֵם תִּלְד וְלָד דְרָה דוֹפֵן וְסִנְדֵּל דְרָה רַחֵם דְּמִיָּתִי קֶרְבָּן אֶסְנְדֵּל וְלִרְבִּי שְׁמַעוֹן דְאָמַר יוֹצֵא דְרָה דוֹפֵן וְלָד מְעֵלִיא הוּא מַאי אִיכָּא לְמִימַר אָמַר רַבִּי יִרְמְיָהּ שְׂאֵם תִּלְד וְלָד קוֹדֵם שְׁנַתְּגִיירָה וְסִנְדֵּל לְאַחַר שְׁנַתְּגִיירָה דְּמִיָּתִי קֶרְבָּן אֶסְנְדֵּל: אוֹ שְׁפִיר מְרוּקָם.

בְּפָרֶק הַמִּפְלֵת מְפָרֵשׁ הַגְּמָרָא אֵיזָהוּ שְׁפִיר מְרוּקָם תַּחֲלַת בְּרִיָּתוֹ שֶׁל אָדָם גּוּפוֹ כְּעֵדֻשָׁה שְׂתִי עֵינָיו כְּשִׁתִּי טִיפֵי זָבוּב מְרוּחָקוֹת זֹו מִזֹּו שְׁנֵי חֻטְמָיו כְּשִׁתִּי טִיפֵי זָבוּב מְקוֹרְבִין זֹה לְזֹה פִּיּו פְתוּחַ כְּחוּט הַשְּׁעָרָה וְחַתוּף יָדִים וְרַגְלִים אִין לֹו: וְהִיּוֹצֵא מְחֻתָּף.

תִּימָה לְמָה לֹא קִתְּנֵי הֵכָא מְשִׁיָּצָא רַבּוֹ כְּדִקְתַּנִּי בְּפָרֶק הַמִּפְלֵת דְּהָא דִּין אֶחָד הוּא לְקֶרְבָּן וְלִטְוּמָאֵת לִידָה דְּהָא בְּהָא תִּלְיָא: מְלֵא גְבִינִים כּו'. הֶרְמֵב"ם ו"ל ור"ע מְבַרְטֵנוּרָה ו"ל פִּירְשׁוּ גְבִינִים הֵם תּוֹלְעִים וְקָשָׁה לִי הִיאָה אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ כֵּן שְׁהֵרִיבְפָּרֶק הַמִּפְלֵת פְּרִיָּהּ הַגְּמָרָא בְּשִׁלְמָא דָּם וּמִים לֹאוּ כְּלוּם הוּא אֵלָא גְבִינִים נִיחוּשׁ שְׂמָא וְלָד הָוָה וְנִימוּחַ וּמִשְׁנֵי רַב אֲדָא גְּוֹנִים תַּנּוּ וְאֵם אֵיתָא דְאֶתְמוּחִי אֶתְמוּחַ כְּפֹלָה בְּחַד גְּוֹנָא הָוָה קָאִי ש"מ בְּהִדְיָא דְגְבִינִים פִּירְשׁוּ גְּוֹנִים כְּפִירְשׁ ר"ש": אִין לִי אֵלָא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּיּוֹרְתָא כּו'.

תִּימָה דְכְּפָרֶק הַנְּחֻנְקִין גְּבִי גוֹנֵב נֶפֶשׁ אֶמְרִינּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעֲוִטִי לְמִי שְׁחָצִיו עֶבֶד וְחָצִיו כֵּן חוֹרִין אֶבֶל כְּלוֹ מְשֻׁחָרְרֵי וְגַר לֹא מְמַעֵט מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכֵן בְּפָרֶק בְּנוֹת כּוֹתִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְטַמְּאִין בְּזִיבָה וְאִין הֶעֱכּוּ"ם מְטַמְּאִין בְּזִיבָה אֶבֶל גָּרִים וּמְשֻׁחָרְרִים לֹא מְמַעֵט וְכֵן בְּמִנְחוֹת בְּפָרֶק שְׂתִי מִדּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל סוּמְכִין וְאִין הֶעֱכּוּ"ם סוּמְכִין אֶבֶל גָּרִים וּמְשֻׁחָרְרִים סוּמְכִין וְכִהְנֵה רַבּוֹת בַּגְּמָרָא וְשְׂמָא כְּכֹל הֵנִי יֵשׁ שׁוּם רַבּוּי דְמַרְבִּינּוּ גָרִים וּמְשֻׁחָרְרִים וְכֵן אִיכָּא דְוֹכְתִי טוּבָא דְסָבַר דְנִשְׁמִים בְּכֹל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם וְאִיכָּא דְוֹכְתִי טוּבָא דְמְמַעֵט נְשִׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַכֹּל לְפִי הֶעֱנִין וְהַמְקוּם כְּדִפְרִישׁוֹ הַתּוֹסְפוֹת בְּדוּכְתִי טוּבָא: גִּיּוֹרְתָא וְשִׁפְחָה מִנִּין כּו'.

בְּפָרֶק הָעֶרֶל מִיָּתִי הֵךְ בְּרִיָּתָא בְּלִשׁוֹן זֹה גִיּוֹרְתָא וְשִׁפְחָה מְשֻׁחָרְרָת מִנִּין כּו'. וְכִתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת שֶׁם וְז"ל וְשִׁפְחָה מִנִּין אֵית סְפָרִים דְגָרְסִי מְשֻׁחָרְרָת וְכֵן נִרְאָה מְדַפְרִיָּה גִיּוֹרְתָא וְשִׁפְחָה בְּנוֹת מִכַּל תְּרוּמָה נִיגְהוּ וְאִי כְּשִׂאִין מְשֻׁחָרְרָת בַּת מִכַּל תְּרוּמָה הִיא אַם הִיא שֶׁל כֹּהֵן וּמִיָּהוּ שְׂאִינָה מְשֻׁחָרְרָת נְמִי טְמֵאָה לִידָה דְאָמַר בְּפָרֶק רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְמִילָה לְקַח שִׁפְחָה מְעוֹבְרָת וְלִידָה אֶצְלוּ זֹהוּ יָלִיד בֵּית שְׁנַמּוּל לְשִׁמוּנָה וְהֵתָם מְשַׁמַּע שְׂאִין נְמוּל לְשִׁמוּנָה אֵלָא אוֹתוֹ שְׂאֵמוּ טְמֵאָה לִידָה וּבפ"ק דְכָרִיתוֹת נְמִי תַנּוּ וְכֵן שִׁפְחָה דְמִבִּיאָה קֶרְבָּן וְנֶאֱכָל וּבת"כ בְּהִדְיָא גְרָסִינּוּ גִיּוֹרְתָא וְשִׁפְחָה בֵּין מְשֻׁחָרְרָת בֵּין אִינָה מְשֻׁחָרְרָת מִנִּין ת"ל אִשָּׁה מִיָּהוּ תִימָה הִיכִי אֶתְרַבִּי שִׁפְחָה מְקַרָּא דְאִשָּׁה פִּינּוּ דְאִיֶּצְטְרִיָּה לְגִיּוֹרְתָא וּמְשֻׁחָרְרָת וְנִרְאָה דְשְׂאִינָה מְשֻׁחָרְרָת אֶתְיָא לָהּ לָהּ מֵאִשָּׁה כְּדִמְשַׁמַּע בְּכָרִיתוֹת: מַאי וְכֵן שִׁפְחָה.

קִצַּת קָשָׁה דְמַעֲיָקְרָא פְּרִיָּהּ שִׁפְחָה מְנַלן וְהַשְׂתָּא פְּרִיָּהּ מַאי וְכֵן שִׁפְחָה פְּשִׁיטָא וְאִין זֹה שִׁיטַת הַגְּמָרָא וְכ"ת דְפְרִיָּהּ מַאי וְכֵן הוֹאִיל דְיִלְפִינּוּ לָהּ מִן אִשָּׁה דא"כ לֹא מְשַׁנֵּי כְּלוּם: הַמִּפְלֵת לְאוּר שְׁמוּנִים וְאֶחָד כּו'.

הַטַּעַם שְׁחוֹלְקִין דּוּקָא בְּהַמִּפְלֵת לְאוּר פ"א לְנִקְבָה וְאִינּוּ חוֹלְקִין בְּמִפְלֵת לְאוּר מ"א לְזֹכֵר אַע"פ שְׁדִין שְׁנִיָּהֶם שְׁוִים פ"א הֶרְמֵב"ם שְׁהוּא לְפִי שְׂאִי אֶפְשָׁר זֹה בְּשׁוּם פְּנִים מְפָנִי

שהיולדת זכר אסורה לבעלה שבועה ימים ואם בא עליה אחר פן והפילה יום מ"א דרף משל יהיה הנפל בן שלשים ושלשה יום ובתוך זמן זה לא יתבונן בו מצורת האדם ומה שתהא חייבת עליו קרפן מתמתו אבל היולדת נקבה ישאר לה מימי מלאת אחר שהיא מותרת לבעלה ששים וששה ימים ואפשר בכגון זמן זה שתתעבר ותפיל נפל שיהיה לו יותר על ארבעים ולפי שהדבר באפשר ביולדת נקבה חולקין בה במשנה זו ובאחרות: אם שיהיה לו לטומאה כו'.

נראה דשתי ראיות הביאו ב"ה חדא מאי שנא אור פ"א מיום פ"א פלומר הלא אתם מודים לנו שאם לא הפילה בלילה והפילה ביום שחייבת אף פשהפילה לאור פ"א תתחייב שהרי לכל דבר זמן היום והלילה שונים.

ועוד ראיה אחרת אם שיהיה לו לטומאה לא ישנה לו לקרפן בתמיה שעד שקיעת החמה של פ"א דמיה טהורים ואם תראה לאחר שקיעת החמה דמיה טמאים כאלו היא רואה למחר ולמה לא ישנה לו אף לקרפן שפשם שאם תפיל למחר תתחייב אף לדיכוי כף תתחייב על הנולד של לילו ותשובת ב"ש היא על ראשון ראשון כו' לא אם אמרתם במפלת יום פ"א שכן יצאה לשעה שהיא ראויה להביא בה קרפן לפיכך כבר נתחייבה בקרפן על נולד הראשון ושוב אין לידה השנייה נפטרת בו תאמר במפלת כו' וראיה השנית שהבאתם אם שיהיה לו לטומאה כו' הדמים אינם מוכיחים כו' ונראה שחזרו בית הלל מהני טעמים מתשובתם של בית שמאי וטעמיהו פדתנאי בסמוך או לבת לרבנות אור פ"א: דף ח זב שראה שלש ראיות כו'.

נקט דנקא שלש ראיות מפני שאינו חייב קרפן אלא דנקא על שלש ראיות זו אחר זו בלא הפסקת יום גמור בין ראיה לראיה פדתנן בפ"ק דמגילה אין בין זב הרואה שתי ראיות לרואה שלש אלא קרפן ונקט דנקא בליל שמיני דאלי ביום שמיני פשיטא שחייב להביא קרפן שני על שלש ראיות אלו האחרונות פיון שפבר יצא לשעה הראויה לקרפן על שלש ראיות הראשונות וכן אלו ראה שלש ראיות ביום שביעי פשיטא שאינו חייב להביא קרפן שני על שלש ראיות אלו האחרונות מפני שראיות אלו סותרות הפל ומתחיל למנות שבועה ימים נקיים מאחר יום ראיה האחרונה וכל ראיה שהיא סותרת אינה מביאה לידי קרפן וכולה חדא זיבא אריכתא היא: נימא פתנאי זב שראה שתי ראיות כו'.

ט"ס הוא וצריף להיות שלש ראיות: פשיטא מהו דתימא כו'. חסרון הנזכר יש פאן וצריף להגיה פשיטא ראה אחת בלילה ושתיים ביום אצטרקא ליה מהו דתימא כו' וכן הוא בפ"ק דמגילה עיין ברמב"ם בפ"ו מהלכות נזירות ובפ"ג מהלכות מחוסרי כפרה: ואוקלת בזבחים.

ר"ל שמוטר לה לאכול בקדשים פדאיתא לעיל כי מתנין נשין קרפן לאשתרויני באכילת קדשים: נכנס לב"ד ולמד האשה כו'. פרש"י אע"פ שהקיל על דברי תורה עת לעשות לה' הוא שאלמלא לא ימצאו יחדלו מלהביא אפילו אחד ויאכלו קדשים בטומאת הגוף כו'.

מתוך פירושו נתיישבו כל הקושיות שהקשו התוספות בפרק גט פשוט על משנתנו חדא היא רשב"ג פליג אבית שמאי ואבית הלל דתנניהו מודו במפלת יום פ"א שחייבת על

כל לידה ולידה ורבי יוחנן בן נורי ורבי עקיבא נמי הכי סבירא להו דהשאר ישאר עליה חובה אלא שרבי יוחנן בן נורי אומר שצריך שתאמר על האחרונה אני מביאה ותהא מותרת בקדשים דתו ליכא למיחש שתהא סבורה ליפטר דנדאי האחרון אינו פוטר את הראשון אבל אם לא אמרה על האחרון איכא למיחש שתהא סבורה שהראשון פוטר אפילו לידה דלאחר מלאת כמו לפני מלאת ואתי למפשע שלא להביא יותר ורבי עקיבא לא חייש לפשיעה ועל איזה שתאמר מותרת בקדשים אבל לתרנויהו תשאר עליה חובה כדקאמר הת"ק דמשנתנו ועוד היכי מיייתי מעשה לסתור אי משום דמעיקרא הוה קיימי בדינרי זהב דהיינו מעשה לסייע דהא משמע שזה היה טעות שהיו מחמירין כמו שמוכיח והולך שרשב"ג ביטל אותה חומרא ונראה מדבריהם דמפח אלו קושיות הגיה ר"ת במשנתנו במלתיה דרשב"ג והשאר עליה חובה ומחוק מלת ואין ותמהו על ר"ת שהרי בכל הספרים וגם בת"כ גרסינו ואין.

ואני יגעתי ומצאתי בהדיא בת"כ שלפנינו כמו שהגיה ר"ת אבל לפי גירסא זו קשה לי הלשון נכנס לב"ד ולמד דמשמע שלמד להו דין חדש הפך ת"ק ולפי גירסא זו לא למד להם דין חדש הפך ת"ק.

ועוד קשה לי לפי גירסא זו דהא מפשט הלשון נכנס לב"ד ולמד כו' משמע דמפח מה שלמד להם הוזהו הקינין עד שעמדו ברבעתים ולפי גירסא זו למה הוזהו הלא רשב"ג למד להם כדאמר ת"ק והשאר עליה חובה ודוחק לומר דמעיקרא הוה קיימי הקינין בדינרי זהב מחמת שהחמירו היולדות עליהם שלא לאכול בקדשים אחר שהביאו קרבן אחד עד שהביאו כולם ומחמת זה היו דוחקות לקנותן אפילו ביוקר ורשב"ג נכנס לב"ד ולמד שיהיו אוכלים בזבחים תיכף אחר שהביאו קרבן אחד ומחמת זה הוזהו דא"כ קשה על היולדות מעיקרא מאי סבור שהחמירו ולבסוף מאי סבור שחזרו מחמירי או הלא רשב"ג לא לימד דין חדש ממה שאמר ת"ק הלא גם ת"ק אמר בהדיא ואוכלת בזבחים תיכף אחר שהביאו קרבן אחד.

ושמא י"ל לפי גירסא זו דמעיקרא הוה קיימי הקינין בדינרי זהב מחמת שנשתהו היולדות בירושלים ולא חזרו לביתם עד שהביאו כל הקרבנות שנתחייבו משום בל תאחר ומחמת זה היו דוחקות לקנותן אפילו ביוקר כדי שיוכלו לחזור לביתם ורשב"ג נכנס לב"ד ולמד להם דין חדש שיהיו חזרו לביתם אחר שהביאו קרבן אחד ויאכלו בקדשים ולא יחזשו משום בל תאחר ולהכי נשבע ותקן שלא יתאחרו שם היולדות ויתבטלו מפריה ורביה פי כשהיו הקינין בזול אז לא יצטרכו להתאחר בירושלים פי יוכלו להביא כל הקרבנות בפעם א' מאחר שימצאו אותם בזול.

אבל קשה לי דאם בן עיקר חסר מן הספר ועוד שהרי הלכה רנוחא בישראל שאינו עובר משום בל תאחר עד אחר שלש רגלים ועם מה שפרש"י לא קשה מידי מפל אלו קושיות הנזכרים שהקשו התוספות מפני שארשב"ג סובר כת"ק דמדינא השאר עליה חובה ומה שאמר ואין השאר עליה חובה הוראת שעה היתה כדי שלא יחדלו מלהביא כלל אי נמי שרשב"ג לא להוראת שעה בלבד אמרה אלא לדורות קבעה כדי שאם לעתיד לבוא יתייקרו לא יבואו להמנע מלהביא כלל ויש רשות בידי ב"ד לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה כדאמרנו בפרק האשה רבה ומדלא נכנס לב"ד ללמד להם דין חדש זה ואין

השאָר עֲלֶיהָ חוֹבָה הַפֶּה ת"ק אֵלָּא מִפְּחַ שְׂרָאָה שְׁהַקִּינִין נִתְיַקְרוּ כֹּל כֶּה וְעַמְדוֹ בְּדִינָרֵי זָהָב וְחֻשׁ שְׂמָא יָבֵאוּ לְהַמְנַע מִלְּהִבִּיא כֹּלֵל וְיֵאֱכֹלוּ קַדְשִׁים בְּטוֹמְאָתָא הַגּוֹף שְׁמַע מִינָה דְלוּלָא חֻשׁ זֶה לֹא הָיָה נִכְנָס לַב"ד לְלַמּוֹד לָהֶם דִּין חֲדָשׁ זֶה הַפֶּה ת"ק לְהִכִּי שְׁפִיר מִיִּיתִי מַעֲשֶׂה לְסַיַּע וְעוֹד הִקְשׁוּ הַתּוֹס' פִּינּוֹן שְׁהִיָּתָה מְוַתֵּרֵת לְאַכּוֹל בְּקַדְשִׁים לָמָּה הָיוּ עוֹמְדִין בְּדִינָרֵי זָהָב פִּינּוֹן שְׁיִכּוּלוֹת לְאַכּוֹל בְּקַדְשִׁים וְתִרְצוּ מִשּׁוּם בַּל תֵּאָחֵר הָיוּ דוֹחֵקוֹת (הַגַּה"ה) וּבְפִירוּשׁ אֲשַׁכְּנֻזִים רְאִיתִי פְּתוּב רִשְׁבִּי"ג וְרַבֵּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי וּר"ע מְדַמּוּ לְהוּ לְטַבִּילוֹת וּפְלִיגֵי אַבִּית שְׂמָאֵי וְאַבִּית הַלֵּל.

ע"כ הַגַּה"ה) וְאַנִּי שְׁמַעְתִּי וְלֹא אָבִין הֵיאָה אֲפֹשֶׁר לֹמַר דְּרַבֵּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי וּר"ע פְּלִיגֵי אַבִּית שְׂמָאֵי וְבֵית הַלֵּל דָּאָם כֵּן לֹא שְׁיָיָה לֹמַר וּבַחוּשֵׁינָן לְפִשְׁעֵהָ קַמִּיפְלִיגֵי וְעוֹד מְדַקְאָמַר ר"ע תֹּאמַר עַל אַחַת מֵהֶן מִשְׁמַע שְׁכּוֹלֵן חוֹבָה עֲלֶיהָ וְכֹל שְׁכּוֹן רַבֵּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי דְסָבַר תֹּאמַר עַל הָאֲחֵרוֹנָה מִשּׁוּם דְּחִיָּשִׁינּוֹן לְפִשְׁעֵהָ וְכַדְפֵּרשׁ"י וְעוֹד דְּהָא לְקַמְן בְּפֶרֶק ב' לִיף לִיָּה מְקַרָּא יָכוֹל תְּבִיא עַל הַלֵּיָדָה שְׁלַפְנֵי מְלֵאֵת וְעַל הַלֵּיָדָה שְׁלֵאֲחֵר מְלֵאֵת קָרְבָּן אֲחֻז לְשִׁנְיָהֶם ת"ל זֹאת וְעוֹד דְּהָא תָּנּוּ בְּבַחֲרִתָּא פְּלוּגְתָּא דַּב"ש וּב"ה בְּמַפְלֵת לְאוּר פ"א מִשְׁמַע דְּהַלְכָתָא פְּוִתִּיָּהּ בְּמַפְלֵת לְיוֹם פ"א שְׁחִיָּבָתָא קָרְבָּן שְׁנֵי וְעַל הַרְמַב"ם ז"ל קִשָּׁה לִי טוֹבָא שְׁפִירֵשׁ בְּמִשְׁנֵתָנּוּ וְהַלְכָה פְּרִשְׁבִּי"ג וּמְדַקְאָמַר הַלְכָה מְפִלֵל דְּפְלִיגֵי כְּדַדְיָיִק הַגְמָרָא בְּכֹל דְּנֹכְתָא דְקָאָמַר הַלְכָה וּא"כ נִרְאָה מְדַבְּרִיו דְּרִשְׁבִּי"ג פְּלִיגֵי אֵת"ק וְסָבַר דְּמַדִּינָא אַף בְּיַשׁ עֲלֶיהָ חֻשׁ לִידוֹת וְנִדְאוֹת מְבִיאָה קָרְבָּן אֲחֻז וְאוֹכְלָת בְּזִבְחִים וְאִין הִשְׁאָר עֲלֶיהָ חוֹבָה וּבַחֲבוּרוֹ בְּפֶרֶק א' מֵהַלְכוֹת מְחֻסְרֵי כְּפָרָה פֶּסֶק כַּת"ק וְעוֹד קִשָּׁה הֵיאָה אֲפֹשֶׁר לֹמַר דְּפְלִיגֵי רִשְׁבִּי"ג אֲתַנָּא קָמָא דַּא"כ הִיכִי מִיִּיתִי מַעֲשֶׂה לְסַתּוֹר וְעוֹד קִשָּׁה לָמָּה הִמְתִּין רִשְׁבִּי"ג לְלַמּוֹד לָהֶם דִּין חֲדָשׁ זֶה הַפֶּה ת"ק עַד שְׁנַתְיַקְרוּ הַקִּינִין וְעַמְדוֹ בְּדִינָרֵי זָהָב וְעוֹד דְּמַפְשֵׁט לְשׁוֹן מִשְׁנֵתָנּוּ מִשְׁמַע דְלוּלָא שְׁנַתְיַקְרוּ כֹּל כֶּה לֹא הָיָה נִכְנָס לַב"ד וְאוּלַי מִפְּחַ הַגִּי קוֹשִׁיּוֹת חֲזוֹר בּוֹ מִמָּה שְׁפִירֵשׁ בְּפִירוּשׁ הַמְשַׁנְיּוֹת וּפֶסֶק בְּחַבּוּרוֹ כְּתַנָּא קָמָא אִי נָמִי י"ל הָא דְכָתַב וְהַלְכָה פְּרִשְׁבִּי"ג ר"ל דְּלְצוֹרָה שְׁעָה מְוַתֵּר לְהוֹרוֹת וְאִין הִשְׁאָר עֲלֶיהָ חוֹבָה כְּמוֹ שְׁהוּא עֲשָׂה.

כֵּן נִרְאָה לִי: בְּיוֹם הַהוּא בְּרַבְעָתִים. פֵּרֶשׁ"י שְׁנֵי לְשׁוֹנוֹת וְהַלְשׁוֹן אַחַר נִזְכָּר בְּעָרוּף וּכְבָר הֶאָרִיכוּ בְּזֶה הַתּוֹסְפוֹת בְּפֶרֶק גִּט פְּשׁוּט וּבְפֶרֶק הָרִי עֲלֵי עֲשָׂרוֹן וּבְפֶרֶק הוֹצִיאֵו לֹו וּבִשְׁאָר דְּוֹכְתֵי טוֹבָא וְלָכֵן רְאִיתִי לְקַצֵּר וּלְקַמְן בְּפֶרֶק בְּתָרָא גְבִי אֵלָּא מַעֲתָה חֲסֵאת חֵלֶב כּו' אֲכַתְּוֹב מַה שְׁיַשׁ לְדַקְדַּק בְּזֶה: הַמְבִיא אֲשֶׁם פֶּרֶק שְׁשִׁי דָף כ"ה ע"ב אָמַר לִיָּה אַבְיִי וְהָא פִּי כְּתִיב הַדִּין קָרָא בְּשַׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בְּפָנִים כּו'.

בְּסוּף פ"ק דְּשַׁבּוּעוֹת אֲמַרִּינּוּ הַנְּשׁוּוּ כּוֹלֵן לְכַפֵּרָה אַחַת שְׁמַתְכַפְּרִים בְּשַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח בְּשַׁעִיר עֲבִירוֹת דְּבָרֵי רַבֵּי יְהוּדָה רַבֵּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר כְּשֶׁם שְׁדָם הַנֶּעֱשֶׂה בְּפָנִים מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל עַל טוֹמְאָתָא מְקַדָּשׁ וְקַדְשֵׁי כֶּה דָם הַפֶּר מְכַפֵּר עַל הַפְּהֵגִים עַל טוֹמְאָתָא מְקַדָּשׁ וְקַדְשֵׁי וּכְשֶׁם שְׁוֹדוּיּוֹ שֶׁל שַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעִיר עֲבִירוֹת כֶּה וְדוּוּיּוֹ שֶׁל פֶּר מְכַפֵּר עַל הַפְּהֵגִים בְּשַׁעִיר עֲבִירוֹת כּו' מ"ט דר"ש דְּכָתִיב וּלְקַח אֵת שְׁנֵי הַשַּׁעִירִים אֶתְקִישׁ שַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח לְשַׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בְּפָנִים מַה שַׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בְּפָנִים אִינוֹ מְכַפֵּר עַל הַפְּהֵגִים עַל טוֹמְאָתָא מְקַדָּשׁ וְקַדְשֵׁי דְכָתִיב בֵּינָה אֲשֶׁר לָעָם אַף שַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח אִינוֹ מְכַפֵּר עַל הַפְּהֵגִים בְּשַׁעִיר עֲבִירוֹת וְרַבֵּי יְהוּדָה אָמַר לָהּ לְהִכִּי אֶתְקוּשׁ שְׁיָהוּ שְׁוִים בְּמַרְאֵה וּבְקוּמָה וּבְדָמִים כּו' וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת הָתָם עַל הַסּוּגְיָא דְהָקָא מֵאֵי פְּרִיף אַבְיִי וְהָא פִּי כְּתִיב הַדִּין

קרא בשעיר הנעשה בפנים כו' לגמור מיניה שעיר המשלח דהא אתקוש ולא תירצו פלוג, ולי נראה דלא קשיא מידי אפילו לרבי שמעון משום דהתם מוכח פל הסוגיא דלאו הקוש גמור הוא דאי לא הוה פתיב אשר לעם לא הוה מקשינו פנימי למשלח ומשלח לפנימי אלא דוקא פנימי למשלח אבל משלח לא הוה מקשינו לפנימי לומר שלא יתפירו בו פהנים פיון דמשלח מרובה פפרתו ועוד שהרי לא הוה מקשינו אותן לגמרי אלא אמרינו מה זה אינו מכפר כו' אף זה אינו מכפר כו' להכי די לנו אם נקיש אותם בדבר אחד ולא שינוי למימר הכא דאין הקוש למחצה ונקיש להו לכל מיילי משום דאין זה הקוש גמור וכן כתבו התוספות בהדיא ביומא ריש פרק שני שעירי מפח קושיות אחרות וכבר הנה אפשר לומר דהו סוגיא דהכא אתיא אליבא דרבי יהודה דלית ליה הקוש דשני שעירים אלא למראה וקומה ודמים ותו לא מידי: חטאים דומיא דפשעים כו'.

ומינה ילפינו אשמות ודאין אף על גב דליכא קרא דמאי שניא כדפריה הגמ' בסמוך לענין חייבי מלקיות: ממאי דהני פשעים לאו בני קרבן נינהו כו'. אין להקשות וליטעמיה היכי יליף לעיל אמר קרא וכפר על הקדש מטמאות בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם חטאים דומיא דפשעים כו' ממאי דהני פשעים לאו בני קרבן נינהו כו' משום דבשעיר הנעשה בפנים ליכא מאן דפליג דאיידי דוקא דלאו בני קרבן פיון דלא בא לכפר על עבירת מצות ידועות כדילפינו לה בפ"ק דשבועות: אמר רבי אלעזר דאמר קרא מפל חטאתיכם לפני ה' וכו'.

נ"ל דהאי ר"א אינו ר"א בן עזריה שהרי הוא מפיק האי קרא לפני ה' לדרשא אחרתא שאין יוה"כ מכפר על עבירות שבין אדם לחבירו עד שיבדיל את חבירו כדתנו בפרק יום הכפורים אלא ר"א בן פדת הוא כמו פל ר"א סתם האמור בגמרא: קדמיתא נמי לא תיתי למיפשטי לא מדרב דימי ולא מדאבני אלא מהא כו'.

קשה בעיני טובא למה הוצרכו רב דימי ואבני ורבא לכל זה הלא היו יכולין למפשטיה קדמיתא מיתורא דקרא אותם כדתניא בספרא לכל חטאתם יכול אף חייבי חטאות ואשמות עמהם ת"ל אותם אותם על ראש השעיר ואין חייבי חטאות ואשמות על ראש השעיר מפאן אמרו חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יום הכפורים חייבים להביא לאחר יום הכפורים: דף כ"ו ע"א חייבי מלקיות שעבר עליהן יום הכפורים כו' לרבותא נקט חייבי מלקיות וכל שפן חייבי מיתות ב"ד ודאין אחר שהתרה בהן והא דתנו דשעיר המשלח מכפר אפילו על עבירות מיתות ב"ד היינו דוקא דלא אתרו בהן דהא לא תני חייבי מיתות בית דין אלא עבירות מיתות בית דין (הגה"ה תמיה אני על הרמב"ם ו"ל שלא כתב בחבורו דין זה חייבי מלקיות שעבר עליהן יום הכפורים כו'.

ע"כ הגה"ה): סד"א התם ממונא הוא. אין להקשות א"כ מה צריך למפשטיה קמיתא מדרב דימי ומדאבני ואמאי לא פשיט מפח הו סברא דבתשלומי ממון לא שייכא פפריה די"ל דהו סברא לחוד אינו מספיק שהרי חייבי אשמות תלוין ג"כ ממונא הוא ואפ"ה פטורים להביא לאחר יוה"כ: והא אנו תנו הודע ולא הודע כו'.

תימה דמעיקרא פריה פשיטא והשתא פריה והא אנו תנו כו'. ועוד מאי דוחקיה לתרץ הא דאתרו ביה הא דלא אתרו ביה למה לא מתרץ הא דלא עשה תשובה הא דעשה תשובה דהא בפ"ק דשבועות משמע דלרבנן אפילו על הקלות אם לא עשה תשובה אין

שעיר המשתלח מכפר ואולי שמפאן למד הרמב"ם ו"ל מה שפסק בפ"א מהלכות תשובה דשעיר המשתלח מכפר על לא תעשה ועשה אפילו לא עשה תשובה וצ"ע: לכל חטאתם ולא לכל טומאתם.

נ"ל אגב שיטפיה נקט האי קרא לכל חטאתם כדי להוליך השיטה בשנה עם הסוגיא בפ"ק דשבועות שמן הדין ה"ל לומר מפל חטאתיכם ולא מפל טומאתיכם פיון דהשתא קאי ועומד בקרא זה דיליף מיניה חטא שאין מפיר בו כו' וא"ת קרבן יולדת נמי אקרי חטאתם כפר תירצו התוספות בפרק קמא דשבועות דבעינן שפא על חטא דומיא דפשעים ולאמצי לשנויי אמר קרא וכפר דבולדת נמי פתיב וכפר והיינו שמכפרת ומטהרת לאכול בקדשים: ולרבי שמעון בן יוחאי דאמר יולדת חוטאת היא מאי איפא למימר.

תימה גדולה בעיני מאי קשיא הלא אין לה ספק כלל בחטא דהיינו אם היתה נשבעת שלא תזקק לבעלה בשעה שהיתה כורעת לילד או לאו כי אם בולד עצמו שאינה יודעת אם הוא ממין שחיבת עליו קרבן או לא א"כ מה ענין זה לחטא שאין מפיר בו אלא המקום וכן קשה גבי הא דפריה הגמרא בסמוך והאמר רבי שמואל בר נחמני על שבעה דברים נגעים באים כו' ולרבי אלעזר בן הקפר דאמר נזיר חוטא הוא כו' הלא הוא בעצמו מפיר בחטא: ולרשב"י דאמר יולדת חוטאת כו'.

תימה למאי דלא סליק אדעתיה יולדת כי קא מיימי קרבן לאישתרוי באכילת קדשים הוא אלא קס"ד לכפרה מתיא א"כ מאי פריה ספק יולדת שעבר עליה יוה"כ לא תיימי כו' הלא הקושיא מעיקרא ליתא דהא בת קרבן היא והיא יכפר יוה"כ על בר קרבן דהא לעיל מקשינו חטאים האמור בשעיר המשתלח לפשעים מה פשעים דלא בני קרבן כו' וכי תימא דאע"ג דמיימי חטאת העוף על הספק לא חשיב בר קרבן מידי דהנה מחייבי אשמות תלוין דלא חשיבי בני קרבן שהרי יוה"כ מכפר עליהן א"כ קשה מאי פריה הגמרא בפ"ק דשבועות ואימא יולדת ופרש"י ואימא יולדת שאם עבר עליה יוה"כ אוכלת בקדשים בלא קרבן עכ"ל.

ומשמע מדבריו דפריה מנדאי יולדת וכבר הרגישו התוספות בזה שם בשבועות והשיבו להליץ בעד רש"י דהואיל וקרבן יולדת לא אתי לכפרה אלא להכשיר בקדשים אין זה יקרא בר קרבן.

אבל אין התירוץ זה מספיק דשתי תשובות בדבר חדא שהרי פאן פריה אפילו למאי דלא סליק אדעתיה יולדת כי קא מיימי קרבן לאישתרוי באכילת קדשים כו' ה"ה ה"ה נמי פריה הכי מסתמא אפילו למאי דלא סליק אדעתיה יולדת כי קא מיימי קרבן לאישתרוי באכילת קדשים כו'.

ועוד פיון דפריה ה"ה ונהא שיוה"כ יתירנה לאכול בקדשים למה לא יקרא בר קרבן הקרבן המתיר דבשלמא אלו בעינן לה כפרה ביוה"כ הנה אמיןא דכיון דהקרבן בא להכשיר ויוה"כ מכפר לא איקרי בר קרבן פיון דאינו מועיל למה שיוה"כ מועיל שנה לכפר ונה להכשיר אבל פיון דמאי דפריה הוא שיכשירו יוה"כ לאכול בקדשים במקום הקרבן למה לא יקרא הקרבן המכשיר בר קרבן.

ואולי מִפֶּתַח קוֹשֵׁיָא זֶה הִנְכַרְח ר"ת לְפָרֵשׁ דְּהֵתָם בְּשִׁבְעוֹת מְסַפֵּק יוֹלְדֵת פְּרִיָה כַּמ"ש
הַתּוֹסְפוֹת בְּשִׁמוֹ וְלִזְהָ פֶּלַעְזָמוֹ אֵינּוּ מֵאַרְיָה הֵתָם אֶלְא בְּרֵאִיָה דְּלֵאוּ בֵּת קַרְבָּן הִיא אֶבֶל
קִשָּׁה בְּעֵינֵי טוֹבָא עַל פִּירוּשׁוֹ חֲדָא דַּא"כ ה"ל לֹמַר בְּהִדְיָא סָפֵק יוֹלְדֵת כְּדָאֵמַר הֵכָא וְעוֹד
שְׁהֵרֵי הֵתָם פְּרִיָה מְעִיקְרָא אֵימָא ע"א כו' וְכִי הֵיכִי דִּבְע"א פְּרִיָה מוֹדַאי שְׁעָבַד ע"א כָּף
צָרִיָה לְפָרֵשׁ כּוֹל' וְלִזְהָ פֵרֵשׁ"י הֵתָם דְּפְרִיָה מוֹדַאי יוֹלְדֵת וְעוֹד הִקְשָׁה ר"ת הֵתָם בְּשִׁבְעוֹת
דְּפְרִיָה הִגְמָרָא נְמִי הֵכִי כְּמוֹ הֵכָא וּמִשְׁנֵי תִירוּץ אַחַר ר"ש לְטַעְמֵיהָ דְּאָמַר מִמְקוֹמוֹ הוּא
מְוַכְרַע וְהֵכִי מִשְׁנֵי הֵתָם גְּבִי נְזִיר וְאֵמָאי לֹא מִשְׁנֵי הֵתָם כְּדִמְשֵׁנֵי הֵכָא דְּיוֹלְדֵת כִּי קָא מִיִּיתֵי
קַרְבָּן לְאַשְׁתְּרוּנֵי בְּאַכִילַת קַדְשִׁים הוּא וְלֹא לְכַפֵּרָה מִתְיָא וְכֵן גְּבִי נְזִיר וּמִפֶּתַח קוֹשֵׁיָא זֶה
פִּירוּשׁ דְּלֵא פְרִיָה הִגְמ' הֵתָם שְׁלֵא תִצְטַרְף לְהִבִּיא קַרְבָּן פֶּלַל אֶפְיָלוֹ לְאַחַר יוה"כ אֶלְא
דִּיתְלָה לָהּ הַשְּׁעִיר עַד לְאַחַר יוה"כ שְׁתַּבִּיא חֲטָאת הָעוֹף מְסַפֵּק אֶבֶל הֵכָא פְרִיָה דְּלֵא תַבִּיא
פֶּלַל וְהַשְׁתָּא א"ש דְּלֵא מִשְׁנֵי הֵתָם כְּדִמְשֵׁנֵי הֵכָא דְּכִינּוֹן דְּהֵכָא פְרִיָה דְּלֵא תַבִּיא פֶּלַל הַנּוֹצֵר
לְשִׁנּוּנֵי דְּיוֹלְדֵת מִיִּיתֵי קַרְבָּן לְהַתִּירָה בְּקַדְשִׁים וְלֹא לְכַפֵּרָה וְיוה"כ אֵינּוּ מִתִּיר לְאַכּוֹל
בְּקַדְשִׁים אֶלְא מְכַפֵּר וְלִזְהָ צָרִיָה שְׁתַּבִּיא קַרְבָּן אֶבֶל הֵתָם דְּלֵא פְרִיָה אֶלְא דְּלִיתְלֵי לִיהּ
לְחוּד עַד שְׁתַּבִּיא הִנֵּה יוה"כ תּוֹלָה וּמִגֵּן עַל פֶּלַעְזָמוֹ אֵינּוּ יְכוּל לְשִׁנּוּנֵי הֵתָם זֶה הַתִּירוּץ
וּלְפִי עֲנִיּוֹת דְּעֵתֵי הַקּוֹשֵׁיָא מְעִיקְרָא לִיתָא מְכַמָּה טַעְמִים חֲדָא דְּכַבֵּר כְּתַבְתִּי לְעֵיל בַּפ"ק
דְּאוּרְחָא דַּגְמ' הֵכִי כְּמוֹ שְׁכַתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּפָרֵק אַרְבַּע מִיתוֹת וְכַדְאִשְׁכַּחן בַּפ"ק דְּחֻלִּין
יְדוּ הִימְנִית מְדַרְבָּה בַּר בַּר חֲנָה נְפָקָא וּמִשְׁנֵי כְּהִנּוּחָה בְּעֵי אֶצְבַּע וּבְסוּף פ' הַתּוֹדָה מִשְׁנֵי
כְּדִי נְסָבָא וּבְסוּף פ' דַּם חֲטָאת מִשְׁנֵי הִנּוּחָה ב' שְׁנׁוּנֵי וְכֵן אִשְׁכַּחן בְּשַׁאֲר דְּוֹכְתֵי טוֹבָא עַד אֵין
מְסַפֵּר וְעוֹד י"ל דְּהָךְ שְׁנׁוּיָא ר"ש לְטַעְמֵיהָ עֲדִיף לִיהּ לְאַפּוֹקֵי הֵכָא לֹא שְׁיָיָה לְשִׁנּוּנֵי הֵכִי
ר"ש לְטַעְמֵיהָ וְהָא דְּמִשְׁנֵי הֵתָם גְּבִי נְזִיר ר"א הַקֶּפֶר ס"ל כַּר"ש דְּאָמַר מִמְקוֹמוֹ הוּא
מְוַכְרַע י"ל דְּקַבְלָה הִיָּתָה בְּיָדוֹ וְכַדִּי לְהוֹלִיף הַשִּׁטָּה שְׁנָה בְּכָל מַאי דְּאִפְשָׁר מִשְׁנֵי הֵכִי
וְכַה"ג מְתַרְצִים הַתּוֹסְפוֹת בְּדוּכְתֵי טוֹבָא.

וְעוֹד קִשָּׁה לִי הִיאָה אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְּפְרִיָה הֵתָם דְּלִיתְלֵי שְׁהֵרֵי קָרָא אָמַר וְכַפֵּר מִשְׁמַע
דְּקָרָא אֵינּוּ מְדַבֵּר אֶלְא בְּכַפֵּרָה לְגַמְרֵי לֹא בְּתַלְמִיָה וְעוֹד דְּהָא הֵתָם מִשְׁנֵי הִגְמָרָא מְעִיקְרָא
גְּבִי יוֹלְדֵת כְּמוֹ הֵכָא לְכָל חֲטָאתָם וְלֹא לְכָל טוֹמְאָתָם אֵלְמָא דְּהֵתָם וְהֵכָא פְרִיָה בְּשִׁנּוּהָ דְּלֵא
תַבִּיא פֶּלַל אֶפְיָלוֹ לְאַחַר יוה"כ כַּדְּפַרְשׁ"י.

וְלָמָּה שְׁהִקְשִׁיתִי מְעִיקְרָא וְהָא בֵּת קַרְבָּן הִיא נ"ל לִיִּישֵׁב דְּלֵא אֶמְרִינּוּ שְׁאֵין יוה"כ מְכַפֵּר
עַל בַּר קַרְבָּן אֶלְא דוֹקָא מְעִיקְרָא לְמַאי דְּפִשְׁטִינּוּ קַמִּיָּתָא מְדַרְב דִּימֵי וּמְדַאבְּי מִפֶּתַח
דְּמִקְשִׁינּוּ חֲטָאִים דּוֹמְיָא דְּפִשְׁעִים אֶבֶל הַשְׁתָּא דְּפִשִׁיט לִיהּ מְכַל חֲטָאתִיכֶם לְפָנֵי ה' חֲטָא
שְׁאֵין מְפִיר בּוֹ כו' אֵנּוּ יְכוּלִין לֹמַר כְּדִמְקִשָּׁה רַב דִּימֵי לְאַבְיֵי מִמַּאי דְּהִנֵּי פִשְׁעִים לָאוּ בְּנֵי
קַרְבָּן נִיגְהוּ דִּילְמָא כו'.

כֵּן נ"ל: מְפִנֵי שְׁמִכְשַׁרְתָּה לְאַכּוֹל בְּזִבְחִים. וַא"ת וְהַמְקִשָּׁה מַאי הִיָּה סְבוּר הֲלֹא תִשׁוּבְתוּ
בְּצַדוֹ דְּהִיָּנוּ טַעְמָא דְּמִתְיָא לְאַחַר יוֹם הַכַּפּוּרִים מִשּׁוּם דְּלֵאוּ לְכַפֵּרָה אֲתִי וי"ל דְּהִיָּה סְבוּר
דְּלַעוֹלָם מִשּׁוּם כְּפָרָה מִתְיָא וְכַדִּי שְׁלֵא יְקִשָּׁה הֲלֹא בְּלֵא יוֹם כַּפּוּרִים בְּקוֹשֵׁי הַתִּירוּ
לְהַקְרִיבָה סָפֵק מְלִיקַת חוֹלִין לְמַזְבֵּחַ אֶלְא שְׁאֵם לֹא כֵּן אֵין לָהּ תַקְנָה לִיטְהַר בְּקַדְשִׁים וְכָל
שְׁכֵן אִם עָבַר עָלֶיהָ יוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁלֵא הִיָּה לָנוּ לְהַקְרִיב סָפֵק מְלִיקַת חוֹלִין לְמַזְבֵּחַ מֵאַחַר
שְׁיִישׁ לָנוּ לְתַלּוֹת כְּפָרְתָה בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים הַלְּכָף צָרִיָה לִיתָן טַעַם זֶה מְפִנֵי שְׁמִכְשַׁרְתָּה

לֵאכּוֹל בְּזִבְחִים אֲבָל לְעוֹלָם מִשׁוּם כַּפֶּרֶה אֲתִיָּא וְהִתְרַצֵּן מִשְׁנֵי לִיה דְּלָאו לְכַפֶּרֶה מִיִּיתִי כָּלֵל אֲלֵא כְּדִי לֵאכּוֹל בְּזִבְחִים בְּלִבְד: עַל שְׂבָעָה דְּבָרִים נְגַעִים בְּאִים.

וא"ת וְהָא לֹא מִיִּיתִי בְּעֵלְמָא קִרְבֵּן אֶהְיֶה עֲבִירוֹת אֲלֵא כְּשֵׁהוּא מְצוּרַע וְהִיכִי תִיִּסַּק אֲדַעְתִּין דְּאִתְּטָאֵת אֲתִי קִרְבֵּן דִּילְיָה כְּבָר תִּירְצוּ הַתּוֹסְפוֹת בַּפ"ק דְּשַׁבּוּעוֹת דַּס"ד אֲתִרְוּנִיָּהוּ מִיִּיתִי לְכַפֶּרֶה וּלְאֲשְׁתְּרוּנִי בַּקֶּהֶל וּמִשְׁנֵי דְּלָאו לְכַפֶּרֶה מִיִּיתִי אֲלֵא לְאֲשְׁתְּרוּנִי בַּקֶּהֶל: מְצוּרַע כִּי מִיִּיתִי לָאו לְכַפֶּרֶה מִיִּיתִי אֲלֵא לְאֲשְׁתְּרוּנִי בְּאֲכִילַת קִדְשִׁים כו'.

בְּסוּטָה פֶּרֶק הִיָּה מְבִיא מִשְׁנֵי נְמִי הִכִּי אֲבָל בַּפ"ק דְּשַׁבּוּעוֹת מִשְׁנֵי מְצוּרַע כִּי מִיִּיתִי קִרְבֵּן לְאֲשְׁתְּרוּנִי בַּקֶּהֶל נ"ל שֶׁר"ל שְׁדִין הַמְצוּרַע שִׁיְהִיָּה לוֹ מוֹשָׁב לְבַד חוּץ לְעִיר שְׁנַאֲמַר מְחוּץ לְמַחְנֶה מוֹשְׁבֵוּ וְכִי מִיִּיתִי קִרְבֵּן מוֹתֵר לוֹ לִיְכַנֵּס לְפָנִים מִן הַמַּחְנֶה וְלְדוֹר שֶׁם בְּתוֹף הָעִיר.

אֲחֵר זְמַן רַב שְׁכַתְּבִיתִי זֶה שְׁאֵלְתִי לְהָרַב הַגְּדוֹל מֵהַר"ר אֶהְרֹן י"ץ הַמַּחְבֵּר סֵפֶר קִרְבֵּן אֶהְרֹן אִיָּה שֶׁהוּא מְבִין לְשׁוֹן זֶה לְאֲשְׁתְּרוּנִי בַּקֶּהֶל וּפִירָשׁ נְמִי כְּמוֹ שְׁאֲנִי פִירָשְׁתִּי וְלִפִּי דַעְתִּי אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ בְּעֵנְיָן אֲחֵר וְקָשָׁה לִי טוֹבָא עַל הָאִי תִירוּצָא דְּשַׁבּוּעוֹת שְׁהָרִי אִין הַקֶּרְבָּן מְעַכְבּוּ לִיְכַנֵּס לְפָנִים מִן הַמַּחְנֶה וְלְדוֹר שֶׁם בְּתוֹף הָעִיר אֲלֵא תִיְכַף אֲחֵר תִּגְלַחְתּוּ הִרְאִישׁוּנָה וְכַפֵּס בְּגָדָיו וְטָבֵל מוֹתֵר לוֹ לְבֹא בְּתוֹף הָעִיר וְלְדוֹר שֶׁם וּמִקְרָא מְלֵא הוּא וְגִלַּח אֵת כָּל שְׁעָרוֹ וְרַחֵץ בְּמִים וְטָהַר וְאֲחֵר יְבֹא אֶל הַמַּחְנֶה וְגו' וְהִכִּי תִנְיָא בַּת"כ וְאֲחֵר יְבֹא אֶל הַמַּחְנֶה רַחֲצֵת גּוּפּוֹ מְעַכְבְּתוּ לִיְכַנֵּס לְפָנִים מִן הַחֹמֶה וְאִין כַּפֶּרְתּוֹ מְעַכְבְּתוּ לִיְכַנֵּס לְפָנִים מִן הַחֹמֶה וְהִכִּי תִנּוּ בַּפֶּרֶק י"ד מִמַּסְכַּת נְגַעִים בָּא לוֹ לְגִלַּח אֵת הַמְצוּרַע כו' נְכַנֵּס לְפָנִים מִן הַחֹמֶה וְגִדּוּלָה מִזּוּ תִנּוּ בְּרִישׁ מַסְכַּת כָּלִים דְּמַחְסוֹר כַּפּוּרִים מוֹתֵר לוֹ לִיְכַנֵּס אֶפְיָלוֹ לְעֶזְרַת נְשִׁים וְכָל הַגְּמָרָא מְלֵא מְזָה שְׁאִין מַחְסוֹר כַּפּוּרִים אֲסוּר אֲלֵא דוֹקָא בְּקִדְשִׁים אֲבָל לֹא לְאֲשְׁתְּרוּנִי בַּקֶּהֶל א"כ הִיאָף אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּקִרְבֵּן מְצוּרַע לְאֲשְׁתְּרוּנִי בַּקֶּהֶל אֲתִי וּלְפּוּם רִיְהֵטָא הִיָּה נ"ל שְׁטַעוֹת נָפֵל בְּסִפְרִים שְׁנַתְחַלֵּף קו"ף בְּאֶל"ף בְּמַלְת בַּקֶּהֶל וְצָרִיף לְהִיּוֹת לְאֲשְׁתְּרוּנִי בְּאֶהֶל וּר"ל בְּתַשְׁמִישׁ הַמַּטָּה כְּדַכְתִּיב וַיֵּשֶׁב מְחוּץ לְאֶהֶלוֹ שְׁבַעַת יָמִים וְגו' וּבִיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח שְׁנֵי כִבְשִׁים וְגו' וְתִנְיָא בַּת"כ וּמִיִּיתִי הַגְּמָרָא בַּפ"ק דַּמ"ק וַיֵּשֶׁב מְחוּץ לְאֶהֶלוֹ שְׁבַעַת יָמִים שִׁיְהֵא אֲסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמַּטָּה וְאִין אֶהֶלוֹ אֲלֵא אֲשֵׁתּוֹ שְׁנַאֲמַר לָף אֲמוֹר לְהֵם שׁוּבוּ לְכֶם לְאֶהֶלִיכֶם וְגו' וַיֵּשׁ מִמַּחְכְּמֵי הַדּוֹר שֶׁהִשִּׁיבוּ לִי שְׁאֶפְשָׁר לְקַנִּים גִּירְסַת הַסִּפְרִים וּלְפָרֵשׁ דְּמָה שְׁאֶמְרוּ לְאֲשְׁתְּרוּנִי בַּקֶּהֶל ר"ל בְּתַשְׁמִישׁ הַמַּטָּה אֲבָל לִפִּי הָאֲמַת כָּל זֶה אִינוּ שׁוּה לִי מְכַפָּה טְעָמִים חֲדָא דְּלֹא אֲשַׁכְּחֵן בְּגְמָרָא בְּשׁוּם מְקוּם תִּיבַת בַּקֶּהֶל שִׁיְהִיָּה פִירוּשׁוֹ תַשְׁמִישׁ הַמַּטָּה וְעוֹד דַּא"כ אִי אֶפְשָׁר דִּהְוֵהֶשְׁתִּיק בְּגְמָרָא וְלֹא הִנֵּה פְרִיף וְאֲמַאי קָרִי לִיָּה בְּאֶהֶל כְּדִפְרִיף הַגַּמ' בַּפֶּרֶק מִי שְׁאֲחִזּוּ גַבִּי מֵאִי פְנִיף תַשְׁמִישׁ וְאֲמַאי קָרוּ לִיָּה פְנִיף וְכו' וְכֵן בַּפ"ק דְּכַתּוּבּוֹת גַּבִּי מֵאִי מְדַבְּרַת נְבַעְלָה כו' וְכַהֲנָה רַבּוֹת וְדוּחַק לוֹמַר דְּלֹא פְרִיף הִכִּי אֲלֵא דוֹקָא הִכָּא דְּלֹא אֲשַׁכְּחֵן אוֹתוֹ הַלְשׁוֹן עֲצָמוֹ בְּמִקְרָא שִׁיְהִיָּה פִירוּשׁוֹ תַשְׁמִישׁ וְעוֹד אֶפְיָלוֹ לִפִּי מָה שֶׁהִגַּהְתִּי בְּאֶהֶל אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן כִּי אִין הַקֶּרְבָּן מְעַכְבְּתוֹ מִתַּשְׁמִישׁ הַמַּטָּה שְׁהָרִי תִיְכַף בְּלִילָה שְׁאֲחֵר שְׁבַעַת יָמִים מוֹתֵר בְּתַשְׁמִישׁ הַמַּטָּה אַעפ"י שְׁאִינוּ רִשְׁאִי לְהַקְרִיב קִרְבָּנוֹ עַד לְמַחֵר בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי כְּדַמְשַׁמַּע פְּשִׁטָּיָה דְּקָרָא וַיֵּשֶׁב מְחוּץ לְאֶהֶלוֹ שְׁבַעַת יָמִים מְשַׁמַּע הָא לִילָה חֲזִי וְכוּ"ג מִמֶּשׁ דִּיִּיק בְּגְמָרָא בַּפֶּרֶק אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ כְּתִיב וְהִיָּה שְׁבַעַת יָמִים תַּחַת אֲמוֹ הָא לִילָה חֲזִי וְכַתִּיב מִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּא יִרְצָה מִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּא אִין לִילָה לֹא הָא פִּיצַד לִילָה לְקַדְוֶשָׁה יוֹם לְהִרְצָאָה אֲלֵמָא שֶׁהוּא

תופס במונח קיים דשבעת ימים משמע הא לילה חזי ועוד שְהרי תיכף אחר שְהעריב שמשו אחר טבילתו ביום השביעי אוכל בתרומה פדתנו בהדיא בפרק י"ד ממסכת נגעים וכמו שפסק הרמב"ם ז"ל בהדיא בפרק י"א מהלכות טומאת צרעת א"כ כ"ש וק"ו שפותר בתשמיש המטה ואין דבר זה צריך יותר חזוק וכמעט שלא ניתן לדבר הימנו לרוב פשיטותו א"כ היאך אפשר לומר דקרפון מצורע לאשתרוי בתשמיש המטה אתי וזה שקר גמור פי אין הקרפון מעפבתו אלא דוקא מלאכול בקדשים בלבד כמו שנתבאר וכן משמע בהדיא במשנה בפרק י"ד ממסכת נגעים דקתני הביא פפרתו אוכל בקדשים נמצאו שלשה טהרות במצורע כו'.

לכן נ"ל אע"פ שבכל הספרים וגם בתוספות נמצא כתוב פן לאשתרוי בקהל והרב הגדול מהר"ר שלמה לוריא ז"ל לא הגיה כלום בספר חקמת שלמה עם כל זה אומר אני שהוא שיבוש וטעות ולא יש חכם אשר יושיבנו על פנו וצריך להגיה לאשתרוי באכילת קדשים.

פן נ"ל: ולרבי אלעזר הקפר דאמר נזיר חוטא הוא כו'. וא"ת והא לא מקרי חוטא אלא לפי שציער עצמו מן היין והשעיר אינו בא לכפר אלא על הטומאה כפר תירצו התוספות בפ"ק דשבועות פ"ג ש"י הטומאה בא לו שציער עצמו מן היין פעם שניה כדאמר בריש נזיר ושנה בחטא קרינו ביה וכפר מטומאתם ודוקא לר"א הקפר אבל לרבנן אפילו נטמא במזיד הקרפון אינו בא על החטא דהא אפילו נטמא באונס דלאו חוטא הוה לרבנן מביא קרבן ומאשר חטא על הנפש הוי לרבנן לשון חסרון כמו והייתי אני ובני שלמה חטאים וכמו אל השערה ולא יחטא ולכל חטאתם ליכא לפרושי הכי לשון חסרון הוא דהא דומיא דפשעים כתיב ומה שיש לדקדק עוד בדברי ר"א הקפר דאמר נזיר חוטא הוא פירשתי בריש סוטה: נזיר פי קא מיייתי קרבן לאו לכפרה מיייתי כו'.

נ"ל שרצונו לומר לאו לכפרה גמורה מיייתי אבל לכפרה במקצת מיהא מיייתי לר"א הקפר משום דלא נתפפר חטאו לגמרי במה שנתנוול בגדול שיער ובזה מתיישב שפיר הא דמשני הגמ' בסוטה בפרק הנה מביא על הא דפריך התם חטאת נזיר תהא טעונה נסכים לפי שאינה באה על חטא סבר לה כר"א הקפר דאמר נזיר נמי חוטא הוא אלא דקרפון נזיר לר"א הקפר לכפרה אתי.

פן נ"ל: לאשתרוי באכילת קדשים הוא. נראה לי דשבוש הוא שגפול בספרים וצריך להגיה למיחל עליה נזירות טהרה כדמשני הגמרא לעיל בריש פרק ד' מחוסרי פפרה.

וכן כתבו התוספות בהדיא בפ"ק דשבועות ובסוטה פרק הנה מביא וכן משמע בהדיא מפרש"י שם. אחר שכתבתי זה בא אלי אגרת מארץ ישראל מק"ק צפת תוב"ב שכתב לי החכם השלם מהר"ר יעקב יצ"ו וז"ל ומה שהקשה מר הא דאמרינן בפ"ק דשבועות מצורע פי מיייתי קרבן לאשתרוי בקהל כו'.

אני הקשיתי קושיא זו בשם מעכ"ת אל הרב הגדול ראש המדברים בכל מקום דכל רז לא אגס מיניה החסיד מוהר"ר שולאמא יצ"ו. והשיב לי בעל פה ואמר זוכרני ששאלמדנו מסכת שבועות בשיבה הגדולה בימי הרבנים הקדושים אשר בארץ והיינו

מגיהים לאשתרוני באכילת קדשים ממש כדברי מר עכ"ל ושמחתי כי נחני אלהים בדרך
אמת וכוונתי לדעת הגדולים ת"ל: אלא מעתה ספק סוטה כו.

פירוש שיש ספק לסוטה עצמה אם נטמאת אם לא נטמאת כגון שאינה יודעת אם בא
עליה בעלה או האיש שקנא לה בעלה ממנו ולהכי הוי חטא שאין מכיר בו אלא המקום
והבועל כדאמר אביי אבל אי אפשר לפרש דמייירי מסתם סוטה שהיא בעצמה יודעת
האמת אם נטמאת או לא נטמאת דא"כ למה אקרי חטא שאין מכיר בו אלא המקום
והבועל לאביי הלא היא עצמה מכיר בו ואולי לזה נתפונן רש"י אף כי אין לשונו מורה
כן: אמר רבי אושעיא לכל חטאתם ולא לכל טומאה.

אף גם זאת אינו אלא טעות שנפל בספרים כי פאן אין שינוי כלל לומר כן ולשון אמר
אביי כו' ולא קאמר אביי אמר כו' נמי מוכיח דטעות הוא וצריך למוחקו: סוטה פי מתיא.
אע"ג דמנחת קנאות לא מתיא הסוטה פי אם הבעל כדאמרין בפרק ב' דסוטה והביא את
קרבתה עליה בעלה מפל מקום נקראת על שמה: רבא אמר אמר קרא ולא רץ לא יכופר
לדם וגו'.

פירוש אלמא דגזירת הכתוב הוא דאין לה שום פרה אלא זו ולפיכך אין להקשות מידי
מעגלה ערופה ודכותיה הא דמשני רב פפא ראויה פרה זו שתכפר על יוצאי מצרים
ר"ל דגזירת הכתוב הוא דעגלה ערופה שעבר עליה יום הכפורים תערף ולפיכך אין
להקשות מידי מעגלה ערופה ומה שיש לדקדק בזה פירשתי יפה בסוף פרק קמא
דהוריות: רבא אמר אמר קרא ולא רץ לא יכופר דם וגו'.

וא"ת הא דרשינן ליה לדרשא אחריתי בפרק אלו נערוות שאם נערפה העגלה ואם"כ
נמצא ההורג שאין פוטרת אותו וי"ל דרבא דריש הו דרשא דהתם מקרא אחרת מואתה
תבער הדם הנקי מקרבך כמו שפירשו התוספות התם: דכתיב קרא ידעיה גבי יחיד כו'.

בת"כ יליף ליה מדכתיב והביא אף לאחר יום הכפורים ובירושלמי דשבועות פריה א"כ
מה הועיל לו יוה"כ א"ר יוסי נעשה לו יוה"כ כאשם תלוי כו': מה ליחיד שכל קרבנו
נקבה. קצת קשה אמאי חשיב קרבן נקבה לקולא וקרבן זכר לחומרא משום שאין בקרבן
צבור נקבה הלא אדרבה איפקא מסתברא דקרבן נקבה היא חומרא שפן ניתנה למשיח
ונשיא בע"א ואלו בשאר עבירות קרבנו זכר משיח מביא פר ונשיא מביא שעיר והא
נדאי דקרבן הניתנה לע"א הוא חמור יותר מקרבן הניתנה לשאר עבירות דהא לא ידעין
דסקילה חמורה משרפה אלא מטעם זה שפן ניתנה לע"א כדאיתא בריש פרק ארבע
מיתות וצל"ע: מה לנשיא שפן אינו בשמיעת הקול.

תימה גדולה שהרי בפרק ב' דהוריות תנו על שמיעת הקול ועל בטוי שפתיים ועל טומאת
מקדש וקדשיו ב"ד פטורים והיחיד והנשיא והמשיח חייבין הרי קמן מפורש דנשיא חייב
בשמיעת הקול ואע"ג דר"ע ור' יוסי הגלילי פליגי התם וסבירא להו דהנשיא אינו חייב
בשמיעת הקול מ"מ ודאי הלכה כרבנו והלכה כר"ע מחבירו ולא מחביריו וכן פסק
הרמב"ם ז"ל בהדיא בפרק י' מהלכות שגגות וכן פסק הוא ור"ע מברטנורה ז"ל בפירוש
המשניות בפרק שני דהוריות אמנם הראב"ד ז"ל בהשגותיו פסק כר"ע שאין הנשיא

חייב בשמיעת הקול ואולי יצא לו זה מכאן וצריף עיון: מאי פרכת אי משום דאינו בשמיעת הקול יחיד יוכיח לפי דאינו כו'.

שבוש הוא ואין לי ספר אחר להגיה ממנו אמנם סוגית הגמרא נ"ל דה"ג מאי פרכת אי משום שאין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה יחיד יוכיח שחייב על שגגת מעשה בלבד ואי משום דכל קרבנו נקבה כו'.

וכן נראה מדברי רש"י. פו נ"ל: שכן אין עשויין להשתנות.

קשה לי שיהי יחיד עשוי להשתנות דאפשר שיתמנה נשיא: דף כ"ו ע"ב תעשה ודאי כו': פירוש ותאכל חטאת וא"ת מאי איירא שנודע לה קודם שנמלקה אפילו לאחר שנמלקה נמי תאכל לפנהיגים דאי משום דלא הוה ידועה בשעת מליקה הא אמרינן לעיל בפ"ק מודה רבי יוסי במחוסרפפירה דכיון שאינו מביא רק לאשתרווי בקדשים דלא בעי ידיעה בתחלה ואי טעמא הוה גזירה שמה יאמרו חטאת העוף הבא על הספק נאכלת הניחא לרבי יוחנן דאמר אם משנמלקה נודע לה שילדה ודאי אסור גזירה כו' אלא לרב דאמר דאפילו נודע לה משנמלקה כיון שנודע לה קודם הגזאה מותר באכילה א"כ אמאי נקט משנמלקה כבר תירצו התוספות לעיל בפ"ק דם שחיטה דה"ה לאחר מליקה ולא אתא לאפוקי רק אחר הגזאה דאז ודאי אתי למימר חטאת העוף הבא על הספק נאכלת ואולי מפי דהמשנה דקתני אם עד שלא נמלקה כו' פ"ק דייקא דלרב הנה ליה למתני אם עד שלא הנה והתוספות לא תירצו פלוג על קושטיא זו הלכך פסק הרמב"ם ז"ל בסוף פ"ז מהלכות פסולי המוקדשין פ"ק דייקא: המפריש שתי סלעים כו'.

לעיל בפ"ד דם שחיטה ובפ"א איזהו מקומן ובפ"ב פל התדיר יליף שאין אשם ניקח אלא דוקא בשתי סלעים מדכתיב בערפך פסר שקלים בשקל הקדש לאשם: דף כ"ז ע"א אלמא קסבר מתכפר בשבח הקדש.

וא"ת דהכא משמע דפשיטא לן דאית ליה לרבי יוחנן הך סברא ואלו בתמורה בפ"ק פיצד מערימין א"ר יוחנן הפריש חטאת מעופרת וילדה רצה בה מתכפר רצה בולדה מתכפר מאי טעמא קסבר ר"י אם שיירה משווייר עובר לאו ירף אמו הוא והוי ליה כמפריש שתי חטאות לאחריות רצה בה מתכפר רצה בחברתה מתכפר ומותיב התם רבי אלעזר ומסיק פתנאי ופריף רבא ממאי דטעמא דרבי יוחנן דאם שיירה משווייר דילמא היינו טעמא דרבי יוחנן דאדם מתכפר בשבח הקדש אמר ליה רב המנונא מפדי רבי אלעזר תלמיד דרבי יוחנן וייתיב קמיה דרבי יוחנן ולא אהדר לי' האי שינויא ואת אמרת טעמא דר"י משום דאדם מתכפר בשבח הקדש.

כבר תירצו התוספות התם דדוקא בחטאת צריף לומר טעמא משום דאם שיירה משווייר דאם איתא דאינו משווייר משום דעובר ירף אמו הוא לא הנה מתכפר בשבח הקדש משום דקיימא לן חמש חטאות מתות ולד חטאת כו' אבל השתא דעובר לאו ירף אמו הוא מתכפר בולד פבשתי חטאות לאחריות והא דקיימא לן ולד חטאת מתה מיתוקמא בהפרישה ואח"כ נתעברה אבל בולד תודה מתכפר אפילו הפרישה ואח"כ נתעברה דאדם מתכפר בשבח הקדש כדאיתא הכא: ושמע מינה קדושת דמים מדחה דקתני ותמורתה פיוצא בה כו'.

בפ"ק דנבחים מייתי הו' סוגיא וכתבו התוס' מתוך גירסת הספרים דכאן בשמעתין דלא קתני וש"מ דחוי מעיקרא כו' משמע כפירוש רבינו חיים שפי' קדושת דמים מדחה שדוחה תמורתה דאינה קרובה מדקתני ותמורתה פיוצא בה ולא אמרינו כינו דאין קדושה אלא לדמים לא אלימא להתפס התמורה לדחותה מקדושתה לעשות פיוצא בה.

אבל לפי האמת אי אפשר לפרש פון מההיא דמפריש נקבה לפסחו כו' בפ"ק מי שהיה טמא דלא קאמר התם תמורתה פיוצא בה ואמרינו עלה בגמרא יש דחוי בדמים ועוד שהרי לקמן קאמר רבי הושעיא מטמא מקדש עשיר שהפריש קו לכבשתו והעני כו' וקאמר עליה נמי ש"מ תלת והתם על פ"ק אי אפשר לפרש קדושת דמים מדחה התמורה דהא אין תמורה שייכא בעופות אלא על פ"ק קדושת דמים מדחה ויש דחוי בדמים חדא מילתא היא אלא שגשגתנה לשון הגירסא ויש לגרוס פאן וש"מ דחוי מעיקרו הוי דחוי כדפרש"י פאן וא"ת למה לי למימר הני תרתי ש"מ יש דחוי בדמים ושמע מינה דחוי מעיקרו הוי דחוי הלא הכל אחד הוא פי א"א לדחוי מעיקרו שלא יהא דחוי בדמים וי"ל דאשכחן דחוי מעיקרא אע"ג שקדוש קדושת הגוף כדא"ל ר' יוחנן התם ובפ"ק נגמר הדיו אכל חלב הפריש קרבן והמיר וחסור בו הואיל ונדחה ידחה ולא דוקא נקט והפריש קרבן תחילה דה"ה המיר וא"כ הפריש קרבן דהשתא הוי דחוי מעיקרא כמ"ש התוספות בפ"ק דקדושים א"נ כההיא דפ"ק התערובות דתנו דם שנתערב במים אם יש בו מראית דם פשר ובגמרא א"ר יוחנן לא שנו אלא שגפלו מים לתוף דם אבל נפל דם לתוף מים ראשון ראשון בטל ואשכחן נמי קדושת דמים אע"ג דלא הוי דחוי מעיקרא פגון המפריש נקבה לפסחו וילדה זכר והוי קדושת דמים דאין פסח בא מנקבה ולא הוי דחוי מעיקרו שהרי הולד ראוי להקריב וא"ת למה ליה לר"י לאשמועינו הני תלת מילי הא שמעינו להו בפ"ק מי שהיה טמא מהמשנה דקתני המפריש נקבה לפסחו כו' וקאמר עלה בגמרא ש"מ תלת כו' וכי תימא משום דאיכא פלוגתא דתנאי בבעלי חיים נדחין בפ"ק שני שעירים ולקמן בפ"קין ואשמועינו רבי יוחנן דהלכה פמאן דאמר בעלי חיים נדחין הא אמרה ר' יוחנן חדא זמנא ואע"ג דאיכא למימר דתמורה פיוצא בה אתא לאשמועינו דלא שמעינו ממתניתין מפל מקום גמ' דדייק ממלתיה דרבי יוחנן ש"מ תלת לידוק ממתניתין ומאי איצטריך למידק ממלתיה דרבי יוחנן וי"ל אי ממתניתין הוה אמינא שאני התם דלא חזיא לעולם לפסח שהופרשה לשמו ולהכי הוה דחויא לעולם אפילו למותר פסח דהוי שלמים לא תקרב היא גופיה אלא דמיה ולקמן גבי ש"מ תלת כו' אצ"ה יותר וא"ת כינו דאית ליה לרבי יוחנן דחוי מעיקרו הוי דחוי אמאי נקט רבי יוחנן גופיה בפ"ק נגמר הדיו ובפ"ק קמא דנבחים אכל חלב והפריש קרבן והמיר וחסור הואיל ונדחה ידחה נימא אכל חלב והמיר והפריש קרבן דהוי רבותא טפי דאפילו דחוי מעיקרו הוי דחוי.

פ"ק תירצתי יפה בפ"ק בתרא דהוריות: והא רבי זירא בר אדא מהדר למודניה פל תלתין יומין כו'. נראה לי שטעות סופר הוא וצ"ה להיות והא רב חייא בר אבא פל תלתין יומין מהדר למודניה קמיה דרבי יוחנן רביה אימא לא נתבקשה כו' דהכי גרסינו בפ"ק פיצד מברכין גבי שלקות ובפ"ק פסוי הדם גבי הי מינייהו אחריתא ובשאר דוכתי טובא.

ומכאן קשה לי על מה שפירשו התוספות שם בפרק כיצד מברכין כל תלתין יומין מהדר למוזנה לאו דוקא כל למודו אלא כל מה שהיה לומד בשלשים יום היה חוזר הפל לפניו ביום שלשים ואחד ע"כ שהרי פאן אי אפשר לפרש פן דא"כ לא פריה מידי אלא על פריה פירושו כל למודו דוקא וכן מוכח בכל המקומות שהבאתי וכן נראה לי לפרש הלשון רב ששית כל תלתין יומין מהדר למוזנה כו' בפסחים בפ' אלו דברים.

וראה מוכרחת שאין להשיב עליה מהא דאמרינן בפרק אלו מגלחין רב אשי איתחזי ליה בשוקא אמר ליה איתרח לי תלתין יומין ואהדרן ללמודאי דאמרינו אשרי מי שבא לכאן ולמודו בידו וכן בסוף פרק המדיר גבי חנינא בר פפא איתחזי ליה אמר ליה שבקי תלתין יומין עד דנהדר למודאי דאמרי אשרי מי שבא לכאן ולמודו בידו פן נ"ל, ועוד יש ראה מבוארת מהא דאמרינן בסוף מסכת ראש השנה שאני רב יהודה פנין דמתלתין לתלתין יומין הנה מצלי כו' ופרש"י מתלתין לתלתין שהיה מחזר למודו כל שלשים יום: אלא מעתה חטאת חלב תהגוי לה קצבה כו'.

כל חטאת סתם קרי חטאת חלב דבמתר חלב כתיב וכל חלב וכל דם לא תאכלו וכתיב בתריה פרשת חטאת ואמרינן בעלמא חטאת בת דוקא פלומר שפן התורה אפילו לא יהיה שנה אלא דוקא והוא משה פספס שהיא שנת של דינר די לו בזה וה"ה בפחות מזה אפילו בפרוטה ולא דוקא נקט דוקא כדפרש"י בפרק איזהו מקומן והא דאמר לעיל בפרק ארבעה מחוסרי פרה מכלל דכבש פן שנה בסלע היינו מדרבנן למצוה מן המובחר דבעינו מבחר נדריה מיוחד שבעדו ולכך הוי דבר הגון לקנותו לכתחלה בסלע אבל מן התורה אין לו קצבה כלל.

אלא מעתה אשם נזיר דהנה ליה קצבה כו'. שבוש הוא שהרי משנה שלמה שנינו בפרק כל התדיר שאשם מצורע ואשם נזיר אין להם קצבה לכן צריה להגיה אלא מעתה אשם נזיר תהגוי ליה קצבה כו': דף כ"ז ע"ב שפאמר קרבנו על חטאתו שיהא כו'.

מדברי הרמב"ם בפ"ג מהלכות שגגות משמע דס"ל דהאי שפאמר קרבנו כו' לא קאי אדסמיה ליה דהיינו אפילו על חלב שאכל אמש כו' אלא אעיקרא דדינא דלא יביאנה מחטא על חטא ולכך פתב שאם הביא חטאת שהפריש על חלב שאכל אמש על חלב שאכל היום פיפר וכן משמע בתוספתא דמתלתין בפ"ג מדקאמר הפריש חטאת על חלב ונהביאה על דם על דמהביאה על חלב לא פיפר ע"כ והכי נמי תניא בת"כ פרשת ויקרא ומייתי לה הגמרא בסמוך משמע דמחלב לחלב פיפר והיינו דאיצטריה קרא לקמן בפרייתא למעוטי מאב לבן משום דבאב גופיה פיפר פנין שהוא על מין אותו חטא דאי באב גופיה לא פיפר קרא בבו למה לי.

ועוד ראה אחרת נ"ל להביא מדאמר רבא בפ"ק דזבחים חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם לשם חטאת ע"א כשרה כו' עד רב אחא בריה דרבא מתני פולהו לפיסולא ושחט אותה לחטאת לשם אותה חטאת כו' משמע דמחלב לחלב אפילו רב אחא מודה דכשרה ולכתחלה מיהו לא יביאנו פנין דלא הפרישו לשם חלב זה והא דקאמר במשנתנו לא יביאנה בנו אחריו וכן בפרייתא לקמן ר"ל באותו חטא ממש כגון ששניהם אכלו חלב בשוגג דאלו בחטא אחר תיפוק ליה דאפילו הפריש הוא לעצמו אינו יכול להביאו על חטא אחר פדתניא בתוספתא ובת"כ שהבאתי לעיל וקרננו קמא דדרשינו ברישא

דְּבַר־יִתְאָ לְקַמֵּן לְבַהֲמָה שֶׁהַפְּרִישׁ אָבִיו מִן הַקְּלָה עַל הַתְּמוּרָה אוֹ מִן הַתְּמוּרָה עַל הַקְּלָה
אֵינְצֻטְרִיף לְמִן הַתְּמוּרָה עַל הַקְּלָה דִּהְיָה סֵד"א דְּכִינֹן שֶׁהַפְּרִישׁ אָבִיו עַל חֲטָא חֲמוּר כ"ש
שְׂיֹעִיל לְחֲטָא הַקָּל דְּבִכְלָל הַתְּמוּרָה הֵנִי הַקָּל דֵּאֵע"ג דְּיִלְפִינֹן נְמִי בְּסִיפָא דְּבַר־יִתְאָ דְּאִפִּילוּ
בְּאוֹתוֹ חֲטָא עֲצָמוּ לֹא יָבִיא עַל קֶרְבָּן שֶׁהַפְּרִישׁ אָבִיו אִפ"ה לֹא מְסִימִי קֶרְאִי וְלִהְכִי
אֵינְצֻטְרִיכוּ כּוּלְהוּ וּקְרָא דְּיִלְפִינֹן גְּבִי דִּידְיָה דְּלֹא יָבִיא מִחֲטָא עַל חֲטָא הֵנִי מוֹקְמִינֹן לִיה
מְקַל לְקַל אוֹ מִתְּמוּרָה לְחֲמוּר אוֹ מְקַל לְחֲמוּר אֲבָל מִתְּמוּרָה לְקַל לֹא דְּכִינֹן דְּמַהְנִי לְחֲמוּר
כ"ש לְקַל וְלִהְכִי אֵינְצֻטְרִיף גְּבִי אָבִיו דְּאִפִּילוּ מִתְּמוּרָה לְקַל נְמִי לֹא פְּדֹאֲמֶרֶן וְכִינֹן דְּיִלְפִינֹן
גְּבִי אָבִיו דְּלֹא א"כ גְּבִי דִּידְיָה נְמִי לֹא יָבִיא מִחֲטָא עַל חֲטָא אִפִּילוּ מִתְּמוּרָה לְקַל דְּקֶרְא דְּגְבִי
אָבִיו גְּבִי דִּידְיָה אוֹ אִפְשֵׁר דְּגְבִי דִּידְיָה אִם הִבִּיא דִּיעֲבַד מִן הַתְּמוּרָה לְקַל פִּיפֵר דְּאִי הֵנִי
מְכַפֵּר עַל חֲמוּר כ"ש עַל הַקְּלָה וְהֵנִי אֲתִי שְׂפִיר דְּאֵינְצֻטְרִיף גְּבִי אָבִיו לִהְיָא דְּהַפְּרִישׁ
אָבִיו עַל הַתְּמוּרָה וְהִבִּיא בְּנוֹ עַל הַקָּל אֲלֵא דְּקִשְׂיָא לִי דְּאִמְרִינֹן בְּבַר־יִתְאָ לְקַמֵּן יָכוֹל לֹא
יָבִיא בְּהֵמָה שֶׁהַפְּרִישׁ אָבִיו מִן הַקְּלָה עַל הַתְּמוּרָה אוֹ מִן הַתְּמוּרָה עַל הַקְּלָה אֲבָל יָבִיא
קֶרְבָּן שֶׁהַפְּרִישׁ אָבִיו מִן הַקְּלָה עַל הַקְּלָה אוֹ מִן הַתְּמוּרָה עַל הַתְּמוּרָה דְּמִשְׁמַע דְּעֲדִיפָא
טְפִי לְהִבִּיא מִן הַקְּלָה עַל הַקְּלָה וּמִן הַתְּמוּרָה עַל הַתְּמוּרָה מִמָּה שְׂיָבִיא מִן הַתְּמוּרָה עַל
הַקְּלָה וּצ"ע פְּוֹ פְּתַב בְּקֶרְיַת סֶפֶר וּמָה שְׂיִישׁ עוֹד לְדִקְדָּק בְּהַ אֲפֵרֶשׁ בְּסִמּוּף: שְׂהֵרִי אִין
מְגַלַּח עַל נְזִירוֹתוֹ עַל בְּהֵמָה כּו' הֵן בְּרִייתָא כּוּלְהָ שְׁנוּיָה בְּנוֹסְחָא מְשׁוּבָשֶׁת מְרֻנְבָּה פְּסוּלַת
מִן הָאֹנְקַל בְּסִפְרִים שְׁלִפְנֵינוּ וְלָכֵן רְאִיתִי לְהַעֲתִיק כָּאֵן לְשׁוֹן הַבְּרִייתָא מְמֻקְוָה בַּת"כ
וּמִיִּיתִי לָהּ הַגְּמָרָא נְמִי בְּנִזִיר פֶּרֶק מִי שְׂאֵמֶר בְּנוֹסְחָא נְכוּנָה וַיִּשְׁרָה וְאִם"כ אֲכַתּוּב מָה
שְׂיִישׁ לְדִקְדָּק בְּהַ וְ"ל קֶרְבָּנוּ בְּקֶרְבָּנוּ הוּא יוֹצֵא וְאִינוּ יוֹצֵא בְּקֶרְבָּן אָבִיו.

יָכוֹל לֹא יוֹצֵא בְּקֶרְבָּנוּ שֶׁל אָבִיו שֶׁהַפְּרִישׁ מִן הַקְּלָה עַל הַתְּמוּרָה אוֹ מִן הַתְּמוּרָה עַל הַקְּלָה
אֲבָל יוֹצֵא בְּקֶרְבָּן שֶׁהַפְּרִישׁ אָבִיו מִן הַקְּלָה עַל הַקְּלָה אוֹ מִן הַתְּמוּרָה עַל הַתְּמוּרָה ת"ל
קֶרְבָּנוּ בְּקֶרְבָּנוּ הוּא יוֹצֵא וְאִינוּ יוֹצֵא בְּקֶרְבָּנוּ שֶׁל אָבִיו.

יָכוֹל לֹא יוֹצֵא בְּקֶרְבָּן אָבִיו בְּבַהֲמָה שֶׁהַפְּרִישׁ אִפִּילוּ מִן הַקְּלָה עַל הַקְּלָה מִן הַתְּמוּרָה עַל
הַתְּמוּרָה שְׂהֵרִי אִין אָדָם מְגַלַּח עַל בְּהֵמַת אָבִיו בְּנִזִירוֹת אֲבָל יוֹצֵא בְּמַעוֹת שֶׁהַפְּרִישׁ אָבִיו
אִפִּילוּ מִן הַתְּמוּרָה עַל הַקְּלָה אוֹ מִן הַתְּמוּרָה עַל הַתְּמוּרָה שְׂהֵרִי אָדָם מְגַלַּח עַל מַעוֹת אָבִיו
בְּנִזִירוֹת בְּזִמְן שְׂהֵן סְתוּמִין וְלֹא בְּזִמְן שְׂהֵן מְפֻנְרִשִׁין ת"ל קֶרְבָּנוּ בְּקֶרְבָּנוּ הוּא יוֹצֵא וְאִינוּ
יוֹצֵא בְּקֶרְבָּן אָבִיו.

יָכוֹל לֹא יוֹצֵא אִפִּילוּ בְּמַעוֹת שֶׁהַפְּרִישׁ אָבִיו אִפִּילוּ מִן הַקְּלָה עַל הַקְּלָה מִן הַתְּמוּרָה עַל
הַתְּמוּרָה אֲבָל יוֹצֵא בְּקֶרְבָּן שֶׁהַפְּרִישׁ לְעֲצָמוּ אִפִּילוּ מִן הַקְּלָה עַל הַתְּמוּרָה מִן הַתְּמוּרָה עַל
הַקְּלָה ת"ל קֶרְבָּנוּ עַל חֲטָאתוֹ עַד שְׂיָהָא קֶרְבָּנוּ לְשֵׁם חֲטָאוֹ.

יָכוֹל לֹא יוֹצֵא בְּבַהֲמָה שֶׁהַפְּרִישׁ לְעֲצָמוּ אִפִּילוּ מִן הַקְּלָה עַל הַקְּלָה אוֹ מִן הַתְּמוּרָה עַל
הַתְּמוּרָה וּמִן הַקְּלָה עַל הַתְּמוּרָה אוֹ מִן הַתְּמוּרָה עַל הַקְּלָה שְׁפֵן אִם הַפְּרִישׁ בְּהֵמָה עַל
הַחֲלָב וְהִבִּיא עַל הַדָּם אוֹ עַל הַדָּם וְהִבִּיא עַל הַחֲלָב שְׂהֵרִי לֹא מְעַל וְלֹא פִיפֵר אֲבָל יוֹצֵא
בְּמַעוֹת שֶׁהַפְּרִישׁ לְעֲצָמוּ מִן הַקְּלָה עַל הַקְּלָה וּמִן הַתְּמוּרָה עַל הַתְּמוּרָה מִן הַתְּמוּרָה לְקַלָּה
מִן הַקְּלָה לְחֲמוּרָה שְׁפֵן אִם הַפְּרִישׁ לְעֲצָמוּ מַעוֹת עַל הַחֲלָב וְהִבִּיא עַל הַדָּם עַל הַדָּם וְהִבִּיא
עַל הַחֲלָב שְׂהֵרִי מְעַל וְכִיפֵר ת"ל עַל חֲטָאתוֹ עַד שְׂיָהָא קֶרְבָּנוּ לְשֵׁם חֲטָאתוֹ עַכ"ל הַבְּרִייתָא
וְהַקְּשׁוּ הַתּוֹס' בְּנִזִיר מָה אֵינְצֻטְרִיף קֶרְא לְמַעַט שְׂאִין הַבֵּן יוֹצֵא בְּקֶרְבָּן אָבִיו תִּפְּוֹק לִיה

משום דחטאת שמתו בעליה למיתה אזלא והניחו הדבר בצ"ע ומדברי הרמב"ם בפירושו המשניות נראה שהרגיש בקונשיא זו ולכך כתב וז"ל מה שאמר לא יביאנה בנו אחריו אינו רוצה לומר שלא יקריבנה על אביו לפי שזה פשוט שחטאת שמתו בעליה תמות אבל רוצה לומר לא יקריבנה בנו על חטא עצמו עכ"ל.

ונאני שמעתי ולא אבין תירוץ זה הלא אפתי קשה כשם שפשוט שלא יקריבנה על אביו מטעם שחטאת שמתו בעליה תמות כן נמי פשוט שלא יקריבנה בנו על חטא עצמו מטעם זה גופיה שחטאת שמתו בעליה תמות ולא חזי להקרבה וליכא למימר שעם כל זה הייתי אומר דבן עם אביו לא חשבינן ליה כחטאת שמתו בעליה הואיל דירש נכסיו וכרעא דאביו הוא דהא לימא שפבר נדחה לגמרי סברא זו בסוף פ"ק דהוריות ולכן שפיר הקשו התוספות וצ"ע.

ועוד הקשו התוספות מאי האי דקאמר נמי בתר הכי אבל יוצא הוא בקרבן אביו שהפריש מן הקלה על הקלה וכו' שהרי אין אדם מגולח על בהמת אביו בגזירות ולא תירצו כלום. ועוד הקשו וז"ל שהרי אמרינן בפ"ק דנזבים חטאת חלב שישחטה לשם חטאת דם כשרה והכא אמר דלא כפיך ויש לחלק דהתם מיירי שלא הנה חייב שתייהם פי אם חטאת חלב ולכך עדיף אבל הכא שנתחייב שתייהן הוי עקירה יותר.

ועי"ל בודאי לענין להתפטר בו בשביל חטאת חלב שהיתה עומדת לכך איכא מ"ד כשרה אבל הכא איירי להתפטר בו משום חטאת דם שרוצה לעוקרו ממה שהיה מתחלה לכך לא כפיך.

ועוד כתבו על הא דקאמר אבל יוצא במעות כו' שהרי אדם מגלח על מעות אביו כו' ואע"ג דכאן המעות מפורשים לחטאת אביו ובכה"ג גם נזיר אינו מגלח על מעות שהפריש אביו מ"מ כיון דבשום דנכתא מגלח על מעות אביו הייתי טועה לומר שביא חטאת ממעות שהפריש אביו לחטאת.

ולי נראה דבהאי תירוץ מתורצת גם קונשיא הראשונה מה שהקשו מאי האי דקאמר נמי בתר הכי אבל יוצא הוא בקרבן אביו שהפריש מן הקלה על הקלה וכו' שהרי אין אדם מגלח כו'.

כן נ"ל: ת"ל על חטאתו עד שיהא קרבנו כו'. איכא למידק שהרי כבר דריש ליה על חטאתו למיעוט הבהמה ואיך הדר ודריש ליה למיעוט המעות.

וי"ל דתיתי שמעינן מינה כדאמרינן בעלמא אתם ולא שנתפין אתם ולא אריסין אתם ולא אפוטרופסים אתם ולא התורם את שאינו שלו וכולהו דרשינן מחד אתם: העשיר יביא כשבה ושעירה גמרא מנה"מ כו'.

חסרון הנזכר יש כאן וצריך להגיה הפריש כשבה או שעירה ונסתאבו אם רצה יביא בדמיה עוף הפריש עוף ונסתאב לא יביא בדמיו עשירית האיפה שאין לעוף פדיון: מנין אתה אומר שמביאין מהקדש כשבה שעירה.

קצת קשה זה הלשון שהרי לא יליף כלל זה מקרא רק בבא דסיפא ומקדש כשבה ושעירה תורים ובני יונה כו'. וא"כ לא ה"ל לומר מניין אתה אומר שמביאין מהקדש

כְּשֶׁבָּה וּשְׁעִירָה כּו' רַק מִנִּיּוֹן אֶתָּה אוֹמֵר שְׁמַבִּיאִין מִהַקִּדָּשׁ כְּשֶׁבָּה וּשְׁעִירָה תּוֹרִים וּבְגִי יוֹנָה כּו': וְאַיִצְטְרִיךְ לְמַכְתָּב גְּבִי עוֹף דֵּה"ק קָרָא כּו' סִנְגִּיא זֹו קִטִיעַ וְאִין סִפְק שְׁיִשׁ פֶּאן טַעוֹת דְּלוֹג סוֹפֵר וְאִינִי רוֹצֶה לְהַגִּיָּה מְלַבִּי אֲבָל אֶפְרָשׁ בְּקִיצוֹר מִןפֶּלֶג פִּנּוֹנַת הַסּוֹגִיא דְגַמְרָא שְׁמַקְשָׁה לָּמָּה בְּגַרְעוֹן כְּתִיב מִחֻטְאֵתוֹ גְּבִי כְּשֶׁבָּה וּגְבִי עוֹף וְלֹא כְּתִיב בְּחַד מִנִּיּוֹהוּ לַחֹד וּבַתּוֹסֶפֶת לֹא כְּתוּב עַל חֻטְאֵתוֹ אֲלֵא בְּעֵשִׂירִית הָאִיפָּה לַחֹד וְלֹא בְּעוֹף דְּכֻשָׁם שְׁבַגְרַעוֹן כְּתִיב גְּבִי כְּבֵשׁ וּגְבִי עוֹף הֲכִי נָמִי בַתּוֹסֶפֶת ה"ל לְמִיכְתָּבִיהָ גְּבִי עוֹף וּגְבִי עֵשִׂירִית הָאִיפָּה וְאִם דִּי בְּאַחַד מֵהֶם גַּם בְּגַרְעוֹן לְכַתְּוֹב גְּבִי אַחַת מֵהֶם לַחֹד גְּבִי עוֹף אוֹ גְּבִי כְּבֵשׁ וְלִזְהָ מִשְׁנֵי וְאָמַר וְאַיִצְטְרִיךְ לְמַכְתָּב מִחֻטְאֵתוֹ גְּבִי כְּשֶׁבָּה וְאַיִצְטְרִיךְ לְמַכְתָּב גְּבִי עוֹף וְלֹא סָגִי בְּחַד מִנִּיּוֹהוּ לַחֹד כְּמוֹ גְּבִי תּוֹסֶפֶת דְּסָגִי בְּמָה שְׁכַתּוּב עַל חֻטְאֵתוֹ גְּבִי עֵשִׂירִית הָאִיפָּה בְּלַבַּד פִּינּוֹן שְׁכַבְשָׁה וְעוֹף הֵם דּוֹמִים זֶה לְזֶה בְּמָה שְׁשֻׁנִיָּהֶם מִיָּן דְּמִים הֵם אֲבָל עֵשִׂירִית הָאִיפָּה בְּלִתִּי דּוֹמָה לָּהֶם שֶׁהִיא אִינָה מִיָּן דְּמִים וְלִזְהָ אֵלּוֹ כְּתַב מִחֻטְאֵתוֹ גְּבִי כְּשֶׁבָּה לְלַמַּד שְׁמֹן מַעוֹת הַכְּשֶׁבָּה אִם הָעֵנִי יִקַּח עוֹף לֹא נוֹכַל לְלַמּוֹד מִכָּאֵן דָּאִם הֵגִיעַ לְדַלִּי דְלוֹת מְמַעוֹת הָעוֹף יִקַּח עֵשִׂירִית הָאִיפָּה דְנֶאֱמַר מַה לְדָמִי כְּשֶׁבָּה שְׁיִקַּח מֵהֶם עוֹף שְׁשֻׁנִיָּהֶם מִיָּן דְּמִים תֵּאמַר שְׁמֹן מַעוֹת הָעוֹף לֹא יִקַּח עֵשִׂירִית הָאִיפָּה שְׁזֶה מִיָּן דְּמִים וְזֶה אִינָה מִיָּן דְּמִים וְלִזְהָ ה"א דִּיפְלוֹ אוֹתָן הַמַּעוֹת לְנִדְבָה וְיִקַּח מִבֵּיתוֹ עֵשִׂירִית הָאִיפָּה לְכַד כְּתַב גַּם בְּעוֹף מִחֻטְאֵתוֹ לּוֹמַר שְׁיִקַּח בְּמַקְצַת דְּמִיו אִם הָעֵנִי יוֹתֵר עֵשִׂירִית הָאִיפָּה אַע"ג שְׁאִינָה מְמִינָה אֲמַנָּם בַּתּוֹסֶפֶת אֲמַר קָרָא דָּאִם הָעֵשִׂיר יוֹסִיף וְאֵלּוֹ אֲמַר זֶה בְּעוֹף וְלֹא כְּתַבִּיהָ גְּבִי עֵשִׂירִית הָאִיפָּה ה"א דְּעַל דְּמִי הָעוֹף יוֹסִיף וְיִקַּח כְּשֶׁבָּה שְׁשֻׁנִיָּהֶם מִיָּן דְּמִים אֲבָל עַל דְּמִי עֵשִׂירִית הָאִיפָּה לֹא יוֹסִיף וְיִקַּח עוֹף פִּינּוֹן שְׁאִינָם שְׁנִיָּהֶם דּוֹמִים אֲלֵא יִפְלוֹ אוֹתָן דְּמִים לְנִדְבָה וְיִקַּח מִבֵּיתוֹ עוֹף אוֹ אִם הָעֵשִׂיר יוֹתֵר יָבִיא כְּשֶׁבָּה מִבֵּיתוֹ לְהֲכִי כְּתַב עַל חֻטְאֵתוֹ גְּבִי עֵשִׂירִית הָאִיפָּה לּוֹמַר שְׁיִוְסִיף עַל דְּמִי עֵשִׂירִית הָאִיפָּה וְיִקַּח עוֹף אַע"ג שְׁאִינּוֹ מְמִינּוֹ וּכ"ש שְׁיִוְסִיף עַל דְּמִי עוֹף וְיִקַּח כְּשֶׁבָּה שֶׁהוּא מִיָּן דְּמִים כְּמוֹהוּ וְלִזְהָ לֹא הִוְצִרָהּ לְכַתְּוֹב עַל חֻטְאֵתוֹ גְּבִי עוֹף.

פֶּן נ"ל: אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעֲיָא מְטַמָּא מְקַדָּשׁ עֵשִׂיר כּו' הָא דְלֹא נִקְטָ שְׁמִיעַת קוֹל דְּכַתִּיב בְּרִישָׁא יֵשׁ לּוֹמַר מְלִתָּא דְשְׁכִיחָא טְפִי נִקְטָ כֶּף כְּתַבּוּ הַתּוֹסֶפֶת בְּיוֹמָא: שְׁהַפְרִישׁ קֹן לְכַבְשָׁתוֹ.

פרש"י כְּלוֹמַר בְּמַקּוֹם כְּבִשְׁתוֹ שְׂרָצָה לְהַקְרִיב קֶרְבָּן עֵנִי ע"כ. וְלֹא הִיָּה צָרִיךְ לְדוֹחֵק זֶה אֲלֵא לְפָרֵשׁ כְּפִשּׁוּטוֹ שְׁהַפְרִישׁ קֹן כְּדִי לְמַכְרָה וְלִקַּח בְּדָמֶיהָ כְּבִשָׁה שְׂרָצָה לְהַקְרִיב קֶרְבָּן עֵשִׂיר וְהָעֵנִי וְהַשְׁתָּא נָמִי אֶתִּי שְׁפִיר טְפִי דְקָרִי לִיָּה קְדוּשַׁת דְּמִים וְכֹן מִשְׁמַע בְּהִדְיָא מְדַבְרֵי הַרְמַב"ם ז"ל בְּסוֹף פ"י מֵהַלְכוֹת שְׁגָגוֹת שְׁפִירֵשׁ כֹּן כְּדַפְרִישְׁתִּי דוּק וְתִשְׁפַח: דָּף כ"ח ע"א הַמְפְרִישׁ נִקְבָה לְפִסְחוֹ קוֹנְדָם הַפְּסַח.

פרש"י קוֹנְדָם הַפְּסַח כְּדִי נִסְבָּה וְאִנִּי אוֹמֵר אַחַר אֲלָף מַחֲזִילוֹת מַעֲצָמוֹתֵינוּ הַקְדוּשִׁים דְּלֹא דַק מְשוּם דְּלֹא נִקְטָ קוֹנְדָם הַפְּסַח אֲלֵא בְּשָׁבִיל סִיּוּם דְּבְרִיו וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ פְּסַח וְדוּקָא נִקְטָ קוֹנְדָם הַפְּסַח לְאִפּוּקֵי אִם נִשְׁתַּיְיְרָה אַחַר הַפְּסַח יָבִיא בְּדָמֶיהָ שְׁלָמִים וְכֹן מְחַלֵּק בְּהִדְיָא בְּבְרִייתָא בְּתַמּוּרָה בְּפָרֵק אֵלּוֹ קְדָשִׁים הַמְפְרִישׁ נִקְבָה לְפִסְחוֹ תִרְעָה עַד שְׁתַּסְתַּאב וְתַאבֵּד וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ פְּסַח נִשְׁתַּיְיְרָה אַחַר הַפְּסַח תִּרְעָה עַד שְׁתַּסְתַּאב וְתַאבֵּד וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ שְׁלָמִים.

וּבַהֲאִי תִירוּצָא מִתְרַצָּא קוּשְׁיָא אַחֲרִיתִי שְׁיִשׁ לְהַקְשׁוֹת דְּהָכָא תִנְיָא וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ פְּסַח וְאֵלּוֹ בְּפִסְחִים פָּרֵק מִי שְׁהִיָּה טְמָא מְשֻׁנָּה שְׁלָמָה שְׁנִינּוֹ וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ שְׁלָמִים וּלְפִי מֵאִי

דְּפָרִישִׁית נִיחָא דְהָא דְקַתְנֵי הַמְשַׁנָּה וְיָבִיא בְּדַמְיָה שְׁלָמִים הֵינּוּ בְּשִׁנְשִׁיתֵינָהּ אַחַר הַפְּסַח וְהָא דְקַתְנֵי הַבְּרִייתָא הֵכָא וְיָבִיא בְּדַמְיָה פְּסַח הֵינּוּ דְוָקָא קוּדָם הַפְּסַח וְלֵהֲכִי קַתְנֵי קוּדָם הַפְּסַח וְכֵן פִּירְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּהַדְיָא בְּפָרֶק מִי שְׁהֵיָה טָמֵא וּבְפָרֶק קָמָא דְזַבְחִים: שְׁמַע מִינָהּ בְּעֵלֵי חַיִּים אֵינָן נִדְחִין.

קָשָׁה טוֹבָא חָדָא אַדְפְּרִיָּה לְרַבֵּי אוֹשְׁעֲיָא נִפְרוּף נְמִי אַמְלִתָּא דְרַבֵּי יוֹחָנָן לְעִיל דְאָמַר בְּהֵמָּה שְׁל שְׁנֵי שְׁוֹתְפִין כּו' וְקָאמַר נְמִי עָלֶיהָ שְׁמַע מִינָהּ תֵּלֶת כּו' כִּי הֵכָא וְעוֹד קָשָׁה אַדְמוּתִיב לִיָּה מְרַבֵּי שְׁמַעוֹן לִיסִיעֵיָה מְרַבְּנֵן דְּפְלִיגֵי עָלֶיהָ דְרַבֵּי שְׁמַעוֹן וְאָמְרוּ תַרְעָה כּו' וְנָהִי נְמִי דְהֲכִי קָמְשֵׁנִי מ"מ מֵאֵי סְלָקָא אַדְעַתְיָה דְמַקְשָׁה וְכִי לֹא הָיָה יוֹדֵעַ שְׁיִתְרִץ לוֹ כֵּן וְעוֹד קָשָׁה כִּינּוּ דְפְרִיָּה מִיחִידָאָה אַדְפְּרִיָּה מְרַבֵּי שְׁמַעוֹן דְּבְרִייתָא לְפָרוּף מְרַבֵּי אֲלִיעֶזֶר דְּמַתְנִיתִין דְּתַמּוּרָה פָּרֶק אֱלוֹ קַדְשִׁים דְּתַנּוּ בְּהַדְיָא גַבֵּי הַמְּפָרִישׁ נִקְבָּה לְעוֹלָתוֹ וְיִלְדָה זָכָר יִרְעָה כּו' רַבֵּי אֲלִיעֶזֶר אוֹמַר הוּא עֲצָמוֹ יִקְרַב עוֹלָה כְּכָר תִּינְרָצוּ הַתּוֹסְפוֹת כֹּל זֶה בְּפָרֶק פִּיצַד מְעָרִימִין דַּס"ל לְמַקְשָׁה דְטַעְמָא דַּר"ש דְאָמַר הֵכָא הוּא עֲצָמוֹ יִקְרַב פְּסַח הֵינּוּ מְשׁוּם דְאֲזִיגֵל לְטַעְמָיָה בְּפָרֶק אֱלוֹ קַדְשִׁים גַבֵּי הֵיא דְתַנּוּ הַמְּפָרִישׁ נִקְבָּה לְאֲשָׁם יִרְעָה כּו' ר"ש אוֹמַר תִּמְכַר שְׁלֵא בְמוֹם וּפְרִיָּה בַגְמ' עָלָה לְמָה לִי תִסְתָּאב תִּמְכַר שְׁלֵא בְמוֹם כִּינּוּ דְלֹא חֲזִי לְמַלְתֵּיהָ הֵינּוּ מוֹמוֹ וּמְשֵׁנִי אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב הֵינּוּ טַעְמָא דְרַבְּנֵן דְאָמְרִינָן מְגוֹ דְנִחְתָּא לֵה קַדְוֶשֶׁת דְמִים נִחְתָּא לֵה נְמִי קַדְוֶשֶׁת הַגּוֹף וְטַעְמָיָה דַּר"ש דְסָבַר דְכָל מִיָּדֵי דְלֹא חֲזִי לְגוֹפֵיָה לֹא נִחְתָּא לִיָּה קַדְוֶשֶׁת הַגּוֹף וּמְשׁוּם הֲכִי פְרִיָּה מַר"ש וְלִכְפָּא לְמִימַר לִסִּיעֵיָה מְרַבְּנֵן מְשׁוּם דְהֵכָא אֲפִילוֹ רַבְּנֵן מוֹדוּ דְעַד כָּאֵן לֹא פְלִיגֵי רַבְּנֵן עָלֶיהָ אֲלֵא בְדָבָר דְשִׁינִיָּה בֵּיָה קַדְוֶשֶׁת דְמִים כְּגוֹן הַמְּפָרִישׁ נִקְבָּה לְפַסְחוֹ אוֹ הַמְּפָרִישׁ נִקְבָּה לְאֲשָׁם מֵהֵאֵי טַעְמָא דְסָבְרִי מְגוֹ דְנִחְתָּא לֵה קַדְוֶשֶׁת דְמִים נִחְתָּא לֵה נְמִי קַדְוֶשֶׁת הַגּוֹף וְקַדְוֶשֶׁת הַגּוֹף לֹא הָיָה שְׁהֵרִי אֵין פְּסַח וְאֲשָׁם בָּא מִן הַנִּקְבָּה אֲבָל גַבֵּי קוֹן דְטָמֵא מְקַדֵּשׁ לֹא שִׁינִיָּה בֵּיָה הֵאֵי טַעְמָא שְׁהֵרִי אֵין קַדְוֶשֶׁת דְמִים חָלָה בְּעוֹפּוֹת שְׂאִין פְּדִיּוֹן לְעוֹפּוֹת וּבְהֵא אֲפִילוֹ רַבְּנֵן מוֹדוּ וְלֵהֲכִי נְמִי נִיחָא דְלֹא פְרִיָּה אַמְלִתָּהּ דְרַבֵּי יוֹחָנָן לְעִיל מְשׁוּם דְהוּא כִּי הֵיא דְהַמְּפָרִישׁ נִקְבָּה לְפַסְחוֹ אוֹ לְאֲשָׁם דְשִׁינִיָּה בֵּיָה שְׁפִיר לוֹמַר הֵאֵי טַעְמָא מְגוֹ דְנִחְתָּא כּו' וְאֵי הָיָה מוֹתִיב מְרַבֵּי שְׁמַעוֹן הָיָה אֲמִינָא אַדְמוּתִיב מַר"ש לִיסִיעֵיָה מְרַבְּנֵן וּמְשׁוּם הֲכִי נְמִי נִיחָא דְמוֹתִיב מַר"ש דְּבְרִייתָא וְלֹא פְרִיָּה מְרַבֵּי אֲלִיעֶזֶר דְּמַתְנִיתִין בְּפָרֶק אֱלוֹ קַדְשִׁים מְשׁוּם דְהוּא יְחִידָאָה לְאַפּוֹקִי ר"ש לֹא הָיָה יְחִידָאָה מְשׁוּם דְמִסְתַּבֵּר לִיָּה דַּר"ש אֲזִיגֵל לְטַעְמָיָה כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר וּמְשֵׁנִי הָתָם לֹא בְּפִלּוּגְתָא דְמְגוֹ דְנִחְתָּא כּו' תֵּלֵיא מְלִתָּא אֲלֵא בְּפִלּוּגְתָא דְבְּעֵלֵי חַיִּים נִדְחִין וְלֵהֲכִי נְמִי נִיחָא שְׁהֵאֲרִיָּה וְאָמַר דַּר"ש ס"ל בְּעֵלֵי חַיִּים אֵינָן נִדְחִין דְלְכָאוּרָה נִרְאָה שְׁכָל הַלְשׁוֹן הַזֶּה מִיּוֹתֵר אֲבָל קָשָׁה עַל דְּבִרְיָהּ שְׁכַתְּבוּ דְהֵכָא גַבֵּי קוֹן דְמְטָמֵא מְקַדֵּשׁ לֹא שִׁינִיָּה לוֹמַר קַדְוֶשֶׁת דְמִים מְפָנִי שְׂאִין פְּדִיּוֹן לְעוֹף א"כ הֵכִי קָאמַר רַב הוּנָא בְרִיָּה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ עָלֶיהָ דְרַבֵּי אוֹשְׁעֲיָא ש"מ תֵּלֶת כּו' ש"מ קַדְוֶשֶׁת דְמִים נִדְחָה וּכְכָר הִרְגִישׁוּ בְּזֵה הַתּוֹסְפוֹת גּוֹפִיָּהּ בַּפ"ק דְזַבְחִים וּפִירְשׁוּ דְהֲכִי קָאמַר ש"מ יֵשׁ דְחוּי אֲפִי בְדָבָר דְלִית בֵּיָה קַדְוֶשֶׁת הַגּוֹף וְהוּא הַדִּין אֲפִי קַדְוֶשֶׁת דְמִים לִית בֵּיָה כִּי הֵיא דְמְטָמֵא מְקַדֵּשׁ עֲשִׂיר שְׁהֵפְרִישׁ קוֹן כּו'.

אֲמַנְם טְפִי מְסַתְבֵּר לִי יִישׁוּב שְׁל רַש"י שְׁפִירֵשׁ דְלֹא אֲמְרִינָן אֵין פְּדִיּוֹן לְעוֹף אֲלֵא הֵיכָא דְנִרְאָה לְהַקְרִיב בְּשַׁעַת הַפְּרִשָׁה כְּגוֹן אִם הִפְרִישׁוּ בְּעֵנִיּוֹת וְנִסְתָּאב אֲבָל זֶה לֹא חָלָה עָלָיו קַדְוֶשֶׁת מְזַבֵּחַ מְעוֹלָם כּו' וְכַה"ג חָלְקוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּרִישׁ פָּרֶק הַמְּנַחֲוֹת וְהַנְּסָכִים וְכֵן מְשַׁמַּע

בספרא דקתני והעמיד את הבהמה לפני הכהן בהמה נפדית ואין העופות והעצים והלבונה וכלי שרת נפדין קתני העופות דומיא דכלי שרת ואפילו לפי יישוב של התוספות אפתי קשה בשמעתין היכי מיייתי מההיא דמת אחד מהם מביא חבירו שלא בהגדרה דר"ש ס"ל בעלי חיים אינן נדחין דלמא שאני התם דלא דחיה בידים.

ועוד קשה דהא לעיל בעי ר"א מרבי יוחנן בעלי חיים נדחין או לא והכא פשיטא ליה דבעלי חיים נדחין. ועוד קשה מאי קמשמע לן רבי אושעיא הלא משנה שלמה היא בפרק מי שקה טמא המפריש נקבה לפסחו כו' וקאמר עלה ש"מ תלת כי הכא וכן קשה על רבי יוחנן לעיל.

לכן נראה לי עיקר כמו שתירצו התוספות כל אלו קושיות בתירוץ אחד מרנוח יותר בפ"ק דנבחים דחידושא דרבי יוחנן הוי אע"ג דבידו לתמן וליקח חציה השנית וכן רבי אושעיא קמל"ן חדוש זה אע"ג דבידו לתמן להפקיר כל נכסיו והוי עני והוי ראוי הקו שהפריש אפילו הכי אמרינן דהוי דחוי ומיהו אין בידו כל כף כמו נפגם המזבח דפריש בפרק קדשי הקדשים דחוי מעיקרו הוא וכשר לכולי עלמא ולכן נמי נקט רבי יוחנן אכל חלב והפריש קרבן והמיר וחסור דידחה דהוה ליה נראה ונדחה ולא נקט שהפריש קרבן לאחר שהמיר דהוה פשר פיון דבידו לתמן בקל כמו נפגם המזבח ולהכי פריש הכא שפיר לרבי אושעיא מר"ש ולא מיייתי ליה סייעתא מרבנן דפליגי עליה דר"ש וכן לא מיייתי ליה סייעתא מתנא קמא דרבי אליעזר דתמורה בפרק אלו קדשי קדשים דאית ליה בעלי חיים נדחין דקאמרי בהמפריש נקבה לעולה וילדה זכר ירעה וכן מהמשנה דפסחים בפרק מי שקה טמא דקתני המפריש נקבה לפסחו כו' שהבאתי לעיל משום דע"כ לא פליגי רבנן ואמרו שנדחה אלא משום שאין בידו לתמן כלל בשעת הקדש כגון שהיא נקבה לפסחו או לעולה או לאשם אבל היכא שבידו לתמן כלל קצת כגון מטמא מקדש עשיר שהפריש קו דאי בעי מפקר כל נכסיה מודו רבנן דלא הוה דחוי ותו לא מיד: שיכול והלא דין הוא כו'.

מה שיש לדקדק בזה פירשתי בריש פרק שני דהוריות: תלמוד לומר ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת כו'. וא"ת וניהדר ונילף בעלמא מהכא שיקדש הגורל מקל וחומר ומה במקום שלא קידש השם קידש הגורל מקום שקידש השם אינו דין שיקדש הגורל.

כבר תירצו התוספות בפרק טרף בקלפי די"ל דכי היכי דדרשינן מועשהו חטאת הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת כ"ש דנדרוש ועשהו חטאת לזה ולא לאחר תדע דבפרק קמא דקידושין אמרינן גבי עבד עברי הנמסר לע"א שיהא נגאל בשש מק"ו ומה מי שאין נגאל באלה פי' בקרובים כגון עבד עברי הנמסר לישראל נגאל בשש מי שנגאל באלה אינו דין שיהא נגאל בשש ופריש ואי סלקא דעתך יליף שכיר שכיר אמאי אינו נגאל באלה יליף שכיר שכיר ומשני שאני התם דאמר קרא יגאלנו לזה ולא לאחר אלמא דאע"ג דפשיטא ליה דדרשינן מעוטה דיגאלנו לזה ולא לאחר ולהכי לא ילפינן נמסר לישראל בק"ו מנמסר לע"א אפילו הכי הוה יליף נמסר לע"א ליגאל בשש מק"ו ולא קא ממעט ליה מיגאלנו ולמדרש דודו או משאר בשרו יגאלנו ולא בדבר אחר אבל תימה מאי שנא דהכא ממעטינן תרנויהו מועשהו דהכא לא מקדש השם ובעלמא לא מקדש הגורל והתם לא ממעט מיגאלנו אלא דבעלמא לא מהני גאולת קרובים אבל דהכא אינו

נגאל בְּשֵׁשׁ יְלִיף לָהּ מִקְרָא אַחֲרֵינָא מִנְּאָם לֹא יִגְאָל בְּאֵלֶּה בְּאֵלֶּה הוּא נִגְאָל וְאֵינוּ נִגְאָל בְּשֵׁשׁ וְשִׁמָּא י"ל דְּשִׁאֲנֵי הֵכָא דְכִינּוֹן דְּכִתִּיב וְעָשְׂהוּ חֲטָאת וּכְתִיב נְמִי חֲוָקָה אֲתָא וְעָשְׂהוּ דְכִתִּיב בְּגוֹרְלָא לְגִלוּנֵי אַחֲוָקָה דְקָאֵי נְמִי אַהֲגְרָלָה דֵּאֵע"ג דְּלִרְבִּי יְהוּדָה דְחֻוָקָה לֹא קִינְמָא אַהֲגְרָלָה וְעָשְׂהוּ מְגִלִּי לֹן דְחֻוָקָה נְמִי קָאֵי אַהֲגְרָלָה אֵי נְמִי מְשׁוּם דְתִנָּא בְּהָ קְרָא תְרִי זִינְמִי אֲשֶׁר עָלָה אֲשֶׁר עָלָה וּמָה שְׁיֵשׁ עוֹד לְדִקְדָּק בְּזָה ע"ש בְּתוֹסְפוֹת בְּדַבּוּר הַמְתַחִיל וּמָה בְּמָקוֹם שְׁלֹא קוֹדֵשׁ הַגּוֹרֵל כּו': שְׁהַפְרִישׁ מַעוֹת לְקִנּוֹ וְהַעֲשִׂיר אֵלּוּ לְחֲטָאת כּו'.

חֲסֵרוֹן הַנִּיפָר יֵשׁ פָּאן וְצָרִיף לְהַגִּיהַ וְהַעֲשִׂיר וְאַח"כּ אָמַר אֵלּוּ לְחֲטָאתִי וְאֵלּוּ לְעוֹלָתִי מוֹסִיף וּמְבִיא חוֹבָתוֹ מִדְּמִי חֲטָאתוֹ וְאֵין מוֹסִיף וּמְבִיא חוֹבָתוֹ מִדְּמִי עוֹלָתוֹ וְהָא הֵכָא דְלֹא שְׁעַת לְקִיחָה כּו' מִתְקַנְתָּא הִיא דְקִתְנִי וְהַעֲשִׂיר וְאַח"כּ אָמַר וְהָאֵמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כּו' שְׁכַבְרָא אָמַר מְשַׁעַת עֲנִיּוֹתוֹ כּו' הֵכָא נְמִי שְׁכַבְרָא אָמַר מְשַׁעַת הַפְרָשָׁה וּלְרַבִּי חֲגָא א"ר אוֹשְׁעִינָא דְאָמַר יֵצָא מֵאֵי אֵיפָא לְמִימַר לֹא תִימָא וְאַח"כּ אָמַר אֶלְא אֵימָא וְאַח"כּ לְקַח וְאָמַר וְכֵן הוּא בְּפָרֵק טָרְף בְּקִלְפִי וְהֵתֵם מְסִיִּים הַגְּמָרָא לְקַח מוֹסִיף וּמְבִיא חוֹבָתוֹ מֵאֵי נִיהוּ דְפָרִיק לִיהּ וְהָא אֵין פְּדִיוֹן לְעוֹף אָמַר רַב פֶּפְא בְּגוֹן שְׁלִקְחָ פְרִינְדָה אַחַת אוֹ עוֹלָה זְבָן מוֹסִיף וּמְבִיא חוֹבָתוֹ מִדְּמִי חֲטָאתוֹ וְהָא עוֹלָה אֶזְלָא לְנִדְבָה אֵי חֲטָאת זְבָן אֵין מוֹסִיף וּמְבִיא חוֹבָתוֹ מִדְּמִי עוֹלָתוֹ וְהָא חֲטָאת אֶזְלָא לְמִיתָה וְאֵילִי אֵין זָה אֶלְא טְעוֹת דְלוֹג סוֹפְרִים: מִיְתְבִי מְצוֹרַע עֲנִי שְׁהִבִּיא קָרְבָן עֲשִׂיר יֵצָא.

אֵינְדִי דְבַעֲי לְמִיְתְנִי סִיפָא לֹא יֵצָא תִנָּא נְמִי רִישָׁא יֵצָא: הָאֵב קוֹדֵם לְאֵם בְּכָל מְקוֹם. לֹא דוֹקָא בְּכָל מְקוֹם שְׁהָרִי תִנָּא בְּסוֹף הוֹרִיּוֹת הִיָּה הוּא וְאָבִיו וְאִמּוֹ בְּשִׁבִי אִמּוֹ קוֹדֶמֶת לְכּוֹלֵם וְשֵׁם הָאָרְכָתִי: תְלָמוּד לּוֹמַר אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ מִלְּמַד כּו'.

אֵין לְהַקְשׁוֹת הֵיכִי מִיְתִי רְאִיָּה עַל כְּבוֹד שְׁשִׁנְיָהֶם שְׁקוּלִים מְפֻסוּק אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ שְׁלֹא נִזְכָּר בִּיהּ כְּבוֹד רַק מוֹרָא דְפְשׁוּט הוּא דְכְבוֹד וּמוֹרָא שְׁוִים כְּדֵאִיתָא בְּפָרֵק קָמָא דְקִידוּשִׁין: מְפֻנִי שְׁהוּא וְאִמּוֹ חֲיִיבִין בְּכְבוֹד אָבִיו.

קִצַּת קִשָּׁה בְּעֵינֵי שְׁהָרִי נְמִי אָמְרוּ חֲכָמִים שְׁיָהָא אָדָם מְכַבֵּד אֶת אִשְׁתּוֹ יוֹתֵר מִגּוֹפּוֹ. וְשִׁמָּא י"ל הָא דְתִנּוּן מְפֻנִי שְׁהוּא וְאִמּוֹ חֲיִיבִין בְּכְבוֹד אָבִיו הֵינּוּ בְּדִינֵי כְבוֹד שְׁהִבּוּן חֲיִיב לְאָבִיו מֵאֵכִיל וּמִשְׁקָה מְלַבִּישׁ וּמְכַסֶּה מְכַנֵּס וּמוֹצִיא כְּמִפְנֵי רֵשׁ בַּפ"ק דְקִידוּשִׁין שְׁאֵל בֶּן אֶלְמָנָה אַחַת אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר אָבָא אוֹמַר הַשְׁקִינִי מִים וְאֵימָא אוֹמַרְתָּ הַשְׁקִינִי מִים אֵיזָה מֵהֶם קוֹדֵם א"ל הִנּוּחַ כְּבוֹד אָמְרָה וְעָשְׂהָ כְבוֹד אָבִיָּה שְׁאֵתָה וְאִמְרָה חֲיִיבִים בְּכְבוֹד אָבִיָּה וְהָא דְאָמְרִינּוּ שְׁיָהָא אָדָם מְכַבֵּד אֶת אִשְׁתּוֹ יוֹתֵר מִגּוֹפּוֹ הֵינּוּ בְּשִׁאָר דְבָרִים כְּגוֹן בְּמִלְבוּשִׁים וְכִיּוֹצֵא בְּזָה: אִם זָכָה הִבּוּן לְפָנֵי הָרַב פִּי'.

שְׁקִיבֵל מְנַוּוֹ רַחֵב חֲכָמָתוֹ וְזָהוּ פְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה בְּסוֹף פ"ב דב"מ וְתַמְיָה אָנִי טוֹבָא לְמָה לֹא מִיְתִי הַגְּמָרָא וְכֵן הַפּוֹסְקִים רְאִיָּה לְדְבָרֵי ר' יְהוּדָה מֵהָרַף מְשַׁנָּה דְהֵכָא: שְׁטָמָא אֶת הַהִיכָל. בְּפָרֵק מְקוֹם שְׁנַהֲגוּ פִּרְש"י שְׁטָמָא דְכִתִּיב אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת הַנְּשִׁים הַצְּנוּבָאוֹת וְגו' וּלְפִי זָה פְלִיגָא הָרַף בְּרִיָּיתָא אַרְבֵּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן בְּפָרֵק בְּמָה אֲשָׁה דְאָמַר כָּל הָאוֹמֵר בְּנֵי עַלִי חֲטָאוּ כְלוּמַר בְּאִשְׁתּוֹ אִישׁ בְּמֵאֵי דְכִתִּיב אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן וְגו' אֵינוּ אֶלְא טוֹעָה אֶלְא מָה אָנִי מְקַיִּים אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת הַנְּשִׁים מִתּוֹף שְׁשִׁהוּ אֶת קִינְיָהֶן כּו' וְכֵן אֲשַׁכְּחוּ לְרַבִּי יוֹנָתָן בֶּן תּוֹרְתָא בַּפ"ק דְיוֹמָא דְפְלִיגָא בְּהַדְיָא עַל רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי א"ר יוֹנָתָן דְאָמַר מְפֻנִי מָה חֲרָבָה שִׁילָה מְפֻנִי שְׁהִיוּ בְּהָ שְׁנֵי דְבָרִים גְּלוּי עֲרִיּוֹת וּבְזִיווֹן

קדושים גלוי עריות דכתיב אשר ישפבון את הנשים וגו' ואע"ג דאמר רבי שמואל בר
נחמני אמר רבי יונתן כל האומר בני עלי חטאו אינו אלא טועה כו': ע"ב הנה פריה
שיראי על ידיה והנה עביד עבודה.

בפרק מקום שנהגו פרש"י פריה ידיה בשיראי ונציצה פוסל בקדושים דבעינן ולקח הפהו
שיקח בעצמו ועוד דבזיון הוא. ומה שיש להקשות בזה מפרק לילב הגזול דמסיק שם
דלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה פתבתי באנרה בתמיד בפרק אמר להם הממונה
ברכו כו'.

ולי נראה לפרש פסול אחר נוסף על הנציצה הנה עביד בקדושים עם זה שפריה ידיו
בשיראי והיגו יתור בגדים דכינן שפריה ידיה בשיראי כדי שלא ילכלך ידיו בבשר ובדם
מסתמא הנה בשיראי שלש על שלש אצבעות ובפרק המוצא תפלין ובפ"ב דזבחים אמר
רבא במקום בגדים אפילו נימא אחת חוצצת שלא במקום בגדים שלש על שלש הני יתור
בגדים ועבודתו פסולה ולפיכך צריה להגיה פאן ומחלל קדושי שמים במקום ומבזה
כדגרסינן בפרק מקום שנהגו כי עבודתו היתה פסולה בין שהוא משום נציצה בין שהוא
משום יתור בגדים.

כן נראה לי: שנאמר וכל בניו למודי ה' ורב שלום בניו. חסרון הנזכר יש פאן אל תקרי
בניו אלא בוניו וכן הוא בסוף ברכות: סליקא לה מסכת פרייתות